

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin keçirdiyi m ü ş a v i r ə l ər

1. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yanında iqtisadi və sosial məsələlərin həlli ilə bağlı müşavirə keçirilib: [18 yanvar 2016-cı il]

➤ ***Prezident İlham Əliyevin nitqi***

2. Sabirabadda Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə pambıqçılığın inkişafına dair respublika müşavirəsi keçirilib: [17 sentyabr 2016-cı il]

➤ ***Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi***

➤ *Sabirabad Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Nazim İsmayilovun çıxışı*

➤ *Ağcabədi Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Şahin Məmmədovun çıxışı*

➤ *“MKT İstehsalat Kommersiya” MMC-nin baş direktorunun müavini Bəhrüz Camalovun çıxışı*

➤ *Saatlı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Siraqəddin Cabbarovun çıxışı*

➤ *İmişli Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Vilyam Hacıyevin çıxışı*

➤ *“CTS AGRO” MMC-nin baş direktor əvəzi Arif İbrahimovun çıxışı*

➤ *Bərdə Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Vidadi İsayevin çıxışı*

➤ *Biləsuvar Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Mahir Quliyevin çıxışı*

➤ ***Prezident İlham Əliyevin yekun nitqi***

3. Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə pambıqçılığın inkişafı məsələlərinə dair respublika müşavirəsi keçirilib: [28 mart 2017-ci il]

➤ ***Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi***

➤ *Saatlı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Siraqəddin Cabbarovun çıxışı*

➤ *Biləsuvar Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Mahir Quliyevin çıxışı*

➤ *“Gilan Holding”in Gilan kənd təsərrüfatı qrupunun pambıqçılıq üzrə müşaviri Bəhrüz Camalovun çıxışı*

➤ *Beyləqan Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Vaqif Abdullayevin çıxışı*

➤ *Bərdə Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Vidadi İsayevin çıxışı*

➤ *“CTS Aqro” MMC-nin baş direktor əvəzi Arif İbrahimovun çıxışı*

➤ *Tərtər Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Müstəqim Məmmədovun çıxışı*

➤ *“Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Əhməd Əhmədzadənin çıxışı*

➤ ***Prezident İlham Əliyevin yekun nitqi***

4. Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Yevlaxda qeyri-neft ixracatçılarının respublika müşavirəsi keçirilib: [17 aprel 2017-ci il]

➤ ***Prezident İlham Əliyevin giriş nitqi***

➤ *Sonra iqtisadiyyat naziri Şahin Mustafayevin çıxışı*

➤ *Şərab İstehsalçıları və İxracatçıları Assosiasiyasının sədri Elçin Mədətovun çıxışı*

➤ *Fındıq İstehsalçıları və İxracatçıları Assosiasiyasının sədri İsmayıl Orucovun çıxışı*

➤ *“Azersun Holding” MMC-nin baş icraçı direktoru Savaş Uzanun çıxışı*

➤ *“Az-Granata” MMC-nin direktoru Rövşən Fərhadovun çıxışı*

➤ *“Az-Granata” MMC-nin direktoru Rövşən Fərhadovun çıxışı*

➤ *“D-Fruits Kəndli Təsərrüfatı” MMC-nin təsisçisi İsaməddin Dəmirovun çıxışı*

➤ *Biznes İnkubator iştirakçısı Ariz Mikayilovun çıxışı*

➤ ***Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi***

5. Qaxda Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə barama, tütün və fındıq istehsalının inkişafı məsələlərinə dair respublika müşavirəsi keçirilib: [4 avqust 2017-ci il]

➤ ***Prezident İlham Əliyevin giriş nitqi***

- *Qax Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Musa Şəkiliyevin çıxışı*
- *Şəki Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Elxan Usubovun çıxışı*
- *“Şəki İpək” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti İdarə Heyətinin sədri Nizami Qəribovun çıxışı*
- *Zaqatala Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Mübariz Əhmədzadənin çıxışı*
- *Zərdab Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Lütvəli Babayevin çıxışı*
- *Fındıq İstehsalçıları və İxracatçıları Assosiasiyasının sədri İsmayıl Orucovun çıxışı*
- *Füzuli Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Alı Aliyevin çıxışı*
- *Zaqatala rayonu “Dağlar” kəndli-fermer təsərrüfatının rəhbəri Telman Həsəratovun çıxışı*
- *Balakən Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı İslam Rzayevin çıxışı*
- ***Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi***

6. Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Lənkəranda çay, çəltik və sitrus meyvələri istehsalının inkişafı məsələlərinə dair respublika müşavirəsi keçirilib: [3 sentyabr 2017-ci il]

- ***Prezident İlham Əliyevin giriş nitqi***
- *Lənkəran Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Taleh Qaraşovun çıxışı*
- *“Astaraçay” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin direktoru Tələt Məmmədovun çıxışı*
- *Masallı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Rafil Hüseynovun çıxışı*
- *“Cənub-Aqro” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin agronomu Fərman Abdullayevin çıxışı*
- *Ağdaş Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Tofiq İbrahimovun çıxışı*
- *“Gilan Orchards” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin direktoru Vaqif Süleymanovun çıxışı*
- *Astara Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Qəzənfər Ağayevin çıxışı*
- ***Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi***

7. Bərdədə Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə pambıqçılığın inkişafına dair respublika müşavirəsi keçirilib: [26 mart 2018-ci il]

- ***Prezident İlham Əliyevin giriş nitqi***
- *Bərdə Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Vidadi İsayevin çıxışı*
- *“MKT İstehsalat Kommersiya” MMC-nin baş direktorunun müavini Rövşən Həsənovun çıxışı*
- *Tərtər Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Müstəqim Məmmədovun çıxışı*
- *Biləsuvar rayonunun Aşağı Cürəli kəndinin sakini, fermer Fazil Musayevin çıxışı*
- *Ağcabədi Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Şahin Məmmədovun çıxışı*
- *“Azərpambiq” MMC-nin baş direktor əvəzi Zakir Əzimovun çıxışı*
- *Saatlı rayonunun Mircəlal kəndinin sakini, fermer Nizami Məmmədovun çıxışı*
- *Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Əhməd Əhmədzadənin çıxışı*
- ***Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi***

**Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yanında iqtisadi və sosial məsələlərin həlli ilə bağlı
müşavirə keçirilib**
(18 yanvar 2016-cı il)

Yanvarın 18-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin yanında iqtisadi və sosial məsələlərin həlli ilə bağlı müşavirə keçirilib.

Dövlətimizin başçısı müşavirədə nitq söyləyib.

**Prezident İlham Əliyevin
nitqi**

- 2015-ci ildə dünya bazarlarında neftin qiymətinin kəskin aşağı düşməsi nəticəsində neft ixrac edən ölkələr bəzi çətinliklərlə üzləşmişlər. Neftin qiymətinin düşməsi bu gün də davam edir. Biz 2016-cı ildə də bu prosesi müşahidə edirik. Son bir il ərzində neftin qiyməti 4 dəfə düşmüşdür. Yəni, bütün neft ixrac edən ölkələrin gəlirləri böyük dərəcədə azalmışdır. Təsəvvür edin, əgər hər hansı bir ailədə gəlirlər 4 dəfə aşağı düşürsə, əlbəttə ki, o ailədə ailə büdcəsinə yenidən baxılmalıdır. Təbii ki, Azərbaycanın gəlirlərinin böyük hissəsi neftlə bağlıdır. Biz uzun illərdir çalışırıq ki, neftdən asılılığı azaldaq. Buna müəyyən dərəcədə nail ola bilmişik. Ancaq hələ ki, buna tam nail ola bilməmişik. Belə olan halda neftin qiymətinin aşağı düşməsi bizim iqtisadi vəziyyətimizə mənfi təsir göstərir. Hər bir ölkə və hər bir ailə ayağını yorğanına görə uzatmalıdır. Deyə bilərəm ki, Azərbaycan bu vəziyyətdən çıxmaq üçün çox ciddi addımlar atır. Bizimlə eyni vəziyyətdə olan ölkələr arasında bu böhranlı vəziyyətdən Azərbaycan ən az itkilərlə çıxmağa nail olmuşdur.

Nazirlər Kabinetinin 2015-ci ilin yekunlarına həsr edilmiş iclasında həm vəziyyətin təhlili, eyni zamanda, müvafiq tapşırıqlar verilmişdir. Bu tapşırıqlar mütləq yerinə yetirilməlidir. Belə olan halda Azərbaycan iqtisadiyyatı 2016-cı ildə öz templərini saxlayacaq və bu çətin vəziyyətdən ölkəmiz şərəflə çıxacaqdır. Biz əvvəllər bundan da çətin vəziyyətlərlə üzləşmişik. Azərbaycan xalqı və Azərbaycan dövləti buna oxşar bütün belə məqamlarda güclü iradə nümayiş etdirmişdir. Biz müstəqil dövlət quruculuğu işində çox böyük uğurlara nail ola bilmişik. Bu gün Azərbaycan dünya miqyasında sürətlə inkişaf edən ölkədir. Son 10 il ərzində dünya miqyasında Azərbaycan qədər sürətlə inkişaf edən ölkə olmamışdır. Bu, həqiqətdir, reallıqdır və bunu bütün göstəricilər təsdiqləyir. Beynəlxalq maliyyə qurumlarının hesabatlarında Azərbaycanda əldə edilmiş uğurlar daim qeyd edilir.

Deyə bilərəm ki, indiki dünya iqtisadi böhranını heç kim təsəvvür edə bilməzdi. Heç kimin ağına gələ bilməzdi ki, bir il ərzində neftin qiyməti 4 dəfə aşağı düşsün. Bir daha demək istəyirəm, dünya iqtisadiyyatı indi böhran içindədir, böyük ölkələrdə iqtisadi sahədə çox ağır proseslər gedir. Ancaq bununla belə dünya iqtisadiyyatı bu qədər tənəzzülə uğramayıb ki, neftin qiyməti 4 dəfə aşağı düşsün. Burada təbii ki, başqa səbəblər, geosiyasi səbəblər də var. Ancaq bu, bugünkü müşavirənin mövzusu deyil. Əsas mövzu ondan ibarətdir ki, biz bu vəziyyətdən ən az itkilərlə çıxmaq və bu istiqamətdə əlavə tədbirlər görülməlidir. İlk növbədə, islahatlar dərinləşməlidir, müvafiq tapşırıqlar verilmişdir. Son həftə ərzində mən hökumət üzvləri ilə bir neçə müşavirə keçirmişəm, müxtəlif fikirlər, təkliflər səslənib və artıq bu təkliflərin icra edilməsinə başlanılıb.

Bugünkü müşavirədə əlavə tapşırıqlar veriləcək. Əminəm ki, bu tapşırıqlar yerinə yetirilərkən həm ölkə iqtisadiyyatı yeni nəfəs alacaq, iqtisadi fəallıq artacaq, əlbəttə ki, həm də insanların sosial müdafiəsi lazımı səviyyədə təmin ediləcəkdir. İlk növbədə, biz insanların sosial müdafiəsi məsələlərini daim diqqətdə saxlamalıyıq. Əslində bu, bizim siyasətimizin əsas istiqamətlərindən biri olmuşdur. Azərbaycanda çox genişmiqyaslı sosial siyasət aparılır. Dəfələrlə bəyan etmişəm ki, bizim siyasətimizin mərkəzində Azərbaycan vətəndaşıdır. Son illər ölkədə aparılan işlərin əsas məqsədi Azərbaycan vətəndaşının rifah halını yüksəltmək, işsizliyi, yoxsulluğu aradan qaldırmaq idi.

Ona görə indiki şəraitdə, ilk növbədə, insanların sosial müdafiəsi məsələləri öz həllini tapmalıdır və tapır. Qeyd etməliyəm ki, pensiyaların və əmək haqlarının 10 faiz qaldırılması bu istiqamətdə atılan önəmli addımdır. Bizim imkanımız hələlik buna çatır. Bir daha demək istəyirəm ki, hər bir dövlət ayağını yorğanına görə uzatmalıdır. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, neftlə zəngin olan ölkələrin böyük əksəriyyətində və bu gün bu neftin qiymətinin düşməsindən əziyyət çəkən ölkələrin böyük əksəriyyətində buna oxşar addımları biz müşahidə etmirik. Hər halda bu barədə məndə məlumat yoxdur ki, hansısa bir ölkə indiki böhran şəraitində əmək haqlarını, pensiyaları qaldırsın. Bu, çox ciddi sosial addımdır. Bir daha demək istəyirəm ki, bizim güclü sosial siyasətimizin təzahürüdür. Bu təşəbbüsü reallaşdırmaq üçün dövlət büdcəsindən 100 milyonlarla manat vəsait xərclənəcəkdir. İndiki şəraitdə bu, nə deməkdir, hesab edirəm ki, bunu izah etməyə ehtiyac yoxdur. İstisna edilmir ki, il ərzində bu məsələyə yenidən baxılacaq. Əlbəttə ki, bu, bizim imkanlarımıza bağlı olan məsələdir.

Süni bahalaşmaya qarşı çox ciddi mübarizə aparılmalıdır və aparılır. Əfsuslar olsun ki, bəzi hallarda natəmiz insanlar, işbazlar bu vəziyyətdən istifadə edərək qiymətləri süni şəkildə bahalaşdırmağa çalışırlar. Dövlət

orqanları, prokurorluq, istehlak bazarına nəzarət edən orqanlar bu məsələ ilə ciddi məşğuldurlar. Görülən tədbirlər, o cümlədən verilmiş qərarlar nəticəsində çörəyin və unun qiyməti əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşmüşdür. Bu da sosial təşəbbüsdür. İlk növbədə, biz bunu çətin vəziyyətdə olan insanların mənafeyini nəzərə alaraq edirik. Çalışmalıyıq ki, gələcəkdə bu sahədə maksimum şəffaflıq olsun. İndiki şəraitdə əgər kimsə bu vəziyyətdən öz şəxsi iqtisadi, yaxud da ki, siyasi maraqları üçün istifadə etmək istəyirsə, o insanlar öz cəzasını alacaqlar. Təxribatçılar, işbazlar, dəllallar ciddi şəkildə cəzalandırılır və cəzalandırılacaqlar.

Biz son illər ərzində Azərbaycanda əldə edilmiş uğurları qoruyacağıq, ölkəmizin sürətli inkişafını təmin edəcəyik. İmkan verə bilmərik ki, kimsə bu vəziyyətdən öz şəxsi maraqları üçün istifadə etsin. Bu il bütün sosial proqramlar icra ediləcək. Bu məsələ ilə bağlı heç kimin şübhəsi olmasın. İnsanların sosial müdafiəsi ilə bağlı olan əlavə tədbirlər də görülməlidir.

Mən Nazirlər Kabinetinin iclasında qeyd etmişdim ki, struktur islahatları dərinləşməlidir. Bu məsələlərlə bağlı artıq addımlar atılır. Əslində bu, daimi proses olmalıdır. Dövlət orqanlarının strukturu elə olmalı və imkan verməlidir ki, bu orqanlar operativ, çevik siyasət aparsınlar və bu siyasətin çox böyük səmərəsi olsun. Ona görə bir-birini təkrarlayan, yaxud da ki, o qədər də lazım olmayan dövlət qurumları ya birləşdirilir, ya da ki, ləğv edilir. Əlavə tapşırıqlar verilibdir. Bu tapşırıqlar hazırda müzakirə olunur və yaxın vaxtlarda təkliflər veriləcəkdir.

Valyuta bazarının tənzimlənməsi ilə bağlı müvafiq göstərişlər verilmişdir və təkliflər hazırlanır. Burada qanunvericilikdə də dəyişikliklər edilməlidir və Milli Məclis növbədənkənar toplantı keçirəcəkdir. Çünki bu addımlar atılmasa, bizim iqtisadi islahatlarımızın uğurlu icrası ləngiyə bilər. Bu sahədə də inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsi, beynəlxalq praktika Azərbaycanda tətbiq edilməlidir. Əfsuslar olsun ki, bəzi hallarda biz müəyyən səbəblərə görə bu praktikanı tətbiq edə bilməmişik. Vaxt gəlib çatıb ki, dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinin təcrübəsi tam tətbiq edilsin.

2008-2009-cu illərin dünya iqtisadi böhranı zamanı inkişaf etmiş ölkələr tərəfindən atılmış addımlar təhlil edilir və biz də daxili iqtisadi vəziyyəti nəzərə alaraq düşünülmüş addımlar atmalıyıq. Əlbəttə, nəzərə alsaq ki, bizim valyuta gəlirlərimiz böyük dərəcədə azalır, valyuta bazarının tənzimlənməsi bu istiqamətdə önəmli tədbirlərdən biridir.

Geniş özəlləşdirmə proqramı hazırlanmalıdır, müvafiq göstərişlər verilmişdir. Biz həm xarici, həm yerli investorları bu işə cəlb etməliyik. Hələ ki, Azərbaycanda bir çox özəlləşdirilməmiş müəssisələr var və onların fəaliyyəti dayanıbdir. Bəzi hallarda bu müəssisələr yarıdaqalmış vəziyyətdədir, onların çox böyük torpaq sahələri var. Biznes mühitini yaxşılaşdırmaq və iqtisadi canlanmanı sürətləndirmək üçün mütləq geniş özəlləşdirmə proqramı həyata keçirilməlidir. Bu proqram tam şəffaf keçirilməlidir, beynəlxalq ekspertlər bu işə cəlb olunmalıdır. Yerli və xarici investorlar üçün elə şərait yaratmalıyıq ki, onlar böyük maraqla, həvəslə vəsait qoysunlar. Nəzərə alsaq ki, Azərbaycanın uzunmüddətli uğurlu inkişafı heç bir investorda şübhə doğurmur, Azərbaycan iqtisadiyyatı dayanıqlı şəkildə inkişaf edəcək. Burada həm neft-qaz amili var, həm də Azərbaycanda qeyri-neft sektorunun inkişafı sürətlə gedir. Keçən il Azərbaycanda qeyri-neft sənayesi 8 faizdən çox artmışdır. Bu, görülməli işlərlə bağlı olan nəticədir. Ona görə yenə də demək istəyirəm, elə şərait yaratmalıyıq ki, xarici və yerli investorlar bu özəlləşdirmə proqramında böyük maraqla iştirak etsinlər.

Neftin qiymətinin kəskin düşməsindən və qonşu ölkələrdə milli valyutaların devalvasiyasından sonra, əlbəttə ki, biz də manatı əvvəlki səviyyədə saxlaya bilmədik. Baxmayaraq ki, buna çox çalışdıq. Deyə bilərəm ki, qonşu valyutalar arasında Azərbaycan manatı ən çox müqavimət göstərən valyuta idi. Ancaq devalvasiya qaçılmaz idi və bunun səbəbinin Azərbaycanın daxili vəziyyəti ilə heç bir əlaqəsi yoxdur. Bu, xaricdə formalaşan səbəblərdir.

İndiki vəziyyətdə milli valyutamıza etimad müəyyən qədər azalıb. Biz bu etimadı bərpa etməliyik. Manat sabit valyutadır. On il ərzində - 2005-ci ildə pul islahatı aparıldıqdan sonra on il ərzində manat nəinki öz məzənnəsini saxlayıb, hətta dollara qarşı 30 faiz bahalaşdı. Əslində əgər biz on ilin dinamikasına baxsaq, pul islahatı aparıldıqdan sonra manat elə bil ki, hər il 5 faiz qiymətini itirir. Ancaq bu, bir il ərzində olduğu üçün, əlbəttə ki, bunun təsiri daha da ciddi olubdur. Ona görə indiki şəraitdə biz manata olan inamı bərpa etməliyik. Biz deyəndə, əlbəttə, mən dövləti, hökuməti, iqtisadi bloku, bank sektorunu və vətəndaşları nəzərdə tutaram. Biz hamımız bu istiqamətdə iş aparmalıyıq.

Əfsuslar olsun ki, Azərbaycanda dollarizasiya prosesi gedir. Bunun heç bir iqtisadi əsası yoxdur. Bəzi ölkələrin devalvasiyaya uğrayan valyuta bazarına nəzər salsaq görürük ki, orada dollarizasiya getmir. Azərbaycanda müəyyən dərəcədə ajiotaj yaranmışdır. Özü də bu ajiotaj yenə də başqa ölkələrdə baş verən proseslərlə bağlı idi. Məsəl üçün, 2014-cü ilin sonu, 2015-ci ilin əvvəli misal kimi gətirilə bilər. O vaxt Azərbaycanda manatla bağlı heç bir problem yox idi. Qonşu ölkələrdə milli valyutalar dəyərdən düşürdü. Əfsuslar olsun ki, bizdə bəzi qurumlar və insanlar bu vəziyyəti Azərbaycan reallıqlarına da keçirməyə cəhd etmişdilər. Ondan sonra - keçən ilin yay aylarında valyuta bazarında müsbət meyillər müşahidə olunmağa başlamışdır. Bu da təbii idi. Çünki görülməli tədbirlər bunu diklə edirdi. Ancaq yenə də bəzi qonşu ölkələrdə milli valyutalar kəskin şəkildə aşağı düşdü və dərhal Azərbaycanda ajiotaj yarandı. Ona görə indiki vəziyyətin yaranmasında Azərbaycan

daxilində baş verən heç bir amil yoxdur. Bütün bu amillər kənarında formalaşmışdır. Neftin qiymətinin düşməsi, qonşu ölkələrdə milli valyutaların dəyərdən düşməsi və bunun bir neçə dalğası əfsuslar olsun ki, Azərbaycanda da valyuta bazarında panika, ajiotaj yaratmışdır.

Dollara qarşı bütün valyutaların ucuzlaşması prosesi gedir. Hətta avro da öz dəyərini saxlaya bilmədi, təxminən 30 faiz ucuzlaşdı. Ona görə manatın məzənnəsinin sabit saxlanması təkcə hökumətdən asılı deyil. Əlbəttə, burada islahatlar dərinləşəcək, əlavə addımlar atılacaq. Amma vətəndaşlar da bununla bağlı hökumətlə bir istiqamətdə fəaliyyət göstərməlidirlər. Bu halda əminəm ki, manata inam bərpa olunandan sonra biz bu vəziyyətdən ən az itkilərlə çıxma biləcəyik.

Bank sektorunun tənzimlənməsi məsələləri də öz həllini tapacaq. Təkliflərə baxılır. Problemlə bankların sağlamlaşdırılması prosesi getməlidir, bank konsolidasiyası aparılmalıdır və əmanətlərin sığortalanması məsələsi də öz həllini tapmalıdır. Bir neçə il bundan əvvəl Azərbaycan bu praktikanı tətbiq etməyə başlamışdır və indi də əmanətlərin sığortalanması işində əlavə tədbirlər görülməlidir. Əminəm ki, görülməli tədbirlər həm bank sektoruna, eyni zamanda, milli valyutamıza olan inamı böyük dərəcədə artıracaq. Əminəm ki, bu addımlar çox müsbət nəticə verəcəkdir.

Azərbaycan iqtisadiyyatının vəziyyəti çox möhkəmdir və müsbətdir. Bütün iqtisadi göstəricilər bunu göstərir. Hətta böhranlı ildə Azərbaycan iqtisadiyyatı inkişaf edib. Ümumi daxili məhsul, qeyri-neft sektoru, sənaye istehsalı artıb, kənd təsərrüfatı təxminən yeddi faiz artıb. Bizim valyuta ehtiyatlarımız yaxşı səviyyədədir. Valyuta ehtiyatlarımızı qoruyuruq. Xarici dövlət borcumuz çox aşağı səviyyədədir, təxminən 12 faiz səviyyəsindədir. Devalvasiyadan əvvəl isə 10 faizdən az idi. Yəni, bu, dünya miqyasında ən yaxşı göstəricilərdən biridir. Bütün bu amilləri, iqtisadi dayanıqlılığını və xarici borcumuzun aşağı səviyyədə olmasını nəzərə alaraq, hesab edirəm ki, biz xarici maliyyə bazarlarından lazım olan həcmdə valyuta resurslarını Azərbaycana cəlb edə bilərik. Bu məsələlərlə bağlı müvafiq tapşırıqlar verilmişdir. Hesab edirəm ki, tezliklə bu məsələyə də baxılmalıdır. Mən şəxsən heç vaxt tərəfdarı deyildim ki, Azərbaycanın xarici dövlət borcu artsın. Çünki həmişə istəyirdim ki, 10 faizi keçməsin. Ancaq indiki vəziyyətdə nəzərə alsaq ki, bizdə bu səviyyə cəmi 12 faizdir, - bəzi inkişaf etmiş ölkələrdə 100 faizdir, 120 faizdir, 150 faizdir, - yəni, çox az ölkə tapılar ki, orada xarici borc bizdəki səviyyədə olsun. Bunu nəzərə alaraq deyə bilərəm ki, xarici valyuta bazarlarından əlavə valyuta resurslarının cəlb edilməsi bizim üçün heç bir problem yaratmaz. Ona görə hesab edirəm ki, bu məsələ ilə bağlı addımlar atılmalıdır.

Dövlət istiqrazlarının buraxılması məsələsinə də baxıla bilər. Bu da beynəlxalq praktikada çox tez-tez baş verən hadisədir. Hətta bizimlə müqayisə edilməz dərəcədə daha da böyük həcmdə neft hasil və ixrac edən ölkələr buna gedirlər. Ən böyük neft ixrac edən ölkələr buna gedirlər, xarici maliyyə bazarlarından valyutanı cəlb edirlər. Ona görə biz də buna getməliyik. Burada heç bir problem yoxdur. Əslində, bu, imkan yaradacaq ki, biz iqtisadiyyata daha da böyük təkan verək.

Əlbəttə ki, indiki şəraitdə qeyri-neft sektorunun inkişafı daha da böyük prioritet olmalıdır. Mən qeyri-neft sektorunun inkişafı haqqında artıq neçə ildir ki, həm deyirəm, həm də praktiki addımlar atılır. Regionların inkişafı, regionlarda infrastrukturun, sosial infrastrukturun yaradılması, yolların, qaz xətlərinin, elektrik stansiyalarının, məktəblərin, xəstəxanaların, kənd yollarının tikintisi, müəssisələrin, iş yerlərinin yaradılması - bütün bunlar son illər Azərbaycan reallıqlarını əks etdirir. Əgər vaxtilə qeyri-neft sektorunun inkişafı ilə məşğul olmasaydıq, bu gün biz ölkə daxilində olan tələbatı heç ödəyə də bilməzdik.

Əfsuslar olsun ki, bu gün biz ərzaq təhlükəsizliyini tam təmin edə bilməmişik. Bunun obyektiv səbəbləri var. Biz hələ ki, dünya bazarlarına qeyri-neft sektoru xətti, böyük ixrac malları ilə çıxma bilmirik. Bunun da səbəbi ondan ibarətdir ki, ilk növbədə biz idxalı azaltmalıyıq. Çünki müstəqilliyimizin ilk illərində Azərbaycanda heç nə istehsal olunmurdu. Bütün istehlak malları, o cümlədən gündəlik tələbat malları xaricdən gəlirdi. Bu gün Azərbaycan böyük dərəcədə öz ehtiyaclarını ödəyir - həm tikinti materialları, həm ərzaq malları sahələrində. Ancaq bu yerli istehsal mallarının tərkibində xarici komponent var. Biz növbəti illərdə çalışmalıyıq ki, bu xarici komponenti də aradan götürək, Azərbaycanda istehsal olunan bütün ərzaq məhsullarının xammalı da məhz Azərbaycan mənşəli olsun. Ona görə qeyri-neft sektorunun inkişafı sürətlə gedir və gedəcəkdir.

Bu il Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə fermerlərə, iş adamlarına ən azı 250 milyon manat güzəştli kredit veriləcəkdir. Onların da vəsaitlərini nəzərə alsaq, iqtisadiyyatın real sektoruna, o cümlədən regionlarda qoyulacaq investisiyaların həcmi təqribən 1 milyard manata yaxın olmalıdır. İqtisadiyyat Nazirliyi 1 milyard 500 milyon manat həcmində investisiya layihələrini tərtib edib, hazırlayıb. Bu layihələr tezliklə icra edilməlidir. Hesab edirəm ki, Azərbaycanın iş adamları ilk növbədə Azərbaycana sərmayə qoymalıdırlar ki, bu sahədə biz qısa müddət – bir-iki il ərzində öz ehtiyaclarımızı tam bağlaya bilək. Vəzifə bundan ibarətdir.

Beləliklə, qeyri-neft sektorunun inkişafı imkan verəcək ki, biz idxaldan asılı olmayaq. Belə olan halda qiymətlərin tənzimlənməsi də lazımi səviyyədə təmin ediləcəkdir. Mən qeyd etdim ki, biz görülməli tədbirlər nəticəsində onun qiymətini əhəmiyyətli dərəcədə aşağı sala bildik. Ancaq biz özümüzü unla, taxılla tam təmin edə bilmirik. Ona görə müəyyən dərəcədə problemlər yaranır. Ancaq bu gün yaradılan iri fermer təsərrüfatları, taxılçılıqla məşğul olan təsərrüfatlar və yeni yaradılacaq müəssisələr qısa müddət ərzində bu problemin həllinə

kömək göstərməlidirlər. Dövlət öz tərəfindən lazımi tədbirləri görür. Fermerlər də bu işlərə fəal qoşulublar. Bank sektorunun əlbəttə ki, burada çox böyük rolu olacaq. Əminəm ki, bank sektorunun tənzimlənməsi prosesi başa çatandan sonra bank sektoru bu sahəyə xüsusi diqqət göstərməlidir. Bu, mənim onlara göstərişimdir. Dövlət özəl banklara kömək göstərir, onları bəzi hallarda xilas edir. Onlar da öz növbəsində dövlətin maraqlarını təmin etməlidirlər. Onlar dövlətə lazım olan sahələrə investisiya yatırılmalı, kredit verməlidirlər. Qeyri-neft sektoru dedikdə əlbəttə ki, mən ilk növbədə kənd təsərrüfatı, sənaye istehsalı və emal sənayesini nəzərdə tuturam. Bu istiqamətlərə əlavə vəsait də təmin edilməlidir.

Biz iqtisadi fəallığı artırmalıyıq. Təbii ki, gəlirlər azaldıqca bizim investisiya qoyuluşumuz da, dövlət xətti ilə qoyulan investisiyaların həcmi də azalır. Bu da öz növbəsində iqtisadi fəallığı müəyyən dərəcədə aşağı salır. Bu, realıqdır, bir-biri ilə bağlı olan məsələlərdir. Ona görə, biz görülməli əlavə tədbirlər nəticəsində iqtisadi fəallığı artırmalıyıq, həmçinin tikinti sektorunda. Bakıda, böyük şəhərlərdə və bütün şəhərlərdə tam imkan verilməlidir ki, iş adamları böyük tikinti layihələrini icra etsinlər. Bəzi hallarda burada iş adamları müxtəlif çətinliklərlə üzləşirlər - bürokratiya, korrupsiya. Onlara qarşı əsassız tələblər irəli sürülür. Bütün bunlar yığışdırılmalıdır. Tikinti sektoru tam sərbəst şəkildə inkişaf etməlidir. Əlbəttə ki, şəhərsalma qaydalarına riayət etmək şərti ilə. Əlbəttə, biz imkan verə bilmərik ki, burada xaos vəziyyət yaransın. Ancaq bütün süni əngəllər aradan qaldırılmalıdır.

Əgər qanunvericilikdə, yaxuddakı qaydalarda hər hansı bir düzəlişlər edilmədirsə, biz bunları da etməliyik. Onu da qeyd etməliyəm ki, Dünya Bankının "Doing Business" hesabatlarında Azərbaycanın müxtəlif istiqamətlər üzrə islahatları yüksək qiymətləndirilir. Ancaq bizi ən çox geriyə salan məhz tikinti sektorunda, bax bu qeyri-normal vəziyyətdir. Çünki burada o qədər icazələr tələb olunur və burada o qədər pozuntular var ki, hətta beynəlxalq qurumlar da bunu qeyd edirlər. Ona görə mən bu gün ciddi tapşırıq verirəm bütün şəhər və rayon icra hakimiyyəti orqanlarına, ilk növbədə Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinə ki, bundan sonra tikinti ilə bağlı heç bir süni əngəl olmamalıdır. İş adamlarına da müraciət edirəm, əgər sizdən kimsə qanunsuz nə isə tələb edəcəksə birbaşa məlumat verin və o qanunsuz əməlləri törətmək istəyənlər ciddi şəkildə cəzalandırılacaq. Mənə mütəmadi qaydada məlumat verilməlidir ki, hər rüb nə qədər tikinti layihəsi icra edilir, harada və bunun əmək bazarına olan təsiri nədən ibarətdir?!

Burada, əlbəttə ki, biz ilk növbədə iş adamlarının fəaliyyətini gözləyirik. Eyni zamanda, ipoteka xətti ilə böyük tikinti layihələri icra edilə bilər. Əfsuslar olsun ki, bizdə bu sektorda durğunluq müşahidə olunur. Mən ipoteka ilə bağlı öz fikirlərimi dəfələrlə bildirmişəm, o cümlədən Nazirlər Kabinetinin toplantılarında. Ancaq bu proses hələ ki kütləvi xarakter almayıb. Bunu dərhal başlamaq, yəni, davam etdirmək lazımdır. Təxirəsalınmaz tədbirlər görülməlidir. Bu tədbirlər haqqında mənə məlumat verilməlidir. Biz nə etməliyik ki, ipoteka xətti ilə tikiləcək bu binaların inşasını sürətləndirək?!

Bir sözlə, iqtisadi islahatlar dərinləşməlidir. Biz burada inkişaf etmiş ölkələrin müsbət praktikasını mütləq nəzərə almalıyıq. Bizim bütün iqtisadi və maliyyə sistemimiz şəffaflaşdırılmalıdır. Bank sektoru inkişaf etməlidir. Biznes mühiti daha da yaxşılaşdırılmalıdır. İş adamlarına daha da yaxşı şərait yaradılmalıdır. Bütün bürokratik əngəllər aradan qaldırılmalıdır. Bu tapşırıqlar yerinə yetirilməlidir. Belə olan halda biz tezliklə müsbət dinamikanı sürətləndirə bilərik.

Son illər ərzində bütövlükdə iqtisadi sahədə aparılan siyasət özünü doğruldur. Azərbaycan son 10 il ərzində dünya miqyasında ən sürətlə inkişaf edən ölkədir. Sadəcə olaraq indiki şəraitdə biz fəaliyyətimizi daha da təkmilləşdirməliyik. Azərbaycanda düşünülmüş siyasət, iqtisadi islahatlar aparılır. İnsanların vətənpərvərlik hissi yüksək səviyyədədir. Xalqla iqtidar birliyi möhkəmdir. Bax, budur uğurlarımızın əsas amilləri. Dövlət, hökumət, vətəndaşlar bir yerdə olaraq bu gözlənilməz vəziyyətdən çıxış yollarını müəyyən etməlidirlər. Dövlətin bu istiqamətdə çox ciddi proqramı vardır. Əminəm ki, belə olan halda 2016-cı ildə Azərbaycanda iqtisadi inkişaf ilə bağlı heç bir problem olmayacaq. Qarşıda duran bütün sosial və iqtisadi vəzifələr icra ediləcək. Əminəm ki, belə də olacaq.

X X X

Hökumət üzvləri müzakirələrdə çıxış etdilər.

AZƏRTAC
18 yanvar 2016- cı il

Sabirabadda Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə pambıqçılığın inkişafına dair respublika müşavirəsi keçirilib (17 sentyabr 2016-cı il)

Sentyabrın 17-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Sabirabadın Mədəniyyət evində pambıqçılığın inkişafı məsələlərinə dair respublika müşavirəsi keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Mədəniyyət evinin foyesində ulu öndər Heydər Əliyevin və Prezident İlham Əliyevin Sabirabad rayonuna səfərlərini əks etdirən fotoğuşə yaradılıb. Burada, həmçinin pambıqçılığın inkişafı ilə əlaqədar ulu öndər Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu ənənələrin yenidən dirçəldilməsinə həsr olunmuş fotostend nümayiş etdirilir.

Dövlətimizin başçısı respublika müşavirəsində giriş nitqi söylədi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi

-Bugünkü müşavirə ölkəmizdə pambıqçılığın inkişafına həsr olunur. Bu müşavirənin Sabirabad rayonunda keçirilməsi təsadüfi deyil. 1970-ci illərdə, 1980-ci illərin əvvəllərində ulu öndər Heydər Əliyev Sabirabadda hər il zona müşavirəsi keçirirdi. Pambıqçılıqla bağlı o müşavirələrdə çox dəyərli göstərişlər verilirdi. Bu ənənəyə sadıq olaraq mən pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı birinci ümumrespublika müşavirəsinin keçirilməsi üçün də Sabirabad rayonunu seçdim. Mən əminəm ki, Sabirabad rayonunda və bütün başqa pambıq əkilən rayonlarımızda pambıqçılığın bərpası işi sürətlə gedəcək, biz pambıqçılığın şöhrətini bərpa edəcəyik. Bu, həm insanlar, həm dövlət üçün böyük gəlir gətirən bir sahədir.

1970-1980-ci illərdə Ulu Öndər Sabirabada və pambıqçılıqla məşğul olan digər rayonlara səfər edərkən mən də özü ilə aparırdı. Mən də o illərdə dəfələrlə onunla bərabər Sabirabadda olmuşam, o müşavirələrdə iştirak etmişəm. Pambıq tarlalarında, tarla düşərgələrində pambıqçılarla görüşü zamanı onunla bərabər olmuşam. Yəni, o xatirələr mənim ürəyimdə yaşayır və bu gün daha da aydın görünür ki, ulu öndər Heydər Əliyev nə qədər uzaqgörən və xalqa bağlı olan bir insan idi. Çünki o, yaxşı bilirdi ki, pambıqçılığın Azərbaycanın müttəfiq respublika kimi inkişafında və Azərbaycan vətəndaşlarının rifah halının yaxşılaşdırılmasında çox mühüm yeri var.

Əfsuslar olsun ki, bu gün pambıqçılıq Azərbaycanda tənəzzülə uğrayıb. Bunun müəyyən obyektiv və subyektiv səbəbləri var. Bugünkü müşavirə ona görə təşkil edilir ki, biz həm keçən bir neçə ay ərzində görülən işlərlə bağlı fikir mübadiləsi aparaq, - burada məruzələr səslənəcək, - eyni zamanda, gələcək illər üçün fəaliyyət planı hazırlanır və biz bu gün bu barədə də danışacağıq.

Azərbaycanda müxtəlif istiqamətlər üzrə sürətli inkişaf dövrü yaşanır. Mən 2003-cü ildə ilk dəfə prezident vəzifəsinə seçilərkən bəyan etmişdim ki, fəaliyyətimin əsas istiqamətlərindən biri regionların inkişafı ilə bağlı olacaq. Beləliklə, prezident seçkilərindən bir neçə ay sonra - 2004-cü ilin əvvəlində birinci regional inkişaf proqramı qəbul edilmişdir. O proqram çərçivəsində ölkəmizdə beş il ərzində 600 min iş yerinin yaradılması nəzərdə tutulurdu. Beş il ərzində - 2008-ci ilə qədər bu məqsəd təmin edildi.

Regionların inkişafı böyük investisiya qoyuluşu tələb edirdi. Çünki biz, ilk növbədə, regionlarda çox möhkəm və müasir infrastruktur yaratmalı idik. Əfsuslar olsun ki, 1970-ci illərdə regionlarda yaradılmış infrastruktur sıradan çıxmışdı – yollar bərhad vəziyyətdə idi, elektrik xətləri demək olar ki, dağıdılmışdı, onların bir hissəsi kəsilib xaricə satılmışdı, qaz təchizatı ümumiyyətlə yox idi, su ilə bağlı böyük problemlər var idi və regionların inkişafından söhbət belə gedə bilməzdi. Çünki inkişafı şərtləndirən əsas amillər infrastrukturla bağlıdır.

Məhz buna görə 2004-cü ildən başlayaraq bölgələrdə genişmiqyaslı infrastruktur layihələri icra olundu. Bu gün Azərbaycanın bütün bölgələri elektrik, qaz, içməli su ilə təmin edilir. Əgər 2003-cü ildə elektrik enerjisini və qazı xaricdən idxal edirdiksə, bu gün biz elektrik enerjisini, qazı ixrac edirik. Son illər ərzində Azərbaycanda tikilmiş elektrik stansiyaları nəinki tələbatımızı ödəyir, hətta ixrac potensialı da yaradır. Həmçinin qaz sahəsində də bu gün Azərbaycan həm regionda, həm gələcəkdə dünyada, Avropada çox önəmli qaz hasil və ixrac edən ölkəyə çevrilir.

Kənd yolları ilə bağlı problemlər həll olunur, o cümlədən Sabirabad rayonunda. Bu il bu məqsədlər üçün 200 milyon manatdan çox vəsait nəzərdə tutulubdur. Magistral yolların demək olar ki, hamısı artıq yaxşı vəziyyətdədir. Bakı-Sabirabad yolu da, - bilirəm, sabirabadlılar bu yoldan çox əziyyət çəkirdilər, - artıq əsaslı təmir olunaraq insanların istifadəsinə verilmişdir. İnfrastruktur layihələrinin icrası əsas şərt idi. Bununla bərabər, işsizliyin aradan qaldırılması məsələsi də çox kəskin problem kimi mövcud idi. Bu məsələ də öz həllini tapdı. Bu gün Azərbaycanda işsizliyin səviyyəsi çox aşağıdır və işləmək istəyən özü üçün iş tapa bilər.

Bizim qarşımızda duran vəzifələrdən biri ərzaq təhlükəsizliyi məsələsi idi. Çünki sovetlər vaxtında biz əsas ərzaq məhsullarını Azərbaycana başqa respublikalardan gətirirdik. Məsələn, toyuq ətinə, mal ətinə, südü, şəkəri, digər əsas ərzaq məhsullarını biz Rusiyadan, Ukraynadan gətirirdik. Ona görə, qarşıya vəzifə qoyulmuşdu ki, biz ərzaq təhlükəsizliyimizi təmin etməliyik. Oudur ki, Azərbaycanda taxılçılığın, heyvandarlığın, ümumiyyətlə, bitkiçiliyin inkişafı sürətlə getmişdir. Bu gün biz özümüzü ətlə tam təmin edirik. Toyuq əti ilə 100 faiz, süd və süd məhsulları ilə təqribən 80 faiz səviyyəsində təmin edirik. Əminəm ki, növbəti 2-3 il ərzində öz tələbatımızı tam ödəyəcəyik və eyni zamanda, xaricə də süd məhsulları ixrac edəcəyik. Ona görə bizim əsas məqsədımız bu məsələlərlə bağlı idi və deyər bilərəm ki, ərzaq təhlükəsizliyi məsələlərinin həlli işində çox böyük nailiyyətlər var.

Ancaq əfsuslar olsun ki, kənd təsərrüfatının digər sahələri bir qədər diqqətdən kənar qalıb. Bunun da obyektiv və subyektiv səbəbləri var. Hesab edilirdi ki, biz bazar iqtisadiyyatı şəraitində yaşayırıq və bazar iqtisadiyyatı hər şeyi tənzimləyir, hər şeyi yoluna qoyur. Ancaq həyat göstərir ki, bu, belə deyil. Əlbəttə ki, biz bazar iqtisadiyyatına sadıq, bu gün iqtisadiyyatımızın 80 faizdən çoxu özəl sektorda formalaşır və sahibkarlığın inkişafına çox böyük dəstək verilir, o cümlədən çox böyük maliyyə dəstəyi. Son illər ərzində sahibkarlara müxtəlif layihələri icra etmək üçün 1 milyard manatdan çox məbləğdə güzəştli kreditlər verilmişdir. Ancaq pambıqçılığın tənəzzülə uğraması göstərir ki, dövlət mütləq bu işlərə müdaxilə etməlidir. Bazar iqtisadiyyatı heç də o demək deyil ki, hər şey yolunda olacaq. Pambıqçılığın tənəzzülə uğraması bunun bariz nümunəsidir. Ona görə, qərar qəbul edildi ki, bu gün bir halda ki ərzaq məhsulları və ərzaq təhlükəsizliyi ilə bağlı məsələlərin böyük əksəriyyəti öz həllini tapıb və artıq icrada olan layihələr yaxın zamanlarda öz bəhrəsini verəcək, indi dövlət kənd təsərrüfatının inkişafına həm daha da güclü dəstək verməlidir, həm də bu sahəyə daha da böyük miqyasda müdaxilə etməlidir. O mənada müdaxilə etməlidir ki, biz fermerlərə kömək göstərək, onların problemlərini həll edək və ölkəmizdə ənənəvi olan, ancaq əfsuslar ki, tənəzzülə uğrayan sahələri bərpa edək və inkişaf etdirək.

Beləliklə, hesab edirəm ki, bu il bu sahədə dönüş ili olmuşdur. Bir daha qayıdıram sovet vaxtına. O vaxt ümumittifaq xalq təsərrüfatı bölgüsü aparılırdı. Bəzi respublikalarda heyvandarlıq, taxılçılıq inkişaf edirdi. Azərbaycanda isə qeyd etdiyim kimi, üzümçülük, pambıqçılıq, tütünçülük, çayçılıq, baramaçılıq və digər sahələr inkişaf edirdi. Sovet İttifaqı dağılandıqdan sonra respublikalararası əlaqələr də kəsildi və beləliklə, biz çətin bir vəziyyətlə üzləmişdik. Bu gün biz respublika üçün ənənəvi olan kənd təsərrüfatı sahələrini bərpa edirik və 2016-cı il bu istiqamətdə dönüş ili olmalıdır.

Bu il baramaçılıqda böyük inkişaf müşahidə olunur. Əgər 2015-ci ildə cəmi 200 kiloqram yaş barama istehsal olunubsa, bu il 70 tona çatıb. Görüləcək tədbirlər nəticəsində bir neçə ildən sonra Azərbaycanda min ton barama tədarük ediləcək. Görün minlərlə, on minlərlə insan nə qədər böyük qazanc əldə edəcək.

Bu il tütünçülüklə bağlı ciddi addımlar atılıb. Biz tütünün tədarükünü iki dəfə artırmaq niyyətindəyik.

Əvvəlki illərdə üzümçülüklə bağlı görülmüş tədbirlər öz bəhrəsini verir. Ancaq hesab edirəm ki, bu, lazımı səviyyədə deyil və daha da böyük investisiyalar qoyulmalıdır.

İxrac qabiliyyətli məhsulların istehsalını artırmaq üçün müxtəlif bölgələrdə böyük fındıq bağları salınacaq. Demək olar ki, mövcud fındıq bağlarından iki dəfə çox yeni bağlar salınacaq. Artıq yerlər də müəyyən edildi və işlər görülür. Səmərəsiz istifadə olunan torpaqlarda planlı şəkildə növbəli əkin təmin ediləcək.

İndi bizim böyük öyrüş sahələrimiz var. Kənd təsərrüfatı ilə məşğul olanlar yaxşı bilirlər ki, burada da normativlər var, bir hektarda nə qədər mal-qara saxlanmalıdır. Bu normativlər də pozulur. Nəzərə alsaq ki, heyvandarlıqla bağlı çox ciddi dövlət proqramı icra edilir, minlərlə, on minlərlə baş cins mal-qara gətirilir. İndi biz süni mayalanma sisteminə keçirik və beləliklə, üç-dörd il ərzində Azərbaycanda mal-qaranın cinsi tam dəyişdiriləcək. Həm ətlik, həm də südlük mal-qara sahəsində böyük məhsuldarlıq təmin ediləcək. Bunun üçün iribuynuzlu mal-qaranın qapalı yerlərdə saxlanması layihələri icra edilir.

Böyük torpaq sahələri daha da səmərəli şəkildə dövriyyəyə buraxılacaq. Ona görə, bu il çox ciddi təftiş aparılır. Bəzi torpaqlar müxtəlif adamlar tərəfindən qanunsuz olaraq zəbt edilib və o torpaqlarda heç bir fəaliyyət göstərilmir. O torpaqların icarə müqavilələri ləğv edilməlidir. Artıq bir çox icarə müqavilələri ləğv olunub, bu proses davam etdirilir. Dövlət orqanları, yerli orqanlar və ictimaiyyət tərəfindən çox ciddi nəzarət olmalıdır. Mən dəfələrlə demişəm ki, ictimai nəzarət Azərbaycanda güclü olmalıdır. İctimai nəzarət, yəni, vətəndaşların nəzarəti güclü olarsa, onda biz bu işləri daha da böyük uğurla həll edə bilirik.

İxrac yönümlü məhsulların istehsalı bu gün ölkə qarşısında prioritet vəzifə olaraq dayanır və bu vəzifə icra edilməlidir. Bu, nə ilə bağlıdır? İlk növbədə, biz bunu ona görə etməliyik ki, ölkəmizin mövcud olan bütün kənd təsərrüfatı potensialını 100 faiz səviyyəsində həyata keçirək. Bir qarış torpaq boş qalmamalıdır. Bu, məhsuldarlığı artıracaq, insanlara daha da böyük maddi gəlir gətirəcək, dövlətə də bunun böyük xeyri olacaq.

Kənd təsərrüfatının inkişafı Azərbaycanda prioritet sahədir. İndi fermerlər torpaq vergisi istisna olmaqla bütün vergilərdən azaddırlar. Böyük həcmdə subsidiyalar verilir. Fermerlərə subsidiya şəklində 200 milyon manata yaxın vəsait verilir. Kənd təsərrüfatı texnikası, gübrələr alınır, onlar və yanacaq fermerlərə güzəştli şərtlərlə verilir. Burada da həm dövlət nəzarəti, ictimai nəzarət güclü olmalıdır, həm də yerli icra orqanları bu

işlərdə daha da fəal olmalıdırlar ki, dövlət tərəfindən ayrılan vəsait ünvana çatsın və bunun nəticəsi olsun. Ona görə, subsidiyalarla bağlı məsələlər indi təhlil edilir, yeni təkliflər hazırlanır.

Bununla bərabər, bildiyiniz kimi, dünyada neftin qiymətinin düşməsi ilə bağlı bizim gəlirlərimiz də azalıb. Əgər qiymət üç-dörd dəfə düşürsə, gəlirlər də üç-dörd dəfə azalır. Biz Azərbaycana valyuta axınını təmin etməliyik. Ona görə, ixracyönümlü məhsulların istehsalı xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Pambıq da ixracyönümlü məhsuldur. Təsadüfi deyil ki, pambığa “Ağ qızıl” deyirlər. Bu il pambıqçılığın bərpasının birinci ilidir. İndi statistikaya baxdıqda göz önünə çox acınacaqlı mənzərə çıxır. Əgər Ulu Öndərin yorulmaz səyləri və zəhmətkeşlərin böyük fədakarlığı nəticəsində 1970-80-ci illərdə bir milyon ton pambıq tədarük edilirdisə, keçən il cəmi 35 min ton yığılıb. Əgər o illərdə 300 min hektarda pambıq əkilirdisə, keçən il cəmi 18 min hektarda pambıq əkilib. Bu, nə deməkdir?! Bu, pambıqçılığın məhvi deməkdir. Bu, dözülməzdir və artıq ciddi tədbirlər görülür. Düzdür, biz bu il bir az gecikmişik. Ancaq bu il yenə də yaxşı nəticələr gözlənilir. Bu gün burada rayonlar üzrə çıxış edənlər məruzələrində deyəcəklər. Bu il bütövlükdə 51 min hektar sahədə pambıq əkilib. Keçən illə müqayisədə bu, təxminən üç dəfə çoxdur.

Əgər keçən il 35 min ton pambıq yığılıbsa, bu il ən azı 100 min ton pambıq yığılmalıdır. Gələn il üçün bizim daha da böyük planlarımız var. Gələn ilə hazırlıq işləri artıq başlayıb. Bu il buna böyük vəsait sərf olunub, operativ olaraq bütün lazımi tədbirlər görüldü. Suvarma ilə, elektrik enerjisi ilə bağlı tədbirlər görüldü, yeni pambıqçıqan kombaynlar, yüzlərlə adda kənd təsərrüfatı texnikası gətirilib və bəzi texnikalar hələ ki, yoldadır. Gələn ay onlar da gəlib çatacaq və 2017-ci ildə də gətiriləcək.

Dünyada iqtisadi böhranın davam etdiyi indiki şəraitdə gəlirlərimiz 3-4 dəfə azalıb. Buna baxmayaraq biz yenə də kənd təsərrüfatı texnikası alıb fermerlərə güzəştli şərtlərlə vermək üçün yüz milyonlarla dollar vəsait xərcləyirik ki, onlar da pul qazansınlar və dövlətə də bunun xeyri olsun.

Pambıqçılığın inkişafı iqtisadi məsələlərin həlli ilə yanaşı, eyni zamanda, sosial məsələdir. Çünki mənə verilən məlumata görə, bu il 24 rayonda pambıq tarlalarında 70 minə yaxın insan işləyəcək və bu, məşğulluğun artırılması deməkdir. Son 13 il ərzində ölkəmizdə 1 milyon 300 min iş yeri yaradılıb. Bu, tarixi nailiyyətdir. İşsizliyin aradan qaldırılması istiqamətində çox ciddi addımlar atılıb. Ancaq bu, daimi proses olmalıdır. Nə üçün? Çünki bəzi başqa ölkələrdən fərqli olaraq Azərbaycanda demografik dinamika çox müsbətdir. Bu da bizim iqtisadi inkişafımızla bağlıdır və əhali artır. Əgər 1970-ci illərdə əhali təqribən 7 milyon nəfər idisə, bu gün 10 milyona yaxınlaşır. Əgər o illərdə pambıq yığımına tələbələri cəlb edirdilərsə, bu gün buna ehtiyac yoxdur. Çünki bizdə kifayət qədər əmək resursları var. Ona görə, pambıqçılığın inkişafı yeni iş yerlərinin yaradılması deməkdir. Hesab edirəm ki, gələn il əkin sahələri daha da artacaq və beləliklə, işləyənlərin sayı da artmalıdır. Pambıq əkilən rayonlarda yüz minlərlə insan bu işlərə cəlb ediləcək. Biz bu il pambığın alış qiymətini də 20 faiz qaldırdıq. Ancaq yenə də baxmalıyıq, bəlkə yenə də qaldırmaq lazımdır. Bu gün buraya gələrkən görkəmli pambıqçı, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı Fatma xanım Hüseynovanın briqadasında olmuşam. Sağ olsun, mənim üçün çay süfrəsi də açmışdı. Biz yaxşı xatirələri bölüşdük, gəlin Fatma xanımı salamlayaq. Orada da söhbət əsnasında deyildi ki, bəli, alış qiymətləri artıb, ancaq yaxşı olar bir az da artsın. Əlbəttə, yaxşı olar, biz də bunu istəyirik, fəhlələr üçün daha yaxşı olacaq. Ona görə, mən indi müvafiq orqanlara tapşırıq verirəm ki, - Prezident Administrasiyası, Kənd Təsərrüfatı, İqtisadiyyat nazirlikləri, pambıqla məşğul olan firmalar da baxsınlar, - biz nə qədər mümkünsə, əlbəttə, alış qiymətini qaldırmalıyıq. İlk növbədə ona görə ki, insanlar daha da çox pul əldə etsinlər. Eyni zamanda, biz pambıqçılığın inkişafının stimullaşdırılması üçün əlavə tədbirlər görməliyik. Biz bu il qısa müddət ərzində - cəmi bir neçə ayda inzibati yollarla böyük işlər gördük, texnikanın cəlb edilməsi, suvarma, elektrik ilə bağlı məsələləri operativ qaydada həll etdik. Ancaq biz elə etməliyik ki, kəndlilər özləri də maraqlı olsunlar. Belə olan halda əlbəttə ki, biz daha da çox məhsul əldə edəcəyik.

Əlbəttə, məhsuldarlıqla bağlı olan məsələlər də gündəlikdədir. 1970-ci illərdən fərqli olaraq bu gün dünyada daha da müasir texnologiyalar var və biz o texnologiyaları Azərbaycana gətiririk və gətirməliyik ki, məhsuldarlıq daha da artsın. Əgər keçən il hektardan məhsuldarlıq 20 sentner idisə, hesab edirəm ki, biz görülməli tədbirlər nəticəsində bunu təqribən 30-35, bəlkə də 40 sentnerə qaldıra bilərik. Beləliklə, özünüz yaxşı bilirsiniz ki, bu, nə deməkdir. Mən Prezident Administrasiyasının bu işlərdə fəaliyyətini xüsusilə vurğulamaq istəyirəm. Vaxt məhdudiyətinə baxmayaraq biz məhz Prezident Administrasiyasının səyi və yerli icra orqanlarının rəhbərlərinin fəaliyyəti nəticəsində bu il bu dönüşə nail ola bildik. İcra başçıları da, fəallar da, zəhmətkeşlər də çox yaxşı işlədilər.

Bir daha demək istəyirəm ki, 2016-cı il pambıqçılığın inkişafı üçün həlledici il olacaq. Bu, bir başlanğıcdır və əminəm ki, bundan sonra pambıqçılıq Azərbaycanda sürətlə inkişaf edəcək, geniş vüsət alacaq. Dediym kimi, bunun həm insanlara, həm dövlətə böyük xeyri olacaq.

İndi isə keçək müzakirələrə.

X X X

Sabirabad Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Nazim İSMAYILOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Bu gün sabirabadlılar adından Sizi sonsuz coşqu ilə salamlamaqdan çox böyük məmnunluq duyuram. Bugünkü müşavirə sanki bizi 70-80-ci illərə qaytarır. Həmin dövrdə Azərbaycan dövlətinin qurucusu və memarı ulu öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə respublikanın iqtisadiyyatının bütün sahələrində inqilabi dəyişikliklər baş vermiş, ölkəmiz o vaxtlar SSRİ respublikaları içərisində liderə çevrilmişdi.

Xoş xatirələrlə bildirirəm ki, indi toplaşdığımız bu möhtəşəm Mədəniyyət Sarayı da Ulu Öndərimizin təşəbbüsü ilə tikilib və 1976-cı ildə açılışında onun özü şəxsən iştirak edib. 1969-1982-ci illərdə ümummilli liderimiz Heydər Əliyev rayonumuza 14 dəfə səfər edərək pambıq sahələrində işlərin gedişi ilə tanış olub, bu zalda 8 dəfə zona müşavirələri keçirib.

Bu gün isə Siz, cənab Prezident, pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı bu müşavirədə iştirakınızla bizə hədsiz sevinc hissləri bəxş edirsiniz.

Möhtərəm Prezident, məhz həmin illərdə kənd təsərrüfatının inkişafı əsas prioritet sahə olaraq ən yüksək zirvəyə qalxmış, pambıqçılıq ölkə iqtisadiyyatının möhkəmləndirilməsində müstəsna rol oynamaqla, əhalinin sosial-iqtisadi vəziyyətinin, bütövlükdə həyat səviyyəsinin yüksəldilməsinə geniş imkan yaratmışdı. Təsadüfi deyildir ki, 1981-ci ildə ölkə üzrə tədarük olunan 1 milyon tondan çox pambığın 110 min tonu Sabirabad rayonunun payına düşürdü ki, bu da həmin ildə respublikada istehsal olunan məhsulun 12 faizini təşkil edirdi. Ulu Öndərimiz pambıqçılıqla bağlı danışarkən demişdi: “Ağ qızıl” respublikamızın sərvətidir, pambıqçılıqda əldə olunan nailiyyətlər xalqın firavanlığı deməkdir”.

Bu gün pambığa qayıdış kəndlərimizə yeni nəfəs gətirib, insanlarda böyük coşqu və yüksək əhval-ruhiyyə yaradıb.

2016-cı il yanvarın 26-da Sizin sədrliyinizlə keçirilən “Regionların 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”nın icrasının ikinci ilinin yekunlarına həsr edilmiş konfransda pambıqçılığın inkişaf etdirilməsi ilə əlaqədar qarşımıza çox ciddi vəzifələr qoyulub. Həmin tapşırığın icrasını təmin etmək məqsədilə bütün imkanlar təhlil olunaraq qısa müddətdə qərargah yaradılıb, şirkətlərlə, aidyyəti xidmət təşkilatları ilə birgə əlaqəli iş qurulub və cari ildə 6113 hektar sahədə pambıq əkilərək aqrotexniki qaydada becərilib. Hazırda əl ilə məhsul yığımına başlanılıb, maşınla yığım işlərinə hazırlıq gedir. Bu gündə 500 tona yaxın pambıq toplanaraq tədarük olunub. Ötən müddət ərzində pambıqçılıqda çalışan 5 min nəfərə 1 milyon manatdan artıq əməkhaqqı ödənilib. Mütəxəssislərin keçirdiyi baxışın nəticələrinə görə, cari ildə hər hektardan 20 sentner olmaqla, rayon üzrə 12 min ton məhsul istehsalı gözlənilir.

Bu gün məmnunluq hissi ilə bildirirəm ki, rayonda pambıq əkinlərinin artması hesabına rayonun Axtaçı kəndində mövcud olan “MKT” İstehsalat Kommersiya Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin pambıq zavodu işə salınıb və hazırda orada 90 nəfər işçi çalışır. Həmin şirkət tərəfindən rayonlararası təchizat bazasının da Sabirabadda yaradılması təbii ki, rayonda pambıqçılığın inkişafına müsbət təsirini göstərəcək.

Möhtərəm cənab Prezident, qeyd etmək istəyirəm ki, ötən il rayon üzrə cəmi 1633 hektar sahədə pambıq əkilərək hər hektardan 11,3 sentner olmaqla, 1853 ton məhsul götürülüb. 2017-ci ildə isə rayonda 15 min hektar suvarılan sahələrdə pambıq əkilməsi nəzərdə tutulur. Həmin sahələrin 2274 hektarını dövlət ehtiyat fondu, 7175 hektarını bələdiyyələrin öyrüş təyinatlı, 5551 hektarını isə pay torpaqları təşkil edir.

Təcrübə göstərir ki, yüksək məhsul götürmək üçün pambıq əkiləsi sahələrin şumu fəraş və keyfiyyətli aparılmalı, qış aratına üstünlük verilməli, torpaq əkinə aqrotexniki qaydalara uyğun hazırlanmalı, aprel ayında növbəti ilin məhsulu üçün əkin aparılmalıdır. Bütün bunlar nəzərə alınaraq, qarşıya qoyulan vəzifələrin yerinə yetirilməsini təmin etmək məqsədilə şirkətlərlə birlikdə pambığa yararlı sahələr seçilərək müqavilələrin bağlanmasına, pambıq əkini üçün şum aparılmasına başlanılıb. Əl əməyinin yüngülləşdirilməsi, pambığın maya dəyərinin aşağı salınması məqsədilə növbəti ildə əkinlərin yuva üsulu ilə aparılması, torpaqların məhsuldarlığını artırmaq üçün növbəli əkinlərin tətbiq olunmasına üstünlük verilməsi nəzərdə tutulur. Əlbəttə, bu işlərin görülməsi üçün suvarma və meliorativ tədbirlərin nə qədər vacib olduğu hamıya məlumdur.

Cənab Prezident, Sabirabad rayonunda torpaqların suvarılması ilə bağlı son illərdə çox mühüm tədbirlər həyata keçirilib. Sizin müvafiq tapşırığınızla rayonun Sarxanbəyli, Moranlı, Bala Həşimxanlı və Əliləmbəyli kəndlərinin su təminatının yaxşılaşdırılması üçün “H” kanalının yenidən qurulması, Sabirabad və Salyan rayonlarında yerləşən qış otlarlarında meliorativ tədbirlərin aparılması layihələrinin başa çatdırılması rayon üzrə 25817 hektar sahənin əkin dövriyyəsinə qatılmasına imkan yaradacaq. Cənab Prezident, bu layihəyə görə həmin ərazidə yaşayan 10 minlərlə insanın sevincinin həddi-hüdudu yoxdur və onlar Sizə əbədi minnətdardırlar.

Qeyd etdiyim kimi, gələn il rayon üzrə pambıq əkinlərinin iki dəfədən çox artırılması nəzərdə tutulur və təbii ki, Sizin tapşırığınıza uyğun olaraq, pambıqçılığın inkişaf etdirilməsi digər sahələrin sıxışdırılması hesabına olmamalıdır. Sabirabad rayonunun əkin sahəsi cəmi 48,7 min hektardır. Həmin sahələrin 24 min hektarı taxıl, 20 min hektarı yonca əkinləri altındadır. Nəzərə alsaq ki, əhali hər il 6-7 min hektar sahədə bostan-tərəvəz bitkiləri də əkir və belə olan halda torpaq balansında kəsr yaranır. Bu problemi həll etmək üçün təhlillər aparılıb, 16 min

hektar ölüş və qış otlaq sahələrinin əkinəyararlı və suvarma perspektivləri olduğu üçün təyinatının dəyişdirilməsi barədə hökumət qarşısında vəsatət qaldırılıb. Bildirirəm ki, cari ildə həmin sahələrin 3 min hektarında pambıq əkilib, lakin əkin torpağı olmadığından pambıqçılığa tətbiq edilmiş güzəştlərdən istifadə etmək mümkün olmayıb. Ümid edirik ki, bu məsələnin həlli istiqamətində müvafiq tədbirlər görülməkdir.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizi əmin edirəm ki, tapşırığınıza müvafiq olaraq, pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı bundan sonra da tərəfimizdən bütün imkanlar səfərbər edilərək qarşıma qoyulan vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlməyə çalışacağıq.

Diqqətinizə görə çox sağ olun.

X X X

Ağcabədi Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Şahin MƏMMƏDOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm, cənab Prezident,

Respublikamızda sahibkarlığa dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi, torpaqlardan səmərəli istifadə edilməklə ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, yeni iş yerlərinin yaradılması, ən başlıcası isə insanların həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması sahəsində qarşıya qoyduğunuz vəzifələr ali məqsədlərə xidmət edir və bu baxımdan bu müşavirənin çox böyük önəmi var.

Bugünkü müşavirənin ahəngi bir daha göstərir ki, cənab Prezident, Siz Ümummilli Liderimizin siyasi kursuna çox sadıqsınız, onun xalqın, dövlətin mənafeələrinə xidmət edən ənənələrini dönmədən davam etdirirsiniz, böyük rəhbərini ideyalarını yaşatmaqla, ölkəni yeni inkişafa aparırsınız.

Ağcabədililər də seçilən yolun, qarşıya qoyulan vəzifələrin məsuliyyətini dərindən dərk edir, göstərilən qayğıyı, etimadı yüksək qiymətləndirirlər. Bu, bütün sahələrə, o cümlədən pambıqçılığın inkişafına da öz töhfəsini verir.

Tapşırığa əsasən, pambıq əkinini dövryyəsinin artırılması məqsədilə bütün qüvvələr səfərbər olunub, yerli icra hakimiyyəti və bələdiyyə orqanları, keçmiş qabaqcıl təsərrüfat işçiləri, bu işə cəlb edilmiş pambıq əkinini ilə məşğul olan şirkətlərlə əlaqəli iş qurulub. Təcrübəli pambıqçılar və baramaçı—larla görüşlər keçirilib, onların təklifləri dinlənilib, əldə olan təcrübənin işə tətbiqi üçün geniş izahat işləri aparılıb. Nəticədə bu il rayon üzrə ötən illə müqayisədə 2,5 dəfə çox, yəni 3661 hektar sahədə pambıq əkilib. Əkin sahələri aqrotexniki qaydada becərilib və ilkin hesablamalara görə, hər hektardan 25-30 sentner məhsul gözlənilir. Halbuki keçən il hər hektardan cəmi 15,5 sentner məhsul götürülmüşdü. Biz bu il məhsulun əsasən maşınla yığılmasını planlaşdırmışıq və nəzərdə tutulan sahələrdə xüsusi aqrotexniki tədbirlər görülüb.

Pambıq sahələrinin əkilib-becərməsinə və məhsulun toplanmasına cəlb olunan 7000-dən çox rayon sakini işlə təmin edilib ki, bu, insanların məşğulluğu üçün çox əhəmiyyətlidir.

Qeyd etmək istərdim ki, rayon baramaçıları bu il bəslədikləri 80 qutu ipəkqurdu toxumundan 3675 kiloqram məhsul əldə ediblər ki, bu da 28 min 592 manat vəsait deməkdir. Bu qədər vəsaitin qazanılması əhalinin maddi vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üçün əhəmiyyətlidir və əmin edirəm ki, gələcəkdə baramaçılıq da rayonun gəlirli sahələrindən birinə çevriləcək.

Cənab Prezident, Siz yaxşı bilirsiniz ki, Ağcabədi sovetlər dövründə respublikanın ən iri pambıqçılıq rayonlarından biri olub və əhali bu gün də sahənin inkişafında maraqlıdır. Çünki biz bilirik ki, pambıq strateji və ölkəyə valyuta gətirən məhsuldur.

Rayon ərazisində pambıq istehsalı ilə məşğul olan “MKT İK” və “CTS AGRO” MMC-nin pambıq emalı zavodu və innovasiya filialı fəaliyyət göstərir. Həmin müəssisələr pambığın əkilib-becərməsi üçün torpaq mülkiyyətçiləri ilə qabaqcadan müqavilə bağlamaqla, müəyyən edilmiş qaydada onlara hektara uyğun olaraq kredit formasında vəsaitlərin ayrılmasını vaxtılı-vaxtında təmin ediblər.

Pambığın becərməsində əvvəllər texnika çatışmazlığı olsa da, Sizin tapşırığınıza əsasən aqrolizinq vasitəsilə rayonumuza texnikalar gətirildi, əkin prosesində olan problemlər qısa müddətdə aradan qaldırıldı. Bununla belə, hazırda rayonda 10 ədəd pambıqyığan maşın olsa da, bu, azlıq təşkil edir. Məhsulun vaxtında və itkisiz yığılması üçün əlavə olaraq 10 ədəd pambıqyığan maşının ayrılmasına ehtiyac var.

Qeyd etmək istəyirəm ki, “MKT İK” MMC-nin Ağcabədi innovasiya filialı tərəfindən cari ildə əkilən 700 hektar pambıq sahəsinin suvarılmasında müasir suvarma sistemindən - pivotdan istifadə olunub ki, bu da suvarma suyuna qənaət etməklə su itkisini azaldır, torpağın şoranlaşmasının qarşısını alır, eyni zamanda, yüksək məhsuldarlığın əldə edilməsinə şərait yaradır. Sözsüz ki, gələcəkdə bu sistemin tətbiqi genişləndiriləcək.

Rayonda pambıqçılığın inkişafı istiqamətində görülmüş müvafiq tədbirlər nəticəsində 2017-ci ildə 8000 hektarda pambıq əkilməsi nəzərdə tutulur. Bu torpaqların hamısı suvarılan torpaqlardır. Həmin sahələrin 1000 hektarı dövlət fonduna, 550 hektarı bələdiyyə fonduna, 6450 hektarı isə xüsusi mülkiyyətə aiddir. Gələn il pambıq əkiləcək torpaqların böyük əksəriyyətinin xüsusi mülkiyyətdə olması onu göstərir ki, insanların bu sahəyə marağı böyükdür və birbaşa onların güzəranının yaxşılaşdırılmasına xidmət edəcək. Artıq gələcək əkinlər üçün hazırlıq işlərinə başlanılıb, əkiləcək pambıq sahələri müəyyən edilib.

Son illərdə Sizin diqqət və qayğımız, xüsusi göstərişinizlə rayonda suvarma sistemində xeyli müsbət irəliləyişlər əldə olunub. Eyni zamanda, məlumat vermək istəyirəm ki, bəzi əkin sahələrinin suya olan tələbatının ödənilməsində hələ də müəyyən problemlər qalmaqdadır. Bununla əlaqədar təkliflər Prezident Administrasiyasına və müvafiq orqanlara təqdim edilib.

Görülən işlərin davamı olaraq rayon ərazisində yerləşən 5800 hektar qış otlaq sahəsinin təyinatının dəyişdirilərək ehtiyat fondu torpaqları kateqoriyasına keçirilməsi üçün Nazirlər Kabinetinə və digər aidiyyəti nazirliklərə müvafiq sənədlər təqdim olunub. Hazırda aidiyyəti qurumlar tərəfindən sənədləşdirmə işləri aparılır.

Məndən əvvəl həmkarımın qeyd etdiyi kimi, bu günlərdə ipəkçiliyin inkişafına dövlət dəstəyi haqqında verdiyiniz Sərəncam bütün ağcabədililərin də ürəyincə olub. Hesab edirik ki, baramaçılıqda olduğu kimi,

pambıqçılıqda da subsidiyaların son məhsula görə verilməsi sahibkarların pambıq əkininə olan marağını gələcəkdə daha da artıracaq.

Möhtərəm cənab Prezident, qarşıya qoyduğunuz vəzifələr vacib olduğu qədər də məsuliyyətlidir. Bu, hər bir vəzifəli şəxsdən yeni yollar aramağı, öz işində dönüş yaratmağı tələb edir.

Ağcabədi Rayon İcra Hakimiyyəti, rayonun bütün sakinləri Sizin kənd təsərrüfatı məhsullarının, xüsusilə pambıqçılığın inkişafı ilə əlaqədar həyata keçirdiyiniz tədbirləri dəstəkləyir və aidiyyəti qurumlarla birlikdə qarşıya qoyulan vəzifələrin layiqincə yerinə yetiriləcəyinə söz verirlər.

Diqqətinizə görə çox sağ olun.

X X X

“MKT İstehsalat Kommersiya” MMC-nin baş direktorunun müavini Bəhrüz CAMALOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.
Hörmətli müşavirə iştirakçıları.

Xalqımızın ümummilli lideri Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi mütərəqqi daxili və xarici siyasi kursun Zati-aliniz tərəfindən uğurla davam və inkişaf etdirilməsi sayəsində ölkəmiz qısa müddətdə regionun lider dövlətinə çevrilib, dünya birliyinin layiqli üzvü olaraq global əhəmiyyətli bir çox layihələrin lokomotivi kimi öz dəyərli töhfələrini verir. Sizin bilavasitə təşəbbüsünüz və rəhbərliyiniz altında son illər ölkəmizdə reallaşdırılan iqtisadi islahatlar, sahibkarlıq fəaliyyətinin təşviq edilməsi, sahibkarlar üçün münbit şəraitin yaradılması istiqamətində atılan addımlar, imzalanan fərman və sərəncamlar artıq öz bəhrəsini verməkdədir. Qeyd etmək istəyirəm ki, respublikamızda qeyri-neft sektorunun, o cümlədən kənd təsərrüfatının strateji sahələrindən hesab olunan pambıqçılığın inkişaf etdirilməsi ilə bağlı Zati-aliniz qəbul etdiyi müdrik qərarlar, verdiyiniz tapşırıq və tövsiyələr sayəsində ölkəmizdə pambıqçılığın sürətli inkişafı üçün qısa müddətdə əlverişli şərait yaradılıb.

Möhtərəm cənab Prezident, respublikada pambıqçılığın inkişaf etdirilməsi ilə bağlı tapşırıq və tövsiyələrinizə əsasən, 2016-cı ildə pambıq əkinini üçün 50 min hektar sahə hədəf götürülüb. Bu məqsədlə “MKT İstehsalat Kommersiya” MMC tərəfindən aidiyyəti dövlət qurumları və pambıq istehsalçıları ilə birləşərək pambıq əkininə yararlı torpaqların müəyyən edilməsi üçün qısa müddət ərzində ərazilərə baxış keçirilib və fəaliyyət istiqamətləri müəyyənləşdirilib.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının dəstəyi, habelə yerli icra hakimiyyəti orqanları, müvafiq qurumlar, şirkət və fermerlərin səyi nəticəsində MKT tərəfindən 24 rayon üzrə 31474 hektar sahədə pambıq əkinini aparılıb. Bunun 5000 hektarı MKT-nin innovasiya təsərrüfatlarında, qalan 26474 hektarı isə 2949 fermerlə bağlanan müqavilələr əsasında əkilib. Ümumilikdə şirkət üzrə 30713 hektar sahədə çıxış alınıb.

Qeyd etmək istərdim ki, 2015-ci ildə şirkət üzrə əkin sahəsi 7730 hektar, orta məhsuldarlıq 28,5 sentner olub. Bu, respublika üzrə 2015-ci ildə 18,8 sentner təşkil edib. 2016-cı il üçün planlaşdırılan əkin sahəsi əvvəlcə 10-14 min hektar olsa da, Sizin tapşırıqlarınızdan sonra əkin sahəsinin 31,5 min hektara qədər artırılması mümkün olub.

Hörmətli cənab Prezident, pambıqçılara göstərdiyiniz qayğı və diqqət bu gün öz bəhrəsini verməkdədir. Belə ki, pambıq əkininə ayrılan subsidiyalar, gübrə və pestisidlərə tətbiq olunan güzəştlər, “Aqrolizing” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti tərəfindən gətirilən texnikaların güzəştli şərtlərlə satılması fermerlərin daha çox qazanc əldə etməsinə zəmin yaradıb. “Aqrolizing” ASC tərəfindən təchizatı nəzərdə tutulan müasir suvarma sistemlərinə də güzəşt tətbiq edilməsi məsələsi gündəmdədir.

Hazırda MKT şirkəti 2817 ədəd texnika ilə fermerlərə xidmət göstərməkdədir. Şirkət tərəfindən dəyəri 2 094 425 ABŞ dolları olan 690,475 ton yüksək reproduksiyalı, məhsuldar pambıq toxumu idxal edilib və mövsüm üçün toxum tələbatı tam ödənilib.

Cari mövsümdə şirkət tərəfindən pambıq əkinini üçün 31506 hektarda şum, 76520 hektarda mala, tandem disk, 14055 hektarda arat, 31474 hektarda səpin, 20388 hektarda seyrəltmə, 70835 hektarda suvarma, 117469 hektarda kultivasiya, 80503 hektarda kətmənləmə işləri aparılıb. Sahələrə 6836 ton gübrə verilib, 52000 litr kimyəvi preparatdan istifadə edilib, ümumilikdə 17.328.595 manat maliyyələşdirmə həyata keçirilib.

MKT tərəfindən sahələrdən 65000 tondan artıq xam pambığın toplanması gözlənilir ki, bu da respublika üzrə tədarük ediləcək məhsulun 65 faizi deməkdir. Xam pambıq 13 qəbul məntəqəsində tədarük, 10 pambıqtəmizləmə zavodunda isə emal ediləcək. Qeyd edək ki, 10 pambıqtəmizləmə zavodu həm də qəbul məntəqəsi kimi fəaliyyət göstərir. Tədarük ediləcək xam pambığın emalından 24700 ton mahlıç, 32500 ton çiyid, çiyidin emalından isə 3600 ton rafinə edilmiş yağ və 21600 ton jmix alınacaq. Daxili tələbat (iplik, tekstil, heyvandarlıq) təmin edildikdən sonra ixracdan 34 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsaitin daxil olması gözlənilir.

Möhtərəm cənab Prezident, növbəti illərdə pambıqçılıqda məhsuldarlıq və keyfiyyət göstəricilərini yüksəltmək məqsədilə hazırda aşağıda qeyd olunan işlərə başlanılıb.

2017-ci təsərrüfat ilində pambıq əkinini üçün müqavilə bağlanması və şum aparılması işlərinə start verilib, toxumçuluğun inkişaf etdirilməsi məqsədilə elmi-texniki bazanın yaradılması və lifsizləşdirilmiş toxumluq çiyid istehsalı zavodunun layihə-tikintisi üzərində işlər aparılır. Gələn il pambıq əkininin qismən, 2018-ci ildən başlayaraq tam yerli istehsal toxumu ilə təchiz olunması planlaşdırılır. Əkilməyən sahələrin əkinəyararlı vəziyyətə gətirilməsi prioritet vəzifələrdəndir və hazırda müvafiq qurumlarla ərazilərin monitorinqi aparılır, pivot müasir suvarma sistemlərinin tətbiqi ilə bağlı yeni layihələr üzərində işlər gedir. Pivot sistemlərinin tətbiqi sudan istifadəyə qənaət etməklə yanaşı, ənənəvi üsulla müqayisədə məhsuldarlığın 1,5-2 dəfə artırılmasına, eyni zamanda, növbəli əkin sistemində böyük imkanlar yaradır. Taxıl pambıq üçün sələfli bitki olduğundan, pivot suvarma sistemləri ilə təchiz olunmuş sahələrdə pambıqçılığın inkişafı, eyni zamanda, taxılçılığı da inkişaf etdirəcək. Qeyd etmək istərdim ki, MKT-nin Yevlax, İmişli, Ağcabədi, Beyləqan, Saatlı və Samux rayonlarında yerləşən innovasiya təsərrüfatlarında 6750 hektar sahəni əhatə edən 149 ədəd pivot müasir suvarma sistemləri

quraşdırılıb və bu istiqamətdə işlər davam etdirilir. Hazırda Yevlax innovasiya təsərrüfatında tam formalaşmış sahələr üzrə 45-50 sentner məhsul gözlənilir.

Möhtərəm cənab Prezident, “MKT İstehsalat Kommersiya” MMC olaraq, pambıqçılığın inkişaf etdirilməsi ilə əlaqədar göstərdiyiniz ali dövləti qayğıya görə Sizə bir daha təşəkkür edir və Zati-alinizi əmin edirik ki, qarşıya qoyduğunuz bütün tapşırıqların tez bir zamanda və keyfiyyətlə həyata keçirilməsi üçün bundan sonra da bütün söylərimizi səfərbər edəcəyik.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Saatlı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Siraqəddin CABBAROV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Pambıqçılığın insanların sosial həyatında nə qədər böyük rol oynadığını döənə-döənə bildiren Ulu Öndər respublikaya rəhbərlik etdiyi 1970-ci illərdə bu sahənin inkişafına böyük önəm verir, pambığı neftlə müqayisə edərək “neft qara qızılırsa, pambıq ağ qızıdır” deyirdi. Həmin dövrlərdə pambıqçılığa Saatlı rayonunda da xüsusi diqqət ayrılmış və nəticədə 1981-ci ildə 15 min hektardan çox sahədə pambıq əkilərək 60 min tona yaxın məhsul toplanmışdı.

Danılmaz həqiqətdir ki, Sizin rəhbərliyinizlə həyata keçirilən uğurlu aqrar islahatlar, müşavirə və konfranslarda kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı dəyərli tapşırıq və tövsiyələriniz ötən əsrin 70-ci illərində olduğu kimi, insanların torpağa münasibətini əhəmiyyətli dərəcədə dəyişib və bu sahəyə marağı artırıb.

Hər kəs yaxşı bilir ki, “Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarında dövlət dəstəyi haqqında” Sərəncamınız aqrar bölmədə dinamik inkişafın təməlini qoyub. Sizin ölkəmiz üçün kənd təsərrüfatının ənənəvi sahələrindən olan pambıqçılığın inkişafına göstərdiyiniz diqqət, tapşırıqla pambığın alışı qiymətinin artırılması, yanacaq və motor yağlarına görə subsidiyaların pambıq əkininə də 90 manat məbləğində verilməsi Saatlı rayonunda bu sahədə dönüş yaradıb. Bunun nəticəsidir ki, bu mövsümdə rayon üzrə ötən ildəkindən iki dəfə çox, yəni 8109 hektar sahədə pambıq əkilib.

Cənab Prezident, Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, pambıq strateji, ölkəyə valyuta gətirən məhsul olmaqla yanaşı, ümumən pambıqçılıq əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəlməsinə və insanların işə cəlb edilməsinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən sahədir. Bu il Saatlıda pambıq istehsalına 6 min nəfərə yaxın işçi cəlb olunub ki, bu da kənd rayonu üçün əhalinin məşğulluğu baxımından böyük rəqəmdir. Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, Sizin tapşırıqla pambıq istehsalçılarında mövsümün əvvəlindən bu günədək lazımı köməklik göstərilib. Onlar pambıq toxumu, müxtəlif texnika, aqreqat və mineral gübrələrlə, suvarma suyu ilə təmin olunublar və aqrotexniki qaydalara əməl edilib.

Sizin hər hektardan ən azı 20 sentner məhsuldarlığa nail olunması barədəki təklifinizin rayon üzrə yerinə yetiriləcəyini indidən söyləmək mümkündür. Belə ki, bu mövsümdə rayonda hər hektardan 20 sentnerdən yuxarı, yəni ümumilikdə 20 min tona yaxın pambıq toplanması gözlənilir.

Cənab Prezident, Sizin rayonların yerli büdcələrinin respublika büdcəsindən dotasiya almadan formalaşması və əhalinin iş yerləri ilə təminatı barədə tapşırıqla da pambıq əkininin artırılması hesabına öz müsbət həllini tapacaq.

Torpaqlardan daha səmərəli istifadə olunması, istifadəsiz saxlanılan torpaqların geri alınaraq istifadə edənələrə verilməsi ilə bağlı tapşırıqla əsasən 4 min hektar torpaq sahəsi geri alınıb və dövlət ehtiyat fonduna qaytarılıb. Qarşıya məqsəd qoyulub ki, suvarılan mövcud torpaq sahələrindən istifadə etməklə, növbəti ildə iki dəfə artıq, yəni 17 min hektardan çox sahədə pambıq əkini aparılsın. Eyni zamanda, taxılçılıq, xüsusən buğda istehsalı da diqqətdə saxlanılacaq. Belə ki, cari ildə 16541 hektarda buğda əkilmişdisə, növbəti ildə bu rəqəm 17 min hektardan yuxarı olacaq.

Saatlı rayonunda illik emal gücü 90 min ton olan üç müəssisə fəaliyyət göstərir. İstehsalçılar topladıqları məhsulu əvvəlcədən bağladıqları müqavilələr əsasında həmin müəssisələrə satırlar. Müsbət haldır ki, məhsullarının dəyərini həmin gün də alırlar. Bununla belə, ali diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm ki, bu gün istifadə olunan pambıq toxumları, istər lifli, istərsə də lifsiz çiyidlər, əsasən xaricdən gətirilir və yalnız cüzi bir hissə ölkədə istehsal olunur. Ötən il rayonda 118 ton lifli çiyid istehsal olunaraq istehsalçılara satılıb. Bu toxumdan istifadə edilməklə əkilən sahələrdə normal məhsuldarlıq gözlənilir. Müqayisə üçün bildirirəm ki, xaricdən gətirilən lifli toxumun bir kiloqramı 30-35 qəpiyə başa gəlsə, yerli istehsaldan əldə olunan toxum 20 qəpikdir. Bir hektara lifli çiyid 60-65 kiloqram, hər kiloqramı 5 manata alınan lifsiz çiyid isə 20 kiloqram səpilir. Nəzərə alsaq ki, gələn il pambıq əkini genişləndiriləcək və min tonlarla çiyidə ehtiyac olacaq, bu, milyonlarla valyutanın ölkədən kənara çıxması ilə yanaşı, eyni zamanda, məhsulun maya dəyərinin də artmasına öz təsirini göstərəcək. İstehsalçılar lifli və lifsiz çiyidlə yerli toxum hesabına tam təmin etmək mümkündür. Bunun üçün mütərəqqi texnologiyalara əsaslanan pambıq toxumu istehsal edən zavodun inşasına zəruri ehtiyac var.

Möhtərəm cənab Prezident, Saatlı rayonunda 43504 hektar qış otlaq sahəsi olub. Bundan 3335 hektar əkin dövryyəsinə cəlb edilməklə, “MKT İstehsalat Kommersiya” MMC-nin istifadəsinə verilib. Həmin cəmiyyətin tabeliyində iri innovasiya fermer təsərrüfatı yaradılaraq bu mövsümdə 900 hektar sahədə pambıq əkilib ki, bunun da 600 hektarında müasir tipli pivot suvarma sistemi quraşdırılıb. Bu sahələrdə hər hektardan 25 sentnerdən yuxarı məhsuldarlıq gözlənilir. Sözügedən innovativ təsərrüfatda da növbəti ildə pambıq əkini sahələrinin genişləndirilməsi nəzərdə tutulub.

Hazırda rayon üzrə qalan 40169 hektar qış otlığı sahələrinin 25 min hektarında irriqasiya və meliorasiya tədbirləri görülməklə, heyvandarlığın inkişafına xələl gətirmədən taxıl, pambıq və digər əkinlər aparıla bilər. Növbəti illərdə ilkin olaraq həmin sahənin 11186 hektarında taxıl və pambıq əkilməsi mümkündür. Bunun üçün

ərazinin suvarma suyu ilə təminatına ehtiyac var. Bu sahələrə suyun verilməsi məqsədilə mənbəyini Bəhramtəpə hidroqovşağından götürən Qızılarx kanalının su tutumunu genişləndirməyə, 1910-1915-ci illərdə çəkilmiş Orta Muğan kanalında yenidənqurma işləri aparılmasına, 14 kilometr isə yeni kanal çəkilməsinə ehtiyac duyulur. Bununla bağlı hazırlanmış təkliflər Prezident Administrasiyasına təqdim olunub.

Cənab Prezident, Sizi əmin edirəm ki, pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı verdiyiniz tapşırıqların yerinə yetirilməsi istiqamətində Saatlı rayonunda bundan sonra da bütün imkanlar səfərbər ediləcək, əhalinin məşğulluğunun təmin edilməsi və həyat səviyyəsinin daha da yüksəldilməsi üçün qarşıya qoyulan vəzifələr icra olunacaq.

X X X

İmişli Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Vilyam HACIYEV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Respublikamızın sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı aparılan uğurlu siyasət ölkəmizin bütün regionlarında olduğu kimi, İmişli rayonunda da öz bəhrəsini verməkdədir. Bu, kənd təsərrüfatı, xüsusilə də əkinçilik sahəsində daha çox hiss olunur. Belə ki, taxılçılıq və pambıqçılıq sahəsində məhsuldarlığın artırılması, iri fermer təsərrüfatlarının yaradılması, ölkəmizin idxaldan asılılığını azaltmaq üçün əkin dövriyyəsinə yeni torpaq sahələrinin cəlb edilməsi, kiçik və orta fermer təsərrüfatlarının fəaliyyəti üçün münbit şərait yaradılması təmin edilib. Bütün bunların nəticəsidir ki, İmişli rayonu öz büdcəsini özü maliyyələşdirir. Gələcəkdə büdcə gəlirlərinin daha da artırılması üçün rayonumuzda əkin dövriyyəsinə əvvəlki illərə nisbətən xeyli artırmağı nəzərdə tutmuşuq.

Cənab Prezident, Sizin pambıqçılığın yenidən inkişaf etdirilməsi ilə bağlı verdiyiniz tapşırıqlar biz imişlililərin ürayincə oldu. Tapşırıqlarımızın icrasını təmin etmək məqsədi ilə rayonda bütün qüvvələr səfərbər olunub, yerli icra hakimiyyəti və bələdiyyə orqanları, keçmiş qabaqcıl təsərrüfat işçiləri bu işə cəlb edilib, pambıq əkini ilə məşğul olan şirkətlərlə əlaqəli iş qurulub, müşavirələr və görüşlər keçirilib, təkliflər dinlənilib. Nəticədə bu il rayon üzrə ötən illə müqayisədə iki dəfə çox, yəni 5051 hektar sahədə pambıq əkilib. Pambığın aqrotexniki qaydada dörd dəfə kompleks becərilməsi təmin edilib, suvarmalar vaxtında aparılıb, bitkilərə mineral gübrələr vaxtında verilib, pambığın ziyanvericilərdən qorunması üçün kimyəvi preparatlarla dərmanlanması vaxtında başa çatdırılıb. Yüksək aqrotexniki qaydada becərilən pambıq sahələrindən 10 min tondan artıq məhsul gözləyirik. Ümidvaram ki, yığımın sonuna bu rəqəmi üstələyəcəyik.

Növbəti təsərrüfat ilində isə İmişli rayonu üzrə 12 min hektar sahədə pambıq əkilməsi planlaşdırılır. Bu məqsədlə indidən hazırlıq işlərinə başlanılıb, əkiləcək pambıq sahələri müəyyənəlib, icarədarlar və sahibkarlarla maarifləndirmə işləri aparılıb.

İmişli rayonu sovet dönəmində də respublikanın böyük pambıqçılıq rayonlarından biri olub. Ümummilli Liderimiz bir neçə dəfə İmişli rayonunda olub, pambıqçılarla görüşlər keçirib. Bunun nəticəsi olaraq İmişlidə 1970-1980-ci illərdə pambıqçılıqda məhsul istehsalı 50 min tona çatıb. Bu gün biz həmin ənənəyə sadıq qalaraq, Nazirlər Kabinetinin birinci yarımilliyinin yekunlarına həsr olunmuş müşavirəsində Sizin dediyiniz “Biz pambıqçılığı tam bərpa etməliyik”, - fikrinizi əsas tutaraq, rayonumuzda yaxın gələcəkdə pambıq istehsalını 50 min tona çatdırmağa çalışırıq. Bunun üçün mövcud olan imkanlardan istifadə edəcəyik.

İmişli rayonunda əkinçilik məqsədilə istifadə olunmayan torpaq sahələrinin əkin dövriyyəsinə qaytarılması üçün müvafiq tədbirlərin görülməsi vacib məsələlərdəndir. Rayonun torpaqları “ağır” və “şorakət” torpaqlar olduğu üçün meliorasiya və irriqasiya işlərinin aparılmasına, müasir suvarma sistemlərinin qurulmasına ehtiyac var. Bu sistem tətbiq olunduqdan sonra torpaqların təkrar şoranlaşmasının qarşısını almaq mümkün olacaq. Yüksək məhsul istehsalına nail olmaq üçün həmin əkin sahələrindən torpaq nümunələri götürülərək, bitki tələbatına uyğun yemləmə rasionları tətbiq edilməlidir.

Kənd təsərrüfatının davamlı inkişafını təmin etmək məqsədilə növbəti əkin sisteminin tətbiq olunması vacib amildir. Belə ki, rayonumuzda pambıqçılıq, taxılçılıq və şəkər çuğunduru istehsalının inkişafı üçün geniş imkanlar var. Növbəli əkin üsulu ilə hər üç aqrar sahəni inkişaf etdirmək olar. Bu da fermerlər üçün sərbəst seçim şəraiti yaradar, həm də yüksək məhsuldarlıq əldə olunmasına və ümumilikdə əkinçiliyin inkişafına kömək etmiş olar. Ən başlıcası isə bu, insanların məşğulluğunu, eyni zamanda, gəlirlərini artıracaq, güzəranlarını yaxşılaşdıracaq, ölkəmizə valyuta axınının artmasına xidmət edəcək.

Cənab Prezident, bu gün İmişli rayonunda 70109 hektar dövlət qış-otlaq torpaqları var. Əvvəllər həmin torpaqlardan qoyunçuluğun inkişafı üçün istifadə edilirdi. Həmin torpaqların əkinəyararlı hissələrinin əkin fonduna qaytarılmasına zəruri ehtiyac yaranıb. İlk növbədə əkin dövriyyəsinə qatılacaq 3000 hektar əlavə torpaq sahəsinin suvarılması üçün mövcud olan problemlərlə əlaqədar təkliflər Prezident Administrasiyasına və müvafiq orqanlara təqdim olunub.

Hazırda rayonumuzda kənd təsərrüfatının dinamik inkişafını təmin etmək üçün bütün mümkün imkanlardan geniş istifadə edilir. Belə ki, əkin dövriyyəsinin artırılması, sahibkarların bu işə cəlb edilməsi, yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin köməyindən istifadə edilməklə əkinçilikdə məhsuldarlığın artırılması daim diqqət mərkəzində saxlanılır.

Rayon pambıqçıları adından Sizi əmin edirəm ki, kənd təsərrüfatı sahəsində yüksək məhsul istehsalına nail olacaq, əhalinin məşğulluğunu təmin edəcək və qarşımıza qoyduğunuz bütün vəzifələri sonadək uğurla yerinə yetirəcəyik.

X X X

“CTS AGRO” MMC-nin baş direktor əvəzi Arif İBRAHİMOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

İlk növbədə, pambıqçılığın inkişafına diqqət və vaxt ayırdığınıza görə pambıq istehsalçıları adından Sizə minnətdarlığımızı bildiririk.

Bildiyiniz kimi, Azərbaycanda pambıqçılıq ənənəvi istehsal sahələrindən biridir. Ölkəmizdə pambıq istehsalına və xam pambığın sənaye üsulu ilə ilkin emalına hələ XIX əsrin əvvəllərindən başlanılmışdı. Sovet hakimiyyəti illərində də həmin ənənə davam etmiş, bu sahənin elmi əsaslarla intensiv inkişafı isə ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin Azərbaycan Respublikasına rəhbərlik etdiyi illərdə təmin edilmişdi. Həmin dövrdə Azərbaycan pambıq istehsalına görə İttifaqda öncül yerlərdən birini tuturdu. Müqayisə üçün qeyd etmək lazımdır ki, əgər Azərbaycanda 1969-cu ildə pambıq istehsalı 299 min ton, məhsuldarlıq isə hər hektar üçün 15 sentner idisə, 1970-ci illərin sonunda pambıq istehsalı 830 min tona, 1980-ci illərin əvvəllərində isə 1 milyon tona çatmış və məhsuldarlıq hər hektar üçün 30,8 sentner olmuşdu.

Möhtərəm cənab Prezident, 2015-ci il mövsümündə “CTS AGRO” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətin maliyyə durumunun ağır olmasına baxmayaraq, 9380 hektar sahədən 12 min 572 ton xam pambıq tədarük edilib, həmin xam pambığın emalından alınan məhsulların satışından 6,2 milyon ABŞ dolları və 2,1 milyon manat əldə olunub. Sizin tapşırığınıza əsasən, ölkədə qeyri-neft sektorunun, xüsusilə pambıqçılığın inkişafını təmin etmək məqsədilə 2016-cı il mövsümündə respublikanın 18 rayonunda fəaliyyət göstərən 1254 fermerlə bağlanmış müqavilələr əsasında 17 min 352 hektarda, o cümlədən 2796 hektarı MMC torpaqları olmaqla, pambıq əkilib. Görülmüş tədbirlər nəticəsində 2015-ci illə müqayisədə pambıq əkinə sahələri təxminən iki dəfə artıb.

“CTS AGRO” MMC-nin tabeliyində 6 pambıq emalı zavodu, 6 pambıq tədarüklü məntəqəsi, Biləsuvar rayonunda təcrübə-sınaq təsərrüfatı və Şirvan pambıq emalı zavodunda yağ emalı sexi fəaliyyət göstərir. Qeyd etmək lazımdır ki, Biləsuvar rayonundakı təcrübə-sınaq təsərrüfatında 2227 hektar sahə müasir tələblərə cavab verən pivod qurğularından ibarət suvarma sistemi ilə təmin olunub ki, bu da yüksək məhsuldarlıq əldə etməyə imkan yaradır.

Pambıqçılıq üzrə inkişaf etmiş ölkələrin iş təcrübəsinə istinad edilərək, vəsaitin təyinatı üzrə istifadə edilməsi və şəffaflığın təmin edilməsi üçün fermerlərlə bağlanmış dördtərəfli müqavilələr əsasında hər hektara orta hesabla tələb olunan vəsaitə uyğun olaraq, aşağı faizlə - illik 6 faiz olmaqla kredit ayrılıb. 2016-cı il sentyabrın 1-dək MMC-nin öz vəsaiti və “Aqrarkredit” Səhmdar Kredit Təşkilatının vəsaiti hesabına fermerlərə 8 milyondan artıq kredit verilib.

Cənab Prezident, Sizin tapşırığınıza əsasən, xam pambığın növlər üzrə alış qiymətlərinə yenidən baxılıb, əvvəlki illə müqayisədə qiymətlər əhəmiyyətli dərəcədə artırılıb. Bir ton xam pambığın alış qiyməti 400 manatdan 500 manata qaldırılıb. Bundan əlavə, yüksək keyfiyyətli pambıq təhvil verən və məhsuldarlıq göstəricisi hər hektar üçün 20-40 sentnerdən yüksək olan fermerlər təhvil verəcəkləri hər ton xam pambığa görə müvafiq olaraq 15-50 manat məbləğində mükafatlandırılacaq.

2016-cı il mövsümündə Cəmiyyət tərəfindən fermerlərə pambığın əkilib becərilməsində lazım olan texniki xidmət göstərilib, Türkiyədən lifsiz toxum, kimyəvi preparatlar və “Aqrolizinq” xətti ilə güzəştli qiymətlərlə “Amonium-nitrat” və “Amofos” gübrələri alınaraq istehsalçılara çatdırılıb.

Cəmiyyətin mülkiyyətində 650 ədəd kənd təsərrüfatı texnikası var. Lakin pambıq əkinə sahələrinin artırılması ilə əlaqədar “Aqrolizinq” xətti ilə əlavə olaraq 245 ədəd yeni, müasir, müxtəlif kənd təsərrüfatı texnikaları da alınaraq fermerlərin istifadəsinə verilib.

Cənab Prezident, Sizin Salyan rayonuna səfəriniz çərçivəsində pambıq sahəsində istehsalçılar ilə görüş keçirməyiniz və ilk məhsulu dərməyiniz bu sahədə çalışan bütün insanlarda ruh yüksəkliyi, pambıqçılığın inkişafına möhkəm inam yaratmaqla yanaşı, 2016-cı ilin pambıq tədarükünə başlanmasına start kimi qəbul olunub. Elə həmin gündən pambıq yığımına, saxlanılmasına və emalına başlanılıb. Cəmiyyət tərəfindən bu günədək 535 tondan yuxarı xam pambıq tədarük edilib.

2016-cı il mövsümü üzrə “CTS AGRO” MMC-nin zavod və məntəqələrində aparılmış bioloji məhsuldarlıq göstəricisinə əsasən, təxminən 35 min ton xam pambığın tədarük edilməsi və nəticədə pambıq emalından əldə olunan məhsul və digər məhsulların satışından ölkəyə təxminən 23 milyon ABŞ dolları həcmində valyuta daxil olması gözlənilir. Rayonlar içərisində ən böyük əkin sahəsi məhz Sabirabad rayonunun payına düşür. Belə ki, 3556 hektar sahədə pambıq əkilib və 6600 ton pambıq tədarüklü gözlənilir.

“Qeyri-neft məhsullarının ixracının təşviqi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Fərmanınıza əsasən, qeyri-neft məhsullarının ixracı ilə məşğul olan şəxslərə dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına ixrac-gömrük bəyannaməsində nəzərdə tutulan gömrük dəyərinin üç faizi məbləğində ixrac təşviqi ödənilməsi nəzərdə tutulur. Əvvəllər buğda və çəltik məhsullarının istehsalçılarına əkin sahəsinin becərilməsində istifadə etdiyi yanacaq və motor yağlarına tətbiq edilən subsidiyalar hazırda pambıq istehsalçılarına da şamil edilib. Bundan başqa, kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalçıları bütün vergilərdən (torpaq vergisi istisna olmaqla) azaddırlar, eyni zamanda, onlara

subsidiyalar verilir. Lizinq qaydasında güzəştli şərtlərlə və uzun müddətə texnikalar icarəyə götürülür, gübrələrin alınması və s. məqsədlər üçün güzəştli şərtlərlə kreditlər verilir ki, bu da pambıqçılığın inkişafına əlavə stimül yaradır.

“CTS AGRO” MMC-nin əhatə etdiyi 18 rayonda pambığın ilkin istehsalı və emalı ilə 36 minə yaxın adam məşğul olur. 2017-ci mövsüm ilində iş yerlərinin ən azı 70-80 faiz artacağı planlaşdırılır. Növbəti ildə MMC tərəfindən respublikanın pambıqçılıq rayonlarında 30 min hektarda pambıq əkini nəzərdə tutulur. Bu məqsədlə artıq indidən pambıq əkini sahələrinin artırılması istiqamətində lazımi işlər aparılır.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin dəstəyiniz olmadan bu işlərin uğurla həyata keçirilməsi mümkün olmazdı. Buna görə “CTS AGRO” MMC-nin işçiləri və bizimlə əməkdaşlıq edən bütün fermerlər adından Sizə bir daha dərin təşəkkürümüzü bildiririk.

2016-cı il mövsümünü uğurla başa vurmaq, əmək tutumlu sahə olan və ölkəyə valyuta gətirən pambıqçılığın daha da inkişaf etdirilməsi qarşımızda duran mühüm vəzifədir. Bu məqsədə çatmaq üçün üzərimizə düşən öhdəliklərin layiqincə yerinə yetirilməsi istiqamətində var gücümüzlə çalışacaq, “Ağ qızıl”ın şöhrətinin özünə qaytarılması üçün söylərimizi əsirgəməyəcəyik.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Bərdə Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Vidadi İSAYEV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Ulu öndərimiz Heydər Əliyev 1979-cu ildə pambıqçılıqla əlaqədar Bərdədə keçirilən zona müşavirəsində demişdi ki, “Pambıqçılıq respublikamızın əsas sərvətlərindəndir, xalqımızın şərəfidir, şöhrətidir”.

Cənab Prezident, Bərdə respublikamızın ən böyük kənd təsərrüfatı, xüsusilə pambıqçılıqda böyük ənənəsi olan rayonlardan biridir. Bildiyiniz kimi, Ulu Öndərin rəhbərliyi ilə Bərdənin inkişafı, rayon əhalisinin rifahı birbaşa pambıqçılıqla bağlı olub.

Qədirbilən bərdəlilər bu gün də ümummilli liderimiz Heydər Əliyevə minnətdarlıq hissi ilə qeyd edirlər ki, məhz onun diqqət və qayğısı sayəsində pambıqçılığın inkişafı hesabına çiy kərpicdən olan evlərimiz daş evlərə çevrildi, evlərimiz bahalı mebel, rəngli televizor, kondisioner, soyuducu gördü, hər iki pambıqçıdan, suçudan ən azı biri avtomobil sahibi oldu, firavan gün-güzəran qurdu, kəndlərimizin siması dəyişdi. Ulu Öndərin 70-ci illərdə milli memarlığını saxlamaqla təməlini qoyduğu və bu gün Sizin diqqət və qayğınızla quruculuğu davam etdirilən müasir Bərdə şəhəri yarandı. Məhz o zaman el arasında “ağ qızıl” adlandırılan pambıq, doğrudan da, hər bir bərdəli ailəsi üçün qızıla bərabər olduğunun təsdiqini tapdı.

Bərdə pambıqçılıq rayonu kimi tək-cə respublikamızda deyil, keçmiş SSRİ-də böyük şan-şöhrət qazanmışdı. 1981-ci ildə rayonda 28 min hektar pambıq əkilmiş, 126 min ton pambıq tədarük edilmişdi. Bərdəlilər bunu unutmur və bu gün Sizin qeyri-neft sektoru kimi kənd təsərrüfatının, xüsusilə pambıqçılığın inkişafına verdiyiniz önəm, dövlətin göstərdiyi diqqət və qayğı digər pambıqçılıq rayonlarının əhalisi kimi, bərdəlilər tərəfindən də minnətdarlıqla qarşılanıb.

Cari ildə Sizin tapşırığınızla kənd təsərrüfatının digər sahələri ilə yanaşı, rayonda baramaçılıq və pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı ciddi addımlar atılıb. Prezident Administrasiyasının tapşırığı və tövsiyəsi ilə dərhal işə başlanılıb, bu məqsədlə fermerlərin, sahibkarların, təcrübəli pambıqçıların iştirakı ilə rayonda geniş müşavirə keçirilib, rayon qərargahı yaradılıb, əhali arasında geniş maarifləndirmə işi aparılıb. Qısa müddətdə 2015-ci ilə nisbətən üç dəfə çox, yəni 3003 hektar sahədə pambıq əkilib. Əkinlər su təminatı olan sahələrdə aparılıb.

Cənab Prezident, əkinlərin aqrotexniki qaydada kompleks becərilməsi üçün rayonun bütün imkanları, pambıq emalı zavodlarının, aidiyyəti qurumların qüvvələri səfərbər edilib, ümumi işin nəticəsi olaraq sahələrdə yüksək məhsul yetişdirilib. Artıq bir neçə gündür ki, əllə pambıq yığımına başlanılıb. 600 hektardan çox sahə defalyasiya olunaraq, maşınla yığım üçün hazırlanıb.

Bu il pambıq əkininin nisbətən gecikməsinə baxmayaraq, hər hektardan 30 sentner məhsul götürülməsi gözlənilir. 2016-cı ildə rayonda pambıqçılığın inkişafı bu sahədə 3400 yeni iş yerinin yaradılmasına şərait yaradıb.

Cənab Prezident, yeri gəlmişkən bildirim ki, son 5 ildə Sizin müvafiq sərəncamlarınızla rayonda 108 yeni subartezian quyusunun qazılması, on illər boyu işləməyən 142 quyunun yenidən işlək vəziyyətə qaytarılması, istismar müddəti başa çatmış 15 nasos stansiyasının əsaslı bərpa olunması, mövcud arxların və dren kanallarının lildən təmizlənməsi pambıq sahələrinin optimal müddətdə suvarılmasına kömək etməklə yanaşı, ümumilikdə 6 min hektar əkin sahəsinin dövrüyyəyə qaytarılmasına imkan verib.

Bu yaxınlarda Sizin ipəkçiliyin inkişafına dövlət dəstəyi haqqında verdiyiniz Sərəncam kənd adamları tərəfindən böyük rəğbətlə qarşılanıb və ipəkçiliyə marağı birə-beş artırır. İpəkçilikdə olduğu kimi, pambıqçılıqda da subsidiyaların son məhsula görə verilməsi əkinçilərə böyük stimül verərdi.

Aparılan iqtisadi təhlillərə, pambıqçılığa olan marağa və rayonun mövcud potensialına əsaslanaraq, növbəti ildə 8,5 min hektar sahədə pambıq əkilməsi nəzərdə tutulub. Bu məqsədlə indidən hazırlıq işləri başlayıb, torpaq sahibləri, icarədarlar və sahibkarlarla maarifləndirmə işləri aparılıb. Əkiləcək pambıq sahələri müəyyənləşdirilib və monitorinq keçirilib, həmin torpaqların suvarma suyu ilə təminatının yaxşılaşdırılması yönündə işlərə başlanılıb. İlin sonunadək rayonda daha 20 ədəd yeni subartezian quyusu qazılması gözlənilir. Növbəti ildə pambıq əkini sahələrinin üç dəfə artırılması ilə əlaqədar suvarma suyunda və pambıq emalı zavodlarının maddi-texniki bazasında yaranacaq problemlərlə əlaqədar təkliflər Administrasiyaya və aidiyyəti qurumlara təqdim edilib.

Zati-aliləri, müşavirə öncəsi bir daha rayonun pambıqçıları ilə görüşdüm və onların bir hissəsi bu zalda əyləşib. Mən onların bir fikrini Sizin ali diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm. Bərdəlilər Ulu Öndərin rəhbərliyi dövründə pambıqçılıqda qazandıqları şan-şöhrəti məhz bu gün Sizin rəhbərliyinizlə yenidən geri qaytarmaq əzmindədirlər və bunun üçün əllərindən gələni əsirgəməyəcəklər.

Diqqətinizə görə sağ olun.

X X X

Biləsuvar Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Mahir QULİYEV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Sizin müdrik siyasətiniz nəticəsində günü-gündən çiçəklənən, qüdrətli dövlətə çevrilən Azərbaycanın hər bir bölgəsi kimi, Biləsuvar rayonu da böyük inkişaf yolundadır. Biləsuvarlılar hələ də Sizin rayonumuza yaxın günlərdəki tarixi səfərinizin, rayon ictimaiyyəti ilə səmimi görüşünüzün təsiri altındadırlar. Qədirbilən biləsuvarlılar xalqımızın xoşbəxtliyi naminə yorulmaz fəaliyyətinizi, o cümlədən Biləsuvar rayonuna olan diqqət və qayğınızı çox yüksək qiymətləndirirlər.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin qeyri-neft sektorunun inkişafı istiqamətində verdiyiniz tapşırıqlara uyğun olaraq görülən işlər ölkəmizin hər yerində olduğu kimi, Biləsuvar rayonunda da öz bəhrəsini verməkdədir.

Biləsuvar həmişə respublikamızın aparıcı aqrar rayonlarından biri olub, daha çox pambıqçılıq ənənələrinin inkişafına görə tanınıb. Ötən əsrin 70-80-ci illərində, ulu öndər Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövrdə rayonumuzda pambıq istehsalı ən yüksək səviyyəyə çatmış, bu sahə Biləsuvara və biləsuvarlılara firavanlıq, şöhrət gətirmişdi. Pambıqçılığın inkişafını daim diqqətdə saxlayan Ulu Öndər dörd dəfə Biləsuvar rayonunda olmuş və pambıq tarlalarında əmək adamları ilə görüşmüşdü. O illərdə Biləsuvarda 14 min hektar sahədə pambıq əkilir, hər il 35-40 min ton pambıq istehsal edilirdi. İstehsal olunan pambığın rayonun ümumi məhsulunda həcmi 20 faiz təşkil edirdi və 15 min nəfərə yaxın sakinin məşğulluğu təmin olunmuşdu. Nəzərə almaq lazımdır ki, həmin illərdə rayonun əhalisi 56 min nəfər, əmək qabiliyyətli əhalinin sayı 37 min nəfər idi.

Cənab Prezident, indi isə rayon əhalisinin sayı 100 min nəfəri keçib, əmək qabiliyyətli əhalinin sayı isə 67 min nəfərdir.

Aqrar sahənin, xüsusən də pambıqçılığın inkişafı ilə əlaqədar qəbul etdiyiniz qərarlar rayonumuzda bu sahəyə marağı daha da artırıb. Tapşırığının icrası olaraq torpaqlardan daha da səmərəli istifadə etmək üçün 5435 hektar qış otlaq sahəsi istifadəçilərdən geri alınıb. Görülmüş təşkilati işlər nəticəsində qısa müddət ərzində kənd icra nümayəndələri, bələdiyyələr, fermerlər, fiziki şəxslər pambıq şirkətləri ilə əlaqələr yaradaraq müqavilələr bağlayıblar. Bunun nəticəsidir ki, yaz aylarında havaların əlverişsiz keçməsinə baxmayaraq, əvvəlki illə müqayisədə iki dəfə çox – 6040 hektar pambıq əkilib. Əkin sahələri sututarlarında yerləşdiyi üçün suvarma suyu ilə təminatda, bitkilərə aqrotexniki qulluq edilməsində pambıqçılarımız elə bir problemlə rastlaşmayıblar. Həmin sahələrdən 14 min tona yaxın məhsul gözlənilir ki, bu da hektara 22-24 sentner edir.

Bu gün pambıq tarlalarında 12 min nəfərdən çox sakin işlə təmin olunub. İstehsal ediləcək pambığın rayonun ümumi məhsul istehsalında həcmnin təqribən 3,4 faiz, kənd təsərrüfatında isə 6,7 faiz təşkil edəcəyi gözlənilir. Əlbəttə, bu mövcud imkanların qarşısında çox kiçik rəqəmdir. Bütün bunlar bir daha göstərir ki, bizim bu istiqamətdə görəcəyimiz işlər hələ də çoxdur.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin yerli icra hakimiyyəti orqanları qarşısında qoyduğunuz çox mühüm vəzifələrin məsuliyyətini dərk edərək işləri davam etdiririk. Rayonun iqtisadi potensialının təhlil edilməsi, imkanların müəyyənləşdirilməsi və reallaşdırılması istiqamətində tədbirlər həyata keçirilməkdədir.

Pambıqçılığın inkişafı rayonumuzun əhalisi üçün yeni iş yerləri, təminatlı həyat, sabaha inam deməkdir. Firsətdən istifadə edərək rayonumuz üçün geniş iqtisadi, sosial, mədəni imkanlar açacaq fəaliyyət istiqaməti müəyyən etdiyinizə, bizə ən düzgün yolu göstərdiyinizə görə bütün biləsuvarlılar adından Sizə öz dərin minnətdarlığımızı bildirmək istəyirəm.

Biləsuvar rayonunda növbəti ildə 10,5 min hektar suvarılan ərazidə pambıq əkiləcək. Bunun da 150 hektarı bələdiyyə, 1717 hektarı dövlət, 8633 hektarı isə vətəndaşların pay torpaqlarıdır. Bu da bizə imkan verəcək ki, 20 mindən çox sakini işlə təmin edək.

Eyni zamanda, 9356 hektar qış otlaq sahəsinin təyinatını dəyişmək və suvarma suyu ilə təmin etməklə, əkin dövryyəsinə cəlb etməyi nəzərdə tuturuq. Bununla əlaqədar təkliflərimizi Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasına təqdim etmişik. Bu gün istifadəsiz qalan həmin ərazilərdə vaxtla pambıq əkini üçün lazımı infrastrukturlar mövcud olub və min tonlarla pambıq istehsal edilib. Təsadüfi deyil ki, rayonun pambıqçılıq üzrə əmək qabaqcılları həmin əkin sahələrində yüksək nəticələr əldə ediblər. Ulu öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi dövründə Qızqayıt Həsənova, Ərəstun Məmmədov kimi pambıqçılar Sosialist Əməyi Qəhrəmanı adına layiq görülmüblər. Həmin dövrün əmək qabaqcıllarından olan və hazırda bu zalda əyləşən 81 yaşlı Lətif Cəfərov Ulu Öndərin əlindən mükafat olaraq "QAZ-24" markalı avtomaşının açarlarını alıb. O, yaşının bu çağında yenə də pambıqçılıq ənənələrinə sadiqlik göstərərək, bu sahə ilə məşğul olur. Lətif Cəfərov kimi qabaqcıl təsərrüfat adamları kolxoz təsərrüfatı dağıldıqdan sonra da rayonda illərlə formalaşmış pambıqçılıq ənənələrini qoruyub saxlayıblar.

Cənab Prezident, əmin ola bilərsiniz ki, Biləsuvar zəhmətkeşləri bundan sonra da əzmlə çalışacaq, mövcud təcrübə və yeni texnologiyalardan istifadə etməklə, rayonumuzun pambıq istehsalı sahəsində əvvəlki şöhrətini bərpa edəcəklər.

Möhtərəm cənab Prezident, icazə verin, Sizi bir daha əmin edirəm ki, müdrik ölkə başçısı kimi Azərbaycanın xoşbəxtliyi naminə əzmkar fəaliyyətinizə, xalqa sonsuz məhəbbətinizə cavab olaraq, Biləsuvarın zəhmətkeş əhalisi də Sizə yüksək məhəbbət və sədaqətini həmişə nümayiş etdirəcək, vətənimizin tərəqqisinə öz layiqli töhfələrini verəcək.

Diqqətinizə görə sağ olun.

X X X

Dövlətimizin başçısı müşavirəyə yekun vurdu.

Prezident İlham Əliyevin yekun nitqi

-Bugünkü müşavirədə 6 rayonun icra hakimiyyətinin başçısı çıxış etmişdir. O rayonlar ən çox pambıq əkən rayonlardır. İki şirkətin nümayəndəsi çıxış etmişdir. Səslənən məruzələrdə artıq görülən işlər haqqında kifayət qədər dolğun məlumat verildi. Hesab edirəm ki, görülən işlər təqdirəlayiqdir və biz bu işləri davam etdirməliyik. İndi yığımın əsas mərhələsi başlayır. Yığım vaxtı bütün lazımi tədbirlər görülməlidir. Bu gün mən öz fikirlərimi bildirəcəyəm və tapşırıqlarımı verəcəyəm. Amma əvvəlcə istərdim ki, bəzi statistik göstəricilər haqqında sizi məlumatlandırım.

Ulu öndər Heydər Əliyev 1969-cu ildə Azərbaycana rəhbər seçiləndə respublikada pambığın istehsalı 300 min ton idi, 1981-ci ildə isə bir milyon 15 min tona çatmışdır. Yəni, 10 il ərzində pambıq istehsalı 3 dəfədən çox artdı. Heydər Əliyev Azərbaycandan Moskvaya gedəndən sonra hər sahədə olduğu kimi, pambıqçılıq sahəsində də tənəzzül dövrü başlamışdır və bu, statistikada özünü göstərir. Artıq 1985-ci ildə Azərbaycanda pambıq istehsalı 1 milyon tondan 780 min tona düşmüşdür. Ondan sonra tənəzzül daha da sürətlə getmişdir. Qeyd etdiyim kimi, nəticədə, keçən il cəmi 35 min ton pambıq yığılmışdır ki, bu da ən aşağı göstəricidir.

Bu il görülən tədbirlər nəticəsində biz ən azı 100 min ton pambıq tədarükünü gözləyirik, əgər məhsuldarlıq 20 sentner ətrafında olarsa. Burada çıxışlarda digər rəqəmlər də səsləndi. Biz bəzi yerlərdə 20 sentner, bəzi yerlərdə ondan da çox məhsuldarlıq əldə edə bilərik. Ona görə, bu rəqəmlər təbii ki, şərtidir. Biz mövsümün sonunda bu məsələlərlə bağlı tam dolğun mənzərə hasil edəcəyik.

Gələnlərin üçün daha da böyük istehsal gözlənilir, əgər məhsuldarlıq 20 sentner səviyyəsində olarsa. Mən hesab edirəm ki, daha da çox olmalıdır. Gələnlərin 200 min tondan çox pambıq istehsal ediləcək. Mən heç bir rəqəm səsləndirmək istəmirəm. Heç bir xüsusi göstəriş vermək istəmirəm, onu həyat göstərir. Amma biz bilməliyik ki, pambığın istehsalını hansı ardıcılıqla artırmalıyıq. Hesab edirəm ki, 2017-ci ildə əgər bütün tapşırıqlar yerinə yetirilərsə, - belə də olmalıdır, - biz 250 min, hətta 300 min ton pambıq istehsal edə bilərik.

Pambığın məhsuldarlığı ilə bağlı rəqəmlər də artıq hər şeyi özlüyündə göstərir. 1970-ci ildə hektardan məhsuldarlıq 17 sentner, 1981-ci ildə təxminən 36 sentner idi. Bu gün isə bu, 18,8 sentnerə bərabərdir. Kənd təsərrüfatı bitkilərinin əkin sahəsinin strukturunda pambığın payı da çox maraqlı statistikadır. Beləliklə, bu pay 1970-ci ildə 16 faiz təşkil edirdi, 1982-ci ildə 22 faiz, 2015-ci ildə isə 1,2 faiz. Mən deyəndə ki, pambıqçılıq Azərbaycanda batır, bax, bunu nəzərdə tuturam.

Azərbaycanda 1970-ci ildə 190 min hektar, 1982-ci ildə isə 305 min hektar sahədə pambıq əkilmişdir. Keçən il ən aşağı səviyyəyə düşmüşdür - 18 min 700 hektar. Bu il 52 min hektar əkilib. Gələnlərin hədəf 128 min hektardır. Əgər biz indiki səviyyəni götürsək, qeyd etdiyim kimi, 128 min hektar torpağın əkilməsi ən azı 250 min ton pambıq deməkdir. Ancaq yenə də deyirəm, biz hədəfi 300 min ton götürməliyik.

Rayonlar üzrə pambıq əkininin statistikasını belədir: Bu il ən çox Saatlı rayonunda əkilibdir - 8 min 100 hektar. Ondan sonra Sabirabad - 6 min 100 hektar. Daha sonra Biləsuvar - 6 min hektar, İmişli - 5 min hektar, Beyləqan - təxminən 4 min hektar, Ağcabədi 3 min 600 hektar, Bərdə 3 min hektar və sair. Beləliklə, 24 rayonda pambıq əkilib.

Gələnlərin hədəfləri isə bundan ibarətdir: Yenə də birinci yerdə Saatlı rayondur - 17 min hektar. Ondan sonra Sabirabad - 15 min hektar, Biləsuvar - 10 min 500 hektar, Neftçala - 10 min hektar, - bu il cəmi 1500 hektar, yəni, Neftçala rayonunda yəqin ki, ən sürətli artım gözlənilir, - İmişli - 10 min hektar, Beyləqan - 8 min 500 hektar, Bərdə - 8 min 500 hektar, Ağcabədi - 8 min hektar, Salyan - 7 min hektar. Salyan rayonunda ancaq bu il pambıq əkilib - 2180 hektar sahədə. Keçən il əkilməmişdir. Gələnlərin 7 min hektarda əkin gözlənilir. Yəni, bu da çox sürətli inkişaf dinamikasıdır. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, Salyan rayonunda artıq neçə ildir ki, pambıq, ümumiyyətlə, əkilmirdi. Goranboy rayonunda 5 min hektar, Kürdəmirdə 4 min hektar, Yevlax, Ağdaş, Tərtər, Zərdab, Ağdamda 3 min hektar, Ağsu və Ucarada 2500 hektar, Füzulidə 1500 hektar, Hacıqabulda 1200 hektar, Göyçayda 1000 hektar, Samuxda 500 hektar, Cəlilabadda 500 hektar, Cəbrayılda 60 hektar. Bu statistika bizə hər şeyi göstərir. Həm vəziyyəti, həm də ki bizim hədəflərimizi göstərir. Bir daha demək istəyirəm, əminəm ki, biz istədiyimizə nail olacağıq.

İndiki dövr üçün vəzifələr nədən ibarətdir?! İlk növbədə pambığın yığımı vaxtında və itkisiz təmin edilməlidir. Yerli icra orqanları, mərkəzi icra orqanları, sahibkarlar bu vəzifələri icra etməlidirlər. Artıq burada səsləndi, bu il 100 min tondan çox məhsul gözlənilir. Bu, ən sürətli dinamika. Biz pambığın istehsalını 35 min tondan 100 min tona çatdıracağıq. Bir il ərzində biz üç dəfə istehsalı artıracacağıq. Nəzərə alsaq ki, biz bu işlərlə bir neçə ay ərzində məşğul olmağa başlamışıq, göstəricilər doğrudan da təsiredicidir. Pambığın qəbul məntəqələrinə və emal zavodlarına daşınması üçün magistral yollarda təhlükəsiz hərəkət təmin edilməlidir. Daxili İşlər Nazirliyi və yerli icra orqanları bu işlərlə ciddi məşğul olmalıdırlar. Yanğından mühafizə tədbirləri görülməlidir. Pambığın

tədarükü və emalı dövründə emal zavodları və qəbul məntəqələri fasiləsiz elektrik enerjisi ilə təmin edilməlidir. Bu, çox vacib məsələdir və “Azərişiq” şirkəti bu məsələni icra etməlidir.

Mən bunu artıq qeyd etdim, pambığın alış qiyməti 40 qəpikdən 50 qəpiyə qaldırıldı. Əlbəttə ki, çox ciddi artımdır. Ancaq baxmaq lazımdır ki, bu işlərlə məşğul olaraq alış qiymətini bir daha qaldıraq. Burada əlbəttə ki, insanların gəlirləri xüsusi diqqət mərkəzində olmalıdır. Eyni zamanda, bu işin iqtisadi səmərəliliyi təmin edilməlidir. Giriş sözümdə qeyd etdiyim kimi, biz kəndliləri stimullaşdırmalıyıq ki, özləri də bu işə geniş şəkildə qoşulsunlar.

Tədarükçü şirkətlər fermerlərin pulunu ləngitmədən və dəqiq verməlidirlər. Burada artıq səslandı və hesab edirəm ki, bu məsələ ilə bağlı heç bir şikayət yoxdur. Əgər olarsa, mənim bundan xəbərim olmalıdır. Bu il 60 mindən çox insan bu işlərə cəlb edilib. Bu, yaxşı göstəricidir. Ancaq biz çalışmalıyıq ki, pambıqçılıqla məşğul olanların sayı artsın. Çünki bu, eyni zamanda, sosial məsələdir, iş yerlərinin yaradılmasıdır. Burada iri şirkətlər sosial məsələləri də nəzərə almalıdırlar. Əlbəttə, hər bir şirkət çalışır ki, öz işini optimallaşdırsın.

İndi dünyanın inkişaf etmiş ölkələrində müasir texnologiyalara keçid əlbəttə ki, əmək qüvvəsinə tələbatı azaldır. Bu, təbiidir, bu, texnoloji tərəqqidir. Ancaq bizim şirkətlər əlbəttə ki, sosial məsuliyyəti də hiss etməlidirlər. Ona görə, optimallaşma ilə paralel olaraq mütləq bu sosial məsələ diqqətdən kənar qalmamalıdır. Əlbəttə ki, nə qədər çox insan bu işlərə cəlb edilərsə, o qədər də yaxşı olar. Mənə bəzi rəqəmlər təqdim olunur. Hesablamalar aparılıb ki, hər hektarda orta hesabla iki nəfər işləyə bilər. Bəziləri deyirlər ki, bu, çoxdur. Ancaq mən hesab edirəm ki, ilk növbədə burada sosial məsələ ön planda olmalıdır. Gələn il pambıqçılıq 100 mindən çox iş yerinin yaradılmasına gətirib çıxaracaq. Biz əkin sahələrini genişləndirdikcə bu rəqəm daha da artacaq. Əgər biz gələcəkdə 200 min hektarda pambıq əkəcəyiksə, bu, təqribən 350-400 min insanın işlə təmin edilməsi deməkdir.

Pambıq tarlalarında işləyənlər üçün yaxşı şərait yaradılmalıdır. Əlbəttə ki, hər yerdə tarla düşərgəsi olmalıdır. Orada lazımı ərzaq təminatı, içməli su təşkil edilməlidir ki, işləyənlərin şəraiti yaxşı olsun, çünki pambıqçılıq ağır sahədir. Biz hamımız bunları yaxşı bilirik və insanlara maksimum dərəcədə qayğı, diqqət göstərilməlidir. Həm tədarükçü şirkətlər, həm iri şirkətlər, eyni zamanda, yerli icra hakimiyyəti orqanları bu məsələni daim diqqət mərkəzində saxlamalıdırlar.

Bu il pambıqçılığın sürətli inkişafı üçün 3700 kənd təsərrüfatı texnikası alınmışdır. Onlardan 100-dən çoxu pambıqçıyan kombayndır. Əlavə 100-dən çox kombayn oktyabr ayının birinci yarısında ölkəmizə gətirilməlidir. Gələn il isə 60 kombayn gətiriləcək. Burada bəzi çıxışlarda səslandı ki, texnika ilə təminat daha da yaxşı olmalıdır. Bütün bu işlər nəzərə alınıb və giriş sözümdə də qeyd etdiyim kimi, dövlət büdcəsindən bu məqsədlər üçün kifayət qədər böyük maliyyə vəsaiti, özü də valyutada olan maliyyə vəsaiti ayrılıb.

Biz artıq pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı uzunmüddətli strategiya üzərində işləyirik. İlk rəqəmlər var. Əlbəttə, onlar dəqiqləşdirilməlidir ki, biz burada səhvə yol verməyək. Ancaq ilkin hesablamalar onu göstərir ki, əgər biz bu yolla getsək, - əlbəttə, gedəcəyik, - və lazımı maliyyə təminatı olarsa, 2020-ci ildə təqribən 200 min hektarda pambıq əkə bilərik. Yəni, biz bunu əsas hədəf kimi götürərək bütün lazımı işləri bu istiqamətdə aparmalıyıq.

Gözlənilən məhsuldarlıqla bağlı yəqin ki, bu gün danışmaq bir qədər tezdir. Ancaq bu hesablamalar da aparılmalıdır və onlar görülmək tədbirlər üzərində qurulmalıdır. Çünki indi burada qeyd olunduğu kimi, yeni texnologiyalar mövcuddur, xüsusilə suvarma sahəsində pilot sistemi artıq tətbiq edilir. Pilot sistemi ilə məhsuldarlıq 35-45 sentner səviyyəsində mümkündür. Açıq suvarma yolu ilə 20-30 sentner məhsul götürmək olar. Biz çalışmalıyıq ki, pilot sistemini Azərbaycanda maksimum dərəcədə tətbiq edək. Əgər 2020-ci ildə 200 min hektarda pambıq əkiləcəksə bunun minimum üçdəbir hissəsi pilot sistemi ilə təmin edilməlidir. Belə olan halda biz məhsuldarlığı böyük dərəcədə artırabilirik. Bu, insanların da gəlirlərinə müsbət təsir göstərəcək, eyni sahədə onlar indikindən təxminən iki dəfə çox qazanc götürə bilərlər. Çalışmalıyıq ki, biz orta məhsuldarlığı 1980-81-ci illərdə ən pik nöqtədə olan məhsuldarlığın səviyyəsinə qaldıraq – təqribən 35 sentnerə. Əgər orta məhsuldarlıq olarsa, 200 min hektardan 700 min ton pambıq yığılacaq. Bu da pambıqçılığın faktiki olaraq tam bərpası, özü də müasir səviyyədə bərpası demək olacaq.

Bu işləri bundan sonra da səmərəli təşkil etmək üçün burada çox ciddi koordinasiya olmalıdır. Bu il biz buna qısa müddət ərzində nail ola bilmişik. Ümumi koordinasiya işlərini Prezident Administrasiyası öz üzərinə götürüb. Zeynal Nağdəliyev bu işlərlə şəxsən məşğuldur. Yerli icra başçıları qeyd etdiyim kimi, fəal işləyiblər. Bütün dövlət qurumları - Kənd Təsərrüfatı, İqtisadiyyat, Daxili İşlər, Fövqəladə Hallar nazirlikləri, yerli icra orqanları, “Meliorasiya və Su Təsərrüfatı”, “Azərişiq”, “Azəravtoyol” şirkətləri arasında çox ciddi koordinasiya işləri aparılmalıdır. Bir daha demək istəyirəm, əvvəlki illərin təcrübəsi onu göstərir ki, əgər biz pambıqçılığın inkişafını ancaq biznes qurumlarının öhdəsinə buraxsaq, pambıqçılığı itiririk, necə ki, itiririk. Ona görə, çox ciddi dövlət siyasəti aparılmalıdır və dövlət burada əsas rol oynayır. Dövlətin rolu təkcə koordinasiya işlərinin təşkili ilə məhdudlaşmır. Dövlət vəsait xərcləyir, texnika gətirir, meliorativ tədbirlər görür, yarımstansiyalar yaradır,

elektrik xətləri çəkir. Biz bütün bunları dövlət hesabına edirik ki, fermerlər, fəhlələr daha yaxşı yaşasınlar, daha çox pul qazansınlar.

Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, pambıqçılıq özündə bir çox önəmli amili birləşdirir. Bu, kənd təsərrüfatının sürətli inkişafı, yüz minlərlə iş yerinin yaradılması, ixrac potensialımızın inkişafı deməkdir və dövlətin özəl sektora praktiki diqqətinin, dəstəyinin təzahürüdür. Ona görə də koordinasiya mütləq olmalıdır və bütün işlər vahid mərkəzdən idarə edilməlidir. Biz ancaq bu təqdirdə istədiyimizə nail ola bilərik.

Torpaqların münbitliyi ilə bağlı tədbirlər görülməlidir. Münbitliyin və məhsuldarlığın artırılması üçün növbəli əkin sisteminə keçməliyik - pambıq, yonca, taxıl. Bunu kənd təsərrüfatı mütəxəssisləri yaxşı bilirlər. Növbəli əkin sistemində keçmək üçün əlbəttə ki, həm mövcud torpaq fondu, həm də gələcək torpaq fondu dəqiqliklə müəyyən edilməlidir. Çünki gələcəkdə torpaq fondu böyük dərəcədə artacaq. Bu, bəzi çıxışlarda səsləndi. Mən bu təklifləri dəstəkləyirəm ki, növbəti mövsümdə biz əkin sahəsinə görə deyil, yığılan məhsula görə subsidiya verməliyik. Aidiyyəti qurumlar indidən bu məsələni işləsinlər, hazırlasınlar, təkliflər versinlər. Bu, daha da məqsədəuyğun və ədalətli olacaq.

Azərbaycanda sahibkarlığın inkişafı sürətlə gedir. Son illər ərzində dövlət xətti ilə sahibkarlara güzəştli şərtlərlə, aşağı faizlə bir milyard manatdan çox kreditlər verilmişdir. Bu kreditlər hesabına yüzlərlə, minlərlə kənd təsərrüfatı müəssisəsi, emal müəssisələri yaradılmışdır. Biz ərzaq təhlükəsizliyimizi böyük dərəcədə bu kreditlər hesabına təmin edə bilmişik. Çünki fermerlər və sahibkarlar üçün bu kreditlər xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Onlar həm güzəştli vəsait əldə edirlər, həm dövlətlə ünsiyyətdə olurlar. Bilirlər ki, dövlət bəzi hallarda tənbeh etsə də onları həmişə dəstəkləyəcək. Bəzən sahibkarlar ödənişləri vaxtında edə bilmirlər. Əgər hər hansı kommertiya bankı ilə onların əlaqələri olarsa, - əlbəttə bu da lazımdır, - orada çox sərt cəza tədbirləri ola bilər. Dövlət isə əlbəttə ki, burada sahibkarlar üçün ən yaxşı tərəfdaşdır.

Verilmiş kreditlərin böyük əksəriyyəti qaytarılır. Misal üçün, bu il yenə güzəştli kreditlər verilmişdir. Onların böyük əksəriyyəti əvvəlcə verilmiş və qaytarılmış kreditlər hesabına verilmişdir. Yəni, bir milyard dəyərində kredit şəklində verilmiş bu vəsait artıq dövriyyədədir və özlüyündə bir canlanma gətirir. Bu müsbət təcrübəni nəzərə alaraq biz pambıqçılığın inkişafına da güzəştli kreditlər verməliyik. Əvvəllər bu, olmayıb. Yəni, bu ildən İqtisadiyyat Nazirliyi bunu nəzərə alsın və sonra mənə ayrıca məruzə edəcək ki, ayrılmış kreditlərin neçə faizi pambıqçılığın inkişafına gedəcək.

Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, biz torpaqlardan çox səmərəli şəkildə istifadə etməliyik. Bizim çox böyük torpaq sahələrimiz yoxdur. Biz ancaq yeni texnologiyalar, meliorativ tədbirlər nəticəsində yeni, böyük torpaq sahələrini dövriyyəyə cəlb edə bilərik. Misal üçün, bu yaxınlarda Salyan rayonunda olarkən pambıq tarlalarında pambıqçılarla görüşlər əsnasında gördüm ki, orada vaxtilə şoranlaşmış torpaqlarda böyük pambıq sahələri yaradılıb. Bu, mümkündür və belə şoranlaşmış torpaqlar bizdə kifayət qədər çoxdur. Yəni, kənd təsərrüfatı üçün yararsız torpaqlar kifayət qədər çoxdur. Ancaq orada da məhsul yetişdirmək olar. Mən Salyandan Bakıya qayıdarkən fikir verdim ki, Qaradağ rayonuna qədər yol boyu sağ, sol, hər tərəf boş torpaqlardır. Orada heç nə əkilir, heç nə bitmir. Onları da əkin dövriyyəsinə cəlb etmək olar. Sadəcə olaraq yeni texnologiyalar gətirilməlidir, suvarma sistemi qurulmalıdır, digər tədbirlər görülməlidir. Çünki bizim əsas məqsədimiz torpaqlardan səmərəli şəkildə istifadə etməkdir. İndi mövcud torpaq fondunun nə qədər olduğu bəllidir. Qeyd etdiyim kimi, istifadəsiz torpaqlar dövriyyəyə qaytarılmalıdır. Torpağı icarəyə götürən mütləq torpaqda işləməlidir, onu əmanət kimi saxlamamalıdır. Eyni zamanda, rayonlaşma getməlidir, hansı rayonda hansı məhsullar daha çox gəlir gətirir, daha çox sərfəlidir. Biz buna da baxmalıyıq, müvafiq göstərişlər verilib. Hesab edirəm ki, biz subsidiyalarla bağlı da artıq rayonlaşma sistemində keçməliyik. Mən bu yaxınlarda Masallı rayonunda idim. Orada icra başçısından soruşdum ki, sizdə indi taxılçılıqda məhsuldarlıq nə qədərdir, dedi hektardan 20 sentner. Bizdə ölkə üzrə bu göstərici 30 sentnerdir. Amma elə təsərrüfatlar var ki, yeni texnologiyalara və iqlim şəraitinə görə hektardan 40-50 sentner taxıl götürülür. Ona görə, bəlkə də Masallıda taxılçılığa subsidiya vermək lazım deyil, tərəvəzçiliyə, çayçılığa vermək lazımdır. Ona görə, bu göstərişlər verilib. Mən bu barədə dəfələrlə danışısam və son vaxtlar konkret tapşırıqlar verilib, indi təkliflər verilməlidir. Regionlar üzrə subsidiyalaşma təmin edilməlidir və bu, özlüyündə kənd təsərrüfatının stimullaşdırılmasına gətirib çıxaracaq. Xoşbəxtlikdən elə gözəl ölkədə yaşayırıq ki, bizim doqquz təbii iqlimimiz var. Biz hər şeyi yetişdirə bilirik, çaydan tutmuş pambığa qədər, üzümdən tutmuş meyvə-tərəvəzə qədər. Qeyd etdiyim kimi, şimal-qərb zonasında böyük fındıq bağları salınacaq. Yəni, ancaq səmərəli yanaşma olmalıdır və fermerlərə çox ciddi kömək göstərilməlidir.

Bir daha qayıdıram bu məsələyə, bazar iqtisadiyyatı çox məsələləri həll edir və həll edib. Amma bütün məsələləri həll edə bilməz. Biz əgər öz işimizi ancaq bazar iqtisadiyyatı prinsipləri əsasında qursaydıq, heç bir sosial yönümlü layihəyə pul ayırmazdıq. Görün, Azərbaycanda dövlət büdcəsi hesabına nə qədər böyük sosial yönümlü layihələr icra edilir. Yollar, içməli su, kanalizasiya layihələri, məktəblərin, xəstəxanaların tikintisi, yeni iş yerlərinin yaradılması - bütün bunlar sosial xarakterli işlərdir. O cümlədən mən iqtisadi inkişafı ilə bağlı həmişə demişəm ki, bizim iqtisadiyyatımız sosial yönümlü olmalıdır. Çünki insanlar siyasətimizin mərkəzindədir. Nəyi

ediriksə Azərbaycan vətəndaşları üçün edirik. Pambıqçılığı inkişaf etdiririk ki, insanlar daha da yaxşı yaşasınlar, daha da yaxşı pul qazansınlar. Ona görə, bu sosial sfera mütləq və mütləq prioritet olmalıdır. Amma bazar iqtisadiyyatı şəraitində yaşayan ölkələrdə bu, belə deyil. Orada da zəlzələlər olur, dövlət zərərçəkənlərə bir manat və ya bir dollar pul verirmi? Yox. Bizdə zəlzələ olub, minlərlə ev dövlət hesabına bərpa edilib, özü də əvvəlkindən on dəfə yaxşı şərait yaradılıb. Bunu dövlət edir. Ona görə, iqtisadi inkişafda bağlı da biz sosial məsələləri mütləq diqqətdə saxlamalıyıq. Ona görə, dövlətin iqtisadi inkişafdakı rolu əvəzolunmazdır. Əgər bazar iqtisadiyyatına qalsaydı, 2004-cü ildə birinci regional proqram qəbul olunmasaydı, indi bizim vəziyyətimiz necə olacaqdı? O vaxtkı vəziyyətimizi yadınıza salım, nə işiq, nə qaz, nə su var idi. Yol yox idi, iş yerləri yox idi. Bu bölgələrdə yaşayan insanlar bunu yaxşı xatırlayırlar. Biz o proqramı qəbul etdik, maliyyə resursları cəlb etdik, investisiya qoyduq, canlanma getdi. Bizim bütün bölgələrimiz çiçəklənir, şəhərlərimizin siması yaxşılaşır, iş yerləri yaradılır. Dünyada gedən kaos, böhran, anarxiya, toqquşmalar, tənəzzül bizə ən az təsir edir. Nəyə görə? Çünki biz düzgün siyasət aparırıq. Siyasətimizin mərkəzində Azərbaycan vətəndaşı durur. Ölkəmizi inkişaf etdiririk, ölkəmizin maraqları hər şeydən üstündür.

Kənd təsərrüfatının inkişafı bizim gələcəyimizdir. Hər bir ölkə nəyin hesabına yaşayır? İxrac hesabına. Ölkə ixrac etməsə yaşaya bilməz. İnkişaf etmiş ölkələr nəyi ixrac edir? Ağıl, zəkani, texnologiyaları ixrac edir. Maşınlar, mexanizmlər, dəzgahlar, müasir texnologiyalar ixrac olunur və o ölkələr bununla da çox inkişaf edir. Biz nə ixrac edə bilirik? Hələ ki biz texnologiyaya ixrac edə bilmirik və yəqin ki, edə bilməyəcəyik. O böyük dövlətlərlə ayaqlaşmaq mümkün deyil. Onların texnoloji inkişafı, tərəqqi ilə bağlı minlərlə beyin mərkəzləri var. Ən mütərəqqi, qabaqcıl alimlər, Nobel mükafatı laureatları işləyir. Biz ixrac edə bilirikmi? Əgər açıq danışsaq, əlbəttə ki, yox. Ona görə, bizim kimi gənc müstəqil dövlət, - hansı ki, böyük problemlərlə üzləşmişdir, - əvvəlcə təbii imkanlarının hesabına yaşamaq, ilk addım kimi. Ona görə, biz Ulu Öndərin uzaqgörənliyi ilə neft strategiyasını həyata keçirmişik və böyük maliyyə vəsaiti əldə etmişik.

İndi Azərbaycanda sənayeləşmə prosesi gedir. Biz indi sənaye müəssisələri yaradılması istiqamətində böyük işlər görürük. Emal sənayesi, kənd təsərrüfatı inkişaf etdirilir. Biz kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracı üçün yeni bazarlara çıxmalıyıq və çıxırıq. Halbuki bu, o qədər də asan məsələ deyil. İndi dünyada bazarlar uğrunda mübarizə gedir. Avropa bazarlarına çıxmaq üçün çox problemlər var. Məncə bu gün bu, çox çətin məsələdir. Biz regional bazarlara çıxırıq. Amma Azərbaycanda elə məhsul istehsal edilməlidir ki, bazarlardan asılı olmasın. Bax, pambıq o məhsullardandır. Çünki dünya birjalarında satılır. Pambığın hansısa birbaşa alıcısı yoxdur, dünya birjasında satılır. Biz yaxın vaxtlarda böyük poladtökmə-metallurgiya komplekslərinin yaradılmasına start verəcəyik. Daşkəsən filiz yataqlarının istismarı və qurulacaq bir neçə zavodun fəaliyyəti sayəsində yüz milyonlarla dollar ixrac potensialımız yaradılacaq. İndi biz Sumqayıtda Kimya Sənaye Parkını yaradıırıq və 2018-ci ildə polimer zavodu fəaliyyətə başlayacaq. O da təqribən 100 milyonlarla dollar ixrac potensialı yaradacaq. Sumqayıtda gübrə zavodu tikilir. Biz özümüzü gübrə ilə 2018-ci ildən sonra tam təmin edəcəyik və bu, kənd təsərrüfatının inkişafına da müsbət təsir göstərəcək. Çünki daha idxaldan asılı olmayacağıq və məhsul ixrac edəcəyik. Ona görə, pambıqçılıq bu sıradan olan məhsuldur. Biz çalışmalıyıq ki, daha çox məhsul yetişdirək, xarici bazarlara sataq, həm mahlıc, həm də hazır məhsul formasında. Mən bir qədər sonra bu barədə də fikirlərimi bildirəcəyəm.

Pambıqçılığın inkişafı, ümumiyyətlə, bizdə sənayenin inkişafına çox müsbət təsir göstərəcək. Yaxın gələcəkdə Mingəçevir şəhərində yeni sənaye komplekslərinin təməlini qoyacağıq. Mingəçevir sənaye şəhəridir və Mingəçevirin inkişafı ilə bağlı bizim konkret planlarımız var. Hesab edirəm ki, Mingəçevir Azərbaycanın sənaye mərkəzlərindən birinə çevrilməlidir. Necə ki bu gün Bakı, Sumqayıt nəinki Azərbaycanın, Cənubi Qafqazın ən böyük sənaye şəhərləridir. Gəncə şəhərində sənayeləşmə prosesi sürətlə gedir. Hesab edirəm ki, Mingəçevirdə yüngül sənayenin inkişafı prioritet olaraq qalmalıdır. Yaxın illərdə Mingəçevirdə bir neçə zavod və fabrikin yaradılması nəzərdə tutulur. Oraya qoyulacaq sərmayənin həcmi yüz milyon dollardan çox olmalıdır. İnşaat zamanı minlərlə insan işləyəcək. Zavodların fəaliyyətini təmin etmək üçün birinci mərhələdə 2 min, sonrakı mərhələdə isə 7 min iş yeri yaradılacaq. Orada pambıq-iplik, yun-iplik fabrikləri, digər fabriklər yaradılacaq. O fabriklərin əsas xammal bazası pambıqçılıq olacaq.

Ona görə, biz buna da hazır olmalıyıq. Eyni zamanda, nəzərə alsaq ki, biz pambığın istehsalının çox sürətli şəkildə artırılmasını planlaşdırırıq, yəqin, - burada çıxışların birində bu, səsləndi, - əlavə emal zavodlarının da tikintisi nəzərdə tutulmalıdır. Bizim aidiyyəti qurumlar - Prezident Administrasiyası, nazirliklər indidən müəyyən etməlidirlər ki, harada, neçə dənə, hansı istehsal gücü ilə, hətta müasir texnologiyalarla işləyən müəssisələr yaradılmalıdır. O müəssisələrin fəaliyyətə başlaması da pambıqçılığın inkişafı ilə uzlaşmalıdır ki, biz istədiyimiz hədəfə çatanda artıq həmin müəssisələr də hazır olsun.

Mən bəzi statistik göstəriciləri diqqətinizə çatdıranda əlbəttə, istərdim sizdə və bütün Azərbaycan ictimaiyyətində dolğun fikir olsun ki, biz harada idik, hara düşmüşük və haraya qalxmaq istəyirik. Eyni zamanda, bir məqsədim də var idi göstərim ki, hansı rayonlarda işlər necə gedir.

Vaxtilə rayonlararası rəqabət mexanizmləri də var idi. Hesab edirəm ki, biz bunu təbii yolla bərpa etməliyik. Biz bunu necə bərpa edə bilirik ictimaiyyət bilsin ki, hansı rayonda nə qədər əkin sahələri var, hansı rayonda nə

qədər pambıq yığılır, hansı rayonda məhsuldarlıq nə qədərdir. Hesab edirəm ki, rayonlar, bax, bu 3 parametr üzrə də bir-biri ilə yarışa çıxmalıdır. Əlbəttə ki, bu, sağlam rəqabət olmalıdır. Hesab edirəm ki, bu rəqabət rayon rəhbərlərini də, pambıqçıları da stimullaşdıracaq. Çünki yadımdadır, vaxtilə belə bir məlumat mütəmadi qaydada Azərbaycan mətbuatında dərc edilirdi. 1970-ci illərdə bizim mərkəzi qəzetlərdə pambığın, üzümün tədarükü ilə bağlı belə bir cədvəl verilirdi ki, hansı rayon nə qədər istehsal edib. Rayon əhalisi də baxırdı, qabaqda olanlar sevinirdi. Ondan sonra mükafatlandırma aparılırdı. Əfsuslar olsun ki, bu çox müsbət prinsiplər ya yaddan çıxır, ya tarixdən silinir. Biz buna bir daha baxmalıyıq, onları bərpa etməliyik.

Eyni zamanda, mən hesab edirəm ki, Azərbaycanda yeni bir orden təsis edilməlidir. Son vaxtlar mənim sərəncamımla bir neçə yeni orden təsis edilib. Ən böyük ordenimiz “Heydər Əliyev” ordenidir. Ondan sonra mənim sərəncamımla “Şərəf” ordeni, “Dostluq” ordeni təsis edilmişdir. Hesab edirəm ki, biz “Əmək” ordeni də təsis etməliyik. Müxtəlif sahələrdə - istər özəl, istər dövlət, fərqi yoxdur, yaxşı göstəricilər nümayiş etdirən insanları biz ordenlərlə, medallarla təltif etməliyik. Hesab edirəm ki, biz bu ənənəni bərpa etməliyik. Göstəriş verirəm, Prezident Administrasiyası bu məsələ ilə bağlı öz təkliflərini mənə təqdim etsin. “Əmək” ordeninin bir neçə dərəcəsi ola bilər. Əgər yaxşı nəticələr olsa, birinci ordeni biz pambıqçılara təqdim edə bilərik.

Bir sözlə, hesab edirəm ki, bugünkü müşavirənin çox böyük əhəmiyyəti var. Bu, bizim gözəl tariximizə qayıdır. Qeyd etdiyim kimi, şadam ki, biz Sabirabadda toplaşmışıq. Növbəti müşavirələrdə yəqin ki, digər yerlərdə görüşəcəyik. Bu gün doğrudan da müasir ölkəmizin tarixində əlamətdar gün kimi qalacaq. Çünki biz bu gün pambıqçılığın şöhrətini bərpa edirik. Görülən bütün işlərə, çəkilən zəhmətə görə sizə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. İndi fəal dövr - yığım dövrü başlayır. Sizə uğurlar arzulayıram. Sağ olun.

X X X

Dövlətimizin başçısının yekun nitqindən sonra əmək veteranı, Cəbrayıl rayonundan məcburi köçkün Kamilxan Rüstəmov və Sosialist Əməyi Qəhrəmanı Fatma Hüseynova çıxış üçün söz istədilər.

Çıxış edən Kamilxan RÜSTƏMOVA dedi:

-Mən bu gün çox şadam. Mən Heydər Əliyev məktəbini qurtarmışam, diplomum Heydər Əliyev məktəbinin diplomudur. 1963-cü ildə əmək fəaliyyətinə başlamışam. “Lenin” ordeni, “Şərəf” ordeni, “Qırmızı Əmək Bayrağı” ordeni almışam. 1976-cı ildə Heydər Əliyev də, mən də “Lenin” ordeni almışam. Dedi ki, ikimiz də eyni orden aldığımızı görə sənə bir dənə maşın mükafat verirəm.

Mənim bu xalqa, bu camaatımıza, Azərbaycana tövsiyəm var. İndi biz məcburi köçkünü, torpaqlarımızın bir hissəsi işğal altındadır. Hörmətli İlham müəllim, mən 14 ton pambığı əl ilə yığıb “Lenin” ordeni almışam. İki hektar 70 sot yerim var idi. İndiki Heydər Əliyev Sarayının açılışında mənim bir pambıq kolumu Cəbrayıldakı “26 Bakı komissarı” kolxozundan götürüb gətirdilər, sarayın qarşısında göstərdilər. O kolun üstündə 138 sağlam qoza var idi.

Mən əməklə ucalmışam. İndi icra başçılarından pul istəyənlərə, şəraiti olmayanlara, bir iş bacarmayanlara tövsiyəm budur ki, pul pambıqdadır, baramadadır, üzumdədir. Nə qədər sağlamlıq var, bundadır. Dörd hektar üzüm becərmişəm. 1963-cü ildə əmək fəaliyyətinə başlamışam. Hörmətli İlham müəllim, 1993-cü ildə ermənilərin hücumu zamanı elə sahədən baş götürüb qaçmışam. Bir o qədər qazancımın hamısı qaldı...

Allah Ulu Öndərə rəhmət eləsin. Ömrümüz boyu ailəm də, nəvəm də, özüm də ona minnətdarıq. Ruhuna dualar, Quran oxuduram. Mənim birinci problemim məcburi köçkünlük problemidir. Biz cəbrayılıyıq, qonaqpərvərik. Biz baramaçı, üzümçü, sağıcı, pambıqçı idik. İndi vəziyyət belə alınıb. Allaha dua edirəm, elin duasını Allah eşidər, inşallah, İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Qarabağı alacağıq. Prezidentimiz gecə-gündüz dincəlmir, xaricdə hara gedirsə öz sözünü deyir, hamını yerinə oturdur. Mən Sizə minnətdaram. Mən Heydər Əliyev ailəsindən başqa dövlət başçısı görmürəm, görmək istəmirəm. Yaşım 70-ə çatıb, bəlkə əcəl macal vermədi. Arzum budur ki, İlham Əliyev bu ölkəni daha da çiçəkləndirsin, 90 il Prezident olsun, balaca Heydəri Prezident seçək.

Diqqətinizə görə minnətdaram. Hamınızı öpürəm.

X X X

Fatma HÜSEYNOVA çıxış edərək dedi:

-Hörmətli müşavirə iştirakçıları.

Mən Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, Prezident təqaüdcüsüyəm. Bu “Qızıl ulduz”u mənim yaxama sancana Allah-Təala qəni-qəni rəhmət eləsin. 1969-cu ildə Ulu Öndər hakimiyyətə gəldi. 1973-cü ildə bizim sahələri gəzərəkən briqadirin yerini əlaqılı görüb məni oraya briqadir təyin etdi. O vaxtdan bu vaxtadək hələ də işləyirəm. Deyirlər ki, qadının yaşını, kişinin pulunu soruşmazlar. İndi yaşım neçədir, özünüz nə qədər bilsəniz, verərsiniz. O vaxtdan indiyədək işləyirəm. Allahın köməyi ilə yorulmamışam. Canımda nə qədər can var, əlim işdən, ayağım

köçdən qalana qədər öz Vətənimə sadıqəm. Öz Vətənim üçün işləyəcəyəm, nə qədər ömrüm var öz xalqım üçün işləyəcəyəm.

İlham Əliyev həm mənim Prezidentimdir, həm rəhbərimdir, həm də mənim qardaşımdır. Çünki Ulu Öndər heç vaxt mənim adımla deməyib. Həmişə mənə “qızım” deyib, alnımdan öpüb. O, mənim atamı soruşanda kövrəldim. Atam müharibədən əlil qayıdaraq burada 42 yaşında rəhmətə getmişdi. Ulu Öndər mənim boynumu qucaqlayıb alnımdan öpdü, mənə “qızım” dedi. Dedi, kim xəbər alsın, deyəcəyəm ki, mənim iki qızım, bir oğlum var. Ona görə, mən o ailəyə ömrüm boyu minnətdaram. O gün olsun, Allah mənə ömür versin ki, balaca Heydər prezident görüm. Mən onu Heydər Əliyev deyib çağıranda bəlkə də yaşım azalacaq. Vicdan haqqı, ürəkdən deyirəm.

İlham müəllim, Sizin ailənizi, özünüzü öpürəm, bir bacı kimi bağrıma basıram. Allah Sizə ömür versin, Allah Sizi nəzərdən qorusun. Çünki Sizin daxildə və xaricdə gördüyünüz işlər bütün ölkələrdə, Yer üzündə deyilir.

Mən Mehriban xanımı da Sizdən ayırmıram. O, Sizin cinah yoldaşınızdır, sırdaşınızdır. O, Sizinlə birgə işləyir. Mehriban xanımın əməyi Sizinlə birgədir. Ona da öz təşəkkürümü bildirirəm. Xahiş edirəm, mənim təşəkkürümü ona çatdırın.

Diqqətinizə görə çox sağ olun. Danışmağa sözümlə çoxdur, amma sizi yormağımı istəmirəm.

X X X

Sonda xatirə şəkli çəkdirildi.

Xalq qəzeti.-2016.-18 sentyabr.-№ 204.-S.2-5.

Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə pambıqçılığın inkişafı məsələlərinə dair respublika müşavirəsi keçirilib (28 mart 2017-ci il)

Martın 28-də Saatlıda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə pambıqçılığın inkişafı məsələlərinə dair respublika müşavirəsi keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlətimizin başçısı müşavirədə giriş nitqi söylədi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin giriş nitqi

- Biz bugünkü müşavirədə ölkəmizdə pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı məsələləri müzakirə edəcəyik. Bildiyiniz kimi, pambıqçılığın inkişafı Azərbaycanda prioritet sahə sayılır. Uzun fasilədən sonra pambıqçılığa dair birinci müşavirəni keçən il Sabirabad şəhərində keçirdik. Bu il Saatlı şəhərində keçiririk. Bu il ən çox pambıq tədarükü Saatlı rayonunda gözlənilir. Pambıqçılığın rayonun inkişafına çox böyük xeyri var. Eyni zamanda, biz pambıqçılıqla məşğul olan bütün rayonlarda sürətli inkişafı görürük.

Əvvəlki illərdə Saatlı rayonunun inkişafı ilə bağlı çox böyük işlər görüldü. Rayonun infrastrukturunu tamamilə yenidən qurulubdur. Elektrik enerjisi ilə təminat böyük dərəcədə yaxşılaşıb. Bu gün açılışında iştirak etdiyim yeni yarımstansiyanın fəaliyyəti həm əhaliyə, həm də bütün təsərrüfatlara fasiləsiz elektrik enerjisini verməklə, əlbəttə ki, böyük bir inkişafa yol açır. Eyni zamanda, Saatlı rayonunun su problemləri də həll olunur. Uzun illər ərzində əhali bu problemdən əziyyət çəkirdi. Şəhərin cəmi 30 faizi su ilə təmin olunurdu, özü də gündə 2-3 saat. İndi isə fasiləsiz, Dünya Səhiyyə Təşkilatının standartlarına uyğun içməli su verilir.

Mənə verilən məlumata görə, qazlaşdırma 80 faizə çatıb və əminəm ki, yaxın gələcəkdə Saatlıda bir dənə də yaşayış məntəqəsi qazsız olmayacaq. Məsələ belə qoyulubdur. Biz buna da nail olacağıq. Saatlı rayonunun demək olar ki, bütün kənd yolları əsaslı təmir edilir, tikilir. Əvvəlki illərdə bir neçə önəmli kənd yolu layihəsi icra edilmişdir. Birinin açılışını bu gün etdik. Bir neçə kəndi birləşdirən daha bir kənd yolu layihəsi var ki, o da yaxın zamanlarda icra ediləcək və əhalinin istifadəsinə veriləcək.

Sosial obyektlərin tikintisi uğurla gedir. Müasir xəstəxana, Olimpiya Mərkəzi, məktəblər, uşaq bağçaları, bir sözlə, Saatlı rayonunun hərtərəfli inkişafı Dövlət Proqramı əsasında uğurla gedir. Vaxtilə qəbul olunmuş regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramları uğurla icra edilir və ölkəmizdə yeni reallıqlar yaradıb. Bizim əsas vəzifəmiz ondan ibarət idi ki, - bu gün də əlbəttə, bu vəzifə qarşımızda durur, - bütün infrastruktur layihələri icra edilsin, müasir infrastruktur yaradılsın, elektrik enerjisi, qazlaşdırma, içməli su, meliorasiya problemləri həll olunsun, kənd yolları, magistral yollar tikilsin və bu, özlüyündə sürətli iqtisadi və sosial inkişafa təkan verəcək. Belə də oldu. Nəzərə alsaq ki, regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair artıq bir neçə Dövlət proqramı icra edilib, görürük ki, bu proqramların çox böyük əhəmiyyəti var. İnfrastruktur layihələri icra olunandan sonra biznes üçün daha da yaxşı şərait yaradıldı. Azərbaycan dövləti bu istiqamətdə ardıcıl siyasət aparır, sahibkarlığın inkişafı, biznes mühitinin yaxşılaşdırılması, yeni ixrac bazarlarının araşdırılması və o bazarlara çıxmağımız ölkəmizin hərtərəfli inkişafına gətirib çıxarıb.

Biz fəaliyyətimizi gələcəkdə də uğurla davam etdirəcəyik. Qeyri-neft sektorunun inkişafı prioritet sahədir, xüsusilə indiki şəraitdə ki, neftin qiyməti dünya bazarlarında kəskin şəkildə aşağı düşüb. Biz indi qeyri-neft sektorunun inkişafına həm daha çox fikir verəcəyik, həm də ki, daha da fəal iş aparılacaqdır.

Pambıqçılığın Azərbaycanda qədim ənənələri vardır. Əsrlərboyu xalqımız pambıqçılıqla məşğul olubdur. Ancaq pambıqçılığın ən sürətli və uğurlu inkişaf dövrü ulu öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Məhz onun təşəbbüsü və bilavasitə rəhbərliyi ilə 1970-ci illərdə və eyni zamanda, 1980-ci illərin əvvəllərində Azərbaycanda pambıqçılıq sürətlə inkişaf edib. Əgər biz statistikaya nəzər salsaq görürük ki, Ulu Öndərin dövründə Azərbaycanda pambıq tədarükü bir neçə dəfə artıb. 1980-ci illərin əvvəllərində 800 min ton–1 milyon tona qədər pambıq tədarük edilirdi.

Bu, əlbəttə ki, respublikanın inkişafına səbəb olmuşdur. Məşğulluq yüksək səviyyədə təmin edilirdi. Pambıqçılıqla məşğul olan zəhmətkeşlər öz həyat şəraitini böyük dərəcədə yaxşılaşdırmışdılar. Kəndlərimiz abadlaşdı, o vaxt Azərbaycana böyük investisiya cəlb olundu. Əlbəttə, biz o vaxt müstəqil dövlət deyildik və Azərbaycan xalqı onu da unutmamalıdır ki, Sovet İttifaqının tərkibində Azərbaycan iki respublikadan biri olmuşdur ki, öz tələbatını özü ödəyirdi, eyni zamanda, ümumittifaq büdcəsinə də töhfə verirdi. Qalan 13 respublika dotasiya ilə işləyirdi.

Bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, pambıqçılığın ənənələri böyükdür. Əfsuslar olsun ki, Ulu Öndər Azərbaycandan Moskvaya gedəndən sonra bütün sahələrdə olduğu kimi, biz pambıqçılıqda da tənəzzüllə qarşılaşdıq. İldən-ilə diqqət azalırdı, ildən-ilə pambıq sahələri kiçilirdi və bu proses əfsuslar olsun ki, son illərə qədər davam edirdi.

Müstəqillik dövründə. Əlbəttə ki, biz müstəqilliyin ilk illərini yaxşı xatırlayırıq. Bu illər çox ağır keçirdi, dərin siyasi, iqtisadi, hərbi böhran yaşanırdı. Müstəqilliyin ilk illərində hakimiyyətdə olmuş qüvvələr Azərbaycanı məhvə aparırdılar, vətəndaş müharibəsi, kütləvi itaətsizlik, dərin böhran hökm sürürdü. Sənaye, kənd təsərrüfatı demək olar ki, tamamilə dağıdılmışdı. Bizim üçün ənənəvi olan pambıqçılıq, üzümçülük məhvə doğru gedirdi. Ancaq 1993-cü ildən sonra Ulu Öndərin rəhbərliyi ilə vəziyyət sabitləşməyə başladı. Əgər statistik göstəricilərə nəzər salsaq görərik ki, 1996-cı ildən sonra artıq Azərbaycanda hər il iqtisadi inkişaf başlamışdır.

Ancaq əfsuslar olsun ki, biz pambıqçılıqda istədiyimiz nəticəyə çata bilməmişdik. Bunun bir neçə səbəbi var. Birinci səbəb - əlbəttə ki, müstəqilliyin ilk illərində bizim kifayət qədər maliyyə imkanımız yox idi. Burada əyləşən vətəndaşlar, yoldaşlar bilirlər ki, pambıqçılıq böyük investisiya tələb edən sahədir. Bizim o vaxt imkanımız yox idi. Olan imkanlarımızı da biz ən təcili məsələlərin həllinə yönəldirdik. Digər tərəfdən, biz müstəqillik dövründə ərzaq təhlükəsizliyi problemləri ilə üzləşmişdik. Çünki sovet vaxtında ümumittifaq sənaye-iqtisadi kompleksi mövcud idi, Azərbaycanda üzümçülük, pambıqçılıq, tütünçülük inkişaf edirdi, meyvə-tərəvəz istehsalı artırdı. Ancaq biz ərzaq məhsullarını başqa respublikalardan - Rusiyadan, Ukraynadan, Belarusdan gətirirdik. Yəni, böyük bir asılılıq mövcud idi.

Ona görə biz ilk növbədə çalışırırdıq ki, ərzaq təhlükəsizliyimizi təmin edək. Bunu da demək olar ki, maksimum dərəcədə təmin edə bilməmişik. Bu gün biz özümüzü ətlə 100 faiz təmin edirik. Süd və süd məhsulları, toyuq əti ilə təxminən 80-90 faiz təmin edirik. Sovet dövründə bu, belə deyildi, biz tam asılı vəziyyətdə idik. Müstəqillik dövründə Azərbaycanda meyvə-tərəvəz istehsalı bir neçə dəfə artmışdır və bu, bizim üçün böyük ixrac potensialıdır, böyük ixrac imkanlarımızdır. Ona görə biz daha çox ərzaq təhlükəsizliyi məsələlərinə diqqət göstərirdik. Texniki bitkilər - pambıqçılıq, tütünçülük, baramaçılıq isə bir qədər diqqətdən kənar qaldı və əfsuslar olsun ki, demək olar, biz bu sahələri itirirdik. Onu da açıq deməliyəm ki, pambıqçılığa dövlət dəstəyi çox zəif idi.

Hesab edirəm ki, bu gün pambıqçılığın inkişafı artıq reallıqdır və 2016-cı il dönüş ili olmuşdur. 2015-ci il demək olar ki, bizim müasir tariximizdə pambıqçılıqda ən pis il olmuşdur, 18 min hektardan cəmi 35 min ton pambıq tədarük edilmişdir. Keçən il qısa müddət ərzində, - düzdür, bir qədər vaxt itirdik, - bütün gücləri səfərbər edərək biz dönüş yarada bildik. Çox ciddi tədbirlər görüldü, texnika alındı, dövlət dəstəyi göstərildi, imkan daxilində meliorasiya işləri aparıldı. Keçən il biz 51 min hektarda pambıq əkməmişdik və nəticədə 90 min tona yaxın məhsul götürülmüşdür. Yəni, bu, 2015-ci illə müqayisədə üç dəfə çoxdur.

Ancaq bu il biz daha da ciddi hazırlaşmışıq. Bu il bütün aqrotexniki tədbirlər ən yüksək səviyyədə təşkil edilmişdir. Bu gün mən Saatlı rayonunun bir pambıq tarlasında oldum. Orada da artıq biz səpinə rəsmi start verdik. Ən müasir texnika alınmış, lazım olan bütün avadanlıq, gübrələr, dərmanlar, hər şey hazırdır. Əlbəttə ki, bu il biz daha da böyük məhsul gözləyirik.

Bu il və keçən il Dövlət İnvestisiya Proqramında pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı böyük vəsait nəzərdə tutulmuşdur. Kompleks tədbirlər görülmüşdür. İlk növbədə, biz özümüzü texnika ilə təmin etməli idik və bunu etdik. Keçən il və bu il Azərbaycana minlərlə yeni texnika gətirilib. Keçən il 100-ə yaxın pambıqçıya kombayn gətirilmişdir. Bu il 200-dən çox müasir kombayn sifariş edilib.

Meliorasiya işləri uğurla aparılıb. "Meliorasiya və Su Təsərrüfatı" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti, eyni zamanda, yerli icra orqanları bu işlərdə fəal iştirak edirlər. Biz meliorativ tədbirləri genişləndirərək dövrüyyəyə yeni əkin sahələrini əlavə etdik. Hesab edirəm ki, bütün bu kompleks tədbirlər nəticəsində bu il rekord nəticə gözlənilir. Biz əkin sahələrini böyük dərəcədə genişləndirdik. Son məlumatlara görə, bu il 136 min hektarda pambığın səpinə gözlənilir və orta məhsuldarlıq 20 sentner səviyyəsində olmalıdır. Keçən illə müqayisədə bu, artım deməkdir. Ancaq biz və pambıqçılar bunu yaxşı bilirik ki, bu, bizi qane edə bilməz. Sovet vaxtı məhsuldarlıq daha da böyük idi. Nəzərə alsaq ki, bu gün biz həm müasir texnika alırıq, həm bütün digər tədbirləri ən yüksək səviyyədə görürük, əlbəttə, gələcək illərdə məhsuldarlıq daha da artmalıdır.

Pambıqçılığın ölkə iqtisadiyyatına çox böyük xeyri var. Bu, ölkəmizə valyuta gətirir və pambıq elə bir məhsuldur ki, dünya birjalarında satılır. Ona görə, pambığın və mahlıcın satışı üçün bazarları aramaq lazım gəlmir və bu, əlbəttə ki, böyük üstünlükdür. Eyni zamanda, pambıqçılıq əməkintutumlu kənd təsərrüfatı sahəsidir. Keçən il pambıqçılığa 10 minlərlə insan cəlb edilmişdir. Bu il bu rəqəm daha da böyük olacaq. Bölgələrdə məşğulluğun artırılması baxımından pambıqçılığın çox böyük xeyri var. Bunu artıq pambıq əkən bütün rayonların ictimaiyyəti və vəzifəli şəxslər yaxşı bilirlər, görürlər ki, bu gün bu rayonlarda işləmək istəyən, ancaq hələ işsiz qalan vətəndaş özü üçün iş tapa bilər.

Dövlət, əlbəttə ki, öz tədbirlərini görür. Onu da qeyd etməliyəm ki, ilin əvvəlindən ancaq ictimai işlərə 40 mindən çox vətəndaş cəlb edilmişdir, 40 mindən çox yeni iş yeri ancaq dövlət sektorunda yaradılmışdır. Dövlət şirkətlərində, dövlət qurumlarında, yerli icra orqanlarında 40 mindən çox vətəndaş artıq işlə təmin edilib. Bu, təmir-tikinti işləridir, bu, yaşıllıqlara qulluq etmək üçün nəzərdə tutulan iş yerləridir. Biz yeni iş yerləri yaratmalıyıq. Çünki biz işsizliyi daim aşağı səviyyədə saxlamalıyıq. Bu gün dünya miqyasında işsizliklə mübarizədə Azərbaycan nümunəvi ölkə kimi göstərilir. Çünki bizdə işsizlik çox aşağı səviyyədədir və bu, aşağı

səviyyədə qalmalıdır. Bəzi qonşu ölkələrdə işsizlik artıq böhran həddinə çatır, eyni zamanda, orada demoqrafik böhran yaşanır. Bizdə isə əhali artır. Əhali artdıqca biz yeni iş yerləri haqqında düşünməliyik. Əhalinin artımı çox müsbət göstəricidir və müsbət prosesdir. Azərbaycan əhalisi on milyona yaxınlaşır. Bu, yaxın gələcəkdə tarixi nailiyyət olacaq. Ancaq, eyni zamanda, bu, bizim qarşımızda yeni vəzifələr qoyur. Biz iş yerlərinin yaradılması ilə daim məşğul olmalıyıq ki, işsizlik aşağı səviyyədə olsun. Ona görə məşğulluq üçün pambıqçılığın çox böyük xeyri var.

Biz, əlbəttə ki, keçən ildən başlayaraq pambıqçılığa çox böyük dövlət dəstəyi göstəririk. Bu gün biz pambıqçılıqla bağlı ikinci müşavirəni keçiririk. Bu müşavirələrin keçirilməsi özlüyündə dövlət dəstəyinin təzahürüdür. Eyni zamanda, biz vətəndaşları, fermerləri stimullaşdırmaq üçün çox ciddi tədbirlər gördük. Pambığın alış qiyməti keçən il 41 qəpikdən 50 qəpiyə qaldırılmışdır, eyni zamanda, 10 qəpik subsidiya verilir. Vətəndaşlar hər gün tarla başında öz halal pulunu alırlar. Artıq vətəndaşlar tərəfindən pambıqçılığa çox böyük maraq yaranıb. Bax, bu, çox önəmli amildir. Dövlət öz dəstəyini göstərir və göstərəcəkdir. Biz pambıqçılığın inkişafı üçün yüz milyonlarla dollar xərcləmişik və xərcləyəcəyik. Ancaq əgər vətəndaşlar tərəfindən bu sahəyə maraq göstərilməsəydi, bizim işlərimiz yarımçıq qala bilərdi. Ona görə bax, burada həm dövlət dəstəyi, bütün dövlət qurumlarının, özəl qurumların birgə fəaliyyəti və ictimaiyyət tərəfindən göstərilən dəstək tamamilə yeni bir vəziyyətə gətirib çıxarır. Əminəm ki, bu il göstəricilər daha yaxşı olacaq və buna şübhə yoxdur. Əlbəttə ki, biz gələcəkdə pambıqçılığı daha sürətlə inkişaf etdirəcəyik. Pambıqçılıq daha geniş vüsət alacaq və həm vətəndaşlara, həm dövlətə bunun ancaq böyük xeyri olacaqdır.

Azərbaycanda dövlət həmişə sahibkarlara kömək göstərir. Bu kömək və yardım müxtəlif sahələrdə özünü büruzə verir. Əlbəttə ki, ilk növbədə, mənim siyasi dəstəyim xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Mən hər il dəfələrlə sahibkarlarla görüşürəm, çalışıram ki, onların problemləri həll olunsun və onlar da ölkə iqtisadiyyatına daha böyük həvəslə yatırım, yəni, sərmayə qoysunlar. Eyni zamanda, sahibkarlara böyük maliyyə dəstəyi göstərilir. Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə bu günə qədər 2 milyard manatdan çox güzəştli şərtlərlə kreditlər verilmişdir. Bu kreditlər iqtisadiyyatın real sektoruna verilir. Bu kreditlər hesabına on minlərlə yeni iş yeri, yüzlərlə, minlərlə yeni müəssisə yaradılıb və bir sözlə, ölkəmizin qeyri-neft sektorunun inkişafı üçün yeni imkanlar açılıb. Məhz bunun nəticəsində bu ilin ilk iki ayında qeyri-neft sənayemiz 5 faiz, kənd təsərrüfatı isə 3 faizdən çox artmışdır. Bu, iqtisadiyyatın real sektorunun - qeyri-neft sənayesinin və kənd təsərrüfatının inkişafının göstəriciləridir. Çünki neft sənayesinin inkişafı qiymətlərlə tənzimlənir. Neftin qiyməti qalxarsa, əlbəttə ki, göstərici də qalxacaq. Neftin hasilatı qalxarsa, göstərici də qalxacaq, düşərsə, düşəcək. Ona görə bu, göstərici deyil. Bizim üçün əsas göstərici qeyri-neft sektorunun və kənd təsərrüfatının göstəriciləridir. Hər iki göstərici çox müsbətdir. Hesab edirəm ki, bu gün dünya miqyasında ən yüksək inkişaf göstəriciləri məhz bizim göstəricilərimizdir. Bunu beynəlxalq mütəbər qurumlar da qeyd edir. Onların arasında xüsusilə Davos Ümumdünya İqtisadi Forumu ən mütəbər dünya forumudur və onun hesablamlarına görə, Azərbaycan iqtisadiyyatı dünya miqyasında öz rəqabətqabiliyyətliliyinə görə 37-ci yerdədir. Dünyada 200-dən çox ölkə var. Bax, biz bu parametərə görə 37-ci yerdəyik. Hesab edirəm ki, bu, tarixi nailiyyətdir. Bundan əlavə, biz keçən ilə nisbətən 3 pillə yuxarı qalxmışıq. Əlbəttə ki, bu, bizim işimizə verilən yüksək qiymətdir və bizi sevindirir. Ancaq əsas məsələ ölkəmizdə gedən proseslərdir və bu proseslər müsbət istiqamətdə gedir.

Azərbaycanda sabitlik təmin olunur. Sabitliyin təminatçısı Azərbaycan xalqıdır. Azərbaycan həm bölgədə, həm dünyada öz siyasəti ilə seçilir. Azərbaycanda təhlükəsizlik tədbirləri təmin edilir, ictimai proseslər müsbət istiqamətdə gedir, vətəndaş həmrəyliyi möhkəmlənir, iqtisadi inkişaf, regionların inkişafı sürətlə gedir. Biz bu gün bir nümunə göstəririk - ölkəni necə idarə etmək lazımdır? Bu nümunəni biz göstəririk və əlbəttə ki, bu siyasət xalq tərəfindən də bəyənilir, dəstəklənir. Bizim gələcək planlarımızın reallaşdırılması üçün bu, əsas amildir. Xalq-iqtidar birliyi hər bir ölkənin uğurlu inkişafını şərtləndirən əsas amildir.

Bizim uğurlu iqtisadi siyasətimiz, regionların inkişafı və yeni təşəbbüslər, islahatlar, əminəm ki, dayanıqlı inkişafı təmin edəcək. Bu yaxınlarda bir çox sahələr üzrə strateji yol xəritələri tərtib edilib, onlar dərc olunub. İctimaiyyət artıq bunu bilir. Hər bir sahə üzrə konkret proqramlar var, biz bu proqramlar əsasında işləyirik və işləyəcəyik.

Növbəti illərdə əsas vəzifələrdən biri qeyri-neft məhsulları ixracının artırılmasıdır. Çünki neft-qaz sahəsində hər şey müsbət istiqamətdə gedir. Bizim böyük "Cənub Qaz Dəhlizi" layihəsi uğurla icra edilir. Bu da tarixi layihədir. Ancaq bizim əsas məqsədimiz qeyri-neft ixracımızı artırmaqdır. Bax, bunu etmək üçün kənd təsərrüfatının ənənəvi sahələri inkişaf etməlidir. Burada təkcə pambıqçılıqdan söhbət getmir. Biz keçən il tütünçülükdə də, baramaçılıqda da ciddi dönüş yarada bilmişik. Tütün istehsalı artır. Biz artıq quru tütünün ixracı ilə də ciddi məşğuluq, kontraktlar imzalanıb. Üzümçülüyn inkişafı sürətlə gedir, şərab məhsullarının ixracı da artmalıdır və artıq artır. Baramaçılıq sürətlə inkişaf edir. Əgər 2015-ci ildə cəmi 200 kiloqramdan bir qədər çox barama tədarük olunubsa, keçən il bu, 70 tona çatıb, bu il daha da yüksək rəqəm olacaq. Şəki ipək kombinatının işi bərpa edilib. Orada da subsidiyalar verilir. Tütünçülükdə də subsidiya verilir. İndi şəkər çuğundurunun kütləvi əkini başlayıb. Bu, bizə çox lazımdır. Çünki bizim şəkər zavodumuz daha çox xaricdən gələn xammalla işləyir.

Biz daha çox yerli xammalı təmin etməliyik. Bu da məşğulluq və ixrac potensialı deməkdir. Ona görə qeyri-neft məhsullarının, xüsusilə kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracı bizim üçün indiki inkişaf mərhələmizdə əsas vəzifədir.

Biz bir neçə ölkədə artıq ticarət evləri yaradıırıq. “Made in Azerbaijan” brendi artıq dünyaya yayılıbdır. İndi bütün siyasi təmaslarda, həmkarlarımızla görüşlər əsnasında ən vacib məsələ məhz Azərbaycan məhsullarının ixracı məsələsidir. Bu məsələni mən qaldırıram və siyasi dəstək olan yerdə, əlbəttə ki, bizim sahibkarlarımız üçün də yeni imkanlar yaranır. Sahibkarlar özləri də fəal olmalıdırlar, özləri yeni bazarlara çıxmalıdırlar. Onsuz da Azərbaycan dövləti bunu təşkil edir. Biznes forumlar keçirilir, hökumət nümayəndə heyətlərinin tərkibində artıq iş adamları da həmişə təmsil olunurlar. Onlar da fəal olmalıdırlar, öz məhsullarını təbliğ etməlidirlər, çalışmalıdırlar ki, bu imkandan istifadə edib öz məhsullarını daha çox xarici bazarlara satsınlar. Biz əlbəttə ki, daxili bazarı da maksimum dərəcədə təmin etməliyik və bunu edirik.

Bir sözlə, artıq keçən il ərzində pambıqçılıqda əldə edilən müsbət təcrübə gələcəyə nikbinliklə baxmaq üçün böyük əsas verir. Bugünkü müşavirədə pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı önəmli məsələlər müzakirə ediləcək. Əminəm ki, bu gün start verdiyimiz səpin kampaniyası uğurla başa çatacaq və biz bol məhsul əldə edəcəyik.

X X X

Saatlı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Siraqəddin CABBAROV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı növbəti müşavirənin Saatlıda keçirilməsinə görə bütün rayon əhalisi adından Sizə dərin minnətdarlığımızı bildiririk. Bu tədbir rayonumuzun hər bir sakininin yaddaşında tarixi hadisə kimi qalacaq.

Danılmaz həqiqətdir ki, xalqımız həmişə Sizin əmək adamlarına verdiyiniz yüksək qiymətin, göstərdiyiniz əvəzsiz qayğının şahidi olub, bunu özlərinin həyat səviyyələrinin yüksəlməsində aydın hiss ediblər. Bu gün Sizin pambıq əkini sahəsində əməkçilərlə görüşüb söhbət aparmağınız, tövsiyə və məsləhətləriniz hər birimizə qürur dolu anlar bəxş edib. Bütün bunlara görə Sizə bir daha minnətdarlığımızı bildiririk.

Cənab Prezident, pambıqçılıqdan danışarkən daim ulu öndər Heydər Əliyevin respublikamıza rəhbərlik etdiyi 1970-80-ci illərin uğurları, möhtəşəm nailiyyətləri xatırlanır. Həmin illərdə pambıqçılıq ən yüksək zirvəyə çatmış, ölkədə bir milyon tondan artıq pambıq istehsal edilmişdi. Ötən əsrin 80-ci illərinin sonu və 90-cı illərinin əvvəllərində bu sahənin tənəzzülə uğraması iri pambıqçılıq rayonu olan Saatlıda da özünü büruzə verib. Sizin aqrar sahənin inkişafı ilə bağlı qəbul etdiyiniz qərarlar və qarşıya qoyduğunuz vəzifələr bu sahənin də inkişafına təkan verdi və onun tarixi şöhrətini özünə qaytarmağa başladı. Ötən il pambıqçılıqda əldə olunan nəticələr bunun bariz nümunəsidir.

2016-cı ildə rayonda pambıqçılıq sahəsində əsaslı dönüş yaradılması ilə bağlı tapşırıqlarınızın icrasına, düzünü deyim ki, biz tam hazır deyildik. Amma biz bunu etməli idik. Qarşımıza çıxan bütün çətinliklərə baxmayaraq, cənab Prezident, Sizin köməyiniz və dəstəyiniz sayəsində pambıqçılarımız ötən il 8109 hektar sahədə pambıq əkməşdilər ki, bu da 2015-ci ilə müqayisədə 2 dəfə çoxdur. Ötən il becərmə və məhsulun yığılması işlərinə 6 min nəfərə yaxın işçi cəlb olunmuşdur ki, onlardan da 3500 nəfərdən çoxunu gənclər təşkil edirdi. Pambıqçıların fədakarlığı nəticəsində sahələrdən 12 min tondan çox pambıq toplanaraq emal müəssisələrinə təhvil verildi. Pambıq istehsalçıları 6 milyon manata yaxın real gəlir əldə ediblər ki, bunun da 1 milyon 201 min manatı Sizin müvafiq Sərəncamınızla son məhsula görə istehsalçılara verilən subsidiya olub.

Keçən təsərrüfat ilinin təcrübəsi, pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı yaradılan hərtərəfli şərait, müasir innovativ texnologiyaların tətbiqi, eləcə də dövlət tərəfindən göstərilən maliyyə və digər zəruri dəstək istehsalçıları daha da ruhlandırır, cari ildə onlarda pambıq əkininə olan marağı daha da artırır. Təsadüfi deyil ki, cari ildə fermerlər ötən illə müqayisədə 2 dəfə çox, yəni, 17150 hektar sahədə pambıq əkəcəklər. Ötən təsərrüfat ilindən fərqli olaraq, bu il aqrotexniki qaydalara əməl etməklə işlərə vaxtında başlanılıb, artıq 16 min hektardan çox sahədə şum aparılıb.

Sizin tapşırığınıza uyğun olaraq rayonda pambıq əkiləcək sahələri suvarma suyu ilə təmin edən 60 kilometrədən çox mövcud suvarma kanalları müvafiq qurumlar tərəfindən yenidən qazılaraq lildən təmizlənilib ki, bu da istehsalçılar tərəfindən böyük razılıqla qarşılanıb.

Bütün məsuliyyətimlə qeyd etmək istəyirəm ki, ölkəmizdə artıq böyük bir pambıqçılıq hərəkatı başlayıb. Ulu öndər Heydər Əliyevin dövründə olduğu kimi, pambıqçılıq geniş vüsət alıb. İndi artıq hər hansı bir təbliğata ehtiyac qalmayıb. Bu da insanlarımızın güzəranının, yaşayış səviyyəsinin və işgüzarlığının artması deməkdir. Çünki Sizin tapşırığınıza əsasən pambıqçılığın inkişafı üçün dövlət tərəfindən hər cür şərait yaradılıb. Sözsüz ki, belə şərait pambıqçılığın daha geniş inkişafına güclü təkan verəcək, məhsuldarlıq isə daha yüksək olacaq. Saatlı pambıqçıları da yaradılan bu şəraitdən bəhrələnəcək, cari ildə hər hektardan 20 sentnerdən artıq olmaqla 35 min tondan çox məhsul istehsal edəcəklər. Bu isə pambıqçılarımızın 15 milyon manatdan yuxarı real gəlir əldə etmələri deməkdir.

Cənab Prezident, Sizin qeyd etdiyiniz kimi, pambıqçılıq gəlirli sahə olmaqla yanaşı, əhalinin məşğulluğu baxımından da müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Bunu ötən təsərrüfat ilində hər kəs yaxşı gördü. Bu il rayonumuzda ötən ilə nisbətən pambıqçılıqda çalışanların sayı 10 min nəfəri ötecek və bunun da 6 min nəfərdən çoxunu gənclər təşkil edəcək. Təqdirəlayiq haldır ki, kənd təsərrüfatının müxtəlif sahələrinin, xüsusən də pambıqçılığın inkişafı gənclərimizin bu sahədə müxtəlif peşələrə yiyələnmələrinə də maraqlarını yüksəldib. Belə ki, əgər 2014-2015-ci tədris ilində rayon Peşə Liseyini geniş profilli traktorçu-maşinist, təmirçi-çilingər ixtisasları üzrə 40 nəfər şagird bitirmişdisə, 2016-2017-ci tədris ilində həmin ixtisaslar üzrə şagirdlərin sayı 60 nəfərə çatıb və növbəti tədris ilində isə 100 nəfərə yaxın şagirdin təhsil alması planlaşdırılıb. Onu da qeyd edirəm ki, rayonda ali təhsilli kənd təsərrüfatı mütəxəssislərinə, xüsusilə də aqronomlara və bitkiçilik üzrə digər mütəxəssislərə ehtiyac duyulur. Bu problemin aradan qaldırılması üçün məzunların kənd təsərrüfatı üzrə ixtisas seçmələrinə üstünlük vermələri məqsədilə öncədən ümumtəhsil məktəblərində şagirdlər arasında təbliğat işləri aparılır. Lakin bu işlər bu sahədə yaranmış kənd təsərrüfatı problemlərinin həlli üçün yetərli deyildir.

Ölkəmizdə aqrar sahədə baş verən canlanma, aqroparkların yaradılması, torpaqdan səmərəli istifadə olunması və torpağa düzgün aqrotexniki xidmətin təşkili üçün bilikli, peşəkar kənd təsərrüfatı kadrlarına tələbat xeyli artıb. Heç kimə sirr deyil ki, hazırda bu sahədə ciddi kənd təsərrüfatı çatışmazlığı vardır. Ona görə də bir çox hallarda xarici mütəxəssislərə müraciət edilir. Bu isə məsələnin həlli deyil. Kənd təsərrüfatı çatışmazlığının aradan qaldırılması üçün

təxirəsalınmaz tədbirlərin görülməsinə, xüsusən də müasir texnoloji biliklərə yiyələnmiş ixtisaslı gənc kənd təsərrüfatı mütəxəssislərinin hazırlanması, onların yerləşdirilmə coğrafiyasının müəyyənləşdirilməsi məqsədilə yeni bir konsepsiyanın hazırlanmasına ciddi ehtiyac duyulur. Yaradılmış imkandan istifadə edərək, bu sahə ilə bağlı aidiyyəti orqanlara xüsusi tapşırığın verilməsini xahiş edirik.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizi əmin edirəm ki, pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı verdiyiniz tapşırıqlara uyğun olaraq Saatlı rayonunda bundan sonra da bütün ehtiyatlar, qüvvə və imkanlar səfərbər ediləcək, qarşıya qoyulan vəzifələrin icrasını həyata keçirmək üçün əzmlə çalışacağıq.

Diqqətinizə görə sağ olun.

X X X

Biləsuvar Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Mahir QULİYEV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları.

İcazə verin, ilk növbədə biləsuvarlıların, xüsusilə Biləsuvar pambıqçılarının səmimi salamlarını diqqətinizə və müşavirə iştirakçılarına çatdırım.

Möhtərəm cənab Prezident! Sizin diqqət və qayğınız sayəsində ölkəmizin bütün regionları kimi, Biləsuvar rayonu da günü-gündən inkişaf edir və müasirləşir. Aparılan abadlıq-quruculuq işləri, həyata keçirilən infrastruktur layihələri böyük minnətdarlıq hissi ilə qarşılanır. Sizin çox böyük uzaqgörənliklə müəyyən etdiyiniz və həyata keçirdiyiniz yeni iqtisadi kurs, bu kursun əsas tərkib hissələrindən olan aqrar sahənin inkişafı ilə bağlı həyata keçirilən mühüm dövlət tədbirləri öz müsbət nəticələrini verməkdədir.

Biz bunu artıq ölkəmizin mühüm pambıqçılıq rayonlarından biri olan Biləsuvarın təmsalında çox parlaq şəkildə görməkdəyik. Pambıqçılığın inkişafına dair ötən il Sabirabad rayonunda keçirilən ümumrespublika müşavirəsində verdiyiniz tapşırıq və tövsiyələr rayonumuzun iqtisadi inkişafının, əhalinin məşğulluğunun təmin edilməsinə böyük təkan verdi. Bu tapşırıq və tövsiyələrlə Siz bizə ən doğru, ən düzgün yolu göstərdiniz. Biləsuvarlılar bu yolla gedərək artıq ilk uğurlarını qazanmaqda, Biləsuvarın pambıqçılıq rayonu kimi əvvəlki şöhrətini qaytarmaqdadırlar.

Möhtərəm cənab Prezident, məlumat üçün bildirmək istəyirəm ki, 2016-cı ildə vaxtın azlığına, havaların əlverişsiz keçməsinə baxmayaraq, əvvəlki illə müqayisədə iki dəfə çox - 6074 hektar sahədə pambıq əkilməsi təmin edildi və sahələrə yüksək aqrotexniki qulluq göstərildi. Lakin ötən il pambıq əkininin nisbətən gecikməsi və pambıq yığılı üçün həlledici dövr olan sentyabr-oktyabr aylarının tamamilə yağmurlu və hətta şaxtılı keçməsi məhsuldarlığa öz təsirini göstərdi. Buna baxmayaraq, pambıqçılarımız yüksək əzmkarlıq nümayiş etdirərək, hər hektardan orta hesabla 20 sentner olmaqla, ümumilikdə 12 min tondan çox pambıq yığaraq tədarük məntəqələrinə təhvil verdilər. Pambıqçılarımız hava şəraiti ilə əlaqədar ümumi məhsulun 70 faizini əllə yığıblar ki, bu da günə 200-250 ton pambıq deməkdir. Sizin pambıqçılığın inkişafına dair verdiyiniz tapşırığın icrası nəticəsində ötən il rayonumuzun 12 mindən çox sakini işlə təmin olunub, pambıq tədarükündən 800 nəfər mülkiyyətçi 3 milyon manata yaxın gəlir əldə edib. Bundan əlavə, 2016-cı ildə istehsal olunan məhsula görə pambıqçılar 1,2 milyon manat həcmində subsidiya alıblar.

Rayon üzrə orta məhsuldarlığın 20 sentner olmasına baxmayaraq, Biləsuvar rayonunda pambıqçılıq ənənələrini daim yaşadan Lətif Cəfərov 26 hektar sahədən 146 ton pambıq yığıb ki, bu da hektardan 56 sentner məhsul deməkdir. Daha yüksək məhsuldarlığa nail olan Fazil Musayev, Hikmət Kərimov kimi pambıqçıların da adlarını bu gün fəxrlə çəkmək olar.

Zati-aliləri, "Pambıqçılığın inkişafına dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi haqqında" 2016-cı il 22 sentyabr tarixli Sərəncamınızla hər kiloqram pambığa görə istehsalçılara subsidiyanın verilməsi, pambığın alışı qiymətinin artırılması, yüksək göstəricilərə malik texnikanın alınaraq ölkəmizə gətirilməsi pambıqçılığın inkişafında çox mühüm stimül olub. Məhz bunun nəticəsidir ki, bu il Biləsuvar rayonunda ümumilikdə 11 min hektar sahədə pambıq əkilməsi nəzərdə tutulub. Pambıq əkiləcək sahələrdə şum, mala işləri aparılıb, torpağın çiyid səpininə hazır vəziyyətə gətirilməsi üçün lazımı aqrotexniki tədbirlər görülüb və görülməkdədir. Bu diqqət və qayğıdan ruhlanan pambıqçılarımız bu il 27 min tondan çox pambıq istehsal etməyi qarşıya məqsəd qoyublar. Bu da təxminən 22 min iş yeri, 10 milyon manata yaxın gəlir, 3 milyon manata yaxın subsidiya deməkdir.

Möhtərəm cənab Prezident.

Dövlət fonduna aid torpaq sahələrindən daha səmərəli istifadə etmək barədə verdiyiniz tapşırıqda uyğun olaraq, rayonumuzda 17 min hektardan çox əkinəyararlı qış otlaq sahəsinin təyinatının dəyişdirilərək əkin dövriyyəsinə cəlb edilməsi işləri başa çatdırılmaq üzrədir. Həmin torpaq sahələrində yaradılacaq iki aqroparkda növbəli əkin sisteminə uyğun olaraq buğda, pambıq, soya, qarğıdalı, günəbaxan, yonca və sair kənd təsərrüfatı bitkiləri yetişdiriləcək. Sizin tapşırığınızla yeni torpaq sahələrinin ümumi əkin dövriyyəsinə qoşulması, həmin ərazilərə suvarma suyunun çəkilməsi, mövcud kanal və arxların lildən təmizlənməsi rayonumuzda aqrar sahənin inkişafına böyük təkan verəcək.

Möhtərəm cənab Prezident, biz rayonumuzda pambıqçılığın inkişafını yeni iqtisadi kursunuzun tələblərinə uyğun şəkildə qurmağa çalışırıq. Belə ki, Biləsuvar rayonunda pambıqçılığın inkişafı digər kənd təsərrüfatı sahələrinin, xüsusilə taxılçılığın, heyvandarlığın azaldılması hesabına aparılmır. Məlumat üçün bildirmək istəyirəm ki, Biləsuvar rayonunda ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə taxıl əkini sahəsində və mal-qaranın baş sayında azalma olmayıb. Lakin pambıqçılığın inkişafına göstərdiyiniz qayğıdan ruhlanan bəzi sahibkarlar daha rentabelli olan bu sahəyə maraq göstərməyə başlayıblar.

Möhtərəm cənab Prezident, icazə verin, çıxışımın sonunda Sizi əmin edim ki, respublikamızda aqrar sahənin, eyni zamanda, pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı qarşıya qoyduğunuz mühüm vəzifələrin uğurla yerinə yetirilməsində pambıqçılarımız fəal iştirak edəcək, bu şəərəfli işə öz layiqli töhfələrini verəcəklər.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

X X X

“Gilan Holding”in Gilan kənd təsərrüfatı qrupunun pambıqçılıq üzrə müşaviri Bəhrüz CAMALOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları.

Zati-alilərinizin rəhbərliyi ilə aparılan uğurlu siyasət nəticəsində qısa müddətdə ölkəmiz regionun lider dövlətinə çevrilib. Sizin təşəbbüs və tapşırıqlarınızın icrası olaraq son illər ölkəmizdə reallaşdırılan iqtisadi islahatlar, sahibkarlıq fəaliyyətinin təşviq edilməsi, sahibkarların fəaliyyəti üçün münbit şəraitin yaradılması istiqamətində atılan addımlar, imzalanan fərman və sərəncamlar artıq öz bəhrəsini verməkdədir. Kənd təsərrüfatının, o cümlədən pambıqçılığın inkişaf etdirilməsi ilə bağlı qəbul etdiyiniz müdrik qərarlar və verdiyiniz tövsiyələr sayəsində ölkəmizdə pambıqçılığın sürətli inkişafı üçün əlverişli şərait yaradılıb.

Hörmətli cənab Prezident, respublikada 2016-cı ildə 50 min hektardan artıq, o cümlədən “MKT İstehsalat Kommersiya” MMC üzrə 30 min 522 hektar sahədə pambıq əkinini üzrə çıxış alınmışdı. Havaların əlverişsiz, xüsusilə oktyabr ayının yağmurlu keçməsinə baxmayaraq, Prezident Administrasiyasının dəstəyi, aidiyyəti dövlət qurumları, şirkət və fermerlərin birgə səyi nəticəsində respublika üzrə kondisiya çəkiddə 90 min tona yaxın, o cümlədən cəmiyyətimiz üzrə 57 min 300 ton xam pambıq tədarük edilmişdi.

Tədarük edilmiş xam pambıqdan 55 min 622 ton artıq emal olunub, 21 min 598 ton mahlıç, 26 min 376 ton çiyid, 803 ton köməkçi məhsullar alınıb. Bundan əlavə, cəmiyyətin istehsal müəssisələrində pambıq ipliği, rafinə pambıq yağı və jmix istehsal olunur.

2016-cı il mövsümü üzrə istehsal olunan məhsullardan yerli istehsal tələbatı daxil olmaqla, 22,5 milyon ABŞ dolları dəyərində mal satılıb ki, bunun da 16,4 milyon ABŞ dolları ixracın payına düşür. Hazırda məhsulların istehsal və satılması prosesi davam edir.

Möhtərəm cənab Prezident, pambıqçılara göstərdiyiniz qayğı və diqqət bu gün öz bəhrəsini verməkdədir. Belə ki, pambıq əkininə ayrılan subsidiyalar, gübrə və pestisidlərə tətbiq olunan güzəştlər, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin “Aqrolizinq” ASC vasitəsilə gətirilən texnikaların güzəştli şərtlərlə satılması, İqtisadiyyat Nazirliyinin Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu tərəfindən ayrılan güzəştli kreditlər sahənin inkişafına bilavasitə müsbət təsirini göstərir.

Cari mövsümdə cəmiyyət tərəfindən 814 hektar buğda, 1166 hektar arpa əkilib, soya əkinini üçün 6 min 500 hektar və pambıq əkinini üçün hədəf olaraq 70 min hektar nəzərdə tutulur. Bu məqsədlə 10 min 800 pambıqçı fermerlə müqavilə bağlanılıb, 68 min hektar sahədə şum aparılıb, 30 min hektar sahədə arat edilib, fermerlərə 2 milyon manat avans verilib və pambıq səpininə hazırlıq işlərinə başlanılıb.

Rayonlar üzrə əməliyyat planı və aqrotexniki xəritələr hazırlanıb. 1500 ton lifli, 1100 ton lifsiz yüksək reproduksiya pambıq toxumu tədarük edilib və tələbat tam ödənilib. 10 min ton ammonium-nitrat, 1495 ton AFK, 536 ton ammofos gübrəsi tədarük edilib, əlavə olaraq 7 min 500 ton ammonium-nitrat və 670 ton bitki mühafizə vasitələri sifariş olunub. Proses davam edir.

“MKT İstehsalat Kommersiya” MMC hazırda 2 min 995 ədəd texnika, o cümlədən 108 kombayn, 387 traktor, 2 min 500 ədəd müxtəlif təyinatlı qoşqular vasitəsilə fermerlərə xidmət göstərməkdədir. Bundan əlavə, cəmiyyət tərəfindən “Aqrolizinq” ASC-yə 2 min 750 ədəd texnika sifariş edilib.

Xam pambığın 15 qəbul məntəqəsində tədarük, 12 pambıqtəmizləmə zavodunda emal edilməsi planlaşdırılır. Məntəqə və zavodların əsaslı və cari təmirinə başlanılıb.

İmişlidə yeni pambıqtəmizləmə və Şirvanda yağ istehsalı zavodlarının qurulması nəzərdə tutulur. İmişlidə 6 min hektar sahədə müasir suvarma sistemlərinin qurulması istiqamətində iş aparılır. Bu məqsədlə İqtisadiyyat Nazirliyinin SKMF tərəfindən 5 milyon manat dövlətin güzəştli krediti ayrılıb və cari ildə pambıqçılığın inkişafı üçün əlavə 5 milyon manat güzəştli kreditin verilməsi planlaşdırılır.

Qeyd etmək istərdik ki, bu vaxta qədər pivot tətbiqli müasir təsərrüfatların yaradılması məqsədilə İqtisadiyyat Nazirliyinin SKMF tərəfindən ayrılmış 23 milyon manat güzəştli kreditlərdən istifadə edilib.

Cari mövsümdə “MKT İstehsalat Kommersiya” MMC tərəfindən sahələrdən 140 min ton xam pambığın toplanması gözlənilir. Tədarük ediləcək xam pambığın emalından 53 min 200 ton mahlıç, 70 min ton çiyid, 2 min 100 ton köməkçi məhsullar, çiyidin emalından isə 8 min ton rafinə edilmiş yağ və 48 min ton jmix alınması proqnozlaşdırılır.

Hörmətli cənab Prezident, ölkəmizin bütün pambıqçıları, o cümlədən çoxsaylı kollektivimiz adından bizə göstərdiyiniz xüsusi diqqət və qayğıya görə Sizə təşəkkür edir və Zati-alilərinizi əmin edirik ki, qarşıya qoyduğunuz bütün tapşırıqların tez bir zamanda və keyfiyyətlə həyata keçirilməsi üçün bütün səylərimizi bundan sonra da səfərbər edəcəyik.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Beyləqan Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Vaqif ABDULLAYEV çıxış edərək dedi:

-Respublikamızda sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı aparılan uğurlu siyasət, sahibkarlığa dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi, torpaqlardan səmərəli istifadə edilməklə ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunması, yeni iş yerlərinin yaradılması, ən başlıcası isə insanların həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması sahəsində qarşıya qoyduğunuz vəzifələr ali məqsədlərə xidmət edir və bu baxımdan bugünkü müşavirə çox böyük önəm daşıyır.

Cənab Prezident, Sizin pambıqçılığın yenidən inkişaf etdirilməsi ilə bağlı verdiyiniz tapşırıqlar biz beyləqanlıların ürəyincə oldu. İnsanlarımız qarşıya qoyulan vəzifələrin məsuliyyətini dərindən dərk edir, göstərilən qayğıyı, etimadı yüksək qiymətləndirirlər. Tapşırığının icrasını təmin etmək məqsədilə icra hakimiyyətinin təşkilatçılığı ilə rayonda bütün qüvvələr səfərbər olunub, icra nümayəndələri və bələdiyyə orqanları, keçmiş təsərrüfat işçiləri bu işə cəlb edilib, pambıq əkinini ilə məşğul olan şirkətlərlə əlaqəli iş qurulub, onların təklifləri dinlənilib. Nəticədə 2016-cı ildə rayon üzrə ötən illə müqayisədə 1,9 dəfə artıq, yəni 3958 hektar sahədə pambıq əkilib. Əkinin gec başlanması və əlverişsiz hava şəraitinə baxmayaraq, hər hektardan orta hesabla 20 sentner məhsul yığılıb.

Pambıq sahələrinin əkilib-becərilməsində və məhsulun toplanmasında rayonun 7900-dən çox sakini işlə təmin edilib və onlar 4,8 milyon manatdan çox qazanc əldə ediblər. Bundan əlavə, Sizin sərəncamınız əsasında onlara 787 min manat subsidiya verilib. Bu da adambaşına orta hesabla 100 manat təşkil etməklə insanların məşğulluğu üçün çox əhəmiyyətlidir.

Cənab Prezident, Siz yaxşı bilirsiniz ki, Beyləqan rayonu sovetlər dövründə respublikanın ən iri pambıqçılıq rayonlarından biri olub. Ulu Öndər 1969-1980-ci illərdə Beyləqan rayonuna çoxsaylı səfərlər edib, zəhmət adamları ilə görüşüb, onların qayğıları, problemləri ilə maraqlanıb, beyləqanlıları halal zəhmətlə yaşayan əməksevər insanlar adlandırır. 1980-ci ildə rayonumuzda 80,3 min ton pambıq istehsal olunmuşdu, bu da respublika göstəricisinin təxminən 10 faizini təşkil edirdi.

Rayon ərazisində pambıq istehsalı ilə məşğul olan "MKT İK" və "CTS AQRO" MMC-nin pambıq emalı zavodu fəaliyyət göstərir. Həmin müəssisələr pambığın əkilib-becərilməsi üçün torpaq mülkiyyətçiləri ilə qabaqcadan müqavilə bağlamaqla, müəyyən edilmiş qaydada onlara hektara uyğun olaraq kredit formasında vəsaitlərin ayrılmasını vaxtında təmin ediblər.

Pambığın becərilməsində əvvəllər texnika çatışmazlığı olsa da, Sizin tapşırığınıza əsasən "Aqrolizinq" vasitəsilə rayonumuza texnikalar gətirildi, əkin prosesində olan problemlər aradan qaldırıldı.

Cənab Prezident, Sizin ötən il noyabr ayının 12-də Beyləqana səfəriniz zamanı innovativ texnologiyalara əsaslanaraq rayonumuzda yaradılan "Qarabağ-Taxıl" MMC-nin təsərrüfatlarında soya və qarğıdalı əkinlərinə baxış keçirməyiniz, təşkilatımızın üzvləri ilə görüşünüz kənd və qəsəbələrimize yeni nəfəs gətirib, kənd zəhmətkeşlərində böyük coşqu və yüksək əhval-ruhiyyə yaradıb.

Digər kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının azalmasına yol verilmədən rayonumuzda bu il 8500 hektar sahədə pambıq əkilməsi nəzərdə tutulur ki, bu da ötən illə müqayisədə 4500 hektar çoxdur. Pambıq əkilən torpaqların hamısı suvarılan torpaqlardır. Həmin sahələrin 2223 hektarı dövlət fonduna, 1056 hektarı bələdiyyə fonduna, 1060 hektarı qış otluqlarına, 4161 hektarı isə xüsusi mülkiyyətə aid olan torpaqlardır. Bu il pambıq əkiləcək torpaqların böyük əksəriyyətinin xüsusi mülkiyyətdə olması onu göstərir ki, insanların bu sahəyə marağı böyükdür və birbaşa onların güzəranının yaxşılaşdırılmasına xidmət edəcək. Eyni zamanda, cari ildə pambıqçılığın inkişafı ilə əlaqədar rayonumuzda 19 mindən çox yeni iş yeri açılacaq.

Artıq gələcək əkinlər üçün hazırlıq işlərinə başlanılıb, sahələrdə şum və arat işləri aparılıb, səpinqabağı mala çəkilməsi işləri davam etdirilir. Bu il əkinin vaxtında aparılması, görülən hazırlıq işləri, pambıqçılığa marağın artması bizə ümid verir ki, cari ildə orta hesabla hər hektardan azı 20-25 sentner pambıq götürək.

Rayonumuzda kənd təsərrüfatının dinamik inkişafını təmin etmək məqsədilə növbəli əkin sistemi tətbiq olunur. Növbəli əkində pambığa, taxıla və soyaya daha geniş yer verilir. Bu da fermerlər üçün sərbəst seçim şəraiti yaradır, həm də yüksək məhsuldarlıq əldə olunmasına kömək edir. Ən vacibi isə bunlar sakinlərimizin məşğulluğunu, eyni zamanda, gəlirlərini artıracaq, güzəranlarını yaxşılaşdıracaq.

Möhtərəm cənab Prezident, qarşıya qoyduğunuz vəzifələr şəərəfli olduğu qədər də məsuliyyətlidir. Bu, hər kəsdən yeni yollar aramağı, öz işində dönüş yaratmağı tələb edir. Rayon əməkçiləri adından Sizi əmin edirəm ki, kənd təsərrüfatı sahəsində yüksək məhsul istehsalına nail olacaq, əhalinin məşğulluğunu təmin edəcək və qarşımıza qoyduğunuz bütün vəzifələri sona qədər uğurla yerinə yetirəcəyik.

Diqqətinizə görə çox sağ olun.

X X X

Bərdə Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Vidadi İSAYEV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident!

Dünyada iqtisadi böhranın yaşandığı, ölkəmizin yaxın ətrafında qanlı toqquşmaların baş verdiyi indiki dövrdə Sizin müdrik siyasətiniz nəticəsində xalqımızın dinc həyatı, ölkə iqtisadiyyatının inkişafı təmin edilib.

Bu gün Sizin böyük uzaqgörənliklə irəli sürdüyünüz qeyri-neft sektorunu, o cümlədən kənd təsərrüfatını inkişaf etdirmək konsepsiyası sahibkarlığın güclənməsinə, ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinə, yeni iş yerlərinin yaradılması və beləliklə, insanların həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması kimi ali məqsədlərə xidmət edir.

Əvvəl Sabirabadda, bu gün isə Saatlıda keçirilən bu müşavirə Ulu Öndərin xalqın, dövlətin mənafələrinə xidmət edən ənənələrini dönmədən davam etdirdiyinizi, onun siyasi kursuna sədaqətimizi göstərməklə yanaşı, uzun illər əli torpaqdan soyumuş kənd adamlarının özünə, dövlətə, cənab Prezident, Sizə olan inamını bir daha artırır. Məhz bu inamın nəticəsidir ki, respublikamızın hər yerində olduğu kimi, Bərdə rayonu da kənd təsərrüfatında yeni inkişaf dövrünü yaşayır. Xüsusilə, pambıqçılıqda çox böyük ənənələri olan Bərdədə bu sahənin inkişafının daha geniş vüsət alması üçün bütün qüvvələr səfərbər edilib.

Cənab Prezident, aqrar sahədə dönüş ili kimi yadda qalan 2016-cı ildə kənd təsərrüfatının digər sahələri ilə yanaşı, Sizin təsdiq etdiyiniz yol xəritəsinə uyğun olaraq, rayonda pambıqçılıq və baramaçılığın inkişafına ciddi önəm verilib.

Digər kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının azalmasına yol verilmədən ötən təsərrüfat ilində rayonda 2015-ci ildəkindən 2,6 dəfə çox – 3300 hektar sahədə pambıq əkilib. Sizin hər hektardan azı 20 sentner məhsuldarlığa nail olunması barədə təklifinizə pambıqçılarımız böyük məsuliyyətlə yanaşmış, əkinin gecikməsinə, havaların əlverişsiz keçməsinə, müəyyən texnika çatışmazlığına baxmayaraq, ötən mövsümdə rayonda hər hektardan orta hesabla 23 sentnerdən yuxarı – 7 min ton kondisiya çəkiddə pambıq istehsal olunub.

Pambıqçılığın inkişafı sahəsində görülmüş tədbirlər nəticəsində 2015-ci ilə nisbətən 2016-cı ildə rayonda kənd təsərrüfatı məhsulu istehsalının həcmi 5,8 faiz artaraq 156,4 milyon manata çatıb.

Cənab Prezident, icazənizlə, bir faktı qeyd edirəm. Bildiyiniz kimi, ötən il havalar yağmurlu keçdiyindən yığım mövsümündə ay yarım sahələrə girmək mümkün olmadı. Ancaq buna baxmayaraq, yanvar ayının 15-dək, pambıqçılarının dili ilə desək, pambıq son qozasına qədər yığılıb təhvil verildi. Bu, pambıqçılıq tarixində bəlkə də ilk belə hadisə idi. Pambıqçılıqla məşğul olan 22 rayonun hər birində belə olub. Budur, cənab Prezident, göstərdiyiniz yolun düzgünlüyünə, son nəticəyə inam və məsuliyyət.

Pambıqçılığın inkişaf etdirilməsi hesabına keçən il 5500 nəfər işlə təmin olunub, sakinlərimiz 4,5 milyon manatdan çox qazanc əldə ediblər. Bundan əlavə, Sizin sərəncamınız əsasında onlara 700 min manat subsidiya verilib.

Sevindirici haldır ki, vaxtilə iş dalınca şəhərlərə üz tutmuş minə yaxın gənc pambıqçılıqda yeni iş yerləri açıldığından kəndə, öz ailələrinə qayıdıblar. İcazə verin, bu ailələrin də minnətdarlığını Sizə çatdırım.

Cənab Prezident, ötən müşavirədəki tapşırığınıza uyğun olaraq, 2017-ci ildə rayonda 2016-cı ildəkindən 2,8 dəfə çox, yəni yüksək münbitliyi olan 8510 hektar sahədə pambıq əkilməsi planlaşdırılıb və artıq 1455 nəfər istehsalçı ilə müqavilə bağlanıb. Pambıq əkiləcək həmin sahələrdə şum və arat işləri tam başa çatdırılıb və hazırda səpinə hazırlıq işləri gedir.

Cari ildə pambıqçılığın inkişafı sayəsində rayonda 20 minə yaxın yeni iş yeri açılacaq.

Bu il daha münbit torpaqların əkilməsi, əkinə optimal müddətdə başlanılması, görülən hazırlıq işləri, ötən ilin təcrübəsi, ən başlıcası isə pambıqçılığa olan maraq onu deməyə əsas verir ki, cari ildə orta hesabla hər hektardan azı 20-25 sentner pambıq götürmək mümkündür.

Cənab Prezident, danılmaz həqiqətdir ki, kənd təsərrüfatında, xüsusilə pambıqçılıqda əvvəlki infrastrukturun dağılması və bu gün yeni texnologiyaların tətbiq olunması bu sahədə ixtisaslı peşə sahiblərinə çox böyük tələbat yaradıb. Ötən təsərrüfat ilində ixtisaslı çilingər, mexanizator və sair peşə sahiblərinə ehtiyac olduğunu gördük.

Son dövrlər aqrar sahədə, xüsusilə pambıqçılıqda olan bu sıçrayış yerlərdə digər sahələrin inkişafı ilə yanaşı, gənclərin texniki peşələrə marağını da artırır. Bərdə Texniki Peşə Liseyinə təkcə geniş profilli traktorçu-maşınçı ixtisası üzrə keçən il əvvəlki illərdəki 15-20 nəfər əvəzinə 40 nəfər tələbə qəbul olunub, bu ilə isə həmin ixtisas üzrə qəbul proqnozunda 80 nəfər nəzərdə tutulub.

Cənab Prezident, rayonda pambıqçılığın genişləndirilməsi ilə yanaşı, tapşırıq və tövsiyələrinizə uyğun olaraq, digər strateji əhəmiyyətli bitkilərin əkin sahələri azalmayıb, əksinə, torpaqların əkin dövriyyəsinə cəlb edilməsi hesabına bir qədər də artıb. Cari ildə 2016-cı ildəkindən 1500 hektar çox dənli bitkilər əkilib. Bu il rayonda əlavə olaraq iki min hektar şəkər çuğunduru əkilməsi və iki min hektar da Qarabağ Aqrar Sənaye Parkına verilməsi üçün torpaq sahəsi ayrılıb.

Zati-aliləri, icazə verin, Sizin rəhbərliyinizlə qurub-yaratmaq əzmi ilə yaşayan bərdəlilər adından Sizi əmin edirəm ki, tapşırığınıza uyğun olaraq, bundan sonra da rayonda aqrar sahənin inkişafı, xüsusilə pambıq istehsalının

artırılması üçün bütün qüvvələrimizi səfərbər edəcək, rayonun pambıqçılıqda Ulu Öndər dövründəki şan-şöhrətinin geri qaytarılması üçün var qüvvə ilə çalışacağıq.
Sağ olun.

X X X

“CTS Aqro” MMC-nin baş direktor əvəzi Arif İBRAHİMOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları.

Bu gün kənd təsərrüfatının çox mühüm sahələrindən biri olan pambıqçılığın inkişafına diqqət və vaxt ayırdığınıza görə pambıq istehsalçıları adından Sizə minnətdarlığımızı bildiririk.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına dəyişikliklər edilməsi, vitse-prezidentlik institutunun yaradılması, ölkə daxilində və beynəlxalq aləmdə böyük nüfuzla malik Mehriban xanım Əliyevanın Birinci vitse-prezident vəzifəsinə təyin olunması bütün ölkə vətəndaşları kimi, bizim kollektivin üzvləri tərəfindən də bəyənilir və hər birimizi yeni uğurlara həvəsləndirir.

Cənab Prezident, Siz 2017-ci il yanvarın 26-da keçirilən “2014-2018-ci illərdə regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”nın icrasının ikinci ilinin yekunlarına həsr olunmuş konfransda qeyd etmişdiniz ki, hər il “Kənd Təsərrüfatı İli” olmalıdır. Eyni zamanda, vurğuladığımız kimi, “Biz pambıqçılıqla daha ciddi məşğul olmalıyıq, çünki bu, həm insanları işə cəlb edir, həm də onların sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasına kömək etməklə ölkəyə valyuta gətirən əsas strateji məhsullardan biridir”.

Ölkədə pambıqçılığın inkişafını təmin etmək məqsədilə “CTS Aqro” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti tərəfindən 2016-cı il mövsümündə Saatlı rayonu da daxil olmaqla, respublikanın 18 rayonunda 17 min 353 hektarda, o cümlədən 2 min 796 hektarı Cəmiyyət torpaqlarında, 14 min 556 hektarı isə 1 254 fermerlə bağlanmış müqavilələr əsasında pambıq əkilib. Pambığın əkilib becərməsinə görə fermerlərə “Aqrarkredit” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin vəsaitləri hesabına 4,9 milyon manat, Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaiti hesabına 2,3 milyon manat kredit, “CTS Aqro” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti tərəfindən isə 1,5 milyon manat məbləğində vəsait ayrılaraq texnikalara xidmət göstərilib və mal-materialların alınması təmin edilib. 2016-cı ildə havaların əlverişsiz keçməsinə baxmayaraq, fiziki çəkiddə 34,3 min ton, kondisiya çəkiddə isə 29 min ton xam pambıq tədarük edilib ki, bu da əvvəlki illə müqayisədə iki dəfə çoxdur.

Hesablamalara görə, tədarük edilmiş 29 min ton xam pambığın emalından alınacaq məhsulların satışından təxminən 17,3 milyon ABŞ dolları və 3,6 milyon manat əldə ediləcək. Bu günədək satılmış məhsul müqabilində Cəmiyyətin hesabına 7,6 milyon ABŞ dolları və 2,2 milyon manat vəsait daxil olub.

Cəmiyyətin tabeliyində 6 pambıq emalı zavodu, 6 pambıq tədarüku məntəqəsi, Biləsuvar Təcrübə-Sınaq Təsərrüfatı və Şirvan pambıq emalı zavodunda yerləşən yağ emalı sexi fəaliyyət göstərir. Qeyd etmək lazımdır ki, Biləsuvar Təcrübə-Sınaq Təsərrüfatında 2 min 227 hektar sahə müasir tələblərə cavab verən pivot qurğularından ibarət suvarma sistemi ilə təmin edilib ki, bu da yüksək məhsuldarlıq əldə etməyə imkan yaradır.

Bu günədək “Aqrarkredit” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti tərəfindən 814 fermerə 8,4 milyon manat kredit verilib, Cəmiyyət tərəfindən isə 183 min manat dəyərində texnikalarla xidmət işləri və mal-materialların alınması təmin olunub. Hazırda 2500-dən artıq fermer tərəfindən 26 min 094 hektar sahədə pambıq əkini ilə əlaqədar müraciətlər daxil olub, Cəmiyyətin öz torpaqları ilə birlikdə 27 min 345 hektarda şum, 14 min 435 hektarda arat və 4760 hektarda mala işləri aparılıb.

Fermerlərin toxumluq çiyidə olan tələbatının 380 tonu daxili imkanlar hesabına lifli çiyidlə, 520 tonu isə xaricdən alınan lifsiz toxumla təmin olunacaq. Qeyd etmək lazımdır ki, lifsiz toxumluq çiyidin 515 tonu qardaş Türkiyə Respublikasından, 5 tonu isə Yunanıstandan alınıb.

Möhtərəm cənab Prezident, görülən tədbirlər sayəsində 2017-ci ildə 28 min hektar sahədə pambıq yetişdirilməsi nəzərdə tutulur ki, bu da 30 min nəfərə yaxın insanı işlə təmin edəcək. Bu işlərin aparılması üçün 60 milyon manatdan çox vəsait tələb olunur ki, bunun da 11 milyon manatını Cəmiyyət öz vəsaiti hesabına, 49 milyon manatını kredit hesabına təmin edəcək. Kreditləmənin bir hissəsini “Aqrarkredit” QSC-nin, qalan hissəsinin Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun vəsaiti hesabına həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur.

Cəmiyyətin mülkiyyətində 843 ədəd müxtəlif kənd təsərrüfatı texnikası var. Lakin pambıq əkini sahələrinin artması ilə əlaqədar “Aqrolizinq” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin xətti ilə keçən il 254 ədəd yeni texnika alınıb, bu il isə daha 545 ədəd yeni, müasir müxtəlif kənd təsərrüfatı texnikasının alınması barədə sifariş verilib.

Pambığın becərməsində istifadə ediləcək kimyəvi preparatlar isə “Aqrolizinq” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin xətti ilə güzəştli qiymətlərlə ammonium-nitrat və fosfor gübrələrinə olan tələbat müəyyənləşdirilərək sifarişlər verilib.

Sizin 2016-cı il sentyabrın 22-də imzaladığınız pambıqçılığın inkişafına dövlət dəstəyi haqqında Sərəncamınıza əsasən, hər ton xam pambığa görə istehsalçılara 100 manat subsidiya verilməsi göstərişinizdən sonra əməltutumlu sahə olan pambıqçılığa fermerlərin marağı daha da artıb və ölkədə pambıqçılıq yüksələn xətlə inkişaf edir. Qeyd etmək lazımdır ki, həmin Sərəncamın icrası olaraq, ümumilikdə bizim Cəmiyyət üzrə təhvil verdikləri 25 min ton xam pambığa görə fermerlərə 2,5 milyon manat subsidiya vəsaiti ayrılıb.

Fürsətdən istifadə edərək, “Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti, “Azərişiq” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti və yerli icra hakimiyyəti orqanlarının rəhbərlərinə pambıq istehsalına göstərdikləri köməyə və dəstəyə görə minnətdarlığımızı bildiririk.

Cənab Prezident, ölkədə pambıqçılığın daha da inkişaf etdirilməsi məqsədilə aşağıdakı məsələlərin həllinə kömək göstərməyinizi xahiş edirik:

- pambıq əkini üçün münbit-massiv torpaq sahələrinin ayrılması və meliorativ tədbirlərin genişləndirilməsi;
- pambıqçılıqda sənaye əsaslı toxumçuluğun yaradılması;
- ölkə daxilində emal müəssisələrinə satılan pambıq mahlıcının ƏDV-dən azad olunması;
- kənd təsərrüfatı sahələrinin risklərdən müdafiəsi məqsədilə xüsusi Kənd Təsərrüfatı Sığorta Fondunun yaradılması.

Sizi əmin edirik ki, 2017-ci ili uğurla başa vuraraq “Ağ qızıl”ın şöhrətinin özünə qaytarılması üçün səylərimizi əsirgəməyəcəyik.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Tərtər Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Müstəqim MƏMMƏDOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Tərtər torpağı çox məhsuldar və bərəkətlidir. Həm torpağın xüsusiyyətləri, həm də rayonumuzun iqlim şəraiti pambıq əkini üçün əlverişlidir. Yazın gəlişi, təbiətin oyanışı ilə əlaqədar insanlar cari ildə də qarşımızda qoyduğunuz vəzifələrin yerinə yetirilməsinə həvəslə başlayıblar.

Böyük pambıqçılıq ənənəsinə malik olan Tərtərdə 1983-cü ildə 11 min hektar sahədə 43 min ton ağ qızıl yetişdirilmişdi. Həmin dövrdə ulu öndər Heydər Əliyev bir neçə dəfə rayonumuzda olmuş, əməkçilərlə pambıq sahəsində görüşmüş, onların problemləri ilə maraqlanmışdı. Sahələrin fasiləsiz suvarma suyu ilə təmin edilməsi üçün Ulu Öndərin tapşırığı ilə “Sərsəng” və “Madagiz” su anbarları inşa olunmuşdu ki, bu da rayonumuzda pambıqçılığın inkişafına böyük təkan vermişdi. Bu su anbarları əhalinin həm məşğulluq problemini həll edir, həm də maddi rifah halının yüksəldilməsində mühüm rol oynayır. Vaxtilə Tərtərdə bu sahədə adları tarixə düşən əmək qəhrəmanları yetişmiş, onlardan 5-i Sosialist Əməyi Qəhrəmanı adına layiq görülmüşdü. Lakin ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində vəziyyət tamamilə dəyişdi. Bunun əsas səbəblərindən biri erməni qəsbkarlarının “Sərsəng” və “Madagiz” su anbarlarını işğal etməsi nəticəsində rayonda ciddi su qıtlığının yaranması oldu. Sovet dönməindən qalmış texnika tədricən yararsız hala düşdü və pambıqçılıqda əl əməyi artdı. Kiçik torpaq sahibkarları aqrotexniki tədbirlərə vaxtında əməl edə bilmədilər.

Hazırda həmin su mənbələri işğal altında olsa da, Sizin tərtərlilərə göstərdiyiniz xüsusi qayğı nəticəsində təkcə son 4 ildə rayonumuzda əkin sahələrinin suvarma suyuna olan tələbatını ödəmək məqsədilə 46 subartezian quyusu qazılıb, 15 subartezian quyusu isə bu il istifadəyə veriləcək.

Pambıqçılığın inkişafına dair tapşırığınıza uyğun olaraq, 2016-cı ildə vaxtın azlığına və əlverişsiz hava şəraitinə baxmayaraq, 1035 hektar sahədə pambıq əkilib və hər hektardan 22,5 sentner olmaqla, 2334 ton məhsul toplanıb. Bu da 2015-ci illə müqayisədə 3 dəfə çoxdur. 2016-cı ildə rayonda pambığın becərilməsinə və yığılmasına 200 nəfər daimi, 2 min nəfər isə mövsümü işə cəlb olunub. 2016-cı ilin aprel hadisələrinə baxmayaraq, torpaqdan ayrılmayan sakinlərimiz Vətəni qorumaqla bərabər, bol məhsul yetişdirib və torpağın əsil sahibinin kim olduğunu mənfur ermənilərə göstəriblər. Necə deyərlər, torpağı qorumasın əkilib-becərməyə, əkilib-becərməsən isə qorumağa dəyməz. Bu gün Siz həmin torpaqları qarış-qarış geri alırsınız.

Möhtərəm cənab Prezident, ötən il aprel hadisələri zamanı, ən ağır anlarda Sizin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın rayonumuza səfərləriniz, təmas xətti ilə 200 metrlik məsafədə yerləşən Qapanlı kəndində dağılan evlərə baxış keçirməyiniz, kənd sakinləri ilə görüşünüz və səmimi söhbətləriniz bir daha göstərdi ki, xalqın arxasında dağ kimi duran və qayğılarını çəkən Prezidenti var. Səfərdən dərhal sonra müharibədən zərər çəkmiş evlərin bərpası üçün Prezidentin ehtiyat fondundan vəsait ayırmağınız bunun bariz nümunəsidir. Bərpa işlərinin qısa müddətdə başa çatması və hər cür şəraitə malik evlərlə təmin olunmaları sakinlərimizin böyük sevincinə səbəb oldu.

Elə bu ovqatla da cari ildə kənd təsərrüfatının bütün sahələrində, xüsusən pambıqçılıqda daha yüksək göstəricilərə nail olmaq məqsədilə yaz-tarla işlərinə başlamışıq. Pambıq istehsalçılarında subsidiyanın verilməsi, pambığın alış qiymətinin artırılması, texnika çatışmazlığının aradan qaldırılması pambıqçılığa münasibəti köklü şəkildə dəyişib. Bu diqqət və qayğımızdan ruhlanan sakinlərimiz 2017-ci ildə 3 min hektarda pambıq əkilməsinə hazırlıq görüblər. Pambıq əkilməsi nəzərdə tutulan sahələr müəyyənləşdirilib, xəritəsi hazırlanıb, vaxtında şum və qış aratı aparılıb. Sahələr səpin üçün tam hazır vəziyyətdədir. Ərazidə fəaliyyət göstərən “MKT Qarabağ” və “CTS Aqro” MMC şirkətləri 790 nəfər mülkiyyətçi ilə müqavilə bağlayıb. Pambıqçılarımız bu il 3 min hektar sahədən 7 min ton pambıq istehsal etməyi qarşıya məqsəd qoyublar. Bu da 6 min nəfər üçün iş yeri və 4,2 milyon manat gəlir deməkdir. Pambıqçılığın keçmiş şöhrətinin geri qaytarılması, insanların məşğulluğunun təmin olunması və müasir Azərbaycan kəndinin yeni firavan həyatı deməkdir.

Məlumat üçün bildirmək istəyirəm ki, 2016-cı ildə rayon üzrə ümumi məhsul buraxılışının həcmi 46,4 faiz artaraq 181,6 milyon manat, əhalinin gəlirləri 7,6 faiz artaraq 205,5 milyon manat, əhalinin hər nəfərinə düşən gəlirlər 6,6 faiz artaraq 2575,7 manat, kənd təsərrüfatı məhsullarının həcmi 8,2 faiz artaraq 49,8 milyon manat olub.

Möhtərəm cənab Prezident, çıxışımın sonunda Sizi Tərtər sakinləri adından bir daha əmin etmək istəyirəm ki, düşmənlə üz-üzə mərdliklə dayanan tərtərlilər əmək cəbhəsində də bütün tapşırıqlarınızı layiqincə yerinə yetirəcəklər.

Diqqətinizə görə çox sağ olun.

X X X

“Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Əhməd ƏHMƏDZADƏ çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Kənd təsərrüfatının ayrı-ayrı sahələri üzrə əsas Ulu Öndərimiz tərəfindən qoyulmuş respublika müşavirələrinin səfərbərlik və böyük yüksəliş yaradan, bol məhsul istehsalını təmin edən müsbət nəticələri Sizin 2016-cı ildə kənd təsərrüfatı, xüsusilə pambıqçılıq sahəsində dönüş ili olması barədə tapşırığınıza əsasən, vaxtın azlığına, toxum, gübrə, pestisitlər, texnika sahəsində olan çətinliklərə, əlverişsiz hava şəraitinə baxmayaraq, yüksək məhsul istehsalına nail olunması belə müşavirələrin əhəmiyyətini bir daha təsdiqləyir və bizim hamımızı qarşıya qoyulmuş vəzifələrin həllinə səfərbər edir.

Ölkədə kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının artırılması, əkin sahələrinin dövrüyyəyə verilməsi, normal suvarmanın təmin olunması, xüsusilə pambıqçılıq, taxılçılıq, tütünçülük, üzümçülük, baramaçılıq və heyvandarlığın inkişaf etdirilməsi üçün qarşımızda qoyduğunuz mühüm vəzifələrin vaxtında və keyfiyyətlə icra edilməsi məqsədilə səhmdar cəmiyyət tərəfindən bütün lazımi tədbirlər həyata keçirilir.

Möhtərəm cənab Prezident, ötən il 51 min hektar sahədə pambıq əkilib. Bu sahələrin 29 min hektarı suvarma şəbəkəsi olan suvarılan torpaqlar, 23 min hektarı isə əvvəllər əkin altında qismən istifadə olunmuş dövlət fond və bələdiyyə torpaqları olub. Görülmüş tədbirlər nəticəsində bu sahələr suvarma suyu ilə təmin olunub, su təminatında çətinliklər olmayıb və yüksək məhsul əldə edilib.

“2017-ci ildə pambıq istehsalının təşkili ilə bağlı Tədbirlər Planı”na əsasən, pambıq əkiləcək sahələr, onların su təminatı və meliorativ vəziyyəti müəyyənləşdirilib. Məlumat üçün bildirik ki, pambıq əkini nəzərdə tutulan rayonların ümumi suvarılan sahələri 908 min hektar (ondan 541 min hektarı meliorasiya olunmuş sahələr), o cümlədən əkin sahələri 750 min hektar təşkil edir. Etibarlı su mənbəyi ilə təmin olunmuş bu torpaqlardan səmərəli istifadə etməklə pambıq istehsalının artırılması mümkündür.

Yerli icra hakimiyyəti strukturları ilə dəqiqləşdirilmiş məlumatlara əsasən, respublikanın 25 rayonu üzrə təxminən 136 min hektar sahədə pambıq əkini nəzərdə tutulur. Bu sahələrin 39 min hektarı dövlət fondu, 26 min hektarı bələdiyyə və yerdə qalanı isə pay torpaqlarıdır. Hazırda bu sahələrin 116 min hektarında şum və 55 min hektarında arat aparılıb.

Səhmdar cəmiyyətin bütün torpaqqazan texnikaları (1642 ədəd) suvarma və kollektor-drenaj şəbəkələri üzərinə köçürülüb, şəbəkələrin lildən təmizlənməsi üzrə plan-qrafik tərtib edilib, işlərin icrası ciddi nəzarətə götürülüb. Suvarmaya hazırlıq məqsədilə pambıqçılıq rayonlarında 4561 kilometr suvarma kanalları, 460 kilometr kollektor-drenaj şəbəkəsi lildən təmizlənilib, suvarma kanalları üzərində 500-dən artıq hidrotexniki qurğu təmir edilib.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin tapşırıqlarınızın icrası olaraq, Yuxarı Mil və Neftçala kanallarında tikinti işlərini cari ildə davam etdirməklə Ağcabədi rayonunda 2700 hektar və Neftçala rayonunda 4300 hektar yeni suvarılan torpaq sahələrinə suvarma suyunun çatdırılması təmin ediləcək. Sabirabad rayonunun Sarxanbəyli, Moranlı, Bala Həşimxanlı kəndlərinin 2 min hektar əkin sahələrinin su təminatının yaxşılaşdırılması üçün 2017-ci ildə Kür çayı üzərində nasos stansiyasında hidrotexniki avadanlıqların quraşdırılması və “H” kanalının tikintisi işləri davam etdirilərək may ayının 1-dək əkin sahələrinin bir hissəsinə suvarma suyunun verilməsi təmin olunacaq.

Saatlı, İmişli və Biləsuvar rayonlarında yerləşən təxminən 40 min hektar qış otlaq sahələrində yaradılacaq iri təsərrüfatların suvarma suyu ilə təmin edilməsi üçün Araz çayının yeni qolunun inşa olunmuş hissəsinin davamı olaraq, suburaxma qabiliyyəti 35 kubmetr/saniyə olan 54,2 kilometr uzunluğunda kanalın tikintisi üzrə layihə sənədləri hazırlanıb və artıq işə başlanılıb.

Goranboy və Samux rayonları ərazisində yaradılacaq aqroparkın suvarma suyu ilə təmin edilməsi layihəsi üzrə Şəmkir maşın kanalından Goranboy və Samux rayonlarında 4500 hektar əkin sahələrinə 4 kubmetr/saniyə suyun verilməsi məqsədilə layihə işləri həyata keçirilib və işlərə başlanılıb.

Sudan İstifadəedənlər Birliklərinin İnkişafına Dəstək Layihəsi üzrə Dünya Bankının krediti və Azərbaycan Hökumətinin payı üçün ayrılmış vəsait hesabına Ağcabədi, Goranboy, İmişli, Saatlı və Beyləqan rayonlarında 13 min 836 hektar torpaq sahəsinin su təminatı və meliorativ vəziyyəti yaxşılaşdırılacaq.

Sizin müvafiq sərəncamlarınıza uyğun olaraq, pambıqçılıq rayonlarında 126 subartezian quyusu qazılıb, 11 quyuda isə qazma işləri mayın 1-dək başa çatdırılacaq. Əkin sahələrinin su təminatının yaxşılaşdırılması məqsədilə pambıqçılıq rayonlarının istismar idarələrinə 16 ədəd yeni torpaqqazan texnika, 25 ədəd müxtəlif nəqliyyat vasitəsi, 482 subartezian nasosu, 21 səyyar nasos stansiyası, 140 nasos, 171 elektrik mühərriki və digər avadanlıqlar ayrılıb.

2017-ci ildə rayon icra hakimiyyətlərinin təklifləri əsasında səhmdar cəmiyyətin layihə institutu tərəfindən Ağdaş (15 min 800 hektar), Salyan (5 min hektar), Kürdəmir (10 min 650 hektar), Hacıqabul (4 min 800 hektar), İmişli (3 min hektar) və Samux (2 min hektar) rayonlarının ümumilikdə 41 min 250 hektar sahələrinə suvarma

suyunun çatdırılması üçün müvafiq meliorasiya tədbirlərinin aparılması üzrə layihə-smeta sənədləri hazırlanaraq rayon icra hakimiyyətlərinə təhvil verilib.

Qarşıya qoyulmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün istismar tədbirlərinə, elektrik enerjisi xərclərinin ödənilməsinə, xüsusi təyinatlı texnika, nasos və avadanlıqların alınmasına əlavə vəsaitin ayrılmasına kömək göstərilməsinə ehtiyac var.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizi əmin edirik ki, səhmdar cəmiyyətin kollektivi qarşıya qoyulmuş vəzifələrin vaxtında və layiqincə yerinə yetirilməsi üçün bundan sonra da bütün bacarıq və imkanlarından istifadə edərək daha səylə çalışacaq.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

X X X

Prezident İlham Əliyevin yekun nitqi

-Bu il 22 rayonda pambıq əkiləcək. Mənə verilən son məlumata görə, əkin sahələri 136 min hektar olacaq. Rayonlar üzrə hektarların həcmi aşağıdakı kimidir. Mən istəyirəm bu rəqəmləri səsləndirəm. Həm bunu ictimaiyyət, həm də zəhmətkeşlər bilsinlər ki, burada işləmək üçün çox böyük imkanlar yaranıb.

Ağcabədi rayonunda 8 min 800, Ağdamda 3 min, Ağdaşda 3 min, Ağsuda 2500, Beyləqanda 8 min 500, Bərdədə 8 min 500, Biləsuvar da 11 min, Cəlilabadda 500, Füzulidə 2 min, Goranboyda 5 min, Hacıqabulda 1200, İmişlidə 18 min, Kürdəmirdə 4 min, Neftçalada 10 min, Saatlıda 17 min 100, Sabirabadda 15 min, Salyanda 7 min, Samuxda 30, Tərtərdə 3 min, Ucarda 2500, Yevlaxda 2 minə yaxın, Zərdabda 3100 hektarda pambıq əkiləcək. Bu, yaxşı göstəricidir, keçən illə müqayisədə təxminən 3 dəfə çoxdur. Biz əlbəttə, çalışmalıyıq ki, növbəti illər üçün əkin sahələrini genişləndirək.

Orta məhsuldarlıq 20 sentner ətrafında gözlənilir. Əlbəttə ki, çox da ola bilər, az da. Məsələn üçün keçən il 17 sentner olub. Ancaq keçən il, əlbəttə ki, biz bir qədər vaxt itirdik. Eyni zamanda, hava şəraiti imkan vermədi. Burada qeyd olundu ki, hətta yanvar ayında pambıq yığılırdı. Ancaq kütləvi surətdə yığım dekabr ayına qədər davam edirdi. Bu il əlbəttə ki, bütün işlər vaxtında görülməlidir. Bütün hazırlıq işləri vaxtında və əsaslı görüldü. Səpinə artıq bu gün start verildi və yığım da əlbəttə ki, vaxtında aparılmalıdır. Əgər biz hektardan orta hesabla 20 sentner götürsək, bu, 270 min ton pambıq tədarükü deməkdir. Əgər biz 2015-ci ildə cəmi 35 min ton pambıq yığıldığını nəzərə alsaq, bu, qısa müddət ərzində çox böyük göstəricidir. Qısa müddət ərzində görülən işlər, bax, bu gözəl nəticəyə gətirib çıxarıb. Bu, onu göstərir ki, dövlət dəstəyi olan yerdə, işlər düzgün təşkil olunanda hər şeyi etmək mümkündür. Biz Azərbaycanda pambıqçılıq artıq demək olar ki, bərpa etmişik və bundan sonra gələcək illərdə ancaq inkişaf yolu ilə gedəcəyik.

Bütün tarlalarda zəhmətkeşlər üçün yaxşı şərait yaradılmalıdır. Əkin sahələri artdıqca, əlbəttə, bütün lazımı infrastruktur, tədbirlər, tarla düşərgələri, hər şey yüksək səviyyədə təşkil edilməlidir ki, zəhmətkeşlər razı qalsınlar.

Biz itkiləri həm tarlalarda, həm də ki, yollarda minimuma endirməliyik. Pambıq sahələrinə gedən yollar əsaslı təmir edilir. Ümumiyyətlə, ölkəmizdə kənd yollarının təmiri və tikintisi, yeni yolların salınması geniş vüsət alıb. Biz son illər ərzində bir çox layihələr həyata keçirmişik. Təkcə bu il 40-dan çox layihə icra edilir və bu layihələr yüzlərlə kəndi birləşdirən layihələrdir. Mən artıq giriş sözümdə qeyd etdim, Saatlı rayonunda bir kənd yolu layihəsi qalıb, o da icra olunandan sonra bir dənə də asfaltsız, təmirsiz kənd yolu qalmayacaq. Bütün rayonlarda da bu proqram icra edilir. Bu il və gələn il buna böyük vəsait ayrılıb və ayrılacaq. Burada biz kəndləri birləşdiririk. Bu, vətəndaşlar üçün böyük rahatlıq deməkdir. Eyni zamanda, biz əsas əkin sahələrinə də yollar çəkirik ki, itkilər az olsun, yanacaq sərfiyyatı aşağı düşsün, fermerlər öz məhsullarını bazarlara, ya da emal müəssisələrinə daha qısa müddət ərzində çatdırıb bilsinlər.

Qəbul məntəqələrində və pambıqtəmizləmə zavodlarında fasiləsiz elektrik enerjisi təmin edilməlidir. Eyni zamanda, nasos stansiyalarına da fasiləsiz enerji verilməlidir. Bu gün Saatlıda açılışında iştirak etdiyim yeni yarımstansiyanın təmsalında biz yeniləşən enerji təsərrüfatını görürük. Bütün bölgələrdə yarımstansiyalar tikilir, yeni xətlər çəkilir, dirəklər dəyişdirilir. Bir sözlə, fasiləsiz elektrik enerjisi həm əhaliyə, eyni zamanda, iqtisadiyyata lazımdır. Xüsusilə pambıqçılıq sahəsi üçün fasiləsiz elektrik enerjisi mühüm əhəmiyyət daşıyır. Keçən il bu işlər yaxşı səviyyədə görüldü, bu il də ən yüksək səviyyədə təmin edilməlidir.

Əkin sahələrinin genişlənməsini nəzərə alsaq, bu il pambıqçılıqda 200 mindən çox insan işlə təmin olunur və olunacaq. Keçən il bu rəqəm 64 min idi. Yəni, burada da iş üçün 3 dəfədən çox imkanlar yaranıb. Bu, əlbəttə ki, məşğulluğun artırılmasına, işsizliyin azalmasına gətirib çıxaracaq. İşləmək istəyən vətəndaşlar özləri üçün iş tapa biləcəklər.

Mən artıq qeyd etdim ki, keçən il pambığın qiyməti 9 qəpik artırıldı, 10 qəpik də subsidiya verilir. Bu, bir daha göstərir ki, dövlət bu sahəyə çox böyük əhəmiyyət verir. Eyni zamanda, onu göstərir ki, dövlət, ümumiyyətlə, fermerlərə öz dəstəyini əsirgəmir. Hesab edirəm ki, fermerlərimiz üçün yaradılmış şərait heç bir başqa ölkədə yoxdur. Bizim fermerlər torpaq vergisi istisna olmaqla bütün vergilərdən azaddırlar. Həm investisiya, həm ixrac üçün təşviq mexanizmi artıq işə salınıb. Bu da fermerlərə əlavə stimül verir, onlar üçün əlavə imkanlar yaradır. İndi demək olar ki, bütün əsas kənd təsərrüfatı sahələri, o cümlədən pambıqçılıq üçün subsidiyalar verilir.

Güzəştli şərtlərlə gübrələr verilir. Fermerlər gübrənin qiymətinin cəmi 30 faizini ödəyirlər. Güzəştli şərtlərlə yanacaq və kreditlər verilir. Mən artıq qeyd etdim ki, iqtisadiyyatın real sektoruna 2 milyard manat ən aşağı faizlə kreditlər ayrılıbdır. Bu, əsasən bölgələrə gedən vəsaitdir. Metodik tövsiyələr verilir, kənd yolları, magistral yollar salınır. Yəni, bütün bu infrastruktur layihələri, bütün bunlar dövlət tərəfindən göstərilən dəstək və böyük maliyyə dəstəyidir. Bunu ona görə edirik ki, insanlar daha da yaxşı yaşasınlar, fermerlər, işləyən vətəndaşlar daha çox pul qazansınlar və onların yaşayış səviyyəsi artsın. Bu il ancaq pambıq becərən 22 rayonda 200 min yeni iş yeri açılıb və növbəti illərdə bu rəqəm daha da artacaq. Odur ki, bütün aidiyyəti qurumlar,

ümumiyyətlə, bizim gələcəkdə əmək resurslarımızla bağlı olan siyasəti həm təhlil etməli, eyni zamanda, təkliflər verməlidirlər.

Mən artıq qeyd etdim ki, uğurlu iqtisadi siyasət, sabitlik, əmin-amanlıq nəticəsində Azərbaycanda əhali artır və artacaq. Biz gərək əmək resurslarımızdan səmərəli istifadə edək. Həm yeni iş yerlərinin yaradılması ilə bağlı tədbirlər görülür və eyni zamanda, yaradılacaq proqnozlaşdırılan iş yerləri ilə bağlı biz əmək resurslarını səfərbər etməliyik ki, burada həm boşluq, həm əmək resurslarının çatışmazlığı yaranmasın, eyni zamanda, işsizlik də artmasın. Ona görə burada çox düşünülmüş siyasət aparılmalıdır və xüsusilə pambıqçılıqda sürətlə artan iş yerlərinin nəzərə alınması mütləq gündəlikdə olmalıdır.

Kadr hazırlığı məsələləri böyük əhəmiyyət daşıyır. Ümumiyyətlə, növbəti illərdə peşə hazırlığı Azərbaycanda geniş vüsət almalıdır və buna böyük ehtiyac var. Peşə məktəblərinin yaradılması prosesi gedir, daha da sürətlə getməlidir. Bu proses iqtisadiyyatın ümumi inkişafı ilə uzlaşmalıdır. Biz iqtisadi inkişafımızı planlaşdırırıq. Bizim regional inkişaf proqramlarımız dərc olunur. Yəni, biz öz beşillik fəaliyyət planımızı tərtib edirik və eyni zamanda, sənaye, kənd təsərrüfatı və digər sahələrlə bağlı proqramlar bizə yol göstərir. Ona görə peşə hazırlığı buna uyğun şəkildə aparılmalıdır. Nə qədər və hansı istiqamətdə peşə məktəbləri olmalıdır? Kənd təsərrüfatı, sənaye, turizm sahələrində ixtisaslaşmış peşə məktəblərinin yaradılmasına böyük ehtiyac var, çünki bu sahələr bundan sonra da Azərbaycanda sürətlə inkişaf edəcək.

Kənd təsərrüfatı mütəxəssisləri, aqronomlar, bu peşələr üzrə kadrlar hazırlanmalıdır. Bildiyimə görə, burada müəyyən qıtlıq yaşanır və biz gəncləri bu sahəyə cəlb etməliyik, stimullaşdırmalıyıq ki, onlar da bilsinlər, peşəkar olandan sonra onların yaşayış səviyyəsi böyük dərəcədə yaxşılaşacaq. Bu istiqamətdə işlər keçən il görülmüş və bu il də davam edəcək.

Pivot suvarma sistemləri ölkəmizə gətirilib. Əvvəlki illərdə bəzi rayonlarda bu sistemlərdən özəl qurumlar istifadə etmişlər. Ancaq əlbəttə ki, onların sayı bizi qane edə bilməz. Ona görə, dövlət bu sahəyə də öz dəstəyini göstərməyə başlayıb. Pivot sistemləri dünyada ən müasir və ən səmərəli suvarma sistemləridir. Pivot sistemləri məhsuldarlığı bir neçə dəfə artırma bilər. Bu sistemlərdən Azərbaycanda əlbəttə ki, təkcə pambıqçılıqda yox, başqa sahələrdə də istifadə olunur və olunacaq. Bu sistemlər böyük dönüş yaradacaq. Eyni torpaqda məhsuldarlıq artdıqca əlbəttə ki, həm fermerlər, həm də dövlət ancaq xeyir götürəcək.

Nəzərə alsaq ki, kənd təsərrüfatının inkişafı, xüsusilə suvarma, meliorasiya ilə bağlı bizim bundan sonra da böyük planlarımız olacaq və var, biz pivot suvarma sistemlərini Azərbaycanda özümüz istehsal etməliyik. Bilirəm ki, belə bir təşəbbüs artıq irəli sürülüb. Buna dəstək vermək lazımdır və dövlət qurumları dəstək versinlər ki, tezliklə biz özümüz özümüzü pivot sistemləri ilə təmin edə bilək.

Bütövlükdə, əvvəlki illərdə və son illər ərzində meliorasiya sahəsinə ayrılmış böyük vəsait artıq öz nəticəsini göstərir. Biz son illər ərzində 4 böyük su anbarını yaratdıq. Onlardan Taxtakörpü və Şəmkiçay ən böyük su hövzələridir. Göytəpə və Tovuzçay su anbarları da istifadəyə verilib və bunun nəticəsində on minlərlə yeni torpaqlar əkinə cəlb olunur. İndi bütün işlər görülür. Bu istiqamətdə işlər davam etdirilməlidir və suvarma ilə bağlı indi çox ciddi fəaliyyət proqramı hazırlanır. Əlbəttə ki, kanalların təmizlənməsi, yeni kanalların çəkilməsi, eyni zamanda, əkin sahələrində pivot sistemlərinin qurulması böyük məna daşıyır.

Eyni zamanda, ölkəmizdə pestisid istehsalı zavodunun yaradılması da çox vacibdir. Biz pestisidləri xaricdən alırıq. Valyutani xaricə xərcləməmək üçün biz bunu daxildə təşkil edə bilərik. Bildiyiniz kimi, ölkəmizdə böyük gübrə zavodu tikilir. Gələn il fəaliyyətə başlayacaq və biz özümüzü azot gübrələri ilə tam təmin edəcəyik, eyni zamanda, xaricə də ixrac edəcəyik. Pestisid istehsalı zavodunun yaradılması da zəruridir.

Mən artıq bu barədə keçən müşavirədə də demişəm, bir daha demək istəyirəm ki, bir neçə ildən sonra bizə yeni pambıqtəmizləmə zavodları lazım olacaq. Burada deyildi ki, İmişlidə yeni bir zavodun tikintisi nəzərdə tutulur. Ancaq biz zavodların tikintisini pambığın proqnozlaşdırılan tədarükü ilə uzlaşdırmalıyıq. Mənə verilən məlumata görə, bizdə hazırda cəmi 22 zavod fəaliyyət göstərir və o zavodların emal gücü 400 min tondur. Sovet vaxtında isə zavodların emal gücü 900 min ton idi. O zavodların bir çoxu artıq fəaliyyətsizdir, 22 zavod fəaliyyətdədir. Əgər pambıqçılığı götürdüyümüz sürətlə inkişaf etdirsək, biz təqribən bir-iki ilə 400 min tona çatacağıq. Ona görə indidən bütün işlər görülməlidir. İqtisadiyyat Nazirliyi, Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, özəl qurumlar, işləyin və mənə məlumat verin. Biz vaxt itirməməliyik.

Bu il görülmüş tədbirlər nəticəsində 150 min hektar suvarılmamış torpaqlara su çəkilişi təmin ediləcəkdir. Bu, hesab edirəm ki, tarixi nailiyyətdir. Bir il ərzində bu qədər torpaq sahəsini su ilə təmin etmək, doğrudan da böyük nailiyyətdir. Bunu biz çox operativ şəkildə, qısa müddətdə həll etdik, həm "Meliorasiya və Su Təsərrüfatı" Səhmdar Cəmiyyətinin xətti ilə, həm yerli icra orqanlarının fəaliyyəti nəticəsində biz buna nail ola bilmişik. Bu 150 min hektarın böyük hissəsi pambıqçılıq üçün nəzərdə tutulur və əlbəttə ki, biz bunu etməsəydik, bugünkü rəqəmlərdən danışa bilməzdik.

Biz işləri davam etdirməliyik. Mənə artıq gələn il üçün təkliflər təqdim olundu. İlkin hesablamalara görə, gələn il biz təqribən əlavə 90 min hektara yaxın torpaqlara su çəkə bilərik. Bu istiqamətdə işlər artıq başlayır və

mütləq bu, Dövlət İnvestisiya Proqramına salınmalıdır. Bizim hələ ki, bölüşdürülməmiş ehtiyatımız var. Biz bu il də vəsait əlavə edə bilərik ki, gələn ilin əkin mövsümünə yeni torpaqlara su gətirək.

Əlbəttə ki, biz bu gün qarşımıza o qədər də böyük olmayan hədəflər qoyuruq. Hektardan iyirmi sentner əlbəttə ki, çox aşağı göstəricidir. Bu gün olduğum pambıq tarlasında mənə verilən məlumata görə, onlar 40 sentner götürəcəklər. Bu gün səsləndi, bəzi təsərrüfatlar 50 sentner götürür. Əlbəttə, bu, böyük göstəricilərdir. Ancaq sovet dövründə orta məhsuldarlıq 30-35 sentner idi. Yəni, biz buna çalışmalıyıq. O vaxt hələ müasir suvarma sistemləri, müasir traktorlar, kombaynlar yox idi. Ona görə bu, mümkündür və biz həm əkin sahələrini genişləndirməliyik, həm də məhsuldarlığı artırmalıyıq.

Keçən il 51 min hektardan 90 min tona yaxın pambıq yığılmışdır. Qeyd etdiyim kimi, bu il 136 min hektardan 270 min ton gözlənilir, bəlkə də çox ola bilər. Ancaq mən istəmirəm ki, qarşıya hansısa bir hədəf, yaxud da ki, plan qoyum. Əlbəttə ki, həyat, təbii şərait, hava şəraiti bunu göstərir. Bunun da böyük rolu var. Ancaq biz real imkanımızı bilməliyik və çalışmalıyıq ki, işlər daha da böyük səmərə ilə aparılsın.

Məndə olan məlumata görə, pivot suvarması ilə çox rahat surətdə hər hektardan təqribən 35-40 sentner pambıq götürmək mümkündür. Hesab edirəm ki, açıq suvarma yolu ilə 25 sentner də real rəqəm ola bilər. Hesab edirəm ki, biz 2020-ci ildə açıq suvarma yolu ilə 140 min hektarda pambıq əkə bilərik və təqribən 60-65 min hektar pivot sistemləri ilə təmin oluna bilər. Əgər biz buna nail olsaq, orta məhsuldarlıq 30 sentnerə çatacaq və bu, il ərzində 600 min ton pambıq tədarükü deməkdir. Bu, real rəqəmlərdir. Bu rəqəmlərə çatmaq üçün dövlət öz üzərinə düşən vəzifəni icra edəcək, nə qədər lazımdırsa vəsait ayrılacaq, Dövlət İnvestisiya Proqramında nəzərdə tutulacaq, əlavə texnika alınacaq, yeni kanallar çəkiləcək. Sadəcə zəhmətkeşlər, fermerlər və yerli icra orqanları buna hazır olmalıdırlar. Mən ona görə bu rəqəmləri bu gün səsləndirirəm ki, siz buna hazır olarsınız. Ona görə yox ki, mən sizə indi plan tapşırığı verirəm, xeyr, o dövr artıq yoxdur. Amma biz hər şeyi gərək düzgün planlaşdıraraq və belə olan halda nəticə daha da yaxşı olacaq. Nəticə etibarilə biz 200 min hektarda pambıq yetişdirə bilərik və bu işlərdə minimum 300 min insan işləyəcək və hər gün pul qazanacaq.

Mən texnika ilə bağlı bəzi rəqəmləri səsləndirmək istəyirəm ki, siz də biləsiniz, Azərbaycan ictimaiyyəti də bilsin. Keçən il 1800 ədəd texnika, o cümlədən 94 pambıqyığan kombayn və 300-ə yaxın traktor alınmışdır. Bu il 3811 ədəd texnika, o cümlədən 209 pambıqyığan kombayn və 810 traktor sifariş edilib. Bu texnikaların alınması üçün keçən il və bu il 150 milyon dollar vəsait xərclənib. Bu, dövlətin pambıqçılığa göstərdiyi real diqqətin təkə bir əlamətidir. Əgər texnikanı, meliorasiya işlərini və digər lazımı tədbirləri əlavə etsək, görürük ki, buna nə qədər böyük diqqət göstəririk, bir məqsədlə ki, insanlar daha yaxşı yaşasınlar.

Əlbəttə ki, pambıqçılığın inkişafı ölkəmizə əlavə gəlir gətirəcək. Ancaq istəyirəm biləsiniz, bu gəlir neftdən əldə olunan gəlirlə müqayisə edilə bilməz. Neft satışından ölkəmizə milyardlarla dollar valyuta gəlir. Bu il əgər neftin qiyməti 40 dollar səviyyəsində olarsa, - bizim büdcədə bu rəqəm nəzərdə tutulub, - ölkəmizə 5 milyard dollardan çox valyuta gələcək. Ona görə pambıqçılığın inkişafı, ilk növbədə, məşğulluğun artırılması və insanların, bu rayonlarda yaşayan insanların həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılması üçün aparılır. Ona görə biz neftdən əldə edilən vəsaiti bu sahəyə qoyuruq ki, camaat daha da yaxşı dolansın, işləsin, pul qazansın, halal zəhmətlə dolansın. Biz yaxşı pul qazanmaq üçün imkanlar yaradıırıq. Ona görə pambıqçılığın inkişafı Prezident kimi mənim üçün, ilk növbədə, sosial layihədir, ondan sonra iqtisadi layihədir, daha sonra isə valyuta gətirən layihədir.

Burada, əlbəttə ki, pambığı becərən gəlir qazanır. Dövlət ancaq burada maraqlıdır ki, ölkəyə daha çox valyuta gəlsin. Amma bunu yenə də neft və qazla müqayisə etmək, əlbəttə ki, düzgün olmazdı. Ona görə bu texnikanın alınması nəticəsində, əlbəttə ki, məhsuldarlıq da, məhsulun həcmi də artacaq.

Bir məsələni də qeyd etmək istəyirəm. Mənə verilən məlumata görə, keçən il təqribən pambığın 50 faizi əllə, 50 faizi isə texnika ilə yığılıbdır. Əlbəttə ki, texnika ilə yığım daha da səmərəlidir və şirkətlər üçün daha da əlverişlidir. Ancaq hesab edirəm ki, ilk növbədə, biz bu sahədə yenə də sosial amili nəzərə almalıyıq. Əgər vətəndaşlar əllə yığmaq istəyəcəklərsə və daha çox insan buna cəlb olunacaqsa, şərait yaradılmalıdır ki, nə qədər mümkündürsə əllə yığsınlar. Çünki əllə yığanda pul qazanır, texnika ilə yığanda daha çox firmalar pul qazanır. Məni maraqlandıran odur ki, pambıqçılıqda işləyən vətəndaş hər gün evinə pul aparsın. Ona görə şərait yaradılmalıdır. Çünki bilirəm, keçən il bəzi yerlərdə vətəndaşlar hətta deyirdilər ki, qoy, texnika tarlalara çıxmasın, etiraz edirdilər, istəyirdilər ki, özləri yığsınlar. Burada da deyildi ki, yanvar ayında gedib yağışdan sonra açılan qozaların pambığını yığıblar. Nəyə görə? Çünki bu, gəlir gətirir. Bu il də belə olmalıdır. İmkan yaratmaq lazımdır ki, nə qədər mümkündürsə əl ilə, nə qədər mümkün deyilsə, texnika ilə yığılsın. Onda daha da ədalətli olacaqdır.

Pambıqçılığın inkişafı, əlbəttə ki, Azərbaycanda yüngül sənayenin də inkişafına böyük təkan verəcək. Keçən il Mingəçevirdə sənaye parkının təməli qoyuldu. Orada 9 zavod tikiləcəkdir, o cümlədən iplik zavodu. Bu ilin sonuna qədər artıq ilk zavodlar fəaliyyətə başlamalıdır. Bu da çox böyük, ciddi iqtisadi təşəbbüsdür. Bu doqquz zavodun və ümumiyyətlə, sənaye parkının fəaliyyəti nəticəsində ən azı 5 min insan işlə təmin ediləcək. Mingəçevir kimi şəhər üçün bu, çox yaxşı göstəricidir. Bilirsiniz ki, bəzi böyük şəhərlərdə işsizlik rayon

yerlərindən daha da çoxdur. Ona görə Mingəçevir Sənaye Parkının yaradılması bu baxımdan da çox əhəmiyyətlidir.

Eyni zamanda, biz hazır məhsul satacağıq, mahlıç, iplik yox. Çalışmalıyıq ki, hazır məhsul, tekstil sataq, xarici bazarlarda özümüz üçün yer edək. Bir daha demək istəyirəm ki, mən bütün həmkarlarımla təmaslarda bu məsələni ön plana çəkirəm. Ticarət dövryyəsinin və Azərbaycan məhsullarının ixracının artırılması məsələlərini qoyuram ki, bizim üçün yeni bazarlar açılsın. Ənənəvi bazarlar var və biz o bazarlarda işləyirik. Biz yeni bazarlara çıxmalıyıq. Ticarət evlərinin yaradılması bu məqsədi güdür. İndi mən qeyd etdim, bir daha bildirmək istəyirəm ki, yaxın gələcəkdə Rusiyada, Belarusda, Ukraynada, Çində, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində ticarət missiyalarımızı fəaliyyətə başlayacaq. Hesab edirəm ki, indiki mərhələdə bu, bizim üçün əsas bazarlardır. Eyni zamanda, biz Avropa İttifaqı bazarlarına da çıxmalıyıq, daha geniş çıxmalıyıq. İndi də ixrac edirik, ancaq hesab edirəm ki, bu, lazımı səviyyədə deyil. Biz bu istiqamətdə də işləyirik.

Bütün bu tapşırıqları yerinə yetirmək üçün növbəti bir neçə ayda çox fəal iş aparılmalıdır. Yerli icra orqanlarının üzərinə böyük vəzifə düşür. Keçən il də onlar qısa müddət ərzində yaxşı işlədilər. Çünki keçən il biz gecikdik, sonra hava şəraiti, yağışlar imkan vermədi. Buna baxmayaraq, keçən il üçün yaxşı məhsul götürdük. Onlar bu il də bütün işləri lazımı səviyyədə təşkil etməlidirlər. Qeyd etdiyim kimi, əmək resurslarından səmərəli istifadə olunmalıdır. Texnika ilə bağlı əminəm ki, problem olmayacaq. Texnika vaxtında tarlalara çıxarılacaq. Tədarükçü şirkətlər yerli icra orqanları ilə sıx əməkdaşlıq etməlidirlər. Bizim mərkəzi və yerli orqanlar da birgə işləməlidir. İqtisadiyyat Nazirliyi, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, "Meliorsasiya və Su Təsərrüfatı" Səhmdar Cəmiyyəti, yerli icra orqanlarının nümayəndələri birlikdə işləməlidirlər. Ümumi rəhbərliyi və koordinasiya məsələlərini mən Prezident Administrasiyasına tapşırıram. Keçən il də mən Prezident Administrasiyasına bu vəzifəni tapşırırdım, onlar vəzifənin icrası ilə bağlı yaxşı işlər gördülər, bu il də belə olacaq. Əminəm ki, görülən və görülməyəcək bütün işlər nəticəsində bu il də pambıqçılıqda yaxşı nəticələr olacaqdır.

Sizə bol məhsul arzulayıram. Sağ olun.

Xalq qəzeti.-2017.-29 mart.- № 63.-S.1-6.

**Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Yevlaxda qeyri-neft ixracatçılarının
respublika müşavirəsi keçirilib:**
(17 aprel 2017-ci il)

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə aprelin 17-də Yevlaxda qeyri-neft ixracatçılarının respublika müşavirəsi keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlətimizin başçısı müşavirəni giriş nitqi ilə açdı.

**Prezident İlham Əliyevin
giriş nitqi**

-Bu gün Yevlax rayonunda qeyri-neft ixracatçılarının birinci respublika müşavirəsi keçirilir. Bu müşavirənin böyük əhəmiyyəti var. Əminəm ki, müşavirədən sonra bizim qeyri-neft ixracımız artacaq. Bunu deməyə əsas var. Çünki son illər ərzində Azərbaycanda ciddi islahatlar aparılmışdır, regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramları qəbul edilmişdir, sahibkarlara dövlət tərəfindən böyük dəstək göstərilmişdir və göstərilir. Beləliklə, biz qeyri-neft ixracının artırılmasına nail ola bilmişik. Birinci müşavirə Yevlax rayonunda keçirilir.

Son illər ərzində Yevlax rayonunun sosial-iqtisadi inkişafını sürətləndirmək üçün bir çox önəmli addımlar atılmışdır, həm iqtisadi, həm sosial layihələr icra edilmişdir. Mənim bu səfərim çərçivəsində biz bir neçə önəmli obyektin açılışını qeyd etdik. İki yol layihəsi istismara verildi. Uzun illər ərzində demək olar ki, fəaliyyətsiz qalan Varvara Su Elektrik Stansiyasının yenidən qurulması öz həllini tapdı və indi bu stansiya 18 meqavat enerji gücünə malikdir. Eyni zamanda, biz Yevlaxda müasir balıqçılıq müəssisəsinin açılışını da qeyd etdik. Bu da böyük müəssisədir və böyük investisiya qoyulubdur, eyni zamanda, bu müəssisənin çox böyük ixrac potensialı var.

Əslində bizim fəaliyyətimizin əsas istiqamətləri daxili tələbatı daxili istehsal hesabına ödəməkdən və ixrac potensialımızı artırmaqdan ibarətdir. Biz bu yolla gedirik. Sahibkarlarla mənim müntəzəm olaraq ildə bir neçə dəfə görüşlərim keçirilir. Son 13-14 il ərzində yüzlərlə sahibkarla görüş keçirilmişdir. Mən sahibkarlıq fəaliyyəti sahəsində bir çox müəssisələrin açılışında şəxsən iştirak etmişəm. Sahibkarlar yaxşı bilirlər ki, onların fəaliyyətinə dövlət tərəfindən çox böyük dəstək, həmçinin siyasi dəstək verilir. Bu gün cəmiyyətdə sahibkarlara münasibət müsbətə doğru dəyişir və əlbəttə ki, sahibkarların sosial məsuliyyəti gündəlikdə duran məsələlərdən biridir. Mən dəfələrlə bu barədə öz fikirlərimi bildirmişəm. Bu, həm sahibkarlara lazımdır ki, cəmiyyət onların işini daha yüksək qiymətləndirsin, eyni zamanda, sahibkarlar da öz tərəflərindən nəinki biznes maraqları, ümumiyyətlə ölkə qarşısında duran vəzifələrin, o cümlədən sosial vəzifələrin icrası üçün də səylərini qoysunlar. Əminəm ki, onlar maddi imkanları artdıqca bu məsələyə daha da böyük diqqət və vəsait ayıracaqlar.

O ki qaldı, dövlət siyasətinə, bir daha demək istəyirəm, sahibkarlığın inkişafı bizim üçün prioritet məsələlərdən biridir. Qeyd etdiyim kimi, sahibkarlığın inkişafı üçün həm siyasi dəstək verilir, eyni zamanda, dövlət qurumları tərəfindən çox böyük metodiki dəstək göstərilir, belə gözəl regional inkişaf mərkəzləri yaradılır, bu, ikinci mərkəzdir. Mən Xaçmaz rayonunda birinci mərkəzin açılışında da şəxsən iştirak etmişdim. Sahibkarlar üçün Yevlax rayonundakı bu Aran Regional İnkişaf Mərkəzi də dövlət tərəfindən tikilib istifadəyə verilib. Bu da sahibkarlığın inkişafına növbəti dəstəyin əlamətidir.

Son illər ərzində Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə sahibkarlara dövlət tərəfindən 2 milyard manatdan çox güzəştli şərtlərlə kreditlər verilmişdir. Bu kreditlər, eyni zamanda, sahibkarların qoyduqları vəsaitlər hesabına icra edilən layihələr bu gün deməyə əsas verir ki, biz qeyri-neft ixracımızı artırırıq. Çünki əgər bu kreditlər olmasaydı, bir çox layihələr icra edilməmiş qalardı və bu gün nəinki ixrac potensialımızın artırılmasından, ümumiyyətlə, daxili tələbatın ödənilməsindən söhbət gedə bilməzdi. Ona görə dövlət siyasəti, sahibkarlığa göstərilən həm siyasi dəstək, mənəvi dəstək, maliyyə dəstəyi və sahibkarlığın inkişafı üçün aparılan ciddi islahatlar və onlara edilən güzəştlər bu gün Azərbaycanda qeyri-neft sektorunun inkişafına təkan verən əsas amillərdən biridir.

Əlbəttə, sahibkarlığın inkişafı haqqında danışarkən biz mütləq Regional İnkişaf proqramlarını qeyd etməliyik. Birinci proqram 2004-cü ilin əvvəlində - fevral ayında qəbul edilmişdir. Bu proqramın qəbul edilməsi mənim 2003-cü ildə seçkiqabağı proqramımın bir hissəsi idi. O vaxt bəyan etmişdim ki, əgər xalq etimad göstərərsə, regionların inkişafı mənim üçün əsas vəzifələrdən biri olacaqdır və belə də oldu. 2004-cü ildə birinci, 2009-cu ildə ikinci və 2014-cü ildə üçüncü Regional İnkişaf proqramları qəbul olunmuş və icra edilmişdir. Onu da qeyd etməliyəm ki, birinci və ikinci proqram artıqlaması ilə icra olunmuşdur. O proqramlarda nəzərdə tutulan bütün vəzifələr həyatda öz əksini tapmışdır. Hazırda biz üçüncü Regional İnkişaf Proqramının icrası ilə məşğuluq. Əminəm ki, bu proqram da uğurla icra ediləcək.

Bu proqramların icrası nəticəsində biz nələri əldə etdik? İlk növbədə, regionlarda müasir infrastruktur yaradıldı. Əgər biz infrastruktur layihələrinə vəsait qoymasaydıq, heç bir inkişafdan söhbət gedə bilməzdi. Onu

biz o vaxt etməyə başladığımız ki, hələ ölkəyə böyük həcmdə neft gəlirləri gəlməmişdi. Neft gəlirləri Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin 2006-cı ildə istismara verilməsindən sonra gəlməyə başlamışdır. Ancaq biz birinci Regional İnkişaf Proqramını 2004-cü ildə qəbul etdik və onu icra etməyə başladığımız. Yəni, bu, onu göstərir ki, bizim uğurlarımızın təməlinə təkcə maliyyə vəziyyətimiz dayanmır. Eyni zamanda, düşünülmüş siyasət, güclü iradə və düzgün seçilmiş ardıcıl fəaliyyətimiz həm Regional İnkişaf proqramlarının icrasına gətirib çıxardı və bütövlükdə bütün digər sahələrdə də biz ardıcıl siyasət apararaq ölkəmizi gücləndiririk.

Demək olar ki, 2004-cü ildən bu günə qədər Azərbaycanda əsas infrastruktur layihələri icra edilmişdir. Biz elektrik enerjisini idxal edirdik, artıq ixrac etməyə başlamışıq, 30-a yaxın elektrik stansiyası tikilib istifadəyə verilmişdir. Bu, inkişaf üçün birinci şərtədir. Əgər enerji gücü olmasa, heç bir müəssisəni yaratmaq mümkün olmayacaq. Digər tərəfdən, infrastruktur layihələrimiz sosial xarakter daşıyır. Çünki dayanıqlı enerji ilə vətəndaşları təmin etmək hər bir dövlətin borcudur. Biz buna da nail olduq. Əvvəlki illəri yaxşı xatırlayırıq, işıqlar söndürdü, hətta Bakı şəhərində fasilələr yaranırdı. Bu gün isə biz dayanıqlı elektrik enerjisini demək olar ki, təmin etmişik. Hələ də işlər gedir, enerji infrastrukturunu yeniləşdir, yarımstansiyalar tikilir, yeni xətlər çəkilir, elektrik dirəkləri təzələnilir. Ancaq demək olar ki, biz işlərin böyük hissəsini görə bildik.

Azərbaycanda qazlaşdırma 92 faizə çatıb. Xatırlayıram, Prezident kimi bölgələrə ilk səfərlərimdə vətəndaşlar tərəfindən qaldırılan məsələlərdən biri də qazlaşdırma ilə bağlı idi. O vaxt nəinki kəndlərdə, hətta rayon mərkəzlərində təbii qaz yox idi. Bakı şəhəri 100 faiz təbii qazla təmin edilmirdi. Biz bu məsələni də demək olar ki, həll etdik. Qazlaşdırmanı 92 faizə çatdırmaq hər bir ölkə üçün böyük nailiyyətdir. Ancaq biz bununla kifayətlənmirik. Növbəti illərdə daha da yüksək faizə çatacağıq.

Birinci proqram qəbul olunandan sonra 11 min kilometrə çox uzunluğu olan yollar salınıb. Bütün qonşu ölkələrlə bizi birləşdirən yollar ya istismara verilib, ya da ki, artıq buna yaxındır. Kənd yollarının salınması geniş vüsət almışdır. Dünən Yevlax rayonunda iki yol layihəsini istismara verdik. Demək olar ki, Yevlax rayonunda əsas kənd yolları artıq normal vəziyyətdədir. Bu il yüzlərlə kəndi birləşdirən yeni yol layihələri icra ediləcək. Bu, həm sosial, həm də iqtisadi məsələdir. Çünki bu, həm insanlara rahatlıq verir, eyni zamanda, məhsulu bazarlara vaxtında çatdırmaq üçün yolların böyük əhəmiyyəti var. Həmçinin yol olmayan yerlərə investisiya da gəlmir və inkişaf da olmur. Bax, proqramın əsas istiqamətləri bu idi.

Eyni zamanda, sosial infrastrukturun yaradılması – 3 mindən çox məktəb, 600-dən çox xəstəxana tikilmiş, yaxud təmir edilmişdir. Böyük meliorasiya layihələri icra edilmişdir. Deyə bilərəm ki, onların içərisində iki layihə - Taxtakörpü və Şəmkirçay su anbarları tarixi əhəmiyyət daşıyır. Həmin layihələrə böyük dövlət vəsaiti qoyulmuşdur. Bu su anbarlarının fəaliyyəti bundan sonra da kənd təsərrüfatına daim böyük dəstək olacaq. Digər meliorasiya layihələri icra edilmişdir və bu proses davam edir. Hesab edirəm ki, bu il bu istiqamətdə ən ciddi addımlar atılacaq. Mən bunu artıq demişəm, fermerlərə bu il təxminən 150 min hektar yeni suvarılan torpaq təhvil veriləcək. Bir il ərzində bu qədər suvarılan torpağı əldə etməyimiz tarixi nailiyyətdir.

Bir sözlə, regional inkişaf proqramlarının icrası öz gözəl nəticələrini vermişdir. Minlərlə yeni müəssisə yaradılıb. Bir milyon 700 min yeni iş yeri yaradılmışdır ki, onların bir milyon 300 mini daimi iş yeridir.

Regionlarımız abadlaşıb, şəhərlərimiz gözəlləşib. İndi hər bir bölgəyə səfər edərkən gözəllik, abadlıq görürsən. Bütün bunları biz etdik. Bunlar bizim siyasətimiz nəticəsində mümkün olmuşdur. Bu, bir daha onu göstərir ki, tutduğumuz yol düzgün yoldur və bu təşəbbüslərin yerinə yetirilməsi artıq tam yeni bir vəziyyət yaratdı.

Biz bu gün inamla deyə bilərik ki, Azərbaycan öz iqtisadi potensialını şaxələndirə bilib. Hazırda qeyri-neft sektorumuz iqtisadiyyatımızın təxminən 65 faizini təmin edir. İxracatda isə biz bunu hələ ki, deyə bilmərik. İxracımızın böyük hissəsi hələ ki, neft və qazla bağlıdır. Bu da yəqin ki, indiki dövr üçün təbiidir. Çünki biz neft-qaz potensialımızı artırırıq. Ancaq qarşıda duran vəzifələrdən biri də odur ki, biz ixracda da şaxələndirməyə nail olaq. Necə ki, buna ümumi daxili məhsulda nail olmuşuq, ixracda da buna nail olmalıyıq.

Bu ilin göstəriciləri də çox sevindiricidir. Mən bu barədə artıq demişəm, bir daha demək istəyirəm ki, bu ilin üç ayının göstəriciləri bizi çox ruhlandırır. Bu, bir daha göstərir ki, 2016-cı ildə qəbul etdiyimiz qərarlar və başladığımız islahatlar qısa müddət ərzində öz gözəl nəticələrini vermişdir. Bu ilin üç ayında iqtisadiyyatımızın qeyri-neft sektoru 2,4 faiz artmışdır. Bu, çox yaxşı göstəricidir. Qeyri-neft sənayemiz 2 faiz, kənd təsərrüfatı 3,5 faiz artmışdır. Üç ay ərzində səksən mindən çox yeni iş yeri yaradılmışdır. Ticarət dövriyyəyimiz 15 faiz, ixrac 50 faizə yaxın artmış, idxal 17 faiz azalmışdır. Kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracı isə 44 faiz artmışdır. Müsbət saldomuz 1 milyard dollardan artıqdır. Biz üç ayda 1 milyard dollar vəsait qazanmışıq. Bizim valyuta ehtiyatlarımız artır. Bu müsbət dinamika deməyə əsas verir ki, biz il ərzində daha da böyük nəticələrə gəlib çatacağıq. Çünki götürdüyümüz bu temp və geniş vüsət almış islahatlar, o cümlədən sahibkarlar tərəfindən bizim siyasətimizə göstərilən praktiki dəstək, - onlar öz işi ilə, öz investisiyaları ilə bunu göstərirlər, - deməyə əsas verir ki, 2017-ci il çox uğurlu il olacaq. Eyni zamanda, biz yeni iqtisadi modelə keçməklə bundan sonra iqtisadiyyatımızı ancaq islahatlar, innovasiyalar, texnologiyalar və qeyri-neft sektoru hesabına inkişaf etdirəcəyik.

Keçən il qəbul edilmiş qərarlar, qanunlar, imzaladığım fərman və sərəncamlar iqtisadiyyatımızı daha da saxələndirmək üçün yaxşı imkanlar yaratdı. Xüsusilə qeyri-neft ixracı ilə bağlı atılmış addımlar artıq öz gözəl nəticələrini verməkdədir. Biz təşviq sistemini tətbiq etməyə başladığımız. Mən əvvəlki illərdə də bu barədə demişdim. Çünki bir neçə ölkədə təşviq sistemi özünü doğrultmuş və ixracın sürətli artımına gətirib çıxarmışdır. Biz dünyada mövcud olan ən qabaqcıl təcrübəni öyrənmişik və Azərbaycanda investisiyanın və ixracın təşviqi sistemlərini tətbiq etməyə başlamışıq. Hər iki mexanizm işə salınıb və artıq uğurla icra edilir. Sahibkarlar bəlkə də ilk anlarda inanmırdılar ki, dövlət onlara bu güzəştə də edəcək. Bəzi hallarda buna təəccüb edirdilər. Ancaq indi görürlər ki, əgər o, ixracyönümlü məhsulu istehsal edərsə və onu dünya bazarlarına çıxarırsa, dövlət onun qiymətinin müəyyən faizini ona qaytarır. Yəni, bu, çox böyük stimula verən təşəbbüsdür. Sahibkar iqtisadi cəhətdən bundan həm əlavə qazanc əldə edir, eyni zamanda, hesab edirəm ki, bunun mənəvi cəhətdən də mənası var. Çünki sahibkarda inam artır, öz işini daha da böyük inamla qurur, ölkəmizə daha da böyük inamla sərmayə cəlb edir.

İnvestisiya təşviqi mexanizmi işə salındı. Artıq qısa müddət ərzində investisiya təşviqi üzrə 130 sənəd verilməmişdir. Bu proqram çərçivəsində ölkə iqtisadiyyatına sahibkarlar tərəfindən 1 milyard 250 milyon manat həcmində sərmayə qoyulur və qoyulacaqdır. Yəni, bu investisiya təşviqi mexanizmini işə salmaqla görün, biz investisiya üçün nə qədər vəsait cəlb etmişik. Sahibkarlar özləri bunu təşkil edirlər. Dövlət, əlbəttə ki, öz dəstəyini göstərir.

Qeyd etdiyim kimi, güzəştli kreditlər, metodiki tövsiyələr və əlbəttə ki, infrastruktur layihələri öz bəhrələrini verir. Biz bu il 150 min hektara ilk dəfə olaraq su verəcəyik. Bütün bunlar iqtisadi potensialımızı artırır və imkan yaradır ki, sahibkarlar vəsait qoysunlar, məhsul yetişdirsinlər və xarici bazarlara çıxarsınlar, daxili bazarı təmin etsinlər. Yəni, bu iki təşviq təşəbbüsümüz çox böyük qiymətə layiqdir. Bununla bərabər, keçən il biz "Azexport" portalını yaratdıq. Bu da dövlət tərəfindən atılmış addımdır ki, biz sahibkarların işini yüngülləşdiririk. "Azexport" portalı bu gün artıq dünya miqyasında özünü tanıtdıra bilib. Bu portala maraq getdikcə daha böyük olacaq. İndi əsas vəzifəmiz ondan ibarətdir ki, biz xaricdən sifariş olunan malların istehsalını təmin edə bilək. İndi bəzi hallarda sifariş olunur, ancaq ixracı göndəriləcək kifayət qədər məhsulumuz hələ ki, olmur. Ancaq "Azexport" portalının yaradılması çox müsbət hadisədir və getdikcə bu portala dünyada maraq artacaq.

"Made in Azerbaijan" brendini dünyada tanıtdırmaq üçün praktiki addımlar atılır. Artıq bu brend bu gün dünyada şöhrət qazanır. Əlbəttə ki, dövlət tərəfindən təşkil edilmiş sərğilər və o sərğilərdə sahibkarların iştirakı gözəl nəticələrə gətirib çıxarır. Mənə verilən məlumatlara görə, bir neçə sərğidə artıq kontraktlar da imzalanmışdır. Əgər biz bu sərğilərdə iştirak etməsəydik, kontraktlar da imzalanmazdı. Yəni, biz gördük ki, sahibkarlara əlavə kömək göstərilməlidir.

Mən artıq qeyd etmişəm, kreditlər verilir, fermerlər torpaq vergisindən başqa bütün vergilərdən azaddırlar. Texnika alınır, güzəştli şərtlərlə gübrələr, yanacaq, subsidiyalar verilir. Bütün bunlar qeyri-neft sektorumuzu canlandırdı. Ancaq sahibkarlara əlavə dəstək verilməlidir ki, onlar artıq öz məhsullarını xarici bazarlara çıxarsınlar. Çünki bu, onlara da, dövlətə də lazımdır. Bu, ölkəmizə valyuta gətirir. Ona görə, biz bu sərğilərdə iştirakımızı genişləndirməyə başladığımız. Xarici ölkələrə bir neçə ixrac missiyası ezam edilmişdir. Bu missiyaların da çox böyük faydası var. Qərara gəldik ki, bir neçə ölkədə Azərbaycanın ticarət evlərini yaradaq və biz artıq buna yaxınlaşırıq. Yəni, dövlət tərəfindən atılmış bütün bu addımlar əlbəttə ki, sahibkarlar üçün yeni imkanlar yaradır.

Beləliklə, biz bundan sonra bu gözəl nəticələr əsasında işimizi daha da təkmilləşdirməliyik, fəaliyyətimizi genişləndirməliyik. Əlbəttə ki, qeyri-neft ixracını artırmaq üçün, ilk növbədə, daxili tələbatı yerli məhsullarla təmin etməliyik və biz buna yaxınlaşırıq. Hər il regional inkişaf proqramına yekun vururuq. Bu mövzu daim gündəlikdə olur ki, biz hansı məhsullarla özümüzü nə qədər təmin edirik, hər il də dinamikanı görürük. Ancaq hələ ki, buna tam nail ola bilməmişik. Ona görə də hesab edirəm, növbəti 3-4 il ərzində biz çalışmalıyıq ki, əsas istehlak mallarımızla özümüzü tam şəkildə təmin edək. Beləliklə, ixrac üçün əlavə imkanlar yaranacaqdır.

Bir məsələni də qeyd etmək istəyirəm ki, biz daim inkişafda olmalıyıq. Çünki ölkə dinamik şəkildə inkişaf edir və əhali artır. İnkişaf etmiş ölkələrdə əhəlinin sayı ya sabit qalır, ya da ki, azalır. Bizim ölkəmizdə isə əhali artır. 2004-cü ildə birinci regional proqramı qəbul edərkən bizdə əhali az idi. İndi əhəlinin sayı 10 milyona yaxınlaşır. Bu, əlbəttə ki, bizim böyük üstünlüyümüzdür, eyni zamanda, onu göstərir ki, iqtisadi inkişaf çox sürətli olmuşdur. Ona görə, insanlar daha da yaxşı yaşamağa başladılar, rifah yüksəldi və təbii ki, əhali də artır. Ancaq, eyni zamanda, bu müsbət tendensiya bizim qarşımızda çox ciddi vəzifələr qoyur. Biz istehsalımızı daim artırmalıyıq ki, daxili tələbatı tam ödəyək və ixracı rəqabətqabiliyyətli mallar təqdim edək. Ona görə, növbəti illərdə daxili tələbatı yerli məhsullarla təmin etmək məsələləri birinci dərəcəli vəzifələrdir. Eyni zamanda, biz dövlətin dəstəyi ilə yeni bazarlara çıxış əldə etməliyik. Biz bunu edirik və edəcəyik, ixracyönümlü məhsulların həcmi artırılmalıdır. Ərzaq təhlükəsizliyi də bu iki amillə bilavasitə bağlı olan məsələdir. Biz buna da yaxınlaşırıq ki, ərzaq təhlükəsizliyimizi tam şəkildə təmin edək.

Biz növbəti illərdə görülməli işlər haqqında danışacağıq. Bu müşavirənin əsas məqsədi ondan ibarətdir ki, biz gələcək fəaliyyətimizi planlı şəkildə aparaq. Bu gün veriləcək tapşırıqlar, qarşıya qoyulacaq vəzifələr, əlbəttə

ki, icra edilməlidir və ediləcəkdir. Onların icrası nəticəsində biz daha da böyük ixrac potensialına nail olacağıq. Əlbəttə ki, biz bunu ancaq sahibkarların köməyi ilə, onların fəaliyyəti hesabına təmin edə bilərik. Dövlət isə həmişəki kimi sahibkarların yanında olacaqdır.

X X X

Sonra iqtisadiyyat naziri Şahin MUSTAFAYEV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları.

Son illər dünya iqtisadiyyatında davam edən neqativ proseslərdən qaynaqlanan amillərin, xüsusilə Azərbaycanın ənənəvi əsas ixrac məhsulu olan neftin qiymətinin kəskin enməsinin iqtisadiyyata təsirini neytrallaşdırmaq, ölkənin davamlı inkişafını təmin etmək məqsədilə Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən hərtərəfli islahatların mühüm istiqamətlərindən biri də qeyri-neft məhsulları ixracının artırılması, yeni bazarlara çıxışının təmin olunmasıdır.

Təsadüfi deyil ki, Sizin tərəfinizdən təsdiq edilmiş milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsində hədəf indikatorlardan biri kimi adambaşına qeyri-neft ixracının 2025-ci ildə ən azı 450 ABŞ dollarına çatdırılması müəyyənləşdirilmişdir. Bu, azı üç dəfədən çox artım deməkdir. Sözsüz ki, bu vəzifənin uğurla yerinə yetirilməsi üçün ölkə iqtisadiyyatı güclü və rəqabətqabiliyyətli qeyri-neft sektoruna malik olmalıdır.

Cənab Prezident, Sizin təşəbbüsünüz və rəhbərliyinizlə aparılan islahatların əsas məqsədi məhz qeyri-neft sektorunun inkişafı olub və onların uğurlu icrası sayəsində bu sahədə dönüş əldə edilib. Ötən müddət ərzində dövlət investisiyaları hesabına rəqabətqabiliyyətli məhsul istehsalının əsas şərtləri olan etibarlı elektrik enerjisi, qaz, su, suvarma, yol-nəqliyyat və digər infrastruktur layihələri həyata keçirilib və bu istiqamətdə işlər davam etdirilir. Təkcə bu il 150 min hektardan çox torpağı əkin dövryyəsinə cəlb etmək və burada yüksək məhsuldarlığa nail olmaq məqsədilə suvarma suyu və elektrik enerjisi ilə təminat layihələrinə 250 milyon manatdan çox dövlət vəsaiti yönəldilib.

Bununla yanaşı, qeyri-neft sənayesi və kənd təsərrüfatı, o cümlədən fındıqçılıq, üzümçülük və şərəbçilik, tütünçülük, pambıqçılıq, baramaçılıq, ipəkçilik sahələrində, turizm və tranzit potensialının genişləndirilməsi və digər sektorların inkişaf etdirilməsi üçün qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi, biznes və investisiya mühitinin davamlı olaraq yaxşılaşdırılması təmin edilir, müxtəlif dövlət dəstəyi mexanizmləri həyata keçirilir.

Bu baxımdan son illərdə sənaye parklarının və zonalarının, aqroparkların yaradılmasının, inzibati prosedurların sadələşdirilməsinin, dövlət xidmətlərinin göstərilməsində şəffaflığın təmin olunmasının, habelə "ASAN xidmət" mərkəzləri, Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu, Aqrolizinq, AZPROMO, Azərbaycan Investisiya Şirkəti və digər təşkilatlar vasitəsilə sahibkarlığa verilən dəstəyi xüsusilə vurğulamaq lazımdır.

Bugünkü tədbirin keçirildiyi regional inkişaf mərkəzi, burada yaradılmış biznes inkubator, sərqi və təlim zalları da Sizin sahibkarlara göstərdiyiniz dəstəyin və diqqətin bariz nümunəsidir.

Görülən işlər nəticəsində yüksək texnologiyalara əsaslanan və rəqabətqabiliyyətli məhsul istehsal edən müəssisələr açılıb, yerli tələbatın ödənilməsi ilə bərabər, bir sıra istiqamətlər üzrə ixrac potensialı güclənməyə başlayıb. Məsələn, indiyədək təkcə Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu tərəfindən verilmiş güzəştli kreditlər hesabına 51 logistik mərkəzin, 23 taxıl anbarının, 16 meyvə-tərəvəz emalı, 20 iri fermer, 23 müasir heyvandarlıq, 56 istixana, 16 üzümçülük, 23 bağçılıq və 39 quşçuluq təsərrüfatının, 10 süd emalı, digər istehsal müəssisələrinin yaradılması, son illərdə istixanaların ərazisinin dəfələrlə genişləndirilməsi aqrar sektorda ixracın artırılmasına böyük töhfə verir.

Sənaye parklarında və zonalarında müasir müəssisələrin fəaliyyətə başlaması, indiyədək verilmiş 130 investisiya təşviqi sənədi üzrə 1,2 milyard manatlıq investisiya qoyuluşunun nəzərdə tutulması, hazırda 24 rayon üzrə 142,5 min hektar ərazidə 32 aqroparkın, o cümlədən 12 heyvandarlıq kompleksinin, 20 iri bitkiçilik təsərrüfatının yaradılması və digər işlər yaxın illərdə qeyri-neft sektorunda istehsal və ixrac potensialını daha da artıracaq.

Eyni zamanda, istehsalın dəstəklənməsi və ixrac potensialının genişləndirilməsi məqsədilə özünütəminatmə səviyyəsi və yerli istehsal potensialı yüksək olan 84 məhsul üzrə idxala ikiillik spesifik rüsumlar tətbiq edilib. Bu qərar özünütəminatmə səviyyəsi yüksək olan məhsullar üzrə yerli istehsala böyük dəstəkdir. Belə ki, cari ilin ilk rübündə ümumi idxal 17 faiz, qeyri-neft idxalı isə 20 faiz azalıb. Spesifik rüsumlar tətbiq edilən məhsullardan sement və klinker idxalı 92 faiz, kafel-metlax idxalı 55 faiz, alçıpan idxalı 49 faiz, fındıq idxalı 58 faiz, pomidor idxalı 49 faiz, armud idxalı 37 faiz, alma idxalı 33 faiz azalıb, ərzaqlıq yumurta və soğan idxalı isə demək olar ki, dayanıb. Ölkəmizdə məhsullar üzrə təminatmə səviyyəsi artdıqca, təhlillər aparıldıqdan sonra əlavə məhsullar da siyahıya daxil ediləcək.

Möhtərəm cənab Prezident, ötən il ixracın təşviq edilməsi sahəsində imzaladığınız fərman və sərəncamlar Azərbaycanın həm iqtisadi inkişafında, həm də xarici iqtisadi əlaqələrinin genişləndirilməsində yeni mərhələnin başlanğıcını qoyub. İxracın genişləndirilməsi, rəqabətqabiliyyətli məhsulların ənənəvi və yeni bazarlara çıxışının artırılması ilə bağlı imzalanmış sənədlərə uyğun olaraq, "İxrac təşviqinin ödənilməsi qaydası", "İxrac təşviqi şamil olunacaq məhsulların siyahısı" və "İxrac təşviqi üzrə tətbiq olunacaq əmsallar" təsdiq olunub. İxrac təşviqi şamil olunan malların siyahısına bal, xurma, nar, qovurulmuş fındıq kimi kənd təsərrüfatı məhsulları, qurudulmuş meyvələr, konservləşdirilmiş meyvə-tərəvəz, mürəbbə və cəmlər, turşular, spirtli içkilər və şərəb, mineral sular və şirələr, unlu qənnadı məmulatları, habelə dəri məmulatları, ipək parçalar və xalçalar kimi digər məhsullar daxil

edilib. Həmin məhsulların növündən asılı olaraq, sahibkarlara ixrac etdikləri qeyri-neft məhsullarının gömrük dəyərinin 3 faizdən 6 faizədək büdcə vəsaitləri hesabına təşviq verilir.

Tətbiq edilməyə başlandığı qısa müddət ərzində sahibkarlar tərəfindən mexanizmə böyük maraq göstərib. Cari ilin birinci rübündə İqtisadiyyat Nazirliyinə bu istiqamətdə 84 müraciət daxil olub və Rusiya, ABŞ, Çin, Belarus və digər ölkələrə ixrac olunmuş kənd təsərrüfatı və sənaye məhsulları üzrə 520 min manatdan çox ixrac təşviqi ödənilib. Tərəfimizdən ixrac dinamikası və sahibkarların müraciətləri təhlil olunur və ixrac potensialı yüksək olan digər məhsullar da siyahıya daxil ediləcək.

“Xarici ölkələrə ixrac missiyalarının təşkilinə, xarici bazarların araşdırılması və marketinq fəaliyyətinə, “Made in Azerbaijan” brendinin təşviqinə, yerli şirkətlərin xaricdə sertifikat və patent almasına, ixracla əlaqəli tədqiqat-inkışaf proqramlarına çəkilən xərclərin dövlət büdcəsi hesabına ödənilməsi Qaydaları” təsdiq olunduğu tarixdən etibarən, yəni ötən 5 ay ərzində Çin, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə, Almaniya, Əfqanıstana, Pakistana, Qətərə 7 ixrac missiyası həyata keçirilib. Çin Xalq Respublikasına səfər çərçivəsində beynəlxalq şərabçılıq sərəhsində yerli şərab məhsullarımızdan biri qızıl medala layiq görülüb və 500 min şüşə şərabın Çinə ixracına dair imzalanmış müqavilənin icrasına başlanılıb. Dubaya ixrac missiyası çərçivəsində nar şirəsi, alma və balın ixracına dair razılaşmalar əldə edilib.

Cari ilin yanvarında 18 şirkətin iştirakı ilə Almaniya təşkil edilən ixrac missiyası çərçivəsində bu ölkəyə çay və narın ixracı ilə bağlı ilkin razılaşma əldə edilib, nar şirəsinin İsveçə ixracı ilə bağlı isə müqavilə imzalanıb. Pakistan və Əfqanıstana həyata keçirilən ixrac missiyaları çərçivəsində quru süd və süd məhsulları, nar şirəsi, qənnadı məhsulları, mebel, boru, metal konstruksiyaları və digər tikinti materiallarının ixracı üzrə, Qətərə ixrac missiyası çərçivəsində isə ət, nar şirəsi və Naftalan neftindən istehsal edilən kosmetoloji və tibbi məhsulların ixracı ilə bağlı ilkin razılaşmalar əldə edilib. Həmçinin “Gulfood” beynəlxalq ərzaq, “Prowein” şərab sərəhsində sahibkarlarımız vahid ölkə stendləri ilə iştirak edib, çeşidli məhsulların ixracı ilə bağlı ilkin razılaşmalar bağlayıb və sifarişlər qəbul olunub.

Cənab Prezident, ixracın təşviqi tədbirləri ilə bərabər, bu sahədə inzibati prosedurların sadələşdirilməsi və şəffaflığın artırılması təmin olunur, xarici ölkələrdə ixracatçılarımıza dəstək ola biləcək təşkilati tədbirlər görülür. Belə ki, elektron gömrük bəyannaməsinin tətbiqinə başlanılıb, ixrac üçün tələb olunan sənədlərin sayı azaldılıb, qeyri-neft məhsulları üzrə malların mənşə ölkəsinin müəyyən edilməsi üçün ekspertiza xidmətləri tarifləri orta hesabla 30 faiz, mənşə sertifikatının verilmə müddəti üç gündən bir günə endirilib.

İxrac bazarlarında ölkəmizin və ixracatçıların iqtisadi-ticarət maraqlarının daha dolğun qorunması və təmsil edilməsi məqsədilə ticarət nümayəndələrinin təyin edilməsi ilə bağlı müvafiq Fərmanınızın icrasına başlanılıb, ölkəmizin ilk ticarət nümayəndəsi qeyri-neft məhsulları üzrə əsas ticarət tərəfdaşımız olan Rusiya Federasiyasına təyin olunub.

Belarusda yaradılmış Azərbaycan Ticarət Evinin bu yaxınlarda açılışı gözlənilir. Eyni zamanda, Ukraynada bununla bağlı işlər aparılmaqla yanaşı, məhsullarımızın ixrac potensialı olan digər ölkələrdə də ticarət evlərinin yaradılması nəzərdən keçirilir.

Tapşırığınıza əsasən Qazaxıstanın Aktau şəhərində müasir logistika mərkəzi yaradılıb. Qazaxıstan Prezidenti Nursultan Nazarbayev bu yaxınlarda mərkəzə baxış keçirərkən onun fəaliyyətini yüksək qiymətləndirib və burada xüsusi gömrük rejiminin tətbiq edilməsi barədə aidiyyəti orqanlara tapşırıq verib.

Eyni zamanda, ixracın təşviqi tədbirləri çərçivəsində AZPROMO tərəfindən cari ilin üç ayında 50-dən çox tədbir keçirilib, 30-dan çox şirkətə ixrac üzrə fərdi xidmət göstərib, ixrac portalları istifadəyə verilib, “GO EXPORT” layihəsi üzrə 5 proqram təşkil edilib və regionlarda təlimlər keçirilib. İqtisadiyyat Nazirliyinin dəstəyi ilə “İxracatçılar Klubu”, habelə Arıçılar, Qablaşdırma, Tikinti Materialları İstehsalçıları, Şərab, Nar, Fındıq, Meyvə-Tərəvəz İstehsalçıları və İxracatçıları Assosiasiyaları yaradılıb.

Möhtərəm cənab Prezident, qeyri-neft məhsulları ixracının təşviqi istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər sahibkarların öz məhsullarını ixrac etməyə marağını artırıb, bu isə cari ilin ixrac göstəricilərində də öz əksini tapıb. Belə ki, bu ilin ilk rübündə əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə qeyri-neft məhsullarının ixracı 8,6 faiz (üzən platformanı istisna etsək 32,5 faiz), o cümlədən, kənd təsərrüfatı və emalı məhsullarının ixracı 44 faiz, sənaye məhsullarının ixracı isə həmin platformanı istisna etsək 25 faiz artıb.

Bu dövr ərzində tərəvəz ixracı 45 faiz, meyvə ixracı 20 faiz, pambıq ixracı 3,6 dəfə, süd məhsulları ixracı 3,6 dəfə, spirtli və spirtsiz içki ixracı 2,3 dəfə, emal olunmuş meyvə-tərəvəz məhsulları ixracı isə 39 faiz artıb. Sənaye sahəsində isə kimya sənayesi məhsulları 85 faiz, toxuculuq məmulatları 65 faiz, alüminium və ondan məmulatlar 43 faiz, plastiklər 33 faiz, avadanlıqlar, mexaniki qurğular və hissələri 2,1 dəfə çoxalıb.

Qeyri-neft ixracının 45 faizi MDB dövlətləri və Gürcüstanın, 26 faizi Türkiyənin, 12 faizi Avropa İttifaqı ölkələrinin, 4 faizi Çinin, 13 faizi isə digər ölkələrin payına düşüb.

Bununla belə etiraf etmək lazımdır ki, müsbət meyillərə baxmayaraq, iqtisadi potensialımız nəzərə alındıqda qeyri-neft ixracının həcmi arzu olunan səviyyədə deyil. Buna görə Azərbaycanın müqayisəli üstünlüyə

malik olduğu bir neçə hədəf mal qrupları üzrə istehsalın və ixracın artırılması istiqamətində işlər intensiv şəkildə davam etdirilir.

Təhlillər göstərir ki, bəzi kimya məhsulları, qara metal və alüminium, elektrik avadanlıqları, mebel, şərab, şirələr, meyvə-tərəvəz, pambıq, tütün, fındıq, barama, xalça və bir sıra digər məhsullar üzrə ixracın genişləndirilməsi üçün xüsusilə böyük imkanlar mövcuddur. Bu baxımdan ixracyönlü müəssisələrin yaradılmasının dəstəklənməsi, prioritet ixrac bazarlarında ticarət evlərinin açılması və ticarət nümayəndələrinin təyin olunması, ixrac prosedurlarının daha da sadələşdirilməsi, Azərbaycanda istehsal olunan məhsullara verilən sertifikatların xarici ölkələrdə tanınması, ixrac məhsullarında keyfiyyət, qablaşdırma və etiketlənmə sahəsində beynəlxalq standartların tətbiqi, ixrac üzrə mütəxəssislərin hazırlanması tədbirləri bundan sonra da davam etdiriləcək.

Bununla yanaşı, cənab Prezident, tapşırığınıza uyğun olaraq, xarici kütləvi informasiya vasitələrində Azərbaycan məhsullarının reklam kampaniyası aparılacaq.

Sahibkarlarımız da öz müəssisələrini müasir tələblərə uyğun qurmalı, ixrac bazarlarında rəqabətqabiliyyətli məhsullar istehsal etməli, xarici bazarlarda mövcud olan geniş imkanlardan faydalanmaq məqsədilə peşəkarlıqlarını artırmalı, ixrac menecerləri cəlb etməlidirlər.

Möhtərəm cənab Prezident.

Sizi əmin etmək istərdim ki, ixracın təşviqi istiqamətində imzalanmış fərman və sərəncamlardan irəli gələn vəzifələrin, tərəfinizdən verilən bütün tapşırıqların tam, yüksək səviyyədə və vaxtında icra olunması üçün bütün imkanlarımızı səfərbər edəcəyik.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Şərab İstehsalçıları və İxracatçıları Assosiasiyasının sədri Elçin MƏDƏTOV çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları.

Respublikada həyata keçirilən sosial-iqtisadi siyasətin və islahatların nəticəsi olaraq, qeyri-neft sektorunun, o cümlədən aqrar sənayenin inkişafı təmin olunub. Bu, biz sahibkarlara və özəl sektora böyük dəstəkdir.

Cənab Prezident, Sizin tərəfinizdən təsdiq olunmuş dövlət proqramları, strateji sənədlər və mexanizmlər qeyri-neft sektorunun inkişafına, yeni ixracyönümlü istehsal sahələrinin yaradılmasına, ixracın genişləndirilməsinə böyük təkan verir.

Məlum olduğu kimi, 1980-ci illərin ikinci yarısından başlayaraq, Ulu Öndərimizin böyük zəhməti sayəsində respublikamızın bütün rayonlarında salınmış üzüm bağları Sovet hökumətinin yanlış “yenidənqurma” siyasəti nəticəsində demək olar ki, məhv edilmiş, şərab emalı müəssisələri istifadəsiz qalmışdı. Bu sahədə müşahidə olunan tənəzzülün qarşısı Heydər Əliyevin ölkə rəhbərliyinə yenidən dönüşündən sonra alındı, üzümçülük və şərabçılığa diqqət yenidən artmağa başladı.

Cənab Prezident, Sizin tərəfinizdən təsdiq olunmuş regionların sosial-iqtisadi inkişafı proqramları və “2012-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında üzümçülüyn inkişafına dair Dövlət Proqramı” ölkəmizdə üzümçülük və şərabçılığın inkişafına böyük dəstək olub. Bu sahədə əhəmiyyətli işlər görülüb, üzüm istehsalı və emalı sahəsinin inkişafına dövlət tərəfindən 40 milyon manatdan çox güzəştli kredit verilib, müasir bağlar salınıb, son texnoloji avadanlıqlarla təchiz olunmuş şərab zavodları qurulub, məhsulların çeşidləri və keyfiyyətində inqilabi dönüş edilib.

Bütün bunların nəticəsidir ki, Azərbaycanın şərab və konyakları mötəbər sərgi və dequstasiyalarda ən yüksək qiymətə və təltiflərə layiq görülməyə başladı. Təkcə son aylar ərzində şərablarımız Çində keçirilən sərgidə qızıl medala, Bolqarıstanda keçirilən müsabiqədə isə gümüş medala layiq görülüb.

Şərab və konyak məhsullarımızın qeyri-neft ixracında payı da artmaqdadır. Ötən illə müqayisədə bu ilin ilk üç ayı ərzində şərab ixracımız 29 faiz, konyak məhsullarımızın ixracı isə 2,3 dəfə artıb. Lakin şərabçılarımızın potensialı bundan dəfələrlə çoxdur və biz müvafiq dövlət qurumları və AZPROMO ilə əməkdaşlıq edərək bu potensialın tam reallaşdırılmasına çalışırıq.

Möhtərəm cənab Prezident, tərəfinizdən təsdiq edilmiş ixracatçılara dəstək mexanizmləri və “Made in Azerbaijan” brendinin təşviqi tədbirlərindən ən aktiv bəhrələnən məhz şərab istehsalçılarıdır. İxrac təşviqi mexanizminin başladığı 2016-cı ilin noyabrından bu günədək şərab və konyak məhsullarının ixracına görə 460 min manatdan çox məbləğdə ixrac təşviqi məhz şərabçılarımıza ödənilib. Şirkətlərimiz Çinə və Almaniyaya təşkil olunmuş ixrac missiyalarında, Belarusda və Ukraynada biznes forumlarda, digər çoxsaylı işgüzar görüşlərdə iştirak edib, məhsulları təşviq etmək imkanı qazanıb və uğurlu nəticələr əldə edib.

Mart ayında respublikamızın qabaqcıl 9 şərab istehsalçısı dünyanın şərabçılıq sahəsində ən mötəbər, 60 mindən çox qonağı və 6200 stendi olan “Provayn Düsseldorf” sərgisində vahid ölkə stendi ilə iştirak edib. Sərgiyə qatılan 59 şərab istehsalçısı ölkəsinin sırasında Azərbaycanın bayrağını görməyimizdən böyük qürur hissi duyduq.

Yaradılmış bütün bu imkanlara görə, cənab Prezident, Sizə minnətdarıq.

Azərbaycan Şərab İstehsalçıları və İxracatçıları Assosiasiyası yarandığı qısa müddət ərzində ətrafına 25-dən çox müəssisəni birləşdirib, bu sahədə fəaliyyət göstərən yerli mütəxəssisləri cəlb edib. Məqsədimiz şərabçılıq sahəsində ölkəmizin potensialını tam reallaşdırmaq, bu sahədə müəssisələrimizin fəaliyyətini əlaqələndirmək, respublikada mövcud olan üzümçülük təsərrüfatları, üzüm sortları və əkin sahələrinin statistikasının təkmilləşdirilməsinə və müasir normativ texniki sənədlərin hazırlanmasına dəstək vermək, yerli kadrların yetişdirilməsində və milli əmtəə nişanlarının reyestrinin tərtib olunmasında iştirak etmək, şərab turlarını təşviq etməkdir.

Möhtərəm cənab Prezident, bu sahəyə göstərdiyiniz qayğıya görə bütün şərabçılar adından Sizə öz minnətdarlığımızı bildirir və əmin edirik ki, dövlət qurumları ilə sıx əməkdaşlıq edərək Azərbaycan şərabçılığının şöhrətini bərpa etmək və dünyada tanımaq üçün var gücümüzlə çalışacağıq.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Fındıq İstehsalçıları və İxracatçıları Assosiasiyasının sədri İsmayıl ORUCOV çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları.

Sizin rəhbərliyinizlə həyata keçirilən islahatlar, qeyri-neft sektorunun inkişafı, biznes mühitinin yaxşılaşdırılması və sahibkarlara göstərilən dəstək ölkəmizdə biznes imkanlarının genişlənməsi və yeni investisiyalar üçün əlverişli şərait yaradıb.

Fındıqçılıq ölkəmizin kənd təsərrüfatının ən önəmli sahələrindən biridir. 2016-cı il 16 noyabr tarixli Sərəncamınıza uyğun olaraq, dövlət tərəfindən fındıq pöhrələrinin alınaraq fermerlərə pulsuz verilməsi məhsul istehsalının genişləndirilməsinə böyük töhfə verir. Bununla yanaşı, fındıq istehsalçılarına verilən 10 milyon manat məbləğində güzəştli kreditlər bu sahənin inkişafına dəstək olub.

Hazırda ölkəmizdə 50 min hektardan çox fındıq bağları mövcuddur. 2016-cı ildə yeni bağlar salınıb və bu işlər hazırda da davam edir. Cari ilin ilk üç ayı ərzində Assosiasiya tərəfindən 62 min fındıq ağacı yetişdirilərək yeni tingçilik təcrübə stansiyası yaradılıb.

Hava şəraitinin fındıqçılıq üçün əlverişli olmasını və yeni aqrotexniki qaydaların tətbiqini nəzərə alaraq, bu il 60 min tonadək məhsul yığılmasını və ya keçən illə müqayisədə təqribən 50 faizlik artım gözləyirik.

Cənab Prezident, Azərbaycan dünyada dördüncü fındıq ixracatçısıdır. Keçən il fındıq qeyri-neft sektoru üzrə ən böyük ixrac məhsulu olub. Belə ki, ölkəmizdən 105 milyon ABŞ dolları məbləğində fındıq ixrac olunub. Bu ilin ilk üç ayında isə 20 milyon dollar dəyərində fındıq ixrac edilib. Ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisə etsək, 3 faizlik artıma nail olmuşuq. İlin sonunadək fındıq ixracında böyük həcmdə artım gözləyirik.

Bu sahədə dövlət dəstəyi ilə keçirilən təşviq tədbirlərinin rolu böyükdür. Biz İqtisadiyyat Nazirliyi və AZPROMO ilə əməkdaşlıq edərək yeni dəstək mexanizmləri, xüsusilə ixrac təşviqi və “Made in Azərbaycan” brendinin tanıtılması ilə bağlı tədbirlərdən geniş yararlanırıq.

Cari ildə Almaniya və Ukraynaya ixrac missiyaları, o cümlədən Almaniya keçirilmiş “Yaşıl həftə” və Dubay şəhərində keçirilmiş “Gulfood” sərgilərində iştirak etmişik və nəticədə yeni bazarlarda müştərilər tapmışıq. Hazırda onlarla intensiv danışıqlar aparırıq.

Məlumat üçün bildirirəm ki, 2017-ci il üçün beynəlxalq proqnozlara görə, dünya üzrə fındıq istehsalının artımı gözlənilir. Nəticədə dünya bazarında əsas fındıq istehsalçı və təchizatçı ölkələri arasında rəqabət artacaq. Bu rəqabətə davamlılıq saxlamaq üçün Assosiasiyamız tərəfindən fındığın yüksək keyfiyyətinin saxlanması üçün fermer təsərrüfatları ilə təbliğat işləri aparılır və texniki dəstək göstərilir.

Keyfiyyət göstəriciləri ilə yanaşı, məhsulun qiymət baxımından rəqabətqabiliyyətliyi önəmlidir. Assosiasiya tərəfindən vergi qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi və ixracın rəsmiləşdirilməsi prosedurları istiqamətində aidiyyəti qurumlarla birgə iş aparılır. Eyni zamanda, məhsullarımız üçün yeni bazarlar aşıdır və orada fəaliyyət göstərən idxalçı və alıcılarla əlaqə qururuq. Azərbaycana məxsus və dünyada ən keyfiyyətli fındıq növlərindən olan “Ata-baba” sortunu xarici müştərilər arasında təbliğ edirik.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin fındıqçılığın inkişafı və qeyri-neft ixracının artırılması ilə bağlı verdiyiniz tapşırıqların icra olunmasında biz sahibkarların üzərinə düşən məsuliyyəti dərk edirik. Sahibkarlara verdiyiniz hərtərəfli dəstəyə görə Sizə öz minnətdarlığımızı bildirir və əmin edirik ki, bu istiqamətdə bütün səylərimizi səfərbər edəcəyik.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

“Azersun Holding” MMC-nin baş icraçı direktoru Savaş UZAN çıxış edərək dedi:

- Hörmətli cənab Prezident.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları.

Mənə çıxış üçün yaratdığınız imkana görə təşəkkürümü bildirir, Sizi çoxminli “Azersun” kollektivi adından salamlayıram.

Möhtərəm cənab Prezident.

Sürətli inkişaf yolu keçən Azərbaycanın əyalət şəhərində belə bir tədbirin keçirilməsi, bu regionun qısa bir zamanda yüksək infraqurata malik olması ölkənin inkişaf tempinin bariz göstəricisidir.

Möhtərəm cənab Prezident, “Azersun Holding” 25 ildir Azərbaycanda fəaliyyət göstərir. Ulu Öndərimizin qayğı və dəstəyi ilə qurulmuş minlərlə Azərbaycan şirkəti kimi, “Azersun Holding”də dövlətin dəstəyi ilə böyük uğurlara imza atır, infraqurata və kənd təsərrüfatı layihələrinin icrasını uğurla həyata keçirməkdədir. Hazırda “Made in Azerbaijan” brendi ilə ixrac olunan məhsulların adının altında “Azersun Holding” imzasının olması bizi qürurlandırır. “Azersun Holding” ikisi Amerika qitəsinə, 21-i Avropaya, 6-sı MDB-yə, 7-si Uzaq Şərqlə və Asiyaya olmaqla, dünyada ümumilikdə 36 ölkəyə 320 adda məhsul ixrac etməkdədir.

2016-cı ildə “Azersun Holding”in müəssisələrində istehsal olunan 164 min ton məhsul ixrac edilib və ümumilikdə ölkəyə 110 milyon dollar valyuta gətirilib. 2017-ci ilin birinci rübündə isə ümumilikdə 32 min ton məhsulun müqabilində ölkəyə 27 milyon dollar valyuta cəlb edilib.

Sizin bilavasitə göstərişləriniz əsasında reallaşdırılan islahatlar Azərbaycan iqtisadiyyatına öz müsbət təsirlərini göstərir. Qeyd etmək istəyirəm ki, son zamanlar Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun, Dövlət İnvestisiya Şirkətinin ayırdığı kreditlərdən də istifadə edən şirkətimiz böyük istehsal sahələri yaradaraq minlərlə yeni iş yeri açıb. Məhz bu dəstəyin nəticəsində Aktauda İqtisadiyyat Nazirliyi, Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti ilə birlikdə açdığımız “Azersun” Logistika Mərkəzi, Azərbaycanın bitki yağlarına tələbatını tam ödəmək gücünə malik Sumqayıt yağ zavodu, “Green Tech” müasir istixana kompleksi kimi onlarla müəssisə tikilərək istifadəyə verilib. Hazırda Padarda 5 min hektar ərazidə müasir kənd təsərrüfatı kompleksində işlər sürətlə davam etdirilir. Yeni müasir avadanlıqla təchiz olunan bu müəssisələr yüksək keyfiyyətli, beynəlxalq standartlara uyğun məhsul istehsal etməklə ölkəmizin ərzaq təminatına töhfələr verir.

Möhtərəm Prezident, “Made in Azerbaijan” brendinin təbliği və inkişaf etdirilməsi istiqamətində imzaladığınız fərman və verdiyiniz göstərişlər öz müsbət təsirini göstərməkdədir. Hazırda Azərbaycan istehsalı olan və üzərində “Made in Azerbaijan” yazısını daşıyan “Azerçay” markamız, “Saville” və “Bizim tarla” nar şirəmiz xaricdə ölkəmizi layiqincə təmsil edir. Almaniyanın “Heinemann” şirkəti ilə əldə olunmuş razılaşmaya əsasən, “Azerçay” markamız dünyanın 50-dən çox hava limanında “Duty Free” mağazalarında istehlakçılara təqdim olunur.

Cənab Prezident, “Azerçay”ın uğurları Ümummilli Liderimiz çay fabrikimizi ziyarət edərkən bizə ciddi surətdə tapşırığı “Bu markanı inkişaf etdirin, bu markanın gələcəyi var, bu markaya diqqətlə yanaşın” tövsiyəsi ilə əldə edilib. Həmin diqqətin, qayğının nəticəsidir ki, bu gün “Azerçay” dünyanın aparıcı idman yarışlarında, beynəlxalq tədbirlərində baş sponsor kimi iştirak edir, Azərbaycanın çay ənənələrini, mədəniyyətini, milli maraqlarını uğurla təmsil edir. Rusiyanın tanınmış telekanallarında bir çox populyar televiziya verilişlərində “Azerçay” bir nömrəli çay markası kimi ölkəmizin uğurlu brendi kimi təqdim olunur. Eyni zamanda, “Saville” nar şirəmiz Amerika və Avropanın bir çox ölkəsinə ixrac edilir və ona olan maraq gündən-günə artmaqdadır. Yağ zavodunda istehsal olunan məhsullarımız dünyanın ən böyük iki “fast-food” şirkətinin beynəlxalq yoxlamalarından yüksək nəticələrlə keçib və bu regiondakı mağaza şəbəkələrində təklif olunmağa başlanıb. Eyni zamanda, şəkər zavodunda istehsal olunan “Azərşəkər” markalı şəkərimiz dünyanın içki sektorunda aparıcı lider firmalarının Avropadakı laboratoriyalarında yoxlanılıb, təsdiqlənib və regiondakı bütün zavodlarda istifadə edilir. Bu uğurlar Sizin uzaqgörənliyiniz və dəstəyiniz nəticəsində mümkün olub.

Möhtərəm Prezident, məhsulların ixracının təşviqi istiqamətində verdiyiniz göstərişlər, fərman və sərəncamlar yerli sahibkarlarda, istehsalçılarda böyük ruh yüksəkliyi yaradıb. Hazırda ixracat verilən dövlət dəstəyi də bu sahədə öz sözünü deyir. Qeyd etməliyəm ki, Sizin iradəyiniz və dəstəyiniz nəticəsində Azərbaycanın əkinə yararsız on minlərlə hektar torpağı yenidən yararlı vəziyyətə gətirilib və ölkəmizin ərzaq təhlükəsizliyinə mühüm töhfə olub. Bütün bu islahatlarla ayaqlaşmaq üçün biz də şəkər çuğunduru əkinlərinin 20 min hektara çatdırılmasını qarşımıza hədəf qoymu-şuq. Hazırda 14 min hektar ərazidə şəkər çuğunduru əkinləri davam etməkdədir. Eyni zamanda, İmişlidəki şəkər zavodunun gündəlik şəkər çuğunduru emal potensialı 10 min tona çatdırılıb. Zavod Azərbaycanın tələbatını üç dəfə ödəyəcək gücə malikdir.

Eyni zamanda, “Aqrolizinq” vasitəsilə gətirilən aqrar texnikalardan istifadə məhsuldarlığın artmasına səbəb olub. Belə ki, artıq ölkəmizin müxtəlif bölgələrində sahibkarlıq təsərrüfatlarında dünyanın məşhur şirkətlərinə məxsus müasir kənd təsərrüfatı texnikalarından istifadə edilməkdədir. Bu da kənd təsərrüfatı bitkilərinə lazımı aqrotekniki xidmətlər göstərilməsinə və məhsulun vaxtında yığılmasına şərait yaradır.

Cənab Prezident, Sizin rəhbərliyinizlə Azərbaycanın inkişafı sahəsində görülən işlər, şəxsi nüfuzunuz, ölkəmizin Birinci vitse-prezidenti hörmətli Mehriban xanımın Avropa ölkələrində apardığı səmərəli fəaliyyət nəticəsində biz istənilən şirkətlə bərabərhüquqlu əlaqələr yarada bilirik. İqtisadiyyat Nazirliyinin və AZPROMO-nun dəstəyi ilə beynəlxalq sərgilərdə, biznes forumlarda iştirakımız zamanı Azərbaycanın müasir, çağdaş bir ölkə kimi tanınmasının şahidi oluruq.

Möhtərəm Prezident, çıxışımın sonunda sahibkarlara göstərdiyiniz diqqətə görə Sizə dərin minnətdarlığımızı bildirir və fəaliyyətinizdə uğurlar arzulayırıq. Sizin Azərbaycanın inkişafı istiqamətində qarşımıza qoyduğunuz vəzifələrin icrası üçün əlimizdən gələn bütün imkanları səfərbər edəcəyimizə söz veririk.

Allah Sizi qorusun. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

X X X

“Az-Granata” MMC-nin direktoru Rövşən FƏRHADOV çıxış edərək dedi:

-Hörmətli cənab Prezident.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları.

Sizin rəhbərliyinizlə ölkədə yaradılmış siyasi sabitliklə yanaşı, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, biznes və investisiya mühitinin davamlı olaraq yaxşılaşdırılması, sahibkarlığın inkişafı, eləcə də mövcud çağırışların tələblərinə uyğun çevik iqtisadi islahat tədbirləri sayəsində ölkə iqtisadiyyatı öz dayanıqlılığını möhkəmləndirir. Ölkənin sosial-iqtisadi inkişafı məqsədilə qeyri-neft sektorunun inkişafı naminə yürütdüyünüz siyasət hər zaman başlıca istiqamət olub. Əldə olunan bütün nailiyyətlər Sizin fədakar əməyinizin, apardığımız uğurlu siyasətin nəticəsidir.

Şirkətimiz artıq bir neçə ildir ki, fəaliyyətini daxili və xarici bazarlarda uğurla davam etdirir. Müəssisəmizin 500-ə qədər ixtisaslaşmış daimi işçi heyəti var və eyni zamanda, mövsüm ərzində əlavə olaraq, 300-dən çox mövsümi işçilər işə cəlb olunur. Zamanında peşəkarlıqla təsis edilmiş müəssisəmizin məhsulları ölkədaxili və xarici müştərilərimizin tərcih edilən brendinə çevrilib. Fəaliyyətə başladığımız ilk günlərdən etibarən hər zaman gələcəyi düşündüyümüz üçün bazarın mövcud və yaxın gələcəkdəki tələblərinin nədən ibarət olacağını fikirləşmişik. Müəssisəmizin avadanlıq və texnologiyalarının müasir tələblərə cavab verməsi üçün daim yenilənməsinə investisiyalar qoyulub. Məhsul çeşidliliyini artırmaqla imkanlarımızdan maksimum istifadə etmişik ki, bazarda daha çox adda məhsulla rəqabət apararaq gəlirlərimizi artırmağa bilək.

İstehsalatda keyfiyyətli məhsul əldə etmək üçün imkanlar daxilində bütün proseslər istehsalçının nəzarəti altında olmalıdır. Məhz bu səbəbdəndir ki, yüksək keyfiyyətli xammal ehtiyacımızı ödəmək üçün Ağsu rayonunda 350 hektar nar və Şamaxı rayonunda 400 hektara yaxın üzüm bağlarımız var. Bağlarımızda texnologiyanın son nailiyyətlərindən istifadə edərək ağaclara çox yüksək aqrotexniki qulluq edilir. Nar bağlarımıza Almaniyanın “Lacon” firması tərəfindən “BİO” sertifikatı verilib. Dünyanın bir çox ölkəsində orqanik məhsullara olan tələbat gündən-günə artır və bizim ixrac imkanlarımız genişlənir.

Meyvələrimizin bir qismi ölkədaxili və xarici bazarlarda satışa göndərilir, digər bir qismi isə müəssisəmizdə xammal kimi istifadə olunur. Müəssisəmizdə İsveç, İtaliya, Almaniya, Fransa, Bolqarıstan, Türkiyə istehsalı olan avadanlıqlar sayəsində müasir standartlara cavab verən məhsullar istehsal edirik. Fəaliyyətimizi bir neçə istiqamətdə qurmuşuq və bu istiqamətlərdə brendləşməyə xüsusi diqqət yetiririk. Məsələn, meyvə şirələri sahəsində “Frumba”, “Vita1000”, “+more”, spirtli içkilər sahəsində isə “Rubai”, “Kəhrəba”, “Sərkərdə”, “Bely Volk”, “White Water” brendləri mövcuddur.

Daxili bazarda əldə etdiyimiz nailiyyətlər artıq bizdə özünə inam hissi yaradıb. Bunun nəticəsidir ki, keyfiyyətli və rəqabətqabiliyyətli məhsullarımızı ixrac edərək ixracın şaxələndirilməsi siyasətinə biz də öz töhfəmizi vermək istəyirik. Əminəm ki, Azərbaycanda istehsal olunmuş məhsullar dünyanın bir çox yerlərində süfrələrin sevilən dadı olacaq. “Made in Azerbaijan” brendi ilə satdığımız məhsullarımızı tərcih edən xarici müştərilər ölkəmizi daha da yaxından tanımaq üçün internetdə “Azerbaijan” yazıb axtarış edəcək.

Artıq bir neçə ildir ki, ixracımız artan tendensiya ilə davam edir. Eyni zamanda, dövlətimizin apardığı islahatlar nəticəsində iş adamlarına yaratdığı imkanlardan faydalanaraq, İqtisadiyyat Nazirliyindən investisiya təşviqi sənədi alaraq zavodumuzun şarabçılıq hissəsini daha da genişləndirmək üçün yeni avadanlıqlar sifariş vermişik.

Yeni müştərilər tapmaq və mövcud müştərilərimizin istəklərini təmin etmək üçün imkanlarımızdan tam istifadə edirik. İqtisadiyyat Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə təşkil edilən ixrac missiyaları, biznes forumlar və sərgilər bizə daha geniş müştəri bazarlarına çıxmağa kömək edir. Bu səfərlərdə biz rahatlıqla xarici müştərilərlə əlaqə saxlayıb, onların istəklərini öyrənirik. Xarici bazarlardakı rəqiblərimizi tanıyırdıq ki, onlarla rəqabət apara bilək.

Möhtərəm cənab Prezident, Rusiya, Amerika Birləşmiş Ştatları, Kanada, Almaniya, Fransa, Hollandiya, Belçika, Polşa, Çexiya, Avstriya, Macarıstan, Ukrayna, Belarus, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Malayziya, Yaponiya, Çin, Bəhreyn, İsrail, Avstraliya kimi ölkələrdə “Made in Azerbaijan” adı ilə satılan məhsulumuzun hesabına ölkəmizə valyuta gətirilməsi işində az da olsa, əməyimizin olması bizi xüsusilə fərəhləndirir. Bir az öncə vurğuladığım kimi, ölkədə həyata keçirilən iqtisadi siyasətə kiçik də olsa, töhfəmizi verməyə çalışırıq. Artıq onlarla müştərimiz ölkəmizi və firmamızı daha da yaxından tanımaq üçün respublikamıza səyahət ediblər. Səfərlərinin bir gününü müəssisəmizə ayırsalar da, digər günlərdə ölkəmizin zənginlikləri və qonaqpərvərliyimizlə tanış olurlar.

Cənab Prezident, apardığımız uğurlu və məqsədyönlü iqtisadi siyasət ölkəmizin ixrac qabiliyyətini və çevikliyini artırıb. İxrac sənədləşmələrində aparılan islahatlar nəticəsində ixrac üçün daha qısa zaman tələb olunur ki, nəticədə xərclərimiz azalır.

İnanırıq ki, Sizin diqqət və qayğınız nəticəsində biz sahibkarlar bundan sonra da daha rahat və problemsiz işləyəcəyik. Xarici bazarlarda yeni müştərilər qazanaraq ixrac imkanlarımızı artırıcağıq. Bizə göstərdiyiniz bu qayğıya və diqqətə görə Sizə dərin minnətdarlığımızı bildiririk.

X X X

“Gök-NUR Bakı” MMC-nin müdiri Fərid FƏRHADZADƏ çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Hörmətli tədbir iştirakçıları.

Son illər Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi qazandığı uğurlar, hərtərəfli inkişafı biz sahibkarları da ürəkdən sevindirir və fəaliyyətimiz üçün əlverişli mühit formalaşdırır. Ölkəmizdə sahibkarlığa Sizin tərəfinizdən göstərilən yüksək diqqət və qayğı nəticəsində biznes mühiti daha da yaxşılaşıb ki, bu da biz sahibkarları öz işlərimizi daha həvəslə yerinə yetirməyə sövq edir.

Möhtərəm cənab Prezident.

Ölkəmizdə yeni texnika və mütərəqqi texnologiya əsasında modernləşdirilmiş və beynəlxalq standartlara uyğun yüksək rəqabətqabiliyyətli məhsul istehsal etmək potensialı olan müəssisənin yaradılması bizim əsas hədəfimiz idi. Bu məqsədlə Xəzər rayonunun Zirə qəsəbəsində 2003-cü ildə “Gök-NUR Bakı” kabel şirkətini təsis etdik. Bu gün müəssisəmiz uğurla fəaliyyət göstərir. Biz enerji, təsisat, alçaq və orta gərginlik kabelləri, alova dözümlü yanmaz kabellər, hava elektrik verilişi xətləri üçün naqillər, neft və qaz sənayesinə istiqamətli kabellər və sair məhsullar istehsal edirik. Müəssisəmizin illik istehsal gücü 6 min ton alüminium və 18 min ton mis kabellərdir. Müasir avadanlıqlarla təsis edilmiş istehsal sahəmiz 20 min kvadratmetri əhatə edir. Hazırda müəssisəmizdə 350 nəfər çalışır.

Bütün məhsullarımız dünya standartlarına uyğun istehsal olunur. Belə ki, “Gök-NUR Bakı” şirkəti yüksək keyfiyyət səviyyəsinə və təhlükəsizlik göstəricilərinə görə “ISO 9001-2008” və “OHSAS 18001-2007” sertifikatlarını əldə edib. İxracat ən prioritet məqsədlərimizdən biri olduğuna görə bizim bu sahədə nailiyyətimiz məhsulumuzun Özbəkistan, Əfqanıstan, Gürcüstan, Türkmənistan və Qazaxıstan respublikalarına ixrac edilməsidir. Şirkətimizin son illər ərzində ixrac etdiyi məhsulun dəyəri 21 milyon 639 min ABŞ dolları miqdarında ölçülür ki, hədəfimiz bu rəqəmi növbəti illərdə daha da artırmaqdır.

2016-cı ildən etibarən şirkətimiz xaricdə keçirilən bütün energetika və inşaat sərgilərində aktiv iştirak edir, məhsullarımızı “Made in Azerbaijan” brendi altında tanıdırıq. Qazaxıstanın Almatı, Gürcüstanın Tbilisi, Albaniyanın Terana şəhərində şirkətimizin rəsmi nümayəndəlikləri açılıb, məhsullarımız artıq Gürcüstan və Qazaxıstana ixrac olunur. “Gök-NUR Bakı” Azərbaycanda ilk şirkətdir ki, məhsulları Kema və “VDE” Beynəlxalq standart sertifikatlarına layiq görülüb. Məhz bu sertifikatlar əsasında məhsullarımızı nəinki MDB və yaxın Şərq ölkələrinə, hətta Avropa ölkələrinə ixrac etmək imkanı yaranıb. Bu məqsədlə şirkətimiz 2017-ci ilin fevralında Orta Şərq Enerji Sərgisində iştirak edib. Həmin sərgidə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Orta Şərq və bir çox Afrika şirkətləri məhsullarımıza yaxından maraq göstərüb. Nəticə etibarilə artıq Küveyt şirkətlərindən biri ilə memorandum imzalanıb və hazırda digər şirkətlərlə danışıqlar aparılır.

Möhtərəm cənab Prezident.

Sizin rəhbərliyinizlə ölkədə həyata keçirilən uğurlu iqtisadi siyasətin nəticəsi olaraq, biz də digər sahibkarlar kimi yaradılmış əlverişli şəraitdən maksimum yararlanmağa çalışırıq. Bu uğurlu sənaye siyasəti Sizin tərəfinizdən təsdiqlənmiş Dövlət proqramlarında prioritet sahələrdən biri olaraq müəyyən edilib və həmin proqramlarda sənayenin inkişafını təmin edən bir sıra dövlət dəstəyi mexanizmləri nəzərdə tutulub. Buna misal olaraq, bu ilin fevralından sənaye üsulu ilə saflaşdırılmayan mis məmulatlarının ölkədən ixracına yeni rüsumların tətbiqi xammal bazasının genişlənməsinə şərait yaradıb. Bununla yanaşı, ixracın dəstəklənməsi mexanizmlərinin, o cümlədən geriödəm mexanizminin uğurla tətbiqi sahibkarlar tərəfindən olduqca yüksək qiymətləndirilir.

Əminliklə deyə bilərik ki, həyata keçirdiyiniz uğurlu iqtisadi islahatlar nəticəsində müəssisəmiz daha da inkişaf edir və günbəgün ixracatını artırır.

Möhtərəm cənab Prezident, biz sahibkarlara göstərdiyiniz böyük diqqətə və qayğıya görə müəssisəmizin kollektivi adından Sizə bir daha minnətdarlığımızı çatdırırıq.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

“D-Fruits Kəndli Təsərrüfatı” MMC-nin təsisçisi İsaməddin DƏMİROV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları.

Ulu Öndərin başladığı işlər sonrakı illərdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir və Azərbaycanın dayanıqlı və bütün sahələr üzrə inkişafını təmin edən islahatlar strategiyası ölkəmizin hərtərəfli inkişafında, qazanılan nailiyyətlərdə öz parlaq təsdiqini tapır. Bəyan etdiyiniz kimi, ölkənin inkişafının hazırkı mərhələsində qarşıya qoyulmuş əsas hədəflər çoxşaxəli, innovasiyayönümlü iqtisadiyyatın formalaşdırılması, əhalinin rifahının davamlı olaraq yaxşılaşdırılmasıdır. Bu istiqamətdə göstərdiyiniz fədakar fəaliyyətə görə, bütün sahibkarlar adından Sizə dərin təşəkkürümüzü bildiririk.

Möhtərəm cənab Prezident.

Bizim əsas fəaliyyət istiqamətimiz meyvə istehsalı və satışdır. İstehsal fəaliyyətinə başladığımız ilk vaxtlarda məhsullarımızın əsasən mövsüm vaxtı satışına nail olurduq. Bu isə bir çox hallarda sata bilmədiyimiz məhsulların zay olmasına və tullantıya çevrilərək itkiyə getməsinə səbəb olurdu. Belə hallar baş verdikdə isə müəssisəmiz zərərə düşür, qarşıya qoyduğumuz hədəflərə nail olmağımız çətinləşirdi. Lakin Sizin tapşırığımıza uyğun olaraq, 2009-cu ildən etibarən İqtisadiyyat Nazirliyinin Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu tərəfindən dövlətin güzəştli kreditləri hesabına regionlarda meyvə, tərəvəz və digər ərzaq məhsullarının tədarükü, saxlanması və satışı üçün logistik mərkəzlərin yaradılmasına start verilməsi bizim də perspektiv planlarımızın həyata keçirilməsi üçün bir stimül oldu. Beləliklə, həm özümüzün, həm də digər fermerlərin istehsal etdikləri meyvə-tərəvəzlərin tədarükünü və saxlanılmasını təşkil etmək, eləcə də və qeyri-mövsüm vaxtı davamlı satışını həyata keçirmək üçün Quba rayonunda logistik mərkəzin tikilməsinə qərar verdik.

Ümumi dəyəri 22 milyon manat olan layihəyə ilkin olaraq İqtisadiyyat Nazirliyinin Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu tərəfindən mərhələlərlə 4 milyon 400 min manat güzəştli kredit vəsaiti ayrıldı. Logistik mərkəzin tikintisində Fransa şirkətinin soyutma və atmosfer nəzarət sistemlərindən istifadə edilib və ümumi tutumu 7 min ton olan logistik mərkəz və eyni zamanda, Hollandiya istehsalı olan tam avtomatlaşdırılmış çeşidləmə və qablaşdırma fabriki yaradılıb.

Logistik mərkəzin, çeşidləmə və qablaşdırma fabrikinin yaradılması bizi yeni intensiv meyvə bağlarının salınmasına həvəsləndirdi və biz bağlarımızın sahəsini artırmaqla 300 hektara çatdırdıq. Meyvə bağlarımızda müasir suvarma sistemləri qurulub və intensiv texnologiyalar əsasında alma, armud, gavalı, şaftalı, gilə və ərək yetişdiririk. İstehsal olunan məhsullarımız “DAD” brendi ilə daxili və xarici bazarlarda tanınıb. Təkcə 2016-cı ildə bu bağlarımızdan, ümumilikdə, 10 min tonadək meyvə yığılıb və bunun da 50 faizə qədər xarici bazarlara ixrac olunub. Məhsullarımız ənənəvi olaraq, Rusiya bazarları ilə yanaşı, Qazaxıstan, Türkmənistan, Gürcüstan və ilk dəfə Səudiyyə Ərəbistanı, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Oman, Maldiv adaları, Malayziya, İraq və digər ölkələrə ixrac edilib.

Cənab Prezident.

Sizin qeyri-neft məhsullarının ixracının stimullaşdırılması, ixrac məhsullarının çeşidinin və həcmünün artırılması, eləcə də ixrac coğrafiyasının genişləndirilməsi ilə bağlı verdiyiniz tapşırıqlara uyğun olaraq, İqtisadiyyat Nazirliyinin dəstəyi ilə Avropanın bir çox ölkələrində təşkil edilən kənd təsərrüfatı sərgilərində iştirak edərək məhsullarımızı təqdim etmişik və Azərbaycanın vahid brendi ilə Avropa ölkələrinə də ixrac edilməsi üçün danışıqlara başlanılıb.

Ötən dövr ərzində dövlətin vəsaiti hesabına ilkin mərhələdə ayrılmış güzəştli kreditlərimizi artıq tamamilə ödəmişik.

Möhtərəm cənab Prezident.

Biz sahibkarlar fəaliyyət sahələrimizi genişləndirərkən təkcə dövlətin maddi dəstəyini deyil, həmçinin də Sizin böyük mənəvi dəstəyinizi də hiss edirik. Zaman-zaman ölkədə sahibkarlığın, xüsusən qeyri-neft sektorunun inkişafı ilə bağlı verdiyiniz qərarlar və biz sahibkarlara tövsiyələriniz gələcək fəaliyyətimizə böyük stimül yaradıb.

Dövlətimizin daimi diqqət və dəstəyinə güvənərək fəaliyyətimizi daha da genişləndirmək məqsədilə meyvə bağlarımızın və logistik mərkəzimizin daha da genişləndirilməsinə başlamışıq. Hazırda Quba rayonunda mövcud bağlarımızın 300 hektardan 400 hektara, logistik mərkəzin tutumunun 7 min tondan 10 min tona çatdırılmasını qarşımıza məqsəd qoymuşuq və bu işlərin icrasına başlamışıq. Bundan əlavə, Qəbələ rayonu ərazisində 100 hektar yeni intensiv alma bağı salmışıq. Bu layihələrin də həyata keçirilməsinə İqtisadiyyat Nazirliyinin Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu tərəfindən əlavə olaraq 10 milyon manat güzəştli kredit ayrılıb.

Bizim əsas fəaliyyət sahələrimizin yerləşdiyi Quba rayonu regional nəqliyyat dəhlizinin üzərində olduğundan gələcəkdə fəaliyyətimizin daha da genişləndirilməsini və beynəlxalq logistika mərkəzinə çevrilməsini qarşımıza əsas məqsəd qoymuşuq.

Möhtərəm cənab Prezident.

Sizin iqtisadi sahədə apardığınız siyasət, xüsusilə də regionların inkişafı, infrastruktur layihələrin icrası, yaradılan yeni müəssisələr, iş yerlərinin açılması, abadlıq-quruculuq işləri ölkəmizi daha da gözəlləşdirir və qüdrətini artırır. Bütün sahibkarların himayədarı və dayağı olduğunuz üçün Sizə sahibkarlar və kollektivimiz adından dərin minnətdarlığımı bildirirəm.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Biznes İnkubator iştirakçısı Ariz MİKAYILOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

İlk olaraq Sizi və tədbir iştirakçılarını salamlayıram. Bu mötəbər tədbirdə çıxış üçün mənə imkan yaradıldığına görə dərin təşəkkürümü bildirirəm.

Cənab Prezident, Sizin rəhbərliyinizlə uğurla davam etdirilən iqtisadi siyasət nəticəsində ölkəmizdə davamlı və dayanıqlı inkişaf, makroiqtisadi sabitlik təmin edilib, əlverişli biznes və investisiya mühiti yaradılıb, sahibkarlığın inkişafı sahəsində bir sıra nailiyyətlər əldə edilib.

Ölkəmizdə sahibkarlığın inkişafı müasir infrastrukturun yaradılmasından əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır. Bu baxımdan regionlarda yaşayan gənclərin sahibkarlıq fəaliyyətinə başlaması üçün zəruri bilik və bacarıqlara, müasir biznes idarəçiliyi vərdişlərinə, beynəlxalq təcrübəyə yiyələnməsinə kömək məqsədilə istifadəyə verilən Quba-Xaçmaz və Aran regional inkişaf mərkəzlərinin əhəmiyyəti olduqca böyükdür. Bu gün Sizin iştirakınızla açılışı olan müasir görünüşə malik Aran Regional İnkişaf Mərkəzinin istifadəyə verilməsi əlamətdar hadisədir və biz gənclər bunu yüksək qiymətləndiririk. Ümid edirik ki, bu Mərkəz sahibkarların bilik-bacarıqlarının artırılması və müxtəlif tədbirlərin keçiriləcəyi bir məkan olmaqla yanaşı, gələcəkdə startapçıların və gənc sahibkarların beyin mərkəzinə çevriləcək.

Cənab Prezident.

Sizin tapşırıqlarınıza əsasən, gənclərin sahibkarlıq təşəbbüslərinin dəstəklənməsi, yeni biznes və məşğulluq imkanlarının yaradılması, gənc sahibkarlara göstərilən dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi, işgüzar fəallığın artırılması məqsədilə İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən 2013-cü ildən regionlarda gənclər üçün biznes inkubatorların yaradılmasına başlanılıb. Gənclər üçün Azərbaycanda ilk regional biznes inkubator 2013-cü ildə Sizin iştirakınızla Xaçmaz şəhərində yerləşən Quba-Xaçmaz Regional İnkişaf Mərkəzində, növbəti biznes inkubator isə cari ildə bu mötəbər binada - Aran Regional İnkişaf Mərkəzində yaradılıb. Mən Yevlax şəhərindənəm və Aran Regional İnkişaf Mərkəzində təşkil olunmuş biznes inkubatorun müsabiqə əsasında seçilmiş 20 gənc rezidentlərindən biriyəm. Biznes inkubatorunda 3 ay müddətində biznes ideyanın yaradılması və işlənməsi üzrə təcrübəli ekspertlər tərəfindən müvafiq mövzularda ödənişsiz treninqlərin keçirilməsi, növbəti 6 ay müddətində isə biznes ideyanın reallaşdırılması və biznesin qurulması üzrə dövlət və özəl qurumlar tərəfindən ödənişsiz məsləhət xidmətlərinin göstərilməsi və digər dəstək tədbirlərinin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur. Bununla yanaşı, biz bu mötəbər binada müasir tələblərə cavab verən ofislərlə təmin edirik. Bütün bunlar gənclərin innovativ potensialının və təşəbbüskarlığının dəstəklənməsinə, Azərbaycanda gənc sahibkarlığın inkişafına, məşğulluğun artırılmasına hərtərəfli dövlət dəstəyinin əyani göstəricisidir.

Ümid edirəm ki, təcrübəli ekspertlər tərəfindən təşkil olunacaq təlim və proqramlar biz gənclərin sahibkarlıq sahəsində bilik və bacarıqlarının artırılmasında, hazırladığımız biznes planların təkmilləşdirilməsində, qısa müddət ərzində gənc sahibkar kimi formalaşmağımızda önəmli rol oynayacaq. Yaradılan belə gözəl şəraitə, həmçinin Azərbaycan gəncliyinin inkişafı istiqamətində atdığınız əhəmiyyətli addımlara, əhatə olduğumuz yüksək diqqət və xüsusi qayğıya görə regionumuzun bütün gəncləri adından Sizə öz dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Biz, gənclər də, öz növbəmizdə çalışacağıq ki, yaradılan bütün imkanlardan, göstərilən dövlət dəstəyindən maksimum yararlanıb Aran regionunun və Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafına öz töhfəmizi verək.

Möhtərəm cənab Prezident, qarşınızda çıxış etmək mənim kimi gənc üçün böyük şərəfdir.

Sonda Sizə Allahdan möhkəm cansağlığı və çiçəklənən Azərbaycan naminə yorulmaz fəaliyyətinizdə yeni-yeni uğurlar arzulayıram.

Diqqətinizə görə çox sağ olun!

X X X

Dövlətimizin başçısı müşavirədə yekun nitqi söylədi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

-Əminəm ki, bugünkü müşavirədən sonra ixrac potensialımız daha da artacaq və biz daxili tələbatı daha çox yerli məhsullarla təmin edəcəyik. Əminəm ki, 2017-ci ilə yekun vurarkən biz yaxşı dinamikanı görəcəyik. Əlbəttə, qeyd etdiyim kimi, ixracı artırmaq üçün, ilk növbədə, daxili tələbat tam ödənilməlidir - həm ərzaq məhsulları, həm də inşaat materialları ilə. Bu istiqamətdə konkret addımlar atılır və atılacaqdır.

Növbəti illərdə ixracyönümlü müəssisələrin yaradılmasına daha böyük diqqət göstərilməlidir. Əslində, Azərbaycanda bundan sonra da yaradılacaq müəssisələr hər iki məqsədi güdməlidir - həm daxili tələbat ödənilməli, həm də ixrac imkanları olmalıdır. Buna nail olmaq üçün dövlət orqanları ardıcıl fəaliyyət göstərirlər. Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə gələcəkdə ödəniləcək kreditlər də ixracyönümlü müəssisələrin yaranmasına təkan verməlidir. Çünki ixracyönümlü məhsullar, eyni zamanda, daxili bazarlarda da asanlıqla öz yerini tapacaq. Bu məsələlərin həllində yerli icra orqanları da fəal iştirak etməlidirlər. Əlbəttə ki, burada əsas yük dövlət qurumlarının üzərinə düşür.

Azərbaycanda gözəl investisiya mühiti mövcuddur. Biz son illər ərzində 200 milyard dollardan çox sərmayə cəlb etmişik. Bunun bir hissəsi neft, bir hissəsi qeyri-neft sektoruna qoyulan sərmayədir. Bütövlükdə, Azərbaycanda investisiya iqlimi çox müsbətdir. Mötəbər beynəlxalq qurumlar bizim fəaliyyətimizi yüksək qiymətləndirir. Davos Ümumdünya İqtisadi Forumu Azərbaycan iqtisadiyyatını rəqabətqabiliyyətliliyinə görə dünya miqyasında 37-ci yerə layiq görübdür. İl ərzində biz 3 pillə qabağa getmişik. Yəni, bütövlükdə iqtisadi liberallaşma, dərin islahatlar, gözəl investisiya iqlimi və MDB məkanında adambaşına düşən birbaşa xarici investisiyaların həcminə görə ön sıralarda olmağımız, əlbəttə ki, xarici və daxili investorları cəlb etmək üçün əlavə şərait yaradır. Yerli icra orqanları da bu məsələni daim diqqətdə saxlamalıdırlar. Gələcəkdə yerli icra orqanlarının fəaliyyətinə veriləcək qiymət, eyni zamanda, bu amilə də əsaslanacaqdır - bu və ya digər rayona nə qədər sərmayə gətirilib. Yerli icra orqanları mərkəzi icra orqanları ilə birlikdə bu işləri təşkil etməlidirlər.

Təbii ki, ixrac ediləcək məhsullar beynəlxalq standartlara cavab verməlidir. Əks təqdirdə, onların ixrac perspektivləri olmayacaq. Ölkəmizdə fəaliyyət göstərən laboratoriyalar beynəlxalq akkreditasiyadan keçməlidir və bu məsələ tezliklə öz həllini tapmalıdır. Azərbaycanda istehsal olunan məhsullara verilən sertifikatlar xarici ölkələr tərəfindən tanınmalıdır.

Kadr hazırlığına xüsusi diqqət göstərilməlidir. Biz ixrac üzrə mütəxəssislər hazırlamalıyıq. Ümumiyyətlə, kadr hazırlığı indi qarşımızda duran ən vacib məsələlərdən biridir. Çünki ölkə inkişaf edir, yeni müəssisələr yaradılır və bu müəssisələrdə fəaliyyət göstərən kadrlar hazırlıqlı olmalıdır. Xüsusilə ixracyönümlü müəssisələrdə hazırlıqlı kadrların təlimi mühüm məna daşıyır və dövlət orqanları bu işlərdə fəal olmalıdırlar.

İxrac prosedurlarını sadələşdirmək lazımdır. Bu istiqamətdə də addımlar atılır. Əvvəlki illərdə olduğu kimi, indi ixrac qarşısında süni əngəllər yoxdur. Ancaq, eyni zamanda, həm institusional tədbirlər görülməlidir, həm də real həyatda bütün müvafiq dövlət qurumları ixracı stimullaşdırmaq və asanlaşdırmaq üçün əlavə səylər göstərməlidirlər.

Mən giriş sözümdə qeyd etdim ki, Azərbaycan bir çox ölkələrdə ticarət evləri yaradacaq. Birinci ticarət evi yaxın həftələrdə Belarusda yaradılacaqdır. Digər postsovet ölkələrində - Rusiyada, Ukraynada, Qazaxıstanda belə evlərin yaradılması gündəlikdədir. Bu, həm ölkəmizi təbliğ edəcək, həm də ixracatçılar üçün yeni imkanlar yaradacaqdır. Bununla bərabər, Asiya qitəsinin böyük ölkələrində mütləq ticarət evlərimiz olmalıdır. İndi Körfəz ölkələrində bizim məhsullarımıza böyük maraq göstərilir. Əslində, bu marağın da mənbəyi bizim fəaliyyətimizdir. Çünki son vaxtlar biz Körfəz ölkələri ilə, o cümlədən bu istiqamətdə çox işgüzar əməkdaşlıq qura bilmişik və oraya Azərbaycan məhsullarının çıxarılmasına nail olmuşuq. Bizim xüsusilə kənd təsərrüfatı məhsullarımıza o ölkələrdə böyük maraq var və Körfəz ölkələrinin istehlak bazarı kifayət qədər böyükdür. Onlar bizdə istehsal edilən və ixrac olunan malların bir çoxunu xaricdən, başqa ölkələrdən gətirirlər, idxal edirlər. Ona görə, biz bu bazarlara fəal girməliyik. Bunun üçün də Körfəz ölkələrində mütləq ticarət evləri yaradılmalıdır.

Biz əlbəttə ki, bizim üçün prioritet olan ixrac bazarlarında böyük satış şəbəkələri ilə işgüzar əməkdaşlıq qurmalıyıq. Onların adları bəllidir. Onları Azərbaycana dəvət etmək, imkanlarımızı göstərmək, bizim əsas, qabaqcıl müəssisələrə səfərlərini təşkil etmək lazımdır. Gəlib öz gözləri ilə görsünlər ki, burada həm böyük potensial var, həm də bizim məhsullarımız rəqabətqabiliyyətlidir. Əlbəttə, mən öz həmkarlarımla, başqa ölkələrin dövlət və hökumət başçıları ilə görüşlər zamanı daim bu məsələni qaldırıram. Çünki bizim ticarət dövriyyəmiz artmalıdır və mallarımız o ölkələrin bazarlarına çıxmalıdır. Əlbəttə ki, siyasi dəstək göstərilir, ancaq biz müxtəlif səviyyələrlə işləməliyik və ən yaxşı yol, yenə də deyirəm, böyük satış şəbəkələri ilə münasibətlər qurmaq və onları Azərbaycana dəvət etməkdir.

İxrac missiyalarımız artıq öz sərəməsinə göstərir. Bu missiyaların çox böyük faydası var və ilboyu bu missiyalar təşkil edilməlidir. Bu, avtomatik rejimdə olmalıdır, yəni, artıq mənim göstərişimlə yox. Hər il müxtəlif dövlət qurumları öz iş planına salmalıdırlar ki, bu il neçə ixrac missiyası hansı ölkələrə ezam ediləcəkdir. Bizim

üçün ən yaxşı potensial bazar olan ölkələrə hər il missiyalar getməlidir. Böyük ölkələrin müxtəlif bölgələrinə xüsusi missiyalar təşkil edilməlidir. O ölkələrin təkcə paytaxt şəhərlərinə yox, bütün bölgələrinə, bütün regionlarına müntəzəm olaraq bizim qruplarımız getməlidir.

Biz keçən il sahibkarlarımızın aparıcı beynəlxalq sərgilərdə iştirakını müştəkkil qaydada təmin etmişik. Əvvəlki illərdə bu, o qədər də geniş vüsət almamışdır və bəzi hallarda bizim beynəlxalq sərgilərdə iştirakımız formal xarakter daşıyırdı. Bir qrup insan ezam edilirdi. Onlar orada bir neçə gün vaxt keçirirdilər və demək olar ki, bu iştirakın o qədər də böyük əhəmiyyəti olmurdu. Bizim beynəlxalq sərgilərdə iştirakımızın əsas vəzifəsi məhsulumuzu orada təbliğ etməkdir. Ən gözəl nəticə ondan ibarət ola bilər ki, o sərgi zamanı hansısa bir kontrakt da imzalanınsın. Artıq birinci təcrübə var və bu, burada da səsləndi. Çində böyük partiya şərabımızla bağlı artıq kontrakt imzalanıb və ixrac ediləcək. Ona görə, sərgilərdə iştirakımız praktiki məna daşmalıdır. Biz dünyanın bütün aparıcı sərgilərində iştirak etməliyik. Dövlət qurumları və sahibkarlar bunu öz iş qrafiklərinə salmalıdırlar. Əlbəttə ki, dövlət orqanları, xüsusilə İqtisadiyyat Nazirliyi bu işləri təşkil edir, təşkil edəcək və sahibkarlar da fəal olsunlar. Çünki əvvəlki illərdə bizim problemlərimizdən biri də ondan ibarət olmuşdur ki, sahibkarlar tərəfindən də ixrac məsələlərinə lazımi diqqət göstərilmirdi. Bunun müxtəlif səbəbləri var. Onu da deməliyik ki, dövlət orqanları da buna o qədər də böyük fikir vermirdilər. Belə olan halda, işlər daha çox öz axarı ilə, kortəbii gedirdi. Ancaq bundan sonra biz ixrac məsələlərini müştəkkil qaydada, kompleks şəkildə həll etməliyik. Bugünkü müşavirənin məqsədi məhz bundan ibarətdir.

“Azexport” portalı yaradıldı. Bu barədə mən giriş sözümdə dedim. İndi biz “Azexport” portalını müfəssəl məlumatlarla təmin etməliyik. Sahibkarlar bu portala öz fəaliyyətləri haqqında məlumat yerləşdirsinlər və mütləq olaraq bu portalla maraqlansınlar, görsünlər ki, nəyə tələbat var, hansı sifarişlər yerləşdirilir. Çünki biz artıq bunun ilkin nəticələrini görürük. Portalın fəaliyyəti nəticəsində artıq bir çox kontraktlar imzalanıb. Ancaq, eyni zamanda, nəyi görürük? Bəzən sifariş gəlir, ancaq ixrac ediləcək məhsulumuz olmur. Ona görə, bu portalın mənası təkcə ondan ibarət deyil ki, biz öz məhsulumuzu ixrac edək, halbuki birinci vəzifə bundan ibarətdir. Eyni zamanda, bu portal bizə tələbat haqqında, regionlar haqqında məlumat verəcək, hansı regiondan, hansı ölkədən hansı məhsula tələbat var və bunu dövlət qurumları da, sahibkarlar da görəcək. Görəcək ki, misal üçün filan məhsula tələbat var, ancaq Azərbaycanda bunun istehsalı lazımi səviyyədə deyil. Deməli, dövlət də Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə o sahəyə kreditlər verəcək. Sahibkar da görəcək ki, əgər o məhsulu istehsal etsə, yetişdirsə, bunun bazarı olacaqdır. Ona görə, buna nail olmaq üçün birinci növbədə, bütün Azərbaycan şirkətləri öz məhsulları, ixracyönümlü məhsulları haqqında “Azexport” portalına məlumatlar yerləşdirsinlər və bu portalı izləsinlər. Əlbəttə ki, dövlət qurumları da daim monitorinq aparmalıdırlar. Tələbat əslində təklifi də stimullaşdıracaq.

Qeyd etdiyim kimi, “Made in Azerbaijan” brendi artıq dünyada özünü göstərir və dövlət xətti ilə bu brendin təbliği istiqamətində işlər gedir. Biz, eyni zamanda, böyük dövlət şirkətlərini və özəl şirkətləri də bu işə cəlb etməliyik ki, onlar da fəaliyyət göstərdikləri ölkələrdə bu brendi təbliğ etsinlər. Xüsusilə burada dövlət qurumlarından söhbət gedir. O şirkətlər ki, onların xaricdə geniş fəaliyyət dairəsi var, ilk növbədə, Dövlət Neft Şirkəti - SOCAR, Azərbaycan Hava Yolları - AZAL, “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC və digər böyük dövlət şirkətlərimiz xarici tərəfdaşlarla təmasdadırlar, xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərirlər. Onlar “Made in Azerbaijan” brendinin təbliğində fəal iştirak etməlidirlər və müntəzəm olaraq dövlət qurumlarına məlumat verməlidirlər ki, bu brendin təbliğində hansı işləri görüblər. Ola bilər İqtisadiyyat Nazirliyi onlar üçün xüsusi bir tövsiyə, necə deyirlər, metodiki kitabça da hazırlasın ki, onlar bu işi planlı şəkildə aparsınlar. Çünki bunu hamı yaxşı bilir ki, reklam, əlbəttə, ticarətin ayrılmaz hissəsidir.

Biz xarici bazarları da geniş təhlil etməliyik, araşdırmalıyıq. Çünki indi bazarlar uğrunda mübarizə gedir. Bizə elə gəlməməlidir ki, biz burada istehsal artıracağıq, ixracyönümlü məhsulları istehsal edəcəyik və ondan sonra bütün məsələlər öz həllini tapacaq. Yox, biz bazarlar uğrunda mübarizə aparmalıyıq və aparırıq. Bunun üçün, ilk növbədə, xarici bazarlar dəqiq təhlil edilməlidir, həm onların indiki vəziyyəti, həm də perspektivləri. Biz də bunu yaxşı bilirik ki, indi bir çox ölkələr daxili tələbatını daxili istehsal hesabına təmin etmək istəyirlər və təkcə biz bu işlə məşğul oluruq. Ona görə, bizim üçün bilmək vacibdir ki, məsələn, ənənəvi bazarlarda hansı tendensiyalar gedir, hansı dövlət proqramları icra edilir və bu proqramların nəticəsində hansı məhsulun istehsalı gözlənilir və öz işimizi buna uyğun şəkildə planlaşdırmalıyıq. Bizim üçün indi ənənəvi bazarlar var və o bazarlara ənənəvi məhsulumuz ixrac edilir. Ancaq bir gün o bazarlarda, o ölkələrdə onlar daxili tələbatı təmin edəcəklər, bizim məhsulumuza ehtiyac olmaya bilər, onda biz nə edəcəyik? Ona görə, bax, burada çox ciddi analiz aparılmalıdır ki, mövcud durum və potensial vəziyyət nədən ibarətdir.

Bununla paralel olaraq biz yeni bazarlara çıxmalıyıq. Elə fikirləşməməliyik ki, bizim burada ənənəvi qonşuluqda bazarlarımız var və nə istehsal ediriksə, onu da oraya göndəririk. Biz bu sahədə də çox dəqiq siyasət aparmalıyıq. İxracın şaxələndirilməsi məsələləri təkcə çeşidlərlə ölçülmür. Biz coğrafiyanın şaxələndirilməsinə və bütövlükdə yeni bazarlara çıxışa nail olmalıyıq, ənənəvi bazarlarda mövqələrimizi daha da möhkəmləndirməliyik. Bunun, əlbəttə ki, müxtəlif yolları var. İlk növbədə və ən başlıcası hesab edirəm ki, burada

Əsas məsələ yaxşı siyasi əlaqələrin mövcudluğudur. Azərbaycanın demək olar ki, bütün ölkələrlə, o cümlədən, ilk növbədə, qonşu ölkələrlə çox yaxşı işgüzar dostluq münasibətləri var. Bu, bu gün dünya miqyasında o qədər də tez-tez rast gəlinən mənzərə deyil. Daha çox qonşular arasında mübahisələr olur, problemlər yaranır. Ermənistan istisna olmaqla bizim heç bir qonşu ilə heç bir problemimiz yoxdur. Əksinə, son illər ərzində apardığımız siyasət nəticəsində dörd qonşu ölkə ilə bizim münasibətimiz sürətlə inkişaf edib və bu gün ən yüksək səviyyədədir. Ona görə, bu imkanlardan sahibkarlar da istifadə etməlidirlər. Onlar üçün qonşu bazarlara və hər hansı bir bazara çıxış əldə etmək üçün heç bir siyasi əngəl yoxdur. Amma biz görürük ki, harada siyasi problemlər var, bu, sahibkarlara da dərhal təsir edir, müxtəlif bəhanələrlə məhdudedic tədbirlər görülür, ixrac üçün problemlər yaranır. Bizim sahibkarlar bundan azaddırlar. Bizim siyasətimizin sayəsində bu, yoxdur.

Ancaq bir daha demək istəyirəm ki, biz bazarları, indiki durumu və perspektivləri çox dəqiq təhlil etməliyik və yeni bazarlara çıxış əldə etməliyik. Biz xarici bazarlarda öz mövqelərimizi möhkəmləndirməliyik və bunun üçün logistika mərkəzlərinin yaradılması xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Birinci belə təcrübə var. Artıq burada çıxışlarda da səsləndi. Qazaxıstanın Aktau vilayətində Azərbaycanın xaricdə birinci logistika mərkəzi yaradıldı. Bu mərkəzin çox böyük əhəmiyyəti var. Bu, bizə imkan verəcək ki, öz məhsullarımızı rahatlıqla Orta Asiya, Qazaxıstan bazarlarına ixrac edək. Başqa ölkələrdə də bu mərkəzlər yaradılmalıdır. Bu işlərdə xaricdə yaşayan azərbaycanlılar da öz rolunu oynamalıdırlar.

Bilirsiniz ki, biz xaricdə yaşayan azərbaycanlıların problemlərinin həlli üçün böyük işlər görürük. Azərbaycan nadir ölkələrdəndir ki, artıq bizdə ənənəvi olaraq xaricdə yaşayan azərbaycanlıların qurultayı keçirilir. Biz onlara həm siyasi dəstək göstəririk, eyni zamanda, onlar üçün biznes imkanları yaradırıq. Onlar da bu işlərdə fəal iştirak etməlidirlər. Bildiyimə görə, onlar bizim yeni təşəbbüslərimizə fəal qoşulurlar. Xaricdə yaşayan azərbaycanlılar, xüsusilə MDB məkanında yaşayan soydaşlarımız, o cümlədən bizneslə məşğuldurlar, onların böyük imkanları var. Onlar da öz biznes imkanlarını genişləndirmək, eyni zamanda, öz Vətəninə kömək etmək üçün orada fəal işləməlidirlər. Bu işlər başlayıb və bizim dövlət qurumlarımız bu işlərlə məşğuldur. Mən onları da bu işlərə dəvət edirəm, onların da böyük ticarət şəbəkələri var. Onlar dünyanın müxtəlif yerlərindən məhsul idxal edirlər. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, indi bizim imkanlarımız genişlənir, daha çox Azərbaycandan idxal etsinlər.

Biz məhsulun qablaşdırılmasına diqqət göstərməliyik. Mən şadam ki, son vaxtlar buna diqqət göstərilir. Bu Regional İnkişaf Mərkəzinin foyesində kiçik bir sərgi də nümayiş etdirilir. Mən bu sərgidə yeni qablaşdırılmış məhsulları, malları görürəm. Buna çox böyük diqqət göstərilməlidir. Mən bunu artıq demişəm, bir daha demək istəyirəm, çalışmalıyıq ki, Azərbaycanda qablaşdırma sənayesi inkişaf etsin. Biz hələ ki, bir çox qabları, həmçinin yardımçı materialları xaricdən idxal edirik. Bunu Azərbaycanda istehsal etmək üçün heç bir problem yoxdur. Bizim indi şüşə zavodumuz fəaliyyət göstərir. Onun da işi təkmilləşdirilməlidir, istənilən növ şüşə qablar, bankalar istehsal olunmalıdır. Karton zavodumuz var. Ümumiyyətlə, qablaşdırma bizim idxaldan asılılığımızı azaldar. Çünki istehsal etdiyimiz məhsulların maya dəyərində biz həmişə xarici komponenti axtarırdıq görərdik ki, qablaşdırma burada xüsusi rol oynayır. Ona görə, Azərbaycanda qablaşdırma tam təşkil edilməlidir və buna böyük diqqət göstərilməlidir. Əlbəttə ki, bizim təqdim etdiyimiz bu mallar göz oxşamaqdır.

Biz keçən ildən xarici kütləvi informasiya vasitələrində reklam kampaniyalarına başlamışıq. Bunu turizmə, eyni zamanda, Azərbaycanda istehsal olunan mallara aid etmək olar. Bu iş də müntəzəm olaraq aparılmalıdır. Bunun üçün müvafiq büdcə ayrılmalıdır və hesab edirəm ki, dövlət burada da sahibkarlara kömək göstərməlidir. Çünki sahibkar o əlavə vəsaiti xərcləmək üçün, əlbəttə, yüz dəfə fikirləşər ki, bu reklamı yerləşdirsin, yoxsa yox. Yəqin ona görə ki, ixrac ediləcək məhsulların həcmi böyük deyildi. Ona görə, bizdə hələ ki, reklamla bağlı böyük anlayış yoxdur. Biz bunu etiraf etməliyik. Odur ki, dövlət öz hesabına bizim əsas ixracçı malların təbliği üçün xarici kütləvi informasiya vasitələrində, televiziyalarda, qəzetlərdə reklam kampaniyaları təşkil etməlidir.

Qoy, sahibkarlar istehsal etdikləri və hansı ölkələrə ixrac etdikləri məhsullar haqqında İqtisadiyyat Nazirliyinə öz təkliflərini versinlər. Biz buna başlamalıyıq. Əlbəttə ki, birinci mərhələdə buna qonşu ölkələrdə, MDB məkanında başlamalıyıq. Bu, bizim sahibkarlara növbəti çox gözəl dəstəyimiz olacaqdır.

Sənaye istehsalı ilə bağlı. İndi Azərbaycanda bir neçə böyük sənaye müəssisəsi yaradılır. Mən bu barədə demişəm, sahibkarlara tövsiyələrimi vermişəm, bir daha demək istəyirəm ki, onlar bu böyük müəssisələrin istehsal edəcəyi xammaldan səmərəli şəkildə istifadə etsinlər, yeni fabriklər, zavodlar qursunlar ki, biz hazır məhsulu Azərbaycanda istehsal edək, idxaldan asılılıq azalsın və hazır məhsul ixrac edək. Mən Sumqayıt Kimya Sənaye Parkındakı zavodları xüsusi qeyd etmək istəyirəm. Orada biznes üçün, kiçik və orta sahibkarlıq, ixrac üçün çox böyük potensial var. Sumqayıt polimer və gübrə zavodları, Mingəçevir Sənaye Parkı. Bu il birinci zavodlar istifadəyə veriləcəkdir. Neftçala, Balaxanı, Pirallahı sənaye zonaları. Bu, artıq geniş vüsət alır və elə etməliyik ki, hər rayonda müasir sənaye zonası olsun. Biz bunu dəstəkləyirik, dəstəkləyəcəyik.

Ölkəmizdə yüksək texnologiyalar inkişaf edir. Biz indi kosmik sənayeni inkişaf etdiririk. Azərbaycan dünyanın məhdud sayda olan kosmik klubunun üzvüdür. Bizim iki peykimiz var, üçüncü peyk hazırlanır və biz bu xidmətləri artıq xaricə satırıq. Bu da ixracın bir növüdür. Biz birinci və ikinci peykləri orbitə buraxanda əlbəttə

ki, bir neçə məqsədi güdürdük. Bu, yenilikdir, texnologiyadır. Kadr hazırlığı baxımından bunun böyük əhəmiyyəti var. Azərbaycanın imici artacaq və eyni zamanda, biz buna bir biznes layihə kimi baxırıq və artıq ora qoyulan vəsaiti bu peyklər qaytarmağa başlayır. Bildiyimə görə, artıq üçüncü peykin xidmətlərinin bir hissəsi barədə kontraktlar imzalanıb. Ona görə, bu da ölkəmizə gəlir, valyuta gətirən bir sahədir. Biz bunu dövlət xətti ilə etmişik. Ancaq inkişaf etmiş ölkələrdə biznes qurumları özləri peykləri sifariş edirlər, özləri orbitə buraxırlar və özləri də pul qazanırlar. Elə ölkələr var ki, o qədər də böyük deyil, amma o ölkələrdə bəlkə də onlarla peyk var. Nəyə görə? Çünki bu, biznes üçün əlverişlidir. Biz artıq kosmik sənayenin biznes imkanlarını da genişləndirməliyik və qeyd etdiyim kimi, bu, bizim üçün valyuta mənbəyidir.

Eyni zamanda, bizim yeni bir ixrac istiqamətimiz yaradılıbdır. Bu da hərbi texnikanın ixracıdır. Bu da yenilikdir. On il bundan əvvəl bunu təsəvvür etmək mümkün deyildi ki, Azərbaycan silah, texnika ilə nəinki öz tələbatını özü təmin edəcək, eyni zamanda, bunu ixrac edəcək. Bu gün bu, reallıqdır, biz buna nail olmuşuq. On ildən çox bundan əvvəl Müdafiə Sənayesi Nazirliyi yarananda biz artıq bilirdik ki, bu gün gələcək və gəldi. Bu gün nəinki biz ordumuzun əsas tələbatını özümüz ödəyirik, biz ixrac da edirik. Biz beynəlxalq sərəgilərdə iştirak etmişik. Bax, bu, bir daha göstərir ki, sərəgilərdə iştirak etmək nə qədər əhəmiyyətlidir. Bakıda iki dəfə beynəlxalq silah sərəgisi təşkil edilib. Bizim silah ticarətimiz artır. Bu da ölkəyə böyük valyuta gətirir. Hazırda Azərbaycanda mindən çox adda, o cümlədən ən son texnologiyalara əsaslanan hərbi təyinatlı məhsullar istehsal olunur. Ona görə, bu sahə də daim diqqət mərkəzində olmalıdır və burada ixrac potensialı artır.

Biz təbii ki, öz resurslarımızdan səmərəli şəkildə istifadə etməliyik. Bu istiqamətdə də işlər ardıcıl gedir. Azərbaycanın zəngin təbii ehtiyatları var. Bizim təbii ehtiyatlarımız təkə neftlə, qazla məhdudlaşmır. Bizim qızıl yataqlarımız var və bir müddət bundan əvvəl "AzerGold" dövlət qurumu, səhmdar cəmiyyəti yaradılmışdır. Artıq o, həm qızıl yataqlarının işlənilməsi, həm də ixracı ilə məşğuldur. Təkə qızıl yataqları deyil, bizdə gümüş yataqları, digər qiymətli metalların ehtiyatları var. Bu sahə dövlətə çox böyük gəlir gətirəcək. Milyonlarla, on milyonlarla dollar ixrac potensialı yaranır və artıq bu işlər müasir əsaslar üzərində qurulub. Bu da böyük ixrac potensialımızdır. Dövlət əlbəttə ki, öz dəstəyini göstərir, göstərəcək ki, "AzerGold" dünya səviyyəli bir mədənçilik şirkətinə çevrilsin.

Bizim böyük bir sərvətimiz də var, ancaq ondan səmərəli şəkildə istifadə edə bilmirik. Bu da dəmir filizidir. Hələ Çar Rusiyası dövründə, həmçinin sovet vaxtında bizim dəmir filizimizə çox böyük maraq var idi. Hələ Çar Rusiyası zamanı Avropadan buraya gəlmiş insanlar, o vaxtın biznesmenləri buna çox böyük maraq göstərirdilər və işləri də təşkil etməyə çalışırdılar. Ancaq əfsuslar olsun ki, müstəqillik dövründə bu sahəyə kifayət qədər diqqət göstərilməmişdir. Əfsuslar olsun ki, biz bu günə qədər vahid bir istehsalat sahəsini yarada bilməmişik. Daşkəsən dəmir filizi yatağı dünya miqyasında böyük yataqlardan biridir və onun indiki vəziyyəti əlbəttə ki, bizi qane edə bilməz. Müxtəlif dövrlərdə müxtəlif təkliflər irəli sürülmüşdür. Hətta dövlət qurumu da yaradılmışdır, ancaq sonra işləyə bilmədi. Özel sektor da buna vaxtaşırı maraq göstərirdi. Vaxt gəlib çatıb ki, bu məsələ ilə bağlı ciddi addımlar atılsın. Bütün istehsalat zənciri yaradılmalıdır, filizdən başlamış son ixrac məhsuluna qədər. Həm bizim ixracımız artacaq və idxaldan asılılıq kəskin aşağı düşəcək. Çünki hazır məhsulun idxalı üçün xaricə böyük vəsait gedir və getdikcə daha çox gedəcək. Çünki bizim inkişaf dinamikamız bundan sonra da elə sürətli olacaq ki, daxili tələbat artacaq. Ona görə, Daşkəsən dəmir filizi yatağının işlənməsi və istehsalat zəncirinin yaradılması gündəlikdə duran vacib məsələlərdən biridir.

Azərbaycanda turizm sürətlə inkişaf edir. Keçən il turistlərin sayı 11 faiz, bu ilin 3 ayında 25 faiz artmışdır. Bunu indi gözlə görmək olar. Həm Bakıda, həm müxtəlif bölgələrdə turistlərin sayı kəskin artır. Bunun əlbəttə ki, səbəbləri var. Bu, elə öz-özünə yaranan məsələ deyil. Son illər ərzində görülmüş işlər bax, bu vəziyyətə gətirib çıxarıb. İlk növbədə, Azərbaycanda hökm sürən sabitlik, əmin-amanlıq, ictimai-siyasi asayiş əlbəttə ki, Azərbaycanı turistlər üçün çox cəlbedici ölkəyə çevirir. Xüsusilə indiki şəraitdə ki, dünyanın müxtəlif yerlərində gərginlik var, təhlükələr, qarşıdurmalar, sosial narazılıq artır, kütləvi etirazlar geniş vüsət alıbdır. Bunların heç biri Azərbaycanda yoxdur. Azərbaycanda xalq-iqtidar birliyi var. Bizim siyasətimiz xalq tərəfindən dəstəklənir, bəyənilir. Azərbaycanda hökm sürən sabitliyin əsas amili də bundan ibarətdir.

Əlbəttə, müstəqilliyimizin ilk illərində turizmin inkişafından söhbət gedə bilməzdi. Çünki Azərbaycan çox riskli, kasıb yer idi və turizm infrastrukturunu demək olar ki, yox idi. Amma biz turizmin inkişafına xidmət göstərən infrastruktur yaratdıq. Biz, misal üçün, son illər ərzində ölkəmizdə altı beynəlxalq hava limanı yaratmışıq. Onlar demək olar ki, yenidən qurulubdur. Biz bunu əlbəttə ki, yaradanda, ilk növbədə, insanların rahatlığını nəzərə alırdıq. Bu gün bu beynəlxalq hava limanları müxtəlif ölkələrə uçuşlar təşkil edir. Amma indi biz görürük ki, bunun turizmə nə qədər böyük faydası var. İndi birbaşa reyslər açılır. Gəncədən, Naxçıvandan, Qəbələdən, Lənkərandan birbaşa reyslər açılır və o reyslərin sayı artır. Əvvəlki illərdə bu reyslərdən ancaq xaricdə yaşayan azərbaycanlılar, yaxud da ki, qonaqlar istifadə edirdilər. Amma indi bu reyslərdən turizm məqsədilə istifadə olunur. Bu aeroportlar və Bakıda Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportu bu səviyyədə olmasaydı, turizmin inkişafından söhbət gedə bilməzdi. Gözəl, müasir yollar salınıbdır. Bax, Bakı-Yevlax yolu indi dünyanın ən gözəl standartlarına cavab verir. Bizim qonşu ölkələrlə magistral yollar ya tam istifadəyə verilib, ya da ki, yaxın

zamanlarda istifadəyə veriləcəkdir. Bütün bölgələrdə infrastruktur layihələri mövcuddur – elektrik, qazlaşdırma, içməli su. Həm Bakıda, həm də bölgələrdə ən müasir otellər yaradılıb. Əlbəttə ki, bizim təbii şəraitimiz, gözəl iqlim, xalqımızın qonaqpərvərliyi, zəngin mətbəx, tarixi abidələr, bunlar da rol oynayır. Hesab edirəm ki, turizmin inkişafı üçün həlledici rol oynayan bizim vizalarla bağlı siyasətimizdir. “ASAN viza”nın fəaliyyətə başlaması və vizanın sadələşdirilmiş elektron yollarla əldə edilməsi əlbəttə ki, bu axını təmin edib. Biz ancaq turizmin inkişafının birinci mərhələsindəyik. Çünki hələ Azərbaycanı tanıma prosesi gedir. Bu tanıma prosesində ölkəmizdə təşkil olunan beynəlxalq tədbirlər əlbəttə ki, rol oynayıb, həm Avropa Oyunları, həm bu yaxınlarda keçiriləcək İslam Həmrəyliyi Oyunları və xüsusilə Formula-1 yarışları. Formula-1-in 500 milyon auditoriyası var. Onların hər biri şəhərimizin gözəlliyini öz gözü ilə görür və onların bir çoxu Bakıya gəlmək istəyir.

Bunlar turizmi inkişaf etdirən əsas amillərdir. Onu da demək istəyirəm ki, biz turizmə də ixrac məhsulu kimi baxmalıyıq. Çünki turizm bizə nə verir? Valyuta. İxrac nə verir? Valyuta. Biz turizmin inkişafından milyardlarla valyuta qazanacağıq. Davos Ümumdünya İqtisadi Forumunun hesablamlarına görə, dünya miqyasında turizmin ən sürətlə inkişaf etdiyi yer də Azərbaycandır. Budur, bizim siyasətimizin nəticələri. Bölgələrdə müasir turizm infrastrukturunu inkişaf etdirilməlidir. Mən sahibkarları da dəvət edirəm. Sahibkarlar bilsinlər ki, yeni otellərə böyük ehtiyac olacaq. Çünki hələ indi - qış mövsümündə Bakıdakı otellərin 85-90 faizi doludur. Görün, yay mövsümündə nə olacaq? Boş yer olmayacaq. Ona görə, Bakıda və bizim əsas turizm mərkəzlərində yeni otellərin yaradılması çox böyük əhəmiyyət daşıyır və bunun biznes üçün də çox böyük faydası olacaq.

İndi isə kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracı ilə bağlı qarşıda duran məsələlər haqqında demək istərdim. Hazırda 24 rayonda 33 aqropark yaradılır. Bu aqroparkların yaradılmasına 1,1 milyard manat dəyərində sərmayə qoyulur. Bu aqroparkların yerləşdiyi ərazi, istifadə etdiyi torpaq sahəsi 142 min hektardır. Əminəm ki, bu aqroparkların fəaliyyətə başlaması nəticəsində biz daxili tələbatı 100 faiz ödəyəcəyik və çox böyük ixrac potensialımız yaranacaqdır. Yenə də qayıdıram əvvəlki sözlərimə, biz indidən planlaşdırmalıyıq ki, nəyi haraya ixrac edəcəyik. Çünki sahibkarın özü çətinlik çəkəcək. Dövlət qurumları, İqtisadiyyat Nazirliyi, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi əlbəttə ki, Prezident Administrasiyasının rəhbərliyi ilə gələcək illər ərzində bizim ixrac strategiyamızı müəyyən etməlidir. Biz artan ixrac potensialımızı necə realizə edəcəyimizi indidən bilməliyik. Əlbəttə, elə ixrac məhsulları var ki, onlar üçün bazarlar axtarmaq lazım deyil. Onlardan biri də pambıqdır, birjalarda satılır. Ancaq meyvə-tərəvəz və digər məhsulların ixracı üçün biz indidən işləməliyik, planlar qurmalıyıq.

İxrac potensialımıza böyük təkan verəcək növbəti layihələr suvarma ilə bağlıdır. Təkcə bu il 150 min hektar əlavə əkin sahəsi dövrüyyəyə cəlb ediləcək. Orada müxtəlif çeşidli məhsullar yetişdiriləcək və bu da əlavə ixrac potensialımız deməkdir. Bu, böyük inkişafa təkan verəcək bir layihə olacaqdır. Əgər biz bu siyahıya tikilməkdə olan istixanaları əlavə etsək, görürük ki, istehsal edəcəyimiz məhsulların həcmi daha böyük olacaqdır. 130 investisiya təşviqi sənədi arasında 26 istixana var. Bu 26 istixanada minlərlə iş yeri yaradılır və bu istixanalara qoyulan sərmayə 342 milyon manatdır. Bütün bunlar ixracyönümlü məhsullardır.

Mən suvarma ilə bağlı görülmüş işləri qeyd etdim. Hazırda yeni kanallar çəkilir, mövcud kanallar təmizlənir. Biz növbəti ildə də 10 minlərlə hektar yeni suvarılacaq torpağı fermerlərə təhvil verəcəyik. Biz buna hazırıq və beləliklə, istifadə olunmayan, münbit olmayan torpaqları əkin dövrüyyəsinə cəlb edirik.

Meyvə-tərəvəz istehsalı artır. Ən çox gəlir gətirən, valyuta gətirən pomidor və xurmadır. Buna ən çox maraq var. Ona görə, sahibkarlar da bunu nəzərə alsınlar. Logistika mərkəzləri yaradılmalıdır. Vaxtilə biz bir çox soyuducu anbarlar tikmişik. Ancaq bu soyuducu anbarlar əvvəlki istehsal həcminə hesablanıb. Növbəti illərdə bizə əlavə soyuducu anbarlar lazım olacaq. Həm İqtisadiyyat Nazirliyi, Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu, sahibkarlar özləri də bunu nəzərə alsınlar. Soyuducu anbarların potensialı bizim istehsalımızla uzlaşdırılmalıdır. Elə olmasın ki, biz istehsal etdiyimiz məhsulu saxlaya bilməyək.

Pambıqçılığın inkişafı sürətlə gedir. Bu rəqəmlər artıq bir neçə dəfə səslənib, bir daha səsləndirmək istəyirəm. 2015-ci ildə 35 min ton, 2016-cı ildə 90 min ton pambıq tədarük olunub. Hesab edirəm, bu il ən azı təqribən 250 min ton pambıq tədarükü gözlənilir. Əgər bu templə getsək, biz 3-4 ilə təqribən 400-500 min ton pambıq istehsal edəcəyik.

Üzümçülük üçün bizim gözəl təbii şəraitimiz var. Burada səsləndi, 1970-1980-ci illərin əvvəllərində ulu öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə üzümçülük nə qədər inkişaf edib. Biz indi üzümçülüğü bərpa etməliyik və bərpa edirik. Yeni üzüm bağları salınmalıdır və bizim şərab zavodlarımız da tam gücü ilə işləməlidir. Mənə verilən məlumata görə, şərab zavodlarının istehsal potensialı ildə 100 milyon butulkadır. Ancaq biz bunun təqribən 20-30 faizini istifadə edirik. Ona görə, üzüm istehsalı, o cümlədən texniki üzümün istehsalı artmalıdır, şərab zavodlarımız tam gücü ilə işləməlidir və ixrac da kəskin şəkildə artmalıdır. Məndə olan məlumata görə, keçən il ixrac artıb. Ancaq əgər biz rəqəmlərə baxsaq görürük ki, konyak və şərab ixracı ölkəmizə cəmi 17,5 milyon dollar vəsait gətirib. Ona görə, biz şərab və konyak məhsullarının istehsalını və ixracını ən azı 5 dəfə artırmaqla bilirik, özü də qısa müddət ərzində. Biz buna da nail olmalıyıq. Üzümçülüğün, şərabçılığın inkişafı ilə bağlı əlavə təkliflər hazırlanacaq.

Tütünçülüynün böyük potensialı var. Biz bu sahəni də bərpa etməliyik. Sovet vaxtında indikindən 10 dəfə, bəlkə də ondan da çox tütün tədarük edilirdi. İndi bu il 3 min hektarda tütün əkilibdir və təqribən 3-4 min ton quru tütün tədarük ediləcək. Biz bu rəqəmi qısa müddət ərzində 10 min ton səviyyəsinə qaldırmalıyıq. Buna da nail olmaq mümkündür. Pambıqçılıqda olduğu kimi, subsidiyalar verilir. Əlbəttə ki, yeni, müasir siqaret fabriklərinin tikintisi də nəzərdə tutulmalıdır. Ona görə yox ki, bizim vətəndaşlar daha çox siqaret çəksinlər, xeyr, siqaret çəkmək çox pis vərdəşdir. Mən özüm siqaret çəkmirəm, heç kimə də məsləhət görmürəm. Ümid edirəm ki, Azərbaycanda siqaret çəkənlərin sayı azalacaq. Ancaq bunun ixracı çox gəlir gətirən bir sahədir və təbii şəraiti olan ölkədə tütünçülüynün inkişaf etdirilməməsi başadüşülən deyil. Ona görə, biz tezliklə bu sahədə ciddi artıma nail olmalıyıq. Mən real rəqəmi səsləndirirəm. Bir daha demək istəyirəm ki, 10 min ton quru tütünün tədarükü real rəqəmdir.

Biz indi xalçaçılığı geniş təbliğ edirik. Bu, bizim qədim sənətimizdir. “Azərxalça” yaradılıbdır, 13 şəhərdə yeni xalça kombinatları yaradılır. Onlardan birinin açılışında mən özüm olmuşam - Füzuli rayonunda. Qalan xalça fabrikləri bu il istifadəyə veriləcək. Bu, minlərlə iş yerinin yaradılması deməkdir və bu, bizim gözəl ixrac potensialımızdır.

Yun tədarükü məsələlərinə əvvəlki illərdə o qədər də böyük diqqət göstərilmirdi. Məndə olan məlumata görə, bizim cəmi bir fərli-başlı tədarük məntəqəmiz olub. Bizim bütün bölgələrimizdə yun tədarükü təşkil edilməlidir. Vaxt gəlib çatıb ki, Azərbaycanda böyük yun fabriki də yaradılsın. Bu sahəyə də çox ciddi diqqət göstərilməlidir. Bu, fermerlərə əlavə qazanc mənbəyi olacaq, ölkəyə isə valyuta gətirəcək.

Biz indi az da olsa, ət və toyuq ətinin ixracına başlamışıq. Hələ ki, biz özümüzü toyuq əti ilə təmin edə bilmirik. Ancaq ixrac da artıq başlanıb və bu, yaxşı haldır. Ümid edirəm ki, yaxın zamanlarda özümüzü tam şəkildə təmin edəcəyik və ixrac potensialı daha da artacaq.

Heyvandarlığın inkişafı gedir, cins mal-qara gətirilir, Süni Mayalanma Mərkəzi yaradılıb. Biz bir neçə il ərzində böyük potensial yaratmalıyıq ki, özümüzü həm süd və həm də ət məhsulları ilə tam şəkildə təmin edək. Cins mal-qaranın gətirilməsi və cinsin yaxşılaşdırılması prosesi daha da geniş vüsət almalıdır. Yeni fermalar yaradılmalıdır. Sahibkarlar buna daha böyük diqqət göstərməlidirlər. Biz süd və süd məhsulları ilə özümüzü təxminən 80 faiz səviyyəsində təmin edirik. Bir neçə il ərzində tam təmin edə bilirik.

Dünən mən Varvara balıqçılıq müəssisəsinin açılışında olmuşam. Balıqçılığın da çox böyük perspektivləri var. Əfsuslar olsun ki, əvvəlki illərdə bu sahəyə də lazımi diqqət göstərilmirdi. Bizim həm çaylarımızda, həm Xəzər dənizində bol balıq var. Biz balıqları artırırıq, yetişdiririk və Azərbaycanda çox böyük balıqçılıq sənayesi yaradıla bilər. Bununla həm daxili bazar tam təmin edilər, həm də bunun böyük ixrac potensialı ola bilər.

Mineral sular sahəsi də inkişaf edir. Artıq ixraca da başlamışıq, ancaq az miqdarda. Bizim təbii bulaqlarımız var. Keyfiyyətli mineral sular istehsal və ixrac etmək, öz brendimizlə xaricə çıxmaq üçün çox gözəl imkanlar var. Bu sahəyə də mütləq diqqət göstərilməlidir.

Emal müəssisələri yaradılmalıdır, indi planlar haqqında məlumat verildi. Dövryyəyə cəlb ediləcək minlərlə, on minlərlə hektar torpaq da bəllidir. Aydın ki, orada yeni məhsullar yetişdiriləcək və yeni konserv zavodlarının yaranmasına ehtiyac var. İndi bizdə konserv zavodları fəaliyyət göstərir, ancaq onların sayı kifayət qədər deyil. Yeni emal müəssisələrinin yaradılması nəzərdə tutulmalıdır. Əlbəttə ki, ixrac edilən malların satışından sonra əldə edilən gəlir də tam şəkildə ölkəmizə gəlməlidir. Bunun üçün indi nəzarət mexanizmləri tətbiq olunur. Ona görə ki, əvvəlki illərdə, məndə olan məlumata görə, göndərilən malların dəyərinin təxminən 30 faizi ölkəmizə qayıtmırdı, orada-burada gizlədirdilər. Xaricdə müxtəlif hesablarda gizlədirdilər. Buna yol vermək olmaz. Valyuta tam şəkildə gəlməlidir və əlbəttə ki, indi yeni mexanizm işə düşüb. Əgər hansısa şirkət investisiya və ixrac təşviqini almaq istəyirsə, mütləq bu qaydalara riayət etməlidir.

Mən bir məsələyə də diqqət yetirmək istəyirəm. Çünki bunun da çox böyük əhəmiyyəti var. Bu da nəqliyyat sektoru ilə bağlıdır. Biz indi ixracı böyük dərəcədə artıracağıq. Biz ixracı nəqliyyat vasitəsilə xarici bazarlara ötürürük. Ona görə bizim vaqon parkımıza baxmalıyıq. Biz indi yeni elektrovozlara, vaqonlara alırıq. İndi vaqonların sayı, həcmi ixrac ediləcək məhsullarla üst-üstə düşməlidir. Dəmir yolunun reabilitasiyası, sürətin artırılması, bütün bunlar da ixracı, tranzitə hesablanmış məsələlərdir.

Mən bir neçə rəqəmi də səsləndirmək istəyirəm, hesab edirəm ki, ictimaiyyət üçün də, sahibkarlar üçün də maraqlı olar. 2017-ci ilin birinci rübündə ən böyük artım pambıq lifinin ixracında olmuşdur - 700 faizdən çox. Süd məhsullarının ixracı 260 faiz artmışdır. Meyvələr arasında ən böyük ixrac artımı almada olmuşdur - 144 faiz. Nar 125 faiz artmışdır. Bunlar çox yaxşı göstəricilərdir. Qalan rəqəmlər də məndə var. İqtisadiyyat naziri onları səsləndirdi, təkrar etmək istəmirəm. Amma bunları xüsusilə qeyd etmək istəyirəm.

2016-cı ildə bizə ən çox valyuta gətirən məhsulları da qeyd etmək istəyirəm. Birinci yerdə fındıqdır – ölkəmizə 105 milyon valyuta gəlib. Fındıqçılığın inkişafı çox sürətlə gedir. Burada da səsləndi, biz 15 min hektar yeni fındıq bağları saldıq və bu iş sürətlə gedir. O cümlədən baramaçılıq. Biz 2015-ci ildə 200 kiloqram barama tədarük etmişdiksə, keçən il bu, 70 ton olmuşdur. Bu il 100 ton olacaqdır. Fındıq bizim 19 rayonda daha çox

yetişdirilir, ancaq potensial 46 rayonda var. Hesab edirəm ki, biz fındığın istehsalını da, ixracını da iki dəfə artırmağa bilirik. Biz o 105 milyonu 200 milyona rahatlıqla çatdırmağa bilirik. Eyni zamanda, bu il badam bağlarının salınmasına başlanmışdır. Bizdə onların sahəsi çox kiçikdir, cəmi min hektar badam bağımız var. Onların da 900 hektarı Naxçıvan Muxtar Respublikasıdadır. Amma Bakı, Abşeron yarımadası badam üçün çox münbit məkandır. Ona görə, indi yeni bağlar salınır, min hektarlarla badam bağları salınmalıdır. Mən sahibkarlara da bunu məsləhət görürəm. Həmçinin zeytunçuluq və şəkər çuğundurunun yetişdirilməsi. Biz zeytun yağı ilə özümüzü tam təmin etməliyik. Hələ ki, buna nail ola bilməmişik. İxrac edirik, ancaq daxili tələbat hələ ki, ödənilmir. Şəkər çuğunduru isə bu il çox geniş vüsət alıb. Biz şəkəri şəkər çuğundurundan emal etməliyik. Burada da çox böyük potensial var.

Deməli, birinci yerdə fındıqdır, ikinci yerdə pomidorur. Keçən il 94 milyon dollar dəyərində pomidor ixrac edilib. Üçüncü yerdə xurmadır - 68 milyon dollar, dördüncü yerdə şəkərdir - 62 milyon dollar. Amma burada biz bilməliyik ki, bu şəkərin böyük hissəsi qamış şəkərindən, xammalından istehsal olunub. Yəni, şəkərin istehsalı üçün xaricdən xammal gətirilib. İndi biz çuğundura keçəndən sonra 62 milyonun hamısı ölkəmizdə qalacaq, yəni, idxala pul ayrılmayacaq. Hesab edirəm ki, biz şəkərin istehsalını rahatlıqla iki dəfə artırmağa bilirik, ya İmişli rayonunda yerləşən zavodda, ya da geniş vüsət alarsa, yeni zavod tikilə bilər.

Beşinci yerdə pambıqdır. Pambıq keçən il bizə 24 milyon dollar valyuta gətirib. Amma bu, birinci ildir. Əminəm ki, bu rəqəm bu il bundan iki dəfə çox olacaq. Yəni, qeyd etdiyim bu beş pozisiya üzrə ölkəmizə keçən il 350 milyon dollar valyuta gəlib. Biz ancaq bunları iki dəfə artırmaqla görün, rahatlıqla nə qədər böyük valyuta əldə edə bilərik.

Məndə siyahı böyükdür. Burada sənaye, ərzaq, kənd təsərrüfatı malları var. Bu gün müşavirənin ikinci hissəsində dövlət qurumlarının nümayəndələri sahibkarların suallarına cavab verəcəklər və bu məsələləri daha da geniş işıqlandıracaqlar.

Sənaye məhsulları arasında isə birinci yerdə plastik məmulatlardır - təxminən 100 milyon dollar. İkinci yerdə alüminium və ondan hazırlanan məmulatlardır - bu da 100 milyon dollara yaxındır. Biz alüminium sənayesini mütləq sürətlə inkişaf etdirməliyik. Üçüncü yerdə qara metallar və onlardan hazırlanan məmulatlardır - 96 milyon dollar. Dördüncü yerdə qiymətli metallardan hazırlanan məmulatlardır - 77 milyon dollar. Beşinci yerdə kimya sənayesi məhsullarıdır - 55 milyon dollar. Mən bu rəqəmləri nəyə görə səsləndirirəm? Ona görə ki, sahibkarlar da, ictimaiyyət də bunu bilsin, həm müsbət dinamikanı, həm də bizim potensialımızı görsünlər. Ona görə, ixracın inkişafı, artırılması ən əsas məsələlərdən biridir. Bir daha demək istəyirəm ki, dövlət sahibkarlar üçün hər şey edir. Dövlət infrastruktur yaradıb, kreditlər, subsidiyalar verir, fermerləri vergilərdən azad edib, aqrolizinq yaradıb, texnika alıb gətirir və paylayır. Gübrəni 70 faiz güzəştə paylayır, yanacaq da həmçinin. Ticarət evləri yaradıb, ixrac missiyaları, sərgilər təşkil edir. "Azexport" portalı, "Made in Azerbaijan" brendi, investisiya və ixrac təşviqi yaradıb. Bundan sonra sahibkarlara ancaq bunlardan istifadə etmək və öz imkanlarını genişləndirmək, ölkəmizə daha böyük fayda gətirmək qalır.

Sağ olun.

Xalq qəzeti.-2017.-18 aprel.- № 80.-S.4-7.

Qaxda Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə barama, tütün və fındıq istehsalının inkişafı məsələlərinə dair respublika müşavirəsi keçirilib (4 avqust 2017-ci il)

Avqustun 4-də Qaxda Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə barama, tütün və fındıq istehsalının inkişafı məsələlərinə dair respublika müşavirəsi keçirilib. AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlətimizin başçısı müşavirəni giriş nitqi ilə açdı.

Prezident İlham Əliyevin giriş nitqi

- Dünən mən Balakən, Zaqatala, Qax rayonlarında səfərdə olmuşam. Rayonlarda görülən işlərlə tanış olmuşam, əlavə tapşırıq vermişəm və bir daha görürəm ki, bu rayonlarda son illər ərzində çox sürətli inkişaf gedir. Bir çox sosial, infrastruktur, energetika, nəqliyyat, kənd təsərrüfatı, emal sənayesi obyektlərinin açılışlarında iştirak etmişəm. Dünənki bütün tədbirlər əslində, son illər ərzində bu bölgədə və ümumiyyətlə, Azərbaycanda görülən işləri bir daha əyani şəkildə təqdim edir.

Nəinki bu üç rayonda, bütün şimal-qərb zonasında çox sürətli inkişaf gedir. Bu zonaya həm dövlət, həm özəl sektor tərəfindən çox böyük investisiyalar qoyulur. Ancaq əlbəttə ki, burada əsas investisiya qoyuluşunun payı dövlətin üzərinə düşür. Son illərdə bu bölgəyə yolların, elektrik stansiyalarının tikintisi, qazlaşdırma, su təchizatı, suvarma məsələləri, sosial obyektlərin inşası ilə bağlı Azərbaycan büdcəsi hesabına çox böyük investisiyalar qoyulubdur. Məktəblər, xəstəxanalar, sosial obyektlər, idman kompleksləri, turizm obyektləri – bir sözlə, bu gün ölkəmizin şimal-qərb zonası öz sürətli inkişaf dövrünü yaşayır, perspektivləri də çox müsbətdir. Əminəm ki, verilən tapşırıqların yerinə yetirilməsi nəticəsində gələcək illərdə bu müsbət dinamika daha da güclənəcəkdir.

Bugünkü müşavirə bu bölgəyə xas olan ənənəvi kənd təsərrüfatı sahələrinin inkişafına həsr edilib. Tütüncülük, baramaçılıq, fındıqçılıq bu bölgədə əsrlər boyu inkişaf etmişdir. Bu sahələrin ölkəmizdə çox böyük və zəngin ənənələri vardır. Burada mövcud olan torpaq şəraiti, torpağın münbitliyi, iqlim, coğrafi vəziyyət, xarici bazarlara yaxın olmağımız və qədim İpək Yolu üzərində yerləşməyimiz – bütün bunlar bu sahələrin inkişafına təkan vermişdir. Azərbaycan xalqı əsrlər boyu bu sahələrdə çalışırdı və yaxşı nəticələr əldə edirdi. Statistika baxdıqda görürük ki, tütüncülüyn, baramaçılığın, fındıqçılığın ən uğurlu və sürətli inkişaf dövrü ulu öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Məhz onun fəaliyyəti nəticəsində 1970-1980-ci illərin əvvəllərində bu sahələrdə böyük inkişaf təmin edilmişdir. O vaxt bu sahələrdə görülən işlər deməyə əsas verir ki, biz bu gün bu sahələri uğurla bərpa edə bilərik. Nəinki bu sahələr, kənd təsərrüfatının pambıqçılıq, üzümçülük və digər sahələri də Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə uğurla inkişaf etmişdir. Biz bu ənənəvi sahələri bu gün bərpa edirik.

Bugünkü müşavirənin əsas məqsədi ondan ibarətdir ki, görülmüş işlərə yekun vuraq, - çünki son iki il ərzində bu sahələrin inkişafı üçün çox böyük işlər görülmüşdür, - eyni zamanda, gələcək fəaliyyətimiz üçün konkret tədbirlər planı hazırlayaq. Dövlət proqramları da qəbul ediləcəkdir ki, bu ənənəvi sahələr Azərbaycanda daha geniş vüsət alsın.

Ulu öndər Heydər Əliyev Azərbaycandan Moskvaya gedəndən sonra bu sahələrdə də, bütün digər sahələrdə də Azərbaycan tənəzzüllə qarşılaşdı, iqtisadi, sənaye potensialımız yavaş-yavaş aşağı düşməyə başladı və nəticədə müstəqilliyimizin ərəfəsində ölkə iqtisadiyyatı və sənayesi demək olar ki, çox ağır vəziyyətdə idi. Müstəqilliyimizin ilk illərində isə antimillət qüvvələr - AXC-Müsavat cütüylə ölkəmizi demək olar ki, məhvə aparırdı. Həm siyasi böhran, hərbi böhran, vətəndaş müharibəsi, torpaqlarımızın işğal altına düşməsi, eyni zamanda, onların səriştəsizliyi və savadsızlığı ucbatından ənənəvi kənd təsərrüfatı sahələri artıq tənəzzülə uğradı, sənaye istehsalı da həmçinin. O vaxt inflyasiya min faizlərlə ölçülürdü və ölkənin perspektivləri çox qaranlıq idi. Ulu öndər Heydər Əliyev xalqın tələbi ilə hakimiyyətə qayıdıandan sonra 1993-cü ildən başlayaraq ölkəmizdə sabitlik təmin edildi, bütün qanunsuz silahlı birləşmələr tərksilah edildi, qayda-qanun yaradıldı, xaosa, anarxiyaya, hərə-mərcliyə son qoyuldu və Azərbaycan sabitlik dövrünə qədəm qoydu.

O vaxt əlbəttə ki, bizim böyük maliyyə imkanlarımız yox idi, Azərbaycan dünyada çox riskli bir ölkə kimi tanınırdı. Ona görə, ilk növbədə, ölkəmizi dünyada tanımaq, investisiyaları cəlb etmək məqsədi qarşımızda durmuşdu və biz bu məqsədə nail olduq. “Əsrin kontraktı”nın imzalanması bunun bariz nümunəsidir. O vaxt Azərbaycana böyük investisiya axını təmin edən bu tarixi layihə ölkəmizin həyatında xüsusi rol oynamışdır. Eyni zamanda, sənaye istehsalı ilə bağlı çox ciddi addımlar atılmışdır. Xüsusilə o vaxt kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı qəbul edilmiş qərarlar imkan verdi ki, kənd təsərrüfatı inkişaf etməyə başlasın. Kəndlilər, fermerlər yaxşı bilirlər ki, Heydər Əliyevin göstərişi ilə fermerlər torpaq vergisi istisna olmaqla, bütün vergilərdən azad edilmişdir, torpaq islahatı aparılmışdır və inkişafa gedən yolda ilk addımlar atılmışdır. Düzdür, o vaxt bizim maliyyə imkanlarımız çox məhdud idi, ona görə dövlət kənd təsərrüfatına öz maddi dəstəyini lazımı səviyyədə

göstərə bilmirdi. Ancaq özəl sahibkarlıq, bazar iqtisadiyyatına keçid nəticəsində kənd təsərrüfatında inkişaf dövrü başlamışdır.

2004-cü ildə mənim təşəbbüslə regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı qəbul edilmişdir və bu proqramın ölkə tarixində çox böyük rolu vardır. İndi təəvvür edin, əgər o proqram qəbul edilməseydi, bizim bölgələrimiz hansı problemlərlə üzləşə bilirdi. Məhz bu birinci proqramın, ondan sonra ikinci, üçüncü proqramların qəbulu nəticəsində bölgələr dirçəldi, inkişaf etdi, böyük investisiya təmin edildi. 2004-cü ildən bu günə qədər Azərbaycan bölgələrinin inkişafı hesab edirəm ki, tarixi nailiyyətdir. Heç vaxt Azərbaycan tarixində belə qısa müddət ərzində bu qədər işlər görülməmişdir. Bu gün Azərbaycan bölgələrində lazım olan bütün infrastruktur layihələri icra edilib və biz sürətli inkişaf dövrünü yaşayırıq.

O vaxt qarşımızda duran əsas vəzifələr infrastruktur məsələlərini həll etmək idi. Yollarımız bərbad idi, elektrik enerjisi ilə özümüzü təmin edə bilmirdik, qaz təchizatı demək olar ki, bölgələrdə ümumiyyətlə yox idi, Bakının yarısı qazsız idi, meliorasiya ilə bağlı olan layihələr, sadəcə olaraq, kağız üzərində qalmışdı. Biz onları həyata keçirdik və infrastruktur məsələlərinin həlli nəticəsində bu gün Azərbaycan nəinki özünü elektrik enerjisi ilə təmin edir, hətta xaricə də böyük miqdarda ixrac edir və böyük vəsait qazanır. Azərbaycanda tikilmiş 20-dən çox yeni elektrik stansiyası bu imkanları bizə yaratdı. Qazlaşdırma Azərbaycanda hazırda 93 faiz səviyyəsindədir və biz indi dünya üçün, Avropa üçün, qonşu ölkələr üçün qaz təchiz edən etibarlı ölkəyə çevrilmişik. 2004-cü ildən bu günədək, yəni, 2017-ci ilə qədər 11 min kilometr yeni yollar - həm magistral, həm də kənd yolları salınmışdır, böyük meliorasiya layihələri icra edilmiş, Taxtakörpü, Şəmkirçay su anbarları, digər dəryaçalar yaradılmış, kanallar çəkilmişdir və bu proses bu gün də davam etdirilir. Qarşıda duran əsas məsələlərdən biri də fermerləri dayanıqlı su ilə təmin etməkdir.

Sosial infrastruktur yaradıldı, 3 mindən çox məktəb, 600-dən çox xəstəxana, bölgələrdə 50-yə yaxın Olimpiya İdman Kompleksi tikildi. Eyni zamanda, sahibkarlara verilən kreditlər hesabına yüz minlərlə yeni iş yeri yaradılmışdır. Bütövlükdə 2004-cü ildən bu günə qədər 1 milyon yarım iş yeri açılmışdır ki, bunun böyük əksəriyyəti daimi iş yeridir. Demək olar ki, hazırda Azərbaycanda işsizlik kimi bir çox ölkələri incidən, boğan sosial amil yoxdur. İşsizlik 5 faiz səviyyəsindədir. Bu gün işləmək istəyən özü üçün iş tapa bilər. Son iki il ərzində xüsusilə kənd təsərrüfatı, sənaye sahələrində çox böyük işlərin görüldüyünü nəzərə alsaq, Azərbaycanda işsizliyin və yoxsulluğun səviyyəsi daha da aşağı düşəcək. Biz xalqımızı, dövlətimizi bu böyük bələlərdən qurtara bildik.

2004-cü ildən başlayaraq infrastruktur layihələrinin icrası ilə bağlı əsas vəzifələrdən biri ərzaq təhlükəsizliyi idi. Biz əsas diqqətimizi bu sahəyə yönəlttik. Çünki bu, prioritet idi. Yaşlı nəslin nümayəndələri yaxşı bilirlər ki, sovet vaxtında Azərbaycan özünü ətlə, yağla, südlə, toyuq əti ilə təmin edə bilmirdi, bu məhsullar başqa respublikalardan gəlirdi. Biz isə öz növbəmizdə pambıq, üzüm, meyvə, tərəvəz, tütün, fındıq istehsal edib başqa respublikalara göndərirdik. Ancaq müstəqillik dövründə ərzaq təhlükəsizliyi məsələləri ön plana çıxdı. Ona görə, biz əsas diqqəti bu sahəyə yönəlttik. Bunun nəticəsində bu gün taxılçılıqda böyük inkişaf var. Düzdür, bu, hələ ki, bizi tam qane edə bilməz, biz özümüzü hələ tam təmin etmirik, ancaq inkişaf var. Ət istehsalı Azərbaycanın tələbatını demək olar ki, ödəyir. Növbəti illərdə görülməli tədbirlər nəticəsində biz hətta böyük ixrac potensialına da malik olacağıq. Biz özümüzü toyuq əti ilə 100 faiz, süd və süd məmulatları ilə təqribən 80 faiz səviyyəsində təmin edirik. Azərbaycandan böyük həcmdə meyvə-tərəvəz ixrac edilir. Yəni, ərzaq təhlükəsizliyi məsələləri prioritetdir. Deyə bilərəm ki, bu sahədə əldə edilmiş nailiyyətlər çox sevindiricidir. Növbəti illərdə daha da böyük nəticələr olacaq.

O ki qaldı, texniki bitkilərə, bu sahəyə o qədər də diqqət göstərilməmişdir. Bunun da səbəbləri onunla bağlı idi ki, investisiyalar, ilk növbədə, infraquruculuq, ərzaq təhlükəsizliyi məsələlərinə qoyulmalı idi. Bizim digər böyük sosial proqramlarımız var. Xüsusilə məcburi köçkünlərin vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasına milyardlarla vəsait qoyuldu. Ordu quruculuğuna milyardlarla vəsait qoyuldu. Ona görə, texniki bitkilərin inkişafı bir qədər diqqətdən kənarda qaldı. Hesab edilirdi ki, bazar iqtisadiyyatı, özəl sektor bu sahələri də inkişaf etdirəcək. Ancaq gördük ki, dövlətin dəstəyi olmadan bu sahələr inkişaf edə bilmir və bu sahələrdə son illərdə çox böyük tənəzzül müşahidə olunur. Demək olar ki, biz bu sahələri itirirdik. Pambıqçılıq demək olar ki, məhv olurdu. O cümlədən tütünçülüyə maraq göstərilmirdi, baramaçılıq isə ümumiyyətlə, gündəlikdən çıxarılmışdı. Ona görə, bu sahələrə göstərilən diqqət nəticəsində cəmi iki il ərzində dönüş yarandı. Pambıq istehsalı artdı. 2015-ci ildə cəmi 17 min hektarda pambıq əkilirdisə, bu il əkin sahələri 136 min hektara çatdı, cəmi iki il ərzində təxminən 10 dəfə artdı. İstehsal da buna uyğun şəkildə artır və artacaq. Biz indi böyük ixrac imkanlarımızla xarici bazarlara çıxırıq. Nəinki xam pambıq, mahlıç, eyni zamanda, Mingəçevirdə yaranmaqda olan böyük yüngül sənaye kompleksinin fəaliyyətə başlaması nəticəsində biz hazır məhsul ixrac edəcəyik. Digər sahələrdə, misal üçün, fındıqçılıqda. Baxmayaraq ki, fındıqçılıq müstəqillik dövründə artıb. Tütünçülük, baramaçılıqdan fərqli olaraq fermerlər bu sahəyə maraq göstərmişlər. Çox da olmasa, artım var idi. Ancaq biz bu artımı sürətləndirdik. İki il ərzində 18 min hektarda yeni fındıq bağları salınıb ki, bir neçə ildən sonra onlar bar verəcək.

Tütünçülüklə bağlı atılmış ilk addımlar öz nəticəsini verir. Bu müşavirədən sonra çox ciddi proqram qəbul ediləcək. Azərbaycanda baramaçılıq çox geniş vüsət alıb. Hesab edirəm ki, fermerlər, kəndlilər tərəfindən ən çox

maraq göstərilən sahə də baramaçılıqdır. Çünki dövlət hər şeyi öz üzərinə götürüb, bütün lazımi materialları, tingləri verir, bütün sahələr üzrə subsidiyalar verir. Kümçülər 30-40 gün ərzində yaxşı gəlir əldə edirlər. Ona görə, bu ənənəvi sahələrin inkişafı ilə bağlı əlavə tədbirlər görülməlidir. Biz bu gün bu barədə danışacağıq.

O ki qaldı, bizim ümumi iqtisadi inkişaf perspektivlərimizə, mən bu perspektivləri yüksək qiymətləndirirəm. Azərbaycan iqtisadiyyatı inkişaf edir. Bu ilin altı ayının nəticələri bunu deməyə əsas verir. Qeyri-neft iqtisadiyyatımız, qeyri-neft sənayemiz artdı. İxrac 36 faiz, qeyri-neft ixracı 27 faiz artıb. Kənd təsərrüfatı ixracı 40 faizdən çox artıb. Biz 6 ayda valyuta ehtiyatlarını nəinki qoruya bilmişik, görülmüş tədbirlər, düşünülmüş iqtisadi siyasət nəticəsində 3 milyard dollar əlavə valyuta gəlib. Azərbaycana birinci altı ayda 5 milyard investisiya qoyulub. Təsədüfi deyil ki, Davos Ümumdünya İqtisadi Forumu ölkə iqtisadiyyatını rəqabətqabiliyyətliliyinə görə 37-ci yerə layiq görüb. Bu, MDB məkanında birinci göstəricidir. Bu, sadəcə olaraq, görülmüş işlərin təzahürüdür. Makroiqtisadi sabitlik təmin edilib. Manatın məzənnəsi sabitdir. Dövlət xətti ilə ölkə iqtisadiyyatına sərmayə qoyulur. Özəl sektor da buna qoşulub. Qırxa yaxın aqropark yaradılır. Yaxın 1-2 il ərzində bu aqroparklarda istehsal olunacaq məhsul böyük bazarlara ixrac ediləcək, daxili ərzaq təhlükəsizliyi təmin ediləcəkdir.

Bir sözlə, idxaldan asılılığı azaltmaq, daxili tələbatı daxili istehsal hesabına təmin etmək və ixrac imkanlarımızı genişləndirmək məsələləri Azərbaycanda uğurla təmin edilir. Əminəm ki, bugünkü müşavirənin nəticəsində bizim üçün ənənəvi olan sahələr - baramaçılıq, tütünçülük, fındıqçılıq da uğurla inkişaf edəcək, həm fermerlər, kəndlilər daha da böyük fayda görəcək, eyni zamanda, dövlətimiz daha da güclənəcək.

X X X

Qax Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Musa ŞƏKİLİYEV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Baramaçılığın, tütüncülüğün və fındıqçılığın inkişafı ilə bağlı respublika müşavirəsinin Qaxda keçirilməsinə görə rayonumuzun bütün əhalisi adından Sizə dərin minnətdarlığımızı bildiririk. Bu müşavirə rayonumuzun hər bir sakininin, hər bir kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçısının yaddaşında böyük iftixar hissi ilə xatırlanacaq hadisə kimi qalacaq.

Respublikada sahibkarlığa dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi, torpaqlardan səmərəli istifadə olunmaqla ölkədə ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, insanların həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması sahəsində qarşıya qoyduğunuz vəzifələr ali məqsədlərə xidmət edir. Danılmaz həqiqətdir ki, xalqımız həmişə Sizin əmək adamlarına verdiyiniz yüksək qiymətin, göstərdiyiniz əvəzsiz qayğının şahidi olub, bunu özlərinin həyat səviyyələrinin yüksəlməsində aydın hiss ediblər. Bütün bunlara görə Sizə bir daha minnətdarlığımızı bildiririk.

Cənab Prezident, Sizin qeyri-neft sektorunun davamlı inkişafı ilə bağlı qəbul etdiyiniz qərarlar və verdiyiniz tapşırıqlar ölkə iqtisadiyyatının mühüm sahəsi olan aqrar sektorun inkişafına təkan verib və onun tarixi şöhrətini özünə qaytarmağa başlayıb.

Ötən il Sabirabad rayonunda keçirilən ümumrespublika müşavirəsində yerlərdə ixracyönümlü məhsul istehsalının artırılması üçün verdiyiniz tapşırıqların icrası nəticəsində rayonda fındıq bağlarının genişləndirilməsi məqsədilə 2016-cı ilin payız əkini mövsümündə 1275 hektar, 2017-ci ilin yaz əkini mövsümündə isə 513 hektar olmaqla, cəmi 1788 hektar ərazidə yeni fındıq bağları salınıb. Ümumilikdə isə rayonda mövcud olan fındıq bağlarının sahəsi son 3-4 il ərzində 2800 hektar genişləndirilərək 6800 hektara çatdırılıb. Bu istiqamətdə işlərin davam etdirilməsi üçün rayonun müxtəlif əraziləri üzrə səmərəli istifadəsi mümkün olmayan 700 hektara yaxın örüş sahəsinin və kolluq sahənin əkin dövrüəsinə cəlb edilməsi üçün müvafiq işlər görülür.

Cənab Prezident, məlumat üçün bildirmək istəyirəm ki, bölgəmizdə istehsal edilən fındıq dünya bazarında keyfiyyəti ilə fərqləndiyindən ixrac potensialı olduqca yüksəkdir. Cari il ərzində 5 min ton fındıq istehsalı gözlənilir. Məhsul satışından rayona ən azı 13-14 milyon manat məbləğində vəsait daxil olacaq ki, bu da kənd əhalisinin sosial rifahının, yaşayış şəraitinin daha da yaxşılaşmasına ciddi şəkildə təsir edəcək. Maya dəyəri digər kənd təsərrüfatı bitkiləri ilə müqayisədə daha az olduğundan yüksək rentabelliği ilə seçilən, daxili və xarici bazarlarda daimi alıcısı olan fındıq istehsalçıları üçün daha əlverişli hesab edilir. Hazırda məqsədimiz zəruri aqrotexniki tədbirlərin vaxtında və yüksək səviyyədə aparılmasını təmin etməklə yaxın 2-3 il ərzində hər hektardan məhsuldarlığın əhəmiyyətli dərəcədə artırılmasına nail olmaqdır ki, buna da hər cür imkan və şərait var. Bu məqsədlə yerlərdə müntəzəm olaraq keçirilən görüşlərdə həlli vacib aqrotexniki tədbirlərin görülməsi ilə əlaqədar məhsul istehsalçılarının maarifləndirilməsinə xüsusi diqqət yetirilir. Xüsusi qeyd etmək lazımdır ki, yeni fındıq bağlarının salınmasında istifadə olunan pöhrələrə və tinglərə görə subsidiyanın verilməsinin nəzərdə tutulması kənd əməkçilərini daha da ruhlandırır, rayonda fındıqçılığın sürətlə inkişaf etdirilməsinə təkan verib.

Rayonumuz üçün ənənəvi istehsal sahələrindən biri də tütüncülükdür. Bu sahənin inkişaf etdirilməsinə xüsusi diqqət yetirilərək cari təsərrüfat ilində ötən illə müqayisədə 274,8 hektar çox olmaqla 605,8 hektar sahədə tütün əkini aparılıb ki, bunun da 582,3 hektarını "Virçiniya", 8,5 hektarını "Berley" növlü ətirli, 15 hektarını isə digər tütün növləri təşkil edir. Son illər tütüncülüklə məşğul olan sahibkarlara subsidiyaların verilməsi, satınalma qiymətlərinin artırılması kimi dövlət dəstəyinin təmin olunması məhsul istehsalçılarındakı ruh yüksəkliyi yaradıb, rayonda tütün istehsalının genişləndirilməsinə münasibət ciddi şəkildə dəyişib. Cari ildə 5500 tondan artıq yaşıl tütün yarpağı tədarükü gözlənilir ki, bu da 2016-cı illə müqayisədə 1,7 dəfə çoxdur. Tədarük olunmuş tütün məhsuluna görə istehsalçılara 1,1 milyon manatdan artıq vəsait ödəniləcək. 1248 nəfərin mövsümi işlə təmin olunduğu tütün istehsalında hazırda "Virçiniya" növü üzrə 962,2 ton yaş tütün emal müəssisələrinə təhvil verilib.

Möhtərəm cənab Prezident, rayonumuz üçün ənənəvi istehsal sahələrindən biri olmasına baxmayaraq, keçid dövrü ərzində obyektiv və subyektiv səbəblər üzündən istehsalı tamamilə dayandırılmış baramaçılığın inkişaf etdirilməsinə də son illər xüsusi diqqət yetirilir. Respublikada baramaçılığın inkişaf etdirilməsi ilə əlaqədar verdiyiniz Sərəncam və tapşırıqlara uyğun dövlət dəstəyinin təmin olunması rayonumuzun kümçülərində inam və böyük ruh yüksəkliyi yaradıb, nəticədə ötən dövr ərzində ilk dəfə olaraq 2016-cı ildə 3,8 ton, cari ildə isə 12,5 ton yüksək keyfiyyətli barama istehsalı təmin edilib. Baramaçılıqla məşğul olan 72 kümçüyə 50 min manat vəsait ödənilib, 62,6 min manat subsidiyanın verilməsi isə yaxın vaxtlarda təmin olunacaq.

Yaxın gələcəkdə barama istehsalının bir neçə dəfə artırılması üçün yem bazasının gücləndirilməsi məqsədilə 2016-cı ilin payız əkini mövsümündə rayonun ayrı-ayrı ərazilərində Çin Xalq Respublikasından gətirilmiş yüksək məhsuldar 45 min ədəd və 10 min 200 ədəd yerli tut tingi olmaqla, cəmi 55 min 200 ədəd tut tinginin əkilməsi təmin olunub. Eyni zamanda, rayonun daxili imkanları hesabına yetişdirilmiş 60 min tut toxmaçarı inzibati ərazi dairələri üzrə nümayəndəliklərə bölüşdürülərək böyütmə sahələrinə köçürülməsi təmin olunub.

Cənab Prezident, Sizin ipəkçiliyin maddi-texniki bazasının yaxşılaşdırılması ilə bağlı imzaladığımız Sərəncam bu sahənin inkişafına güclü təkan verəcək. Barama istehsalçıları üçün məhsuldar tut ipəkqurdunun cins

və hibrid toxumları ilə təmin edilməsi və bu sahədə seleksiya-damazlıq işlərinin təşkili məqsədilə Qax Damazlıq İpəkçilik Stansiyasının müasir standartlar səviyyəsində yenidən qurulması respublikamızda barama istehsalının sürətli inkişafına zəmin yaradacaq.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizi əmin edirəm ki, ölkədə qeyri-neft sektorunun davamlı inkişaf etdirilməsi üçün verdiyiniz tapşırıqların icrası ilə əlaqədar rayonda tütüncülüyn, fındıqçılığın, baramaçılığın və kənd təsərrüfatının digər sahələrinin inkişafı ilə bağlı bütün imkanları səfərbər edərək qarşıya qoyulan vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gələcəyik.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

X X X

Şəki Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Elxan USUBOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları.

Ölkəmizdə qeyri-neft sektorunun, o cümlədən kənd təsərrüfatının strateji sahələrindən hesab olunan baramaçılığın, tütünçülüyn və qərzəkli meyvə istehsalının inkişaf etdirilməsi ilə bağlı Sizin qəbul etdiyiniz müdrik qərarlar, verdiyiniz tapşırıq və tövsiyələr sayəsində respublikamızda bu sahələrin sürətli yüksəlişi üçün qısa müddətdə əlverişli şərait yaradılıb.

Respublikamızın sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı aparılan uğurlu siyasət ölkəmizin bütün regionlarında olduğu kimi, Şəki rayonunda da öz bəhrəsini verməkdədir. Tapşırığınıza əsasən, rayonumuzda tütünçülüyn, baramaçılığın və qərzəkli meyvə istehsalının inkişaf etdirilməsi məqsədilə bütün qüvvələr səfərbər olunub, yerli icra hakimiyyəti və bələdiyyə orqanları, qabaqcıl təsərrüfat işçiləri bu işə cəlb edilib, tütün əkini ilə məşğul olan sirkətlərlə birgə iş qurulub, təcrübəli tütünçülər və baramaçılarla görüşlər keçirilib, onların təklifləri dinlənilib.

Tarixən ipəkçilik diyarı kimi tanınan Şəkiddə əhalinin əsas məşğuliyyət sahələrindən biri də baramaçılıq olub. Ötən əsrin 70-80-ci illərində Şəki ipək kombinatının istehsal etdiyi məhsullar keçmiş Sovetlər Birliyinin bütün respublikalarına ixrac edilib və öz keyfiyyəti ilə fərqlənib. Bu illərdə rayon üzrə 10 min ev təsərrüfatı barama yetişdirməklə məşğul olub. Lakin təəssüf ki, sonralar Şəki ipək kombinatı fəaliyyətini dayandıraraq, kənd təsərrüfatının bu gəlirli sahəsi diqqətdən kənar qalıb.

Cənab Prezident, Sizin "Azərbaycan Respublikasında ipəkçiliyin maddi-texniki bazasının yaxşılaşdırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında" imzaladığınız Sərəncam ölkəmizdə ipəkçiliyin müasir infrastrukturunun yaradılması, barama toxumçuluğunun təşkili istiqamətində atılan növbəti mühüm addımdır. Nazirlər Kabinetinin son iclasında kənd təsərrüfatının vacib sahələrindən biri olan baramaçılığın inkişafı ilə bağlı verdiyiniz tapşırıqlar rayonumuzda geniş müzakirə edilib, ipəkçiliyin mövcud vəziyyəti təhlil olunub, qarşıda duran konkret vəzifələr müəyyənləşdirilib.

Ötən ilin payız mövsümündə rayonda 50 min yerli, 25 min xaricdən gətirilmiş tut tingi əkilib, yeni kumxanalar qurulub, gənc kumçülərin yetişdirilməsi istiqamətində maarifləndirmə tədbirləri genişləndirilib. Həyata keçirilən tədbirlər rayonda barama istehsalının dinamik inkişafına müsbət təsir göstərib.

Rayonda 2015-ci ildə cəmi 200 kiloqram barama istehsal edildiyi halda, 2017-ci ildə 18 min kiloqram barama istehsalına nail olunub. Məhz Sizin təşəbbüsünüzlə həyata keçirilən operativ tədbirlər nəticəsində bu sahədə ciddi dönüş yaranıb, Şəki ipək kombinatı öz fəaliyyətini bərpa edib. Hazırda 600 nəfər işçinin çalışdığı kombinat cari ildə 244 ton yaş barama tədarük edib.

Qeyd etmək istəyirəm ki, hazırda ipəkqurdunun süni yemlə ilboyu təmin olunması üçün tədqiqatların aparılması, müasir kumxanaların inşası və sair məsələlər üzrə Şəki Şəhər İcra Hakimiyyəti ilə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Şəki Regional Elmi Mərkəzi birgə əməkdaşlıq edir.

Möhtərəm cənab Prezident, aqrar sektorun ən gəlirli sahələrindən biri olan tütünçülüynün inkişafı üçün Şəki rayonu əlverişli təbii iqlim şəraitinə, torpaq və su ehtiyatlarına malikdir. Məhz buna görə də rayon əhalisi uzun illər kənd təsərrüfatının bu sahəsi ilə məşğul olub, tütünçülük rayon iqtisadiyyatının əsasını təşkil edib. Lakin sonralar tütünün alışı qiymətinin aşağı olması bu sahəyə marağın azalması ilə nəticələnib, respublikanın ən böyük tütünçülük rayonlarından olan Şəkiddə tütün istehsalı 15 dəfə azalıb.

Cənab Prezident, Sizin tütünçülüynün inkişafına göstərdiyiniz diqqət və qayğı nəticəsində yerlərdə istehsalçılar arasında bu sahəyə maraq artıb, rayonumuzda tütünçülüynün inkişafında ciddi dönüş yaranıb. Nəticədə, əgər 2015-ci ildə rayonda cəmi 596 hektar sahədə tütün əkilmişdisə, 2017-ci ildə bu rəqəm 843 hektara çatdırılıb. Hazırda rayonun 11 kəndində 2 minə yaxın sakin tütünçülük məşğul olur. Bu il rayonda 2 min 600 ton quru tütün istehsalı proqnozlaşdırılır. Hazırda 968 ton yaş tütün, 12 tona yaxın quru tütün tədarük edilərək emal müəssisəsinə təhvil verilib.

Möhtərəm cənab Prezident, rayonda qərzəkli meyvə istehsalının inkişafına da diqqət yetirilir. Bu baxımdan istehsalın genişləndirilməsi üçün əhali arasında yeni təsərrüfatların yaradılması istiqamətində maarifləndirmə tədbirləri həyata keçirilir, bu sahəyə investorların cəlb edilməsi üçün məqsədyönlü iş aparılır.

2016-cı ilədək rayonda cəmi 979 hektar sahədə fındıq bağı mövcud idi. 2016-cı ilin payız mövsümündə 724 hektar, 2017-ci ilin yaz mövsümündə 58 hektar yeni fındıq bağları salınıb və rayonumuzda fındıq bağlarının ümumi sahəsi 1761 hektara çatdırılıb. Bu ilin payızında 600 hektar ərazidə fındıq bağı salınması nəzərdə tutulur və artıq 550 hektar sahədə təmizlik işlərinə başlanıb. Qeyd etmək istəyirəm ki, bu sahəyə iri həcmdə investisiya yatırmaq istəyən investorlar tərəfindən çoxsaylı müraciətləri nəzərə alaraq rayonumuzda meşə fonduna aid olan, lakin meşə örtüyü olmayan 2 min hektara yaxın torpaq sahəsinin təyinatının dəyişdirilməsinə ehtiyac vardır.

Çox hörmətli cənab Prezident, Sizi əmin edirəm ki, tapşırığınıza müvafiq olaraq, kənd təsərrüfatının bir çox sahələrinin dinamik inkişafının təmin edilməsi üçün bundan sonra da tərəfimizdən bütün imkanlar səfərbər olunacaq, qarşımıza qoyulan vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlməyə çalışacağıq.

Diqqətinizə görə çox sağ olun.

X X X

“Şəki İpək” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti İdarə Heyətinin sədri Nizami QƏRİBOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Hörmətli tədbir iştirakçıları.

Ölkəmizdə baramaçılığın və ipəkçiliyin inkişafında əsaslı dönüş 1970-ci illərin əvvəlindən başlamışdır. Həmin dövrdə ümummilli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən qəbul olunmuş “Azərbaycanda ipəkçiliyin gələcək inkişafına dair tədbirlər” haqqında 1971-ci il 17 mart tarixli 106 nömrəli Qərar baramaçılığın və ipəkçiliyin inkişafına böyük təkan vermiş, görülən tədbirlər nəticəsində sahənin maddi-texniki bazası, sənaye potensialı genişləndirilmişdir. Azərbaycan keçmiş Sovet İttifaqında barama istehsalına görə Özbəkistandan sonra 2-ci, baramanın və ipəyin keyfiyyətinə görə isə 1-ci yerdə olmuşdur.

Lakin sovetlər birliyinin dağılması, iqtisadi əlaqələrin qırılması nəticəsində bir çox sahələr kimi, ipəkçiliyin də tənəzzülə uğraması prosesi baş verdi. Ümummilli lider Heydər Əliyevin ikinci dəfə hakimiyyətə qayıdışından sonra ipək sənayesi yenidən bərpa olundu. Onun bilavasitə tapşırığı, imzaladığı müvafiq Sərəncamla dövlət büdcəsindən vəsait ayrılmaqla kombinat fəaliyyəyə başladı.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin ipəkçiliyin inkişafına dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi, bu sahənin potensial imkanlarından səmərəli istifadə edilməsi, əhalinin məşğulluğunun artırılması məqsədilə 2016-cı il 15 sentyabr tarixli Sərəncamınız bu sahəyə olan marağın güclənməsinə müsbət təsir göstərib.

Tapşırığınıza uyğun olaraq, barama istehsalı ilə məşğul olan şəxslərə son məhsula görə subsidiya verilməsi əhali arasında bu sahəyə marağı daha da artırır. Nəticədə ipəkçiliyin inkişafına yenidən təkan verilib və 2015-ci ildə cəmi bir rayonda 725 kiloqram yaş barama istehsal edildiyi halda, 2016-cı ildə 24 rayon üzrə 70 ton, 2017-ci ildə isə 30 rayonu əhatə etməklə 244 ton yüksək keyfiyyətli yaş barama istehsal olunub. Başqa sözlə, bu il 2015-ci ilə nisbətən 337 dəfə çox yaş barama istehsal edilib.

Bununla bərabər, keçən il baramaçılığın coğrafiyasının genişləndirilməsi məqsədilə çox ciddi addımlar atılıb, 37 rayonda 1,7 milyon tut tingi əkilib. Bu da 2019-cu ildə 1300 ton yaş barama istehsalına imkan yaratmaqla yanaşı, müəssisəmizin tam gücü ilə işləməsinə təmin edəcəkdir.

Qeyd etmək istərdim ki, ipəkçiliyin inkişafının stimullaşdırılması, yeni emal sahələrinin yaradılması, istehsal gücünün artırılması, maddi-texniki bazanın gücləndirilməsi və ipəkçiliyin inkişaf modelinin hazırlanması istiqamətində İqtisadiyyat Nazirliyi ilə birgə araşdırmalar aparılır və bununla əlaqədar xarici təcrübənin öyrənilməsi üçün xarici ekspertlərin cəlb olunması məsələləri müzakirə edilir. Eyni zamanda, ipəkçilik məhsullarının ixrac imkanlarının genişləndirilməsi ilə əlaqədar AZPROMO ilə əməkdaşlıq edirik. Həmçinin müəssisəmizə dövlətin 3 milyon manatadək güzəştli krediti verilib.

Bununla yanaşı, Sizin müvafiq Sərəncamınız ilə Qax Damazlıq İpəkçilik Stansiyasının bərpası, əlavə istehsal sahələrinin yaradılması və müasir avadanlıqlarla təchiz olunmasına ayrılmış 4.5 milyon manat vəsait hesabına ildə 1.2 ton ipəqurdu toxumu istehsal olunacaq ki, bu da daxili tələbatın yerli istehsal hesabına ödənilməsinə təmin edəcəkdir.

“Aqrarkredit” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin köməyi ilə baramaaçan istehsalatı, köhnə qazanxana və baramanın ilkin emalı təsərrüfatlarında bu il əsaslı təmir işləri aparılıb, müəssisənin buxara olan tələbatının tam ödənilməsi üçün xaricdən yeni buxar qazanı gətirilib və qazanxana təsərrüfatı yenidən qurulub. Müəssisənin baramaaçan, burucu, toxucu, kəlağayı və boyaq-bəzək istehsalı yenidən bərpa olunub, 600 nəfər daimi işlə təmin edilib.

Görülən tədbirlər nəticəsində ölkəmizdə yaş barama istehsalının bir neçə min tona çatdırılması 50 mindən çox kəndli-fermer ailəsinin (və yaxud təxminən 200 min nəfərin) tut ipəqurdunun bəslənməsi üçün mövsümi işlə təmin olunacağına, bu işlə əhalinin həssas qruplarının (qadınların və əlillərin) da məşğul ola biləcəyinə, eləcə də “Şəki-İpək” ASC-də 1500-dək daimi iş yerinin açılacağına, beynəlxalq standartlara uyğun xam ipək və ipək məhsulları istehsalı hesabına ölkənin ixrac potensialının artacağına səbəb olacaqdır.

Eyni zamanda, ipəkçilikdə xammal bazasının genişləndirilməsi məqsədilə yeni tut bağlarının salınması üçün yol kənarları, dağətəyi və meşəətrafı ərazilərdən torpaq sahələrinin ayrılması məqsəduyğundur.

Əminliklə demək olar ki, belə əhəmiyyətli addımların atılması nəticəsində gələcəkdə ipəkçilik sahəsində qarşıda duran mühüm məsələlər öz həllini tapacaq, bu sektorun gəlirli sahələrdən birinə çevrilməsinə imkan verəcəkdir.

Cənab Prezident, ipəkçiliyin yenidən inkişaf etdirilməsi, tariximizin və mədəniyyətimizin qorunub saxlanması, gələcək nəsillərə çatdırılması yolunda atılan bu mühüm addım üçün Sizə minnətdarlığımızı bildiririk.

Diqqətinizə görə minnətdarıq.

X X X

Zaqatala Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Mübariz ƏHMƏDZADƏ çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları.

Zati-aliləri, icazə verin, ilk növbədə, zaqatalıların səmimi salamlarını Sizə və müşavirə iştirakçılarına çatdırım.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin diqqət və qayğınız sayəsində ölkəmizin bütün regionları kimi, Zaqatala rayonu da gündən-günə inkişaf edir. Aparılan abadlıq-quruculuq işləri, həyata keçirilən infrastruktur layihələri əhalimiz tərəfindən böyük minnətdarlıq hissi ilə qarşılanır.

Qeyri-neft sektorunun, xüsusilə də ixrac potensialı böyük olan fındıqçılığın, tütünçülüyn, baramaçılığın, pambıqçılığın, gülçülüyn inkişafı ilə bağlı qarşıya qoyduğunuz mühüm vəzifələr, eləcə də əhalinin məşğulluq səviyyəsinin artırılması, yeni iş yerlərinin açılması, torpaqlardan səmərəli istifadə olunması ilə bağlı tapşırıqlarınız kənd təsərrüfatı sahəsinin daha da canlanmasına və inkişaf etməsinə səbəb olub, əhalinin torpağa bağlılığını artırıb.

Möhtərəm cənab Prezident, regionların 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının icrasının ikinci ilinin yekunlarına həsr olunan konfransdakı nitqinizdə söylədiyiniz “Hər il “Kənd təsərrüfatı ili” olmalıdır” fikriniz kənd təsərrüfatının inkişafına diqqət və qayğınızın bariz nümunəsidir.

Zaqatala rayonu üçün ənənəvi olan və ölkəmizə ən çox valyuta gətirən sahələrdən biri fındıqçılıqdır. Fındıqçılığın inkişaf etdirilməsi, mövcud bağların 2 dəfə artırılması ilə bağlı qarşıya qoyduğunuz vəzifələrin icrası üçün rayon icra hakimiyyətində xüsusi qərargah yaradılıb, əhali arasında pöhrələrin satın alınmasının təşviqi işi aparılıb.

Eyni zamanda, fındıq bağlarının salınması üçün sahələr ayrılıb, fındıq istehsalçılarının siyahıları hazırlanıb, pöhrə verəcək bağlar müəyyənləşdirilib, onların sahiblərinin siyahıları hazırlanıb. İcra hakimiyyətinin təşkilatçılığı ilə bu tədbirlərin həyata keçirilməsi nəticəsində əkin üçün 1 milyon 700 min yerli pöhrə müəyyənləşdirilib və onların uçotu aparılıb.

Zati-aliləri, görülmüş tədbirlər nəticəsində 2016-cı ilin yanvar ayının 1-i tarixinə Zaqatala rayonunda mövcud olan 9575 hektar fındıq bağlarının sahəsi 2017-ci ilin yazında 3158 hektar yeni fındıq bağlarının salınması və 4284 hektar kənarda qalan sahələrin uçota alınması nəticəsində 17017 hektara çatdırılıb. Yeni fındıq istehsalçılarının sayı isə 2500 nəfərə yaxındır. Fındıq bağı sahələrinin iki dəfə artırılması istiqamətində işlər davam etdirilir. Məlumat üçün qeyd etmək istəyirəm ki, rayonda ötən ilin payız mövsümündə 5 hektar sahədə fındıq tingliyi yaradılıb ki, burada 300 mindən çox keyfiyyətli fındıq tingi yetişdirilərək sahələrə köçürülməsi üçün hazırlıq işləri görülür.

Zaqatala rayonunun emal müəssisələri tərəfindən 2016-cı ildə 91,1 milyon manat dəyərində fındıq ixrac olunub. Cari ilin 6 ayında isə 30,8 milyon manat dəyərində fındıq məhsulları ixrac olunub ki, bu da ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 74 faiz çoxdur.

Cənab Prezident, ölkədə əhalinin məşğulluq səviyyəsinin artırılması sahəsində qarşıya qoyduğunuz vəzifələr uğurla icra olunur. Uzun illər ərzində tənəzzülə uğrayan və rayonumuz üçün ənənəvi olan baramaçılığın inkişaf etdirilməsi məqsədi ilə 2016-cı ildə proqnozlaşdırılan 1500 kiloqram barama istehsalı 4 dəfə artıq yerinə yetirilməklə 6018 kiloqrama çatdırılıb. 2017-ci ildə 500 kümçünün fədakar əməyi nəticəsində rayon üzrə proqnozlaşdırılan 21 ton əvəzinə 21,4 ton barama istehsal edilərək “Şəki-İpək” ASC-yə təhvil verilib. Kümçülər qısa müddətdə 189,0 min manat gəlir əldə ediblər ki, bunun da 107,0 min manatını dövlət vəsaiti hesabına verilən subsidiya təşkil edir. Bütün bunlar son dövrdə bu sahənin inkişaf etdirilməsi istiqamətində həyata keçirilən zəruri və təxirəsalınmaz tədbirlər sayəsində mümkün olub. Təsədüfi deyil ki, baramanın alış qiyməti əvvəlki ilə nisbətən nəzərəcarpacaq dərəcədə artırılaraq 9 manata çatdırılıb.

Gələcəkdə barama istehsalının artırılması məqsədilə ötən il rayonda 146 min 980 tut tinginin əkilməsi təmin edilib. Xüsusi qeyd etmək istəyirəm ki, əkilmiş bu tinglərin 133 mini məhz Sizin tapşırığınızla Çin Xalq Respublikasından ölkəmizə idxal olunan tut tingləridir. Bu da gələcəkdə yem bazasının bərpa edilməsi nəticəsində rayonda barama istehsalının bir neçə dəfə artmasına səbəb olacaq.

Möhtərəm cənab Prezident, tütünçülüynü inkişaf etdirmək məqsədilə Zaqatala rayonunda əsasən ətirli və qiymətli tütün sortları olan “Berley” və “Virciniya”nın yetişdirilməsinə üstünlük verilir. Bu məqsədlə ötən ildə 601,5 hektar sahədə tütün əkilib, 1198 nəfər mövsümi işə cəlb edilib.

2017-ci ildə rayonda tütün əkilməsi proqnozlaşdırılan 700 hektar əvəzinə fermerlər tərəfindən 743 hektar sahədə müxtəlif tütün sortları əkilib və bu mövsümi işlərə 2236 nəfər cəlb edilib. Artıq rayonda məhsul yığımı işlərinə başlanılıb. Bu günədək sahələrdən yığılmış 1095 ton yaş tütün və 4,6 ton quru tütün emal müəssisələrinə təhvil verilib. 2017-ci ilin birinci yarısında 7,8 milyon manat dəyərində tütün ixrac edilib ki, bu da keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 13 faiz çoxdur.

Sizin iştirakınızla istifadəyə verilmiş “Azərtütün” MMC-nin tütün qəbulu məntəqəsinin və illik emal gücü 3 min ton olan tütün emalı zavodunun fəaliyyətə başlaması rayonumuzda tütün istehsalını xeyli artırmağa imkan yaradıb.

Möhtərəm cənab Prezident, icazə verin, çıxışımın sonunda Sizi əmin edirəm ki, respublikamızda sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi, əhalinin məşğulluq səviyyəsinin artırılması, sərmayələrin cəlb olunması üçün bütün imkanlardan istifadə etməklə aqrar sahənin, xüsusilə də ixrac potensialı böyük olan fındıqçılığın, tütünçülüyn, baramaçılığın və gülçülüyn inkişafı ilə bağlı qarşıya qoyduğunuz mühüm vəzifələrin uğurla yerinə yetirilməsində fəal iştirak edəcək, bu işə layiqli töhfələrimizi verəcəyik.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

X X X

Zərdab Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Lütvəli BABAYEV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları.

Regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair dövlət proqramlarının uğurlu icrası sayəsində respublikamızın bütün bölgələri kimi, Zərdab rayonu da gündən-günə inkişaf edir, abadlaşır. Sizin vaxtaşırı rayonumuza səfər edərək yeni tikilən obyektlərin açılışında iştirakınız və ictimaiyyət nümayəndələri ilə görüşləriniz əhalimizdə yüksək əhval-ruhiyyə yaratmaqla, rayonumuzun hərtərəfli inkişafına böyük təkan verib. Aparılan abadlıq-quruculuq işləri, həyata keçirilən yeni-yeni layihələr rayon sakinləri tərəfindən böyük minnətdarlıq hissi ilə qarşılanır.

Sizin rəhbərliyinizlə qeyri-neft sektorunun, xüsusən də aqrar sahənin inkişaf etdirilməsi istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər ölkəmizdə bütün növ kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının artmasına, ərzaq təhlükəsizliyinə, əhalinin məşğulluq səviyyəsinin yüksəlməsinə və insanların sosial vəziyyətinin daha da yaxşılaşmasına xidmət edir.

Ölkəmizdə pambıqçılığın, baramaçılığın, tütünçülüyn, fındıqçılığın və kənd təsərrüfatının digər sahələrinin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı verdiyiniz tapşırıqlar kənd həyatının canlanmasına, əhalinin dövlətimizə və onun müdrik rəhbərinə məhəbbətinin daha da artmasına səbəb olub. Biz bunu ölkəmizin kənd təsərrüfatı rayonlarından biri olan Zərdabın timsalında aydın şəkildə görürük.

Möhtərəm cənab Prezident, fındıqçılıq, tütünçülük və baramaçılığın inkişafı məsələlərinə həsr olunmuş bugünkü müşavirənin keçirilməsi bu sahə ilə məşğul olan insanlara göstərdiyiniz diqqət və qayğının parlaq təzahürüdür. Məlumat üçün bildirmək istəyirəm ki, tarixən Zərdab rayonunun əhalisi baramaçılıqla məşğul olub, keçmiş Sovetlər Birliyi dövründə 293 ton barama tədarük ediblər. Azərbaycanın bütün təbii sərvətləri kimi baraması və ipəyi də dünyada özünəməxsus şöhrət qazanıb. Baramaçılıqla bağlı keçirilən beynəlxalq konfranslarda Azərbaycan baraması, xüsusən Zərdab baramasının ipəyi parlaqlığına və keyfiyyətinə görə daim yüksək qiymətləndirilib.

Cənab Prezident, son illərdə respublikamızda baramaçılığın inkişafına dair verdiyiniz tapşırıqlar, qəbul olunmuş qərarlar Zərdab rayonunda baramaçılığın dirçəlməsinə böyük təkan verib. Uzun fasilədən sonra 2016-cı ildə baramaçılarımız bu işlə məşğul olmağa başlayıb və 5710 kiloqram barama tədarük ediblər.

2016-cı ilin dekabr ayında Azərbaycanın Birinci xanımı Mehriban Əliyeva ilə birlikdə rayonumuzda səfərdə olarkən Sizin Zərdabda tədarük edilmiş 6 tona yaxın baramanın gələn il ən azı 3 dəfə artırılması ilə bağlı tapşırığınızı məsuliyyətimizi qat-qat artırıb və cari ildə baramaçılarımız daha yaxşı işləyərək 24 ton proqnoz tapşırıqına qarşı 27 tondan çox barama tədarük ediblər. Bu göstərici 2016-cı ilə nisbətən təqribən 5 dəfə çox olmaqla, respublikada əldə olunan ən yüksək göstəricidir. Rayonun Məlikli kəndində kümçü İsrayıl Abbasov 263 kiloqram, Bıçaqçı kəndində kümçü Əmrah Aslanov 235 kiloqram, Yuxarı Seyidlər kəndində kümçü Yusif Musayev 215 kiloqram barama tədarük edərək yüksək nəticəyə nail olublar. 700 nəfərə yaxın kənd sakini mövsümi işlə təmin edilib. Baramaçıların ailə büdcəsinə 240 min manatdan çox vəsait daxil olub ki, bunun 106,8 min manatını emal müəssisəsi ödəyib, 133,3 min manatı isə dövlət tərəfindən ödənilən subsidiya olub.

“Azərbaycan Respublikasında ipəkçiliyin inkişafına dövlət dəstəyi haqqında” Sərəncamınızla yaş baramanın hər kiloqramına görə baramaçılara subsidiyanın verilməsi, xarici ölkədən gətirilən tut tinglərinin yerlərdə əkilməsi baramaçılığın inkişafına çox böyük stimül yaradıb. Təkcə 2016-cı ildə Zərdab rayonu ərazisində 260 mindən çox tut tingi əkilib ki, bu da yaxın illərdə daha yüksək səviyyədə barama istehsalı üçün yeni imkanlar yaradacaq.

Hazırda kümçülərimiz 2018-ci ildə daha yüksək nəticələrə nail olmaq məqsədilə yem bazasının möhkəmləndirilməsi, ipəkqurdu bəslənməsinə lazımi şəraitin yaradılması, tut bağlarına xidmətin yaxşılaşdırılması üçün əlavə tədbirlər görürlər. 2018-ci ildə rayonumuzun baramaçıları 50 tona yaxın yaş barama tədarük etmək əzmindədirlər.

Möhtərəm cənab Prezident, icazənizlə bu yüksək kürsüdən mənə verdiyiniz fürsətdən istifadə edərək, zərdablı kümçülərin bir xahişini səsləndirmək istərdim. Qarşıdakı illərdə barama tədarükü sahəsində hədəflərimizin daha yüksək olduğunu nəzərə alaraq, kümçülərin tədarük etdikləri baramanın vaxtında təhvil verilməsi üçün Zərdab rayonunda barama qəbulu məntəqəsinin yaradılması üçün aidiyyəti təşkilatlara müvafiq göstəriş verilməsini xahiş edirik.

Bütün bu qeyd olunanlarla yanaşı, bildirmək istəyirəm ki, cari ildə taxılçılarımız da uğurlu nəticələr qazanıblar. Keçən ilə nisbətən 6 min 721 ton çox olmaqla, 58 min 822 ton taxıl istehsal edilib ki, bu da rayonun tarixində ən yüksək göstərici olmaqla, hər bir zərdablıya 1017 kiloqram taxıl düşməsi deməkdir. Buğda istehsalı üzrə məhsuldarlıq 31 sentner təşkil edib. Eyni zamanda, 2017-ci ildə ötən ilə nisbətən 4 dəfə çox, 3232 hektar sahədə pambıq əkilib və becərmə işlərinə 2200 nəfərə yaxın işçi qüvvəsi cəlb olunub.

Tapşırıqlarınıza əsasən, torpaqlardan daha səmərəli istifadə olunması məqsədilə əkinəyararlı yeni torpaq sahələrinin dövrüyyəyə daxil edilməsi, yeni aqroparkın yaradılması, torpaq sahələrinin suvarılması işinin yaxşılaşdırılması, o cümlədən 10 min hektar torpaq sahəsinin suvarılması üçün Kür çayından 15 kilometr məsafəyə su xəttinin çəkilişinin qısa müddətdə təmin edilməsi rayonumuzda aqrar sahənin inkişafına öz müsbət təsirini göstərəcəkdir.

Çıxışımın sonunda Sizi əmin etmək istəyirəm ki, respublikamızda aqrar sektorun inkişafı sahəsində qarşıya qoyduğunuz mühüm vəzifələrin rayonumuzda uğurla icra olunması üçün bütün imkanları səfərbər edəcək, qarşıdakı illərdə daha yüksək nəticələrə nail olmaq məqsədilə bu işlərə öz layiqli töhfələrimizi verəcəyik.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

X X X

Fındıq İstehsalçıları və İxracatçıları Assosiasiyasının sədri İsmayıl ORUCOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkədə aparılan islahatlar, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, sahibkarlığın inkişafı, eləcə də mövcud çağırışların tələblərinə uyğun çevik iqtisadi islahat tədbirləri sayəsində ölkə iqtisadiyyatı öz dayanıqlılığını möhkəmləndirir və bütün bu nailiyyətlər Sizin fədakar əməyiniz, apardığınız uğurlu siyasətin nəticəsidir.

Cənab Prezident, kənd təsərrüfatının ən perspektivli sahələrindən biri olan fındıqçılığın inkişafı ilə bağlı verdiyiniz tapşırıqlara uyğun olaraq yeni fındıq bağları salınır və ixrac potensialı genişləndirilir. Bundan əlavə, fermerlər arasında maarifləndirmə işlərinə də diqqət artırılıb. Belə ki, beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq yeni fındıq bağlarının suvarma suyu ilə təminatı mümkün olan meşəətrafi sahələrdə salınması, müasir suvarma sistemlərinin tətbiq olunması və mövcud bağlara düzgün aqrotexniki qulluq göstərilməsi istiqamətində müvafiq təşviqat tədbirləri aparılır.

Sizin 2017-ci il 17 aprel tarixində Yevlax şəhərində qeyri-neft ixracatçılarının respublika müşavirəsində fındıqçılığın inkişaf etdirilməsi və fındıq ixracının artırılması ilə bağlı verdiyiniz tapşırığa uyğun olaraq, respublikanın 13 rayonu üzrə 40 min hektardan artıq ərazidə fındıq bağlarının salınması nəzərdə tutulur. 2016-2017-ci illərdə 16.3 min hektar fındıq bağları salınıb, 2017-2018-ci illərdə daha 10 min hektar salınacaq.

Fındıqçılığın inkişafına göstərilən dövlət dəstəyi tədbirlərindən biri də yeni fındıq bağlarının salınması, tədarükü, emalı və ixracı layihələrinin maliyyələşdirilməsinə İqtisadiyyat Nazirliyinin Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu tərəfindən dövlətin güzəştli kreditlərinin verilməsidir. Bu məqsədlə 50-dən çox sahibkara 10.6 milyon manat, o cümlədən 2017-ci ilin ötən dövrü ərzində fındığın tədarükü, emalı və ixracyönümlü layihəyə 600 min manat güzəştli kredit verilib.

Cənab Prezident, keçən il fındıq qeyri-neft sektoru üzrə ən böyük ixrac məhsulu olub. Bu ilin 1-ci yarımili ərzində isə 32.3 milyon ABŞ dolları dəyərində fındıq ixrac edilib. İlin sonunadək fındıq ixracında artım gözləyirik.

Bu istiqamətdə dövlət dəstəyi ilə keçirilən təşviqat tədbirləri xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, biz İqtisadiyyat Nazirliyi ilə əməkdaşlıq əlaqələri yaradaraq ixrac təşviqinin ödənilməsi mexanizminə qablaşdırılmamış fındıq ləpəsinin də əlavə olunması üçün birgə işlər aparırıq. Bundan əlavə, “Made in Azerbaijan” brendinin tanınması ilə bağlı tədbirlərdən geniş istifadə edirik.

İxrac coğrafiyasının genişləndirilməsi məqsədilə Rusiyanın Moskva şəhərində “WorldFood-2017” və Almaniyanın Köln şəhərində “Anuga-2017” sərgilərində iştirak edəcəyik.

Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən fındıq ləpəsinin laborator analizlərinin aparılması üçün müvafiq avadanlıqlar alınaraq Zaqatala rayonuna gətirilib və avqust ayının sonunadək quraşdırılıb istifadəyə veriləcəkdir.

Respublikamızda “Ata-baba”, “Yağlı fındıq”, “Gəncə fındığı”, “Əşrəfi fındıq” sortları geniş becərilir. Azərbaycana məxsus və dünyada ən keyfiyyətli fındıq növlərindən olan və əsasən Zaqatala, Balakən və Qaxda yetişdirilən “Ata-baba” sortuna dünyada daha çox tələbat vardır. Odur ki, bu sortu xarici müştərilər arasında Azərbaycan brendi kimi təbliğ edirik.

Qarşımızda duran əsas hədəflərdən başlıcası istehsal olunan məhsulun keyfiyyətinin davamlı surətdə yüksəldilməsi, rəqabətqabiliyyətliliyin qorunub saxlanması, məhsuldarlığın artırılması və ixracın genişləndirilməsidir.

Diqqət göstəriləcək əsas məsələlərdən biri də mövcud fındıq emalı müəssisələrinin modernləşdirilməsi, ISO 22000 standartının emal müəssisələrində tətbiq olunması və müasir texnologiyaların tətbiqi ilə yeni emal müəssisələrinin yaradılmasının təşviq edilməsidir.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin fındıqçılığın inkişafını daim diqqətdə saxlamağınız biz sahibkarları öz işlərimizdə daha da məsuliyyətli olmağa sövq edir. Sizi əmin edirik ki, qarşıya qoyduğumuz hədəflərə çatmaq üçün bundan sonra da bütün səylərimizi səfərbər edərək, ölkəmizin inkişafı naminə həmişə Sizin yanınızda olacağıq.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

X X X

Füzuli Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Ali ALIYEV çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident.

Respublikamızın sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı aparılan uğurlu siyasət ölkəmizin bütün regionlarında olduğu kimi, Füzuli rayonunda da öz bəhrəsini verməkdədir. Bu, xüsusilə kənd təsərrüfatı sahəsində daha çox hiss olunur.

Füzulililər Sizin qeyri-neft sektorunun, xüsusilə aqrar sahənin davamlı inkişaf etdirilməsi ilə bağlı qarşıya qoyduğunuz vəzifələrin iqtisadiyyatımızın möhkəmlənməsinə, əhalinin həyat səviyyəsinin yüksəldilməsinə xidmət etdiyini yaxşı bilir və Ulu Öndərlə başlanan bu kursun Sizin səylərinizlə dönmədən həyata keçirilməsini yüksək qiymətləndirirlər.

Bu gün füzulililər kənd təsərrüfatı sahəsinə çox böyük maraq göstərirlər. Sizin rəhbərliyinizlə keçən ilin aprel ayında Azərbaycan Ordusunun qazandığı möhtəşəm qələbə, strateji əhəmiyyətə malik olan Lələtəpə yüksəkliyinin və on min hektarla ərazinin işğaldan azad olunması, eyni zamanda, Sizin tapşırığınızla bu yaxınlarda Horadizə çox yaxın məsafədə yerləşən Cəbrayıl rayonunun Cocuq Mərcanlı kəndinin qısa müddətdə bərpa olunması və əhalinin geri, öz doğma torpaqlarına qayıtması füzulililərin ümidlərini qat-qat yüksəldib, onların yaşamaq, işləmək əzmini daha da artırır.

Cəbhə bölgəsində, düşmənlə bir neçə addımlıqda yaşayan füzulililər Ali Baş Komandana, Azərbaycan Ordusuna inanaraq, güvənərək yaşayır, işləyir və öz güzəranlarını qururlar.

Cənab Prezident, baramaçılığın uzun fasilədən sonra bərpa edilməsi füzulili məcburi köçkünlər tərəfindən böyük sevinclə qarşılanıb. Ulu öndər Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövrdə, xüsusilə 1970-1980-ci illərdə baramaçılıq Füzuli rayonunda ən inkişaf etmiş və gəlirli sahələrdən hesab olunurdu. Həmin dövrdə rayonda 232 ton barama istehsal olunaraq bu sahədə ən yüksək göstərici əldə edilmişdir. Bu vacib və strateji sahəni inkişaf etdirməklə baramaçılarımız yüksək gəlir götürmüşlər.

1992-ci ildə rayonda baramaçılıq tənəzzülə uğrayıb.

Baramaçılıq qısa müddətdə - 40-45 gün ərzində yüksək gəlir gətirən sahədir. O vaxtlar elə ailələr var idi ki, 1 tona yaxın barama təhvil verərək yüksək gəlir əldə edirdilər.

Sizin baramaçılığın inkişafı ilə bağlı tapşırığınızdan sonra rayon icra hakimiyyəti bu sahəni inkişaf etdirmək, kümçülərin maddi maraqlarını təmin etmək üçün genişmiqyaslı tədbirlər həyata keçirdi. Mövcud imkan və potensial araşdırıldı, tut ağacları pasportlaşdırıldı. Kümçülər arasında geniş maarifləndirici söhbətlər və izahat işləri aparıldı. Bu sahənin inkişafının faydaları barədə geniş məlumatlar verildi.

Görülmüş tədbirlər nəticəsində bu sahədə təcrübəsi və səriştəsi olan kümçülərimiz rayon icra hakimiyyətinə müraciət edərək bu gəlirli sahəni inkişaf etdirməyi, nəticə etibarilə həyat şəraitlərinin daha da yaxşılaşdırılmasını xahiş ediblər.

Hazırda əhali bu sahəyə çox ciddi maraq göstərir. Xüsusilə bazarda 1 kiloqram yaş baramanın qiymətinin 4 manat olması, Sizin Sərəncamınızla barama istehsalı ilə məşğul olan şəxslərə baramanın hər kiloqramına görə 5 manat subsidiya verilməsi cəbhə bölgəsində yaşayan füzulililərin bu sahəyə marağını daha da artırır.

Rayonun işğaldan azad olunmuş yaşayış məntəqələrindəki çəkil ağaclarının müəyyən hissəsinin qorunub saxlanması, ən əsası isə rayonun bu sahədə təcrübəli kümçülərinin olması ipəkçiliyin inkişafı üçün stimül yaradıb.

Bu baxımdan da barama saxlamaq üçün rayonda normal şəraiti olan yerlər müəyyənləşdirilib və yem bazası yaradılıb.

Baramaçılıqla bağlı bəzi rəqəmləri Sizin diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm. 2016-cı ildə kümçülərimiz 3 tondan artıq barama istehsal edib, satdıqları məhsulun pulunu gecikmədən alıb. Keçən ilin nəticəsi əhalimizin baramaçılığa olan diqqət və marağını artırır, ötən ilin payızında 42 min ədəddən artıq tut tingi alınmışdır.

Cari ildə rayonda 207 kümçü tərəfindən qısa müddətdə 25 tona yaxın çox keyfiyyətli yaş barama istehsal olunub, bu da əvvəlki illə müqayisədə 8 dəfə çoxdur. İstehsal olunan məhsulun pulu kümçülərə plastik kartlar vasitəsilə ödənilib. İki aydan az müddətdə barama istehsalına görə rayona 220 min manata yaxın vəsait daxil olub. Həmçinin əhalinin məşğulluğu təmin edilib, 1200 nəfərdən artıq insan mövsümi işə cəlb olunub. Bütün bunlara görə Sizə füzulililərin dərin minnətdarlığını çatdırıram.

Bildirirəm ki, artıq 2018-ci il üçün rayonda ipəkqurdu saxlayacaq kümçülər müəyyənləşdirilib, onlarla yerlərdə görüşlər keçirilməsinə başlanılıb, ərazidə yeni toxmaçarların salınması, tut tinglərinin əkilməsi üçün yerlər müəyyənləşdirilib, mövcud olan tut ağaclarının budanmasına başlanılıb. Bu da gələcəkdə barama istehsalının daha da artacağına əsas verir.

Zati-aliləri, düşmənlə üz-üzə dayanan rayonumuzun əhalisi Sizə güvənərək digər sahələrlə yanaşı, strateji və gəlirli sahə olan baramaçılığın Ulu Öndərin dövründəki şöhrətinin bərpa etdirilməsində, beləliklə də əhalinin sosial-rifah halının yaxşılaşdırılmasında fəal iştirak edəcək, qarşıya qoyulan vəzifələrin vaxtında və layiqincə yerinə yetirilməsi üçün var qüvvəsi ilə çalışacaq.

Diqqətinizə görə çox sağ olun.

X X X

Zaqatala rayonu “Dağlar” kəndli-fermer təsərrüfatının rəhbəri Telman HƏSRƏTOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Hörmətli tədbir iştirakçıları.

Respublikada tütüncülüynün elmi əsaslarla inkişafı ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında həyata keçirilən aqrar siyasət nəticəsində çox sürətlə inkişaf etdirilib, bu sahənin böyük sənaye potensialı yaradılıb. Həmin illərdə torpaqlarda meliorativ tədbirlər həyata keçirilib, irriqasiya sistemləri qurulub, tütüncülüynün elmi bazası gücləndirilib. Lakin müstəqilliyin ilk illərində bütün sahələrdə baş vermiş tənəzzül tütüncülükdə də özünü göstərmiş, tütün əkinini və istehsalı xeyli azalmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident, tütüncülüynün inkişafına göstərdiyiniz diqqət və qayğı sayəsində son illərdə bu sahədə xeyli iş görülüb. Bu sahənin inkişafı ilə bağlı verdiyiniz dəyərli tövsiyələr və göstərilən dövlət dəstəyi tədbirləri fermerlərin tütün əkininə marağının artmasına səbəb olub və nəticədə əkin sahələri genişləniib. Ənənəvi növdən olan tütünlərin istehsalı bərpa olunaraq, daha qiymətli tütün növlərindən olan “Virciniya” və “Berley” növlü tütünlərin istehsalı artırılmaqdadır. Eyni zamanda, tütün əkinlərinin coğrafiyası genişləndirilir, tütüncülüklə məşğul olan fermerlərin sayı ilbəil artır.

Bu sahənin hərtərəfli dəstəklənməsi məqsədilə dövlət tərəfindən müxtəlif yardım və təşviq mexanizmləri tətbiq edilir. Belə ki, dövlət tərəfindən güzəştli kreditlərin verilməsi, aqrolizinq xidmətlərinin göstərilməsi və son məhsula görə subsidiyanın verilməsi bu sahənin inkişafını daha da stimullaşdırır. Eyni zamanda, istehsal olunmuş tütünün ixrac bazarlarına çıxarılması və ixrac missiyalarında iştirakla bağlı AZPROMO ilə əməkdaşlıq edərək yeni dəstək mexanizmləri üzərində çalışırıq.

Sevindirici haldır ki, ötən il tütün əkənlər bu il əkin sahələrini xeyli genişləndiriblər. Elə bizim təsərrüfatda da xeyli artım var. Belə ki, əgər keçən il 65 hektar sahədə tütün əkmışdiksə, bu il əkin sahəmizi dövlətin güzəştli kreditlərindən istifadə etməklə 110 hektara çatdırmışıq. Artıq cari ilin məhsulunun yığımına başlamışıq və “Azərtütün” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin köməyi ilə tütünün tədarükü yüksək tempə aparılır.

Cənab Prezident, tütüncülükdə aqrotexniki qaydalara düzgün əməl etməklə məhsuldarlığın artırılması və məhsulun keyfiyyətinin yüksəldilməsi hesabına hər hektardan təxminən 1000 manat mənfəət əldə etmək mümkündür.

“Azərtütün” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin idarə etməsini həyata keçirən “Aqrarkredit” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti tərəfindən İsrail, İtaliya, Türkiyə, Bolqarıstan, Belarus və digər ölkələrdən dəvət olunmuş mütəxəssislər dəfələrlə tütüncülük rayonlarında, o cümlədən bizim təsərrüfatda olub, bir sıra səmərəli tövsiyələr veriblər.

Möhtərəm cənab Prezident, icazə verin tütüncülüynün inkişafında qarşılaşdığımız bəzi çətinliklər barədə Sizə qısa məlumat verim. Məlumdur ki, tütünün həcmi və keyfiyyəti, ilk növbədə, torpağın düzgün seçimi və torpağın laboratoriyada təhlili ilə bağlıdır. Ona görə də aidiyyəti qurumlar tərəfindən tütün əkinini üçün massiv və suvarılan ərazilərdən torpaqların ayrılması və torpağın tərkibinin öyrənilməsində bizə müvafiq kömək göstərilməsini məqsədəuyğun hesab edirik.

Bizim regionda əkin sahələri əsasən şərti suvarılandır. Su qıtlığı ilə üzləşməsək də, müasir suvarma sistemlərinin qurulması bizim işimizə xeyli kömək etmiş olardı.

Bundan əlavə, tütüncülükdə toxumçuluğun həlledici rolu vardır. Vaxtilə respublikada bu iş təşkil olunmuşdu. Hazırda isə toxumu çox baha qiymətə valyuta ilə xaricdən almağa məcburuq. Bəzən aldığımız toxum gözlədiyimiz nəticəni vermir. Ona görə də toxumçuluq təsərrüfatlarının yaradılmasına ciddi ehtiyac var.

“Azərtütün” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti tərəfindən hazır məhsul tam şəkildə tədarük edildiyi üçün, əkin sahələrini genişləndirmək və ənənəvi tütün növlərini də yetişdirməklə daha çox tütün istehsal edə bilirik. Bunun üçün tütünqurutma kameralarının sayının artırılmasına ehtiyac var.

Biz tütün istehsalçıları ümidvarıq ki, bu kimi əhəmiyyətli addımların atılması tütüncülüynün inkişafını daha da sürətləndirəcək, qarşıda duran hədəflərə çatmağımıza şərait yaradacaqdır.

Cənab Prezident, qazandığımız uğurlar Sizin dəqiq hesablanmış və uzaqgörən iqtisadi siyasətiniz nəticəsində mümkün olub. Bütün bunlara görə Sizə bir daha dərin təşəkkürümüzü bildiririk.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

X X X

Balakən Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı İslam RZAYEV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları.

İcazə verin hər birinizi Balakən rayon ictimaiyyəti adından salamlayım.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin diqqət və qayğınız sayəsində ölkəmizin bütün regionları kimi, Balakən rayonu da gündən-günə inkişaf edir və müasirləşir. Sizin çox böyük uzaqgörənliklə müəyyən etdiyiniz və həyata keçirdiyiniz yeni iqtisadi kurs, o cümlədən aqrar sahənin inkişafı ilə bağlı tapşırıqlarınız öz müsbət nəticələrini verməkdədir. Biz bunu artıq ölkəmizin mühüm kənd təsərrüfatı rayonlarından biri olan Balakənin timsalında çox parlaq şəkildə görməkdəyik.

Cənab Prezident, Sizin kənd təsərrüfatının ənənəvi sahələrinin inkişaf etdirilməsi, kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı, torpaqlardan səmərəli istifadə olunması, əhalinin məşğulluğunun təmin edilməsi ilə bağlı verdiyiniz tapşırıqlar biz balakənlilərin ürəyincə oldu. Kənd təsərrüfatının inkişafına dair tapşırıq və tövsiyələriniz rayonumuzun iqtisadi inkişafına böyük təkan verdi. Fermerlər, keçmiş təsərrüfat işçiləri və bələdiyyələr tütünçülüyn, baramaçılığın və fındıqçılığın inkişaf etdirilməsi sahəsində qarşıya qoyulmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsi işlərinə cəlb edildilər. İlk olaraq bütün mülkiyyət növləri üzrə torpaq sahələrindən səmərəli istifadənin vəziyyəti araşdırılıb, əkin məqsədləri üçün istifadə olunmayan, eləcə də səmərəsiz istifadə olunan sahələrdə fındıq, tütün, qarğıdalı və digər məhsulların əkini təmin edilib. Artıq hər bir torpaq sahibi yaxşı bilir ki, torpaq əvəzsiz sərvətdir, onun birinci iş yeridir və mülkiyyətində olan torpağı əkib-becərməli, səmərəli istifadə etməlidir.

Möhtərəm cənab Prezident, məlumat üçün bildirmək istəyirəm ki, rayonumuzda ötən dövr ərzində tütünçülüyn inkişaf etdirilməsi ilə bağlı tütün əkiləcək torpaq sahələri və istehsalçılar müəyyən edilib və emal müəssisələri ilə müqavilələr bağlanıb. 2016-cı ildə 501 hektar sahədə tütün əkilməklə 211,2 ton quru tütün istehsal olunub. 2017-ci ildə 528 hektar sahədə tütün əkilib, 250 ton quru tütün istehsalı, 450 min manat gəlirin əldə olunması gözlənilir. 1426 nəfər mövsümi işlə təmin olunub, hazırda “Virciniya” növü üzrə 353,8 ton yaş tütün, ənənəvi yerli növ üzrə 5,4 ton quru tütün emal müəssisələrinə təhvil verilib. Fərsətdən istifadə edib bildirmək istəyirəm ki, tütün istehsalını daha da stimullaşdırmaq və məhsulun keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq üçün rayonda “Azərtütün” MMC-nin 500 ton gücündə qurutma kamerasının açılmasına ehtiyac vardır.

Balakən zəngin baramaçılıq ənənələri olan rayonlardan biridir. Cənab Prezident, Sizin kənd təsərrüfatının, xüsusilə baramaçılığın inkişafına göstərdiyiniz diqqət və qayğı, bu istiqamətdə atılmış konkret addımlar nəticədə bu sahənin dirçəlməsinə səbəb olub. Baramaçılığın daha da inkişaf etdirilməsi və onun yem bazasının yaxşılaşdırılması üçün 100 min yeni tut tinginin əkilməsi təmin edilib.

Cari ildə rayonda 115 istehsalçı tərəfindən ipəkqurdu bəslənilib, nəticədə 2016-cı ildəkindən 3,4 dəfə çox, yəni, 11 ton barama istehsal olunub. Baramaçılığın inkişafına dair Sizin verdiyiniz tapşırıqın icrası nəticəsində rayonumuzun 348 nəfər sakini müvəqqəti işlə təmin olunub, barama tədarükündən 43,6 min manat gəlir əldə edilib. Bundan əlavə, 2017-ci ildə istehsal olunan məhsula görə kəndlülərə 54,4 min manat məbləğində subsidiya hesablanıb.

Balakən rayonunun ən gəlirli və strateji əhəmiyyətli kənd təsərrüfatı sahələrindən biri də fındıqçılıqdır. Balakən fındığı yüksək keyfiyyəti və məhsuldarlığı ilə seçilməklə əhalinin ailə büdcəsinin formalaşmasında böyük rol oynayır. Rayon üzrə fındıq bağlarının ümumi sahəsi 7929,8 hektardır ki, onun da 2264,2 hektarı 2016-2017-ci illərdə salınan yeni bağlardır. 2016-cı ildə fındıq bağlarından 4 min ton məhsul tədarük olunmaqla, 12 milyon manatdan çox gəlir əldə edilib. Cari ilin payız mövsümündə isə daha min hektar sahədə yeni fındıq bağları salınacaqdır.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin tapşırıqınıza əsasən regionların sosial-iqtisadi inkişafına dəstək vermək, regional inkişafda vətəndaş iştirakını təmin etmək, rayon əhalisinin məşğulluq səviyyəsinin artırılmasına nail olmaq məqsədilə pilot layihə çərçivəsində Balakəndə “ABAD Mərkəz” yaradılıb. “ABAD” layihəsi çərçivəsində rayonumuzda 12 ailəyə kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı üçün müasir standartlara uyğun zəruri avadanlıqla təchiz edilmiş konteynerlər verilməklə istehsalə hazır vəziyyətə gətirilib.

Hörmətli cənab Prezident, qarşıya qoyduğunuz vəzifələr şərəfli olduğu qədər də məsuliyyətlidir. Rayon əməkçiləri adından Sizi əmin edirəm ki, kənd təsərrüfatı sahəsində yüksək məhsul istehsalına nail olacaq, əhalinin məşğulluğunu təmin edəcək və qarşıya qoyduğunuz bütün vəzifələri sona qədər uğurla yerinə yetirəcəyik.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

X X X

Dövlətimizin başçısı müşavirədə yekun nitqi söylədi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

-Bugünkü müşavirə bir daha onu göstərir ki, tütüncülüyn, baramaçılığın, fındıqçılığın inkişafına çox böyük dəstək var və diqqət göstərilir. Əminəm ki, bugünkü müşavirədən sonra bu sahələrdə daha da sürətli işlər aparılacaq. Bu gün səslənən təkliflər təhlil ediləcək və qəbul olunacaq qərarlarda öz əksini tapacaq.

İndi isə bu ənənəvi kənd təsərrüfatı sahələri qarşısında duran bəzi vəzifələr haqqında fikirlərimi bildirmək istəyirəm. Əvvəlcə biz tarixə qayıdıb əvvəlki illərdə bu sahədə əldə olunmuş nəticələri təhlil etməliyik. Mən giriş sözümdə qeyd etdiyim kimi, sovet dövründə ulu öndər Heydər Əliyevin fəaliyyəti nəticəsində bu sahələrdə çox sürətli inkişaf gedirdi. Düzdür, müstəqillik dövründə biz iqtisadiyyatımızı bazar iqtisadiyyatı prinsipləri əsasında qururuq, o cümlədən kənd təsərrüfatı da bu prinsiplər əsasında inkişaf edir. Sovet dövründən fərqli olaraq, indi plan öhdəliyi yoxdur. Fermerlər onlar üçün sərfəli olan kənd təsərrüfatı məhsullarını yetişdirirlər, bazarlara çıxarırlar. Ancaq, eyni zamanda, yaxın tarix bunu göstərir ki, dövlətin ciddi dəstəyi olmadan fermerlər çətinlik çəkirlər. Azərbaycanda kənd təsərrüfatının inkişafına xüsusi diqqət göstərilir, deyə bilərəm ki, nadir bir şərait yaradılıb, vergilərdən azadolunma praktikası məncə, ancaq Azərbaycanda tətbiq edilir. Digər güzəştlər, subsidiyalar, kreditlər və sair. Buna baxmayaraq, dövlət strateji kənd təsərrüfatı sahələrinin inkişafı üçün öz dəstəyini göstərməlidir və göstərəcək. Onu da bilməliyik ki, - mən bunu giriş sözümdə də dedim, - biz sovet vaxtında vahid ümumittifaq kənd təsərrüfatı kompleksi çərçivəsində yaşayırdıq və o dövrdə bölgü də Sovet İttifaqının Dövlət Plan Komitəsi tərəfindən aparılırdı, hansı respublikalarda hansı kənd təsərrüfatı məhsulları yetişdirilməlidir. Beləliklə, Azərbaycanda bu sahələr plan əsasında inkişaf edirdi. Bu gün isə əlbəttə, qeyd etdiyim kimi, ərzaq təhlükəsizliyi məsələləri ön plana çıxır. Ona görə, vaxtilə tütüncülükdə, baramaçılıqda əldə edilmiş nailiyyətlər indi böyük rəqəmlərlə ölçülür. Ancaq o torpaqlarda indi digər məhsullar yetişdirilir - daha çox taxıl, qarğıdalı, digər məhsullar. Odur ki, mənim indi gətirəcəyim rəqəmlər əlbəttə, bizim üçün tarixə bir ekskursdur. Eyni zamanda, bu rəqəmlərə çatmaq, əlbəttə, mümkün olmayacaq. Ancaq biz çalışmalıyıq ki, bu rəqəmlərə yaxınlaşaq.

Beləliklə, tütüncülüklə bağlı pik dövr 1978-ci ildə olmuşdur. 1970-ci ildə cəmi 14 min hektarda tütün əkilirdisə, Heydər Əliyevin fəaliyyəti nəticəsində 1978-ci ildə bu, 18 min hektara çatmışdır. 1990-cı ildə isə 14 minə düşmüşdür. Ondan sonra da düşmə əmsalı daha sürətlə getmişdir. 2014-cü ildə cəmi 1000 hektarda tütün əkilmişdir. Tədricən biz əkin sahələrini artırma bildik. Xüsusilə 2016-cı ildə 2400 hektarda və 2017-ci ildə 3200 hektarda tütün əkilmişdir. Əlbəttə ki, mən növbəti illərdə planlarımızın nədən ibarət olduğunu deyəcəyəm.

O ki qaldı, tütün istehsalına, 1970-ci ildə 24 min ton istehsal olunmuşdur, 1980-ci ildə isə 57 min ton. Yəni, iki dəfədən çox tütün istehsal edilmişdir. 2015-ci ildə, - mən bunu giriş sözümdə qeyd etdim, - biz tütüncülüynü demək olar ki, itirirdik. 2015-ci ildə cəmi üç rayonda tütün əkilmişdir - Şəki, Zaqatala və Qax rayonlarında. Bu gün 13 rayonda tütün əkilir. Əgər 2015-ci ildə Şəkiddə 600 hektarda tütün əkilmişdisə, hazırda bu, 843 hektara çatmışdır. Zaqatalada əkin sahələri 468 hektardan 744 hektara, Qaxda isə 300 hektardan 600 hektara çatdırılmışdır. Hazırda 3200 hektarda tütün əkilir.

Növbəti illərdə əkin sahələrini genişləndirmək lazımdır. Bu məqsədlə dövlət və bələdiyyə mülkiyyətindəki əkinəyararlı və davamlı su təminatı olan torpaq sahələri ayrılmalıdır. Tütün istehsalçılarına güzəştli şərtlərlə kreditlər verilməlidir. Bu, lazımi səviyyədə deyil. Ona görə, bu sahəyə xüsusi diqqət göstərməlidir.

Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə tütüncülüynü inkişafı üçün xüsusi bir plan tərtib edilməlidir. Burada da bu təklif səsləndi ki, bizdə qəbul məntəqələri və qurutma kameraları lazımi səviyyədə deyil. Yəqin bunun da səbəbi ondan ibarətdir ki, - mən də bunu qeyd etdim, - iki il bundan əvvəl cəmi üç rayonda tütün istehsal olunurdu, indi isə 13 rayonda. Bu rayonlarda istehsal artacaq. Ona görə, hər bir rayonda qəbul məntəqəsi və qurutma kameraları olmalıdır. Dövlət öz dəstəyini göstərməyə hazırdır. Mən İqtisadiyyat Nazirliyinə, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinə, Prezident Administrasiyasına tapşırıram ki, bu məsələ ilə məşğul olsunlar, bu kameralar tezliklə alınsın.

Dünən bir qəbul məntəqəsində olarkən mənə məlumat verildi ki, hətta biz bu kameraları Azərbaycanda da istehsal edə bilərik. Hesab edirəm ki, bu, mümkündür, burada heç bir çətin məsələ yoxdur. Əgər mümkündürsə, bunun yəqin ki, texnoloji xüsusiyyətləri var. Tezliklə bu istehsal sahələri yaradılmalıdır. Çünki mənə dünən verilən məlumata görə, tütünün xüsusiyyəti ondan ibarətdir ki, onu uzaq məsafəyə daşımaq çətin və keyfiyyət itir. Ona görə, tütüncülüklə məşğul olan hər bir rayonda qəbul məntəqələri, qurutma kameraları tezliklə təmin edilməlidir.

Dünən tütün fabrikinin işi ilə tanış olarkən gördüm ki, orada yeni avadanlıq quraşdırılıb. İndi bu fabrik tam istehsal tsikli özündə ehtiva edir. Belə olan halda, bizim ixrac imkanlarımız da artacaq. Biz həm xam tütün, həm də hazır tütün ixrac edirik və ixracın coğrafiyasını genişləndirməliyik.

Mən bir neçə həmkarımla - xaricdən tütün idxal edən ölkələrin başçıları ilə görüşlər əsnasında bu məsələni qaldırmışdım ki, bu ölkələr tütünü Azərbaycandan alsınlar. Bu da artıq öz nəticəsini verir. Bizim ixrac

coğrafiyamız artır. Bizim tütünümüz keyfiyyətlidir. Ona görə, hesab edirəm, biz növbəti illərdə artan istehsalı gərək indidən planlaşdırmaq ki, bunu hansı bazarlara ixrac edək.

Əlbəttə, əsas vəzifələrdən biri də odur ki, Azərbaycanda siqaret istehsalı daha da artsın. Mən bunu əvvəllər də demişəm, bu gün də deyirəm, biz elə etməliyik ki, Azərbaycan vətəndaşları az siqaret çəksinlər. Çünki bu, zərərli vərdiştir və insanın sağlamlığına çox böyük təhlükələr, problemlər yaradır. Ona görə, müvafiq tədbirlər görülməli ki, Azərbaycan vətəndaşları bu vərdisdən təcridən əl çəksinlər. Ancaq bu gün Azərbaycanda siqaret istehlakı var. Mənə verilən məlumata görə, Azərbaycanda 10 milyard siqaret istehlak olunur. Onlardan isə cəmi 1 milyard 600 milyonu Azərbaycanda istehsal edilir. Yəni, 9 milyard siqaret Azərbaycana idxal edilir və bu məqsədlə Azərbaycandan hər il xaricə təxminən 150 milyon dollar valyuta gedir. Ona görə, biz daxili bazarı təmin etmək və xüsusilə xarici bazarlara çıxmaq üçün tezliklə Azərbaycanda siqaret istehsalını inkişaf etdirməliyik. İlk növbədə, daxili bazar idxaldan asılı olmamalıdır ki, valyuta ölkədən getməsin və ondan sonra biz ixrac məsələləri ilə də məşğul olacağıq.

Mövcud siqaret fabriklərinin gücü artırılmalıdır. Bizdə o qədər də çox siqaret fabriki yoxdur. Hesab edirəm ki, yeni və ən müasir texnologiyalarla təchiz edilmiş siqaret fabrikləri də yaradılmalıdır. Elə ölkələr var ki, orada tütün istehsalı yoxdur. Onların iqlim şəraiti buna imkan vermir. Ancaq orada bir neçə siqaret fabriki var. Onlar xam tütünü bizdən alır, siqaret istehsal edir və sonra bizə satırlar. Yəni, bu, onu göstərir ki, bu, çox gəlirli sahədir. Onsuz da biz bilirdik ki, gəlirli sahədir. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, bizim öz tütünümüz var, bu sahənin gəlirliliyi daha da artacaq. Ona görə, dövlət öz dəstəyini göstərir. Bu sahəyə çox ciddi təkan verilir, bütün lazımı avadanlıq, qəbul məntəqələri, texnika, hamısı təmin ediləcəkdir. Elə etməliyik ki, son məhsula qədər bu istehsal Azərbaycanda təmin edilsin.

2021-ci ilə qədər tütün istehsalı üçün əkin sahələri iki dəfə genişləndirilməlidir. İndiki 3200 hektardan təqribən 6 min hektara çatdırılmalıdır. Buna imkan var və aidiyyəti qurumlar bu işlərlə ciddi məşğul olsunlar. Belə olan halda, əgər biz orta məhsuldarlığı 2 ton götürsək, hər il Azərbaycanda 12 min ton quru tütün istehsal olunacaq və bu, ölkəmizə böyük xeyir gətirəcək, valyutamız xaricə getməyəcək, əksinə, ixrac imkanlarımız da yarana bilər.

Tütünçülüyn inkişafına dair Dövlət Proqramı qəbul ediləcəkdir. Proqram demək olar ki, hazırdır. Bu gün səslənən fikirlər və mənim səfərim nəticəsində apardığım müşahidələr də o proqrama əlavə olunaraq tezliklə qəbul ediləcək. Bu proqramın qəbulu bir daha onu göstərir ki, dövlət bu sahəyə çox ciddi fikir verir.

Baramaçılıqla bağlı. Burada da tarixə ekskurs etməyə ehtiyac var. 1970-ci ildə Azərbaycanda barama istehsalı 3700 ton səviyyəsində idi. Cəmi 10 il ərzində Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında bu rəqəm 5 min tona çatmışdı. İndi “Şəki İpək” Səhmdar Cəmiyyətinin rəhbəri burada çıxış etdi. Görürəm ki, təcrübəli adamdır, sovet vaxtında da işləyib. Yaxşı bilir ki, o vaxt minlərlə insan “Şəki-İpək”də işləyib. Ondan sonra kombinat demək olar ki, bağlanmışdı. İndi bərpa etmişik, məlumat verildi ki, orada 600 nəfər işləyir. Amma, əlbəttə ki, potensial daha da böyükdür. Əfsuslar olsun ki, 1991-ci ildən sonra barama istehsalı kəskin şəkildə aşağı düşmüşdür. 2015-ci ildə cəmi 200 kiloqramdan bir qədər çox barama tədarük edilmişdir. Operativ tədbirlər nəticəsində biz 2 il ərzində bu rəqəmi 244 tona çatdırmışıq və bu, hələ başlanğıcdır.

Azərbaycanda 30 rayonda barama istehsal olunur. Mən birinci 10 rayonun adını çəkmək istəyirəm, ictimaiyyət də bilsin ki, harada nə qədər barama tədarük edilir. Birinci yerdə Zərdab rayonudur - 27 ton. Ondan sonra Füzuli 24, Zaqatala 21, Şəki 18, Ağcabədi təxminən 17, Ağdam 13, Bərdə 12,5, Qax 12,5, Kürdəmir 11,5, Balakən 11 ton. Yəni, burada da artım, əlbəttə ki, çox sürətlidir və potensial daha da böyükdür. Çünki 30 rayonda baramanı yetişdirmək mümkündür. Dövlət hər şeyi öz üzərinə götürüb. Kümçülərə materiallar, subsidiyalar verilir, “Şəki İpək” bütün baramanı qəbul edir. Ona görə də əminəm ki, baramaçılığın inkişafında çox ciddi artım olacaqdır. Hazırda 3 min kümçü ailəsi baramaçılıqla məşğuldur.

Gələcək planlarımıza gəldikdə, real artım tempi göstərir ki, gələn il 500 ton barama tədarük edilə bilər. Əkilən və əkiləcək ağacları nəzərə alsaq, biz 2019-cu ildə ən azı 1000 ton səviyyəsinə qalxa bilərik. Əgər bütün planlarımız həyatda öz əksini tapsa, biz 2025-ci ildə 6 min ton barama istehsal edə bilərik. Beləliklə, sovet vaxtının ən yüksək səviyyəsinə qalxıb, hətta onu keçə də bilərik. Real imkanlar var. Kütləvi şəkildə ağaclar əkilir. Bizdə iki il bundan əvvəl təqribən 300 mindən bir qədər çox tut ağacı var idi. Son 1-2 il ərzində isə onların sayı 2 milyon 200 minə çatdı. Bütün tinglər dövlət tərəfindən alınır, özü də xaricdən, valyuta ödənilir, barama qurdu toxumları da gətirilir və ağacəkmə prosesi kütləvi xarakter alıbdır. Dövlət yenə də əsas yükü öz üzərinə götürür və tapşırıq verilmişdir ki, gələn dörd il ərzində əlavə 8 milyon tut tingi əkilsin. İndi bizim 2 milyon 200 min ağacımız var, 8 milyon əlavə əkiləcək. Beləliklə, 10 milyon tut ağacımız olacaqdır. Bu işi Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi görəcək. Bütün aidiyyəti qurumlar da bu işlərə qoşulsunlar. Eyni zamanda, mən məsləhət görürəm ki, kəndlilər, fermerlər də fərdi qaydada tut ağacları əksinlər ki, istehsal daha da artsın. Beləliklə, Azərbaycanda baramaçılıq kütləvi xarakter alacaqdır. Əgər hazırda 700-dən çox kənddə baramaçılıqla məşğul olurlarsa, bu, onu göstərir ki, bu sahəyə çox böyük maraq var. Bu, çox sevindirici haldır.

Baramaçılığın inkişafı üçün bu il əlavə tədbirlər görülmüşdür. Vaxtilə burada, Qax rayonunda damazlıq stansiyası fəaliyyət göstərirdi. Onun şəkillərini kənd təsərrüfatı naziri mənə göstərmişdir, çox bərhad vəziyyətdədir. Ona görə, göstəriş verildi, vəsait də ayrıldı. Prezidentin ehtiyat fondundan 4,5 milyon manat ayrıldı ki, tezliklə Qax Damazlıq İpəkçilik Stansiyası yenidən qurulsun, ən yüksək avadanlıqla təchiz edilsin və biz artıq xarici bazarlardan asılılığımızı azaldaq, aradan götürək. Bizə lazım olan bütün materiallar artıq Azərbaycanda yetişdiriləcək və bu sahəni müstəqil şəkildə inkişaf etdirmək üçün bizdə yaxşı imkanlar olacaqdır.

Burada qəbul məntəqələri haqqında məsələ qaldırıldı. Tütünçülükdə olduğu kimi, baramaçılıqda da bütün qəbul məntəqələri tezliklə yaradılmalıdır. Qoy, təkliflər versinlər, dövlət bunu öz üzərinə götürməyə hazırdır, hesablasınlar nə qədər vəsait, investisiya lazımdır, başqa hansı işlər görülməlidir. Hesab edirəm ki, bu il və gələn il bütün bölgələrdə qəbul məntəqələri yaradılmalıdır.

“Şəki İpək”in fəaliyyəti daha da genişləndirilməlidir. Məndə olan məlumat ondan ibarətdir ki, hazırda “Şəki İpək”in istehsal gücü ildə 135 ton xam ipəkdir. Əgər biz öz hədəfimizə çatsaq və 6 min ton barama tədarük olunsun, 6 min ton yaş baramadan 600 tondan çox xam ipək alınacaqdır. İndi isə istehsal gücü 135 tondur. Bu, onu deməyə əsas verir ki, ilk addım olaraq “Şəki İpək”in imkanları genişləndirilməlidir. Baxmaq lazımdır, əgər dövlət vəsaiti lazımdırsa, biz bunu ayırmağa hazırıq ki, tezliklə kombinatın istehsal gücü artsın və təqribən 3 min ton yaş baramanı emal edə bilsin. Çünki bizdə olan məlumata görə, bu rəqəmə sürətlə çatacağıq. Hazırda “Şəki İpək”də üçnövbəli iş rejimində 1300 ton yaş barama emal oluna bilər. Beləliklə, “Şəki İpək”in fəaliyyəti bərpa edildi, tam bərpa edilməlidir, genişləndirilməlidir və 3 min ton yaş barama emal olunmalıdır. Bununla bərabər, biz gərək yeni ipək kombinatının yaradılması haqqında nəinki düşünək, artıq konkret addımlar ataq. Üç min ton emal gücündə olan yeni kombinatın yaradılması zəruridir. Müvafiq dövlət qurumları, Prezident Administrasiyası, nazirliklər, yerli icra orqanları baxsınlar, təkliflər versinlər. Mən hesab edirəm ki, dövlət bu sahədə öz dəstəyini göstərməlidir. Əlbəttə, çox yaxşı olar ki, özəl investitorlar da bu işlərə qoşulsunlar. Xarici, yerli investitorların marağı olarsa, dövlət də onlara dəstək verməyə hazırdır. Çünki bu da çox gəlirli sahədir. İntestorlar əmin olmalıdırlar ki, bu sahənin inkişafı ilə bağlı heç bir problem olmayacaq. İndi çoxlu ağaclar əkilir, bu, yeni yaranacaq ipək kombinatının resurs bazasıdır. Yəni, heç bir problem olmayacaq və beləliklə, ancaq sərmayə qoymaq, ondan sonra hazır məhsul istehsal etmək lazımdır. Aidiyyəti dövlət qurumları investisiya təklifləri ilə əlaqədar işləsinlər və tezliklə mənə təklif versinlər ki, bu yeni kombinatın harada yerləşməsi, fəaliyyət göstərməsi daha məqsədmüvafiqdir.

Əlbəttə, biz artıq dünya bazarlarına öz ipəyimizlə çıxırıq, daha da geniş şəkildə çıxmalıyıq. Biz gərək ixrac bazarlarını təftiş və təhlil edək. Onu da deməliyəm ki, burada da çox böyük rəqabət var. Bazarlar demək olar ki, artıq bölünüb və ixrac bazarlarına çıxmaq üçün gərək əlavə səylər göstərsin. Ona görə, bu istehsal sahəsini yaratmaq işin ancaq birinci hissəsidir, bir tərəfidir. Biz xarici bazarlara öz hazır məhsulumuzla - həm ipək ipləri ilə, həm hazır məhsulla çıxmalıyıq. Xüsusilə nəzərə alsaq ki, Azərbaycanda ipəkçiliyin qədim tarixi var, bizim kəlağayı bizim milli sənətimizdir, milli sərvətimizdir, ona görə, bu məsələlər də geniş şəkildə araşdırılmalıdır.

İpəkçilik öz növbəsində xalçaçılığa da güclü təkan verəcək. İndi biz xalçaçılığın inkişafı ilə də ciddi məşğuluq. “Azərçalça” 13 rayonda öz fabriklərini yaradır, onlardan birincisi keçən il Horadiz şəhərində mənim iştirakımla açılmışdır. Bu il, gələn il daha 12 rayonda yeni xalça fabrikləri açılacaqdır və o cümlədən biz ipək xalçaların istehsalı üçün bu işləri yerli xammal əsasında qurmalıyıq. Ona görə, baramaçılığın inkişafı bir çox istehsalat sahələrinə ciddi təkan verəcəkdir. Tütünçülükdə olduğu kimi, bu sahəni sürətlə inkişaf etdirmək üçün dövlət proqramı qəbul edilməlidir.

Baramaçılıqdan və tütünçülükdən fərqli olaraq fındıqçılıq son illər ərzində Azərbaycanda inkişaf edib. Düzdür, lazım olan səviyyədə inkişaf etməyib, ancaq əgər statistikaya baxsaq görürük ki, 2000-ci ildə Azərbaycanda fındıq bağlarının sahəsi 18 min hektar idi, 2013-cü ildə bu, 30 min hektara, 2015-ci ildə 32 min 700 hektara çatıb. Hazırda 55 min hektarda fındıq bağları salınıb. Bu da onun nəticəsidir ki, dövlət bu sahənin də inkişafını öz üzərinə götürüb. Lazım olan bütün texniki tədbirlər dövlət hesabına aparılıb, xaricdən tinglər gətirilib, Azərbaycanda da yetişdirilib və qısa müddət ərzində çox böyük işlər görülüb. Əkin sahələri 32 min hektardan 55 min hektaradək artıb, yəni 23 min hektarda yeni fındıq bağları salınıb. Əlbəttə, bu da son hədəf deyil. Mən bir qədər sonra deyəcəyəm bizim planlarımız nədən ibarətdir. 14 min 800 ton fındıq ixrac edilib. Fındıq ixrac edilən əsas ölkələr bunlardır: İtaliyaya 40 milyon dollar, Rusiyaya 30 milyon dollar və Almaniya 24 milyon dollar səviyyəsində. Amma, bütövlükdə, 25 ölkəyə fındıq ixrac edilir. Yəni, bu, onu göstərir ki, həmin ölkələrdə tələbat var, sadəcə olaraq, bu ölkələrə çox az həcmdə fındıq ixrac edilir. Bu statistika onu göstərir ki, fındığın ixracı ilə bağlı gələcəkdə heç bir problem olmayacaq. Sadəcə olaraq, biz tezliklə əkin sahələrini genişləndirməliyik və fermerlərə kömək göstərməliyik.

Qarşıya məqsəd qoyulub ki, biz fındıq bağlarının sahəsini 80 min hektara çatdıraq. Bu, aparılmış təhlil əsasında formalaşmış real rəqəmdir. Əgər biz 1-2 il ərzində 32 min hektardan 55 min hektara qalxa bilməyiksə, ona görə, 80 min hektarda bağların salınması tam real rəqəmdir. Biz növbəti bir neçə il ərzində buna çatmalıyıq.

Qiymətlərlə bağlı. Fındıq keçən il kənd təsərrüfatı məhsulları arasında ən çox gəlir gətirən məhsul olmuşdur. Ancaq onu da deyim ki, mənə, fındıqçılıq bu liderliyi saxlaya bilməyəcək. Çünki Azərbaycanda indi

çoxlu istixanalar salınır və pomidor istehsalı sürətlə artır. Gəlir gətirən ixrac kənd təsərrüfatı məhsulları arasında pomidor indi birinci yerdədir. Ona görə, fındıqçılar gərək çalışsınlar ki, liderliyi əldən verməsinlər.

Keçən il fındıq satışından ölkəyə 105 milyon dollar valyuta gəlib. Ancaq satış qiyməti aşağı olub. Məndə olan arayışda göstərilir ki, keçən il bir kiloqramının qiyməti 4,8 manat olub, 2017-ci ilin aprel ayında 6,2 manata satılıbdır. Dünya üzrə qiyməti isə hazırda bizim pulla 10 manatdır. Ona görə hesab edirəm ki, fındığın satış qiyməti ilə bağlı artım üçün imkanlar var. Hazırda fındıqçılıqla 9 min nəfər məşğuldur, yeni bağlar salınandan sonra təqribən 20 min nəfərə çatacaqdır. Bizim tövsiyəmizlə Fındıq İstehsalçıları və İxracatçıları Assosiasiyası yaradıldı ki, bu işlər mərkəzləşmiş qaydada aparılsın, fermerlərə kömək göstərilsin, onların məhsulu mərkəzləşmiş şəkildə alınsın və ixrac edilsin.

Fındığın əsas alıcıları böyük şokolad fabrikləridir. Biz də fındığı daha çox oraya satırıq. Amma çalışmalıyıq ki, birbaşa müqavilələr bağlansın. Yəni, burada vasitəçilər az rol oynasınlar. Çalışmalıyıq ki, fındığın çeşidi də artsın. Çünki biz bunu xaricə daha çox vakuüm şəklində satırıq. Xaricdə isə ya fabriklərdə istifadə olunur, ya da orada paketləmə aparılır. Biz paketləməni də, çeşidləməni də Azərbaycanda aparmalıyıq. Ona görə, yeni avadanlıq gətirilməlidir ki, biz hazır məhsulu dünya bazarlarına çıxara bilək. Bizdə yetişdirilən fındıq sortları çox keyfiyyətlidir və xarici bazarlarda yüksək qiymətləndirilir.

İndi xarici ölkələrdə bizim ticarət evləri yaradılır. Birinci ticarət evi yaradılıb. Xarici ölkələrdə ticarət nümayəndəlikləri yaradılır, bir çox ölkələrə ticarət missiyaları göndərilibdir və fındıq ixracatı orada həmişə qeyd olunur. Ölkələr bu məhsulu qəbul etməyə hazırdır, sadəcə olaraq, biz istehsalı artırmalıyıq və hazır məhsul ixrac etməliyik. Fındıqçılar onu da yaxşı bilirlər ki, Azərbaycan fındıq istehsalı sahəsində dünya miqyasında birinci yerlərdədir. Biz indi görüləcək tədbirlər nəticəsində dünya miqyasında üçüncü yerə çıxa bilərik.

Biz bugünkü müşavirdə bu məsələləri ona görə geniş müzakirə edirik ki, bu sahələrin çox böyük perspektivi var. Onu da deməliyəm ki, belə müşavirələrin çox böyük faydası və mənası var. Pambıqçılığa dair birinci müşavirədən sonra pambıqçılıqda inqilabi dönüş yarandı. Əkin sahələri 17 min hektardan 136 min hektara çatdı. Əgər orta məhsuldarlıq bu il 20 sentner olarsa, təqribən 260 min ton pambıq istehsalı gözlənilir. Bizim məqsədimiz ondan ibarətdir ki, bu rəqəmi 500 min tona çatdıraq. Biz kompleks tədbirlər nəticəsində qısa müddət ərzində buna nail ola bilmişik. Ona görə bu təcrübə onu göstərir ki, biz tütüncülük, baramaçılıq, fındıqçılıq sahələrində də tezliklə istədiyimizə nail olacağıq. Müşavirədən sonra bu sahələrə çox ciddi təkan veriləcək, yeni iş yerləri yaradılacaq və kəndlilərin, fermerlərin həyat səviyyəsi yüksələcək. Qeyri-neft sektoru inkişaf edəcək, ixrac imkanlarımız genişlənəcək, idxaldan asılılıq azalacaq. Bizim qarşımızda duran əsas vəzifələr bundan ibarətdir.

O ki qaldı, kənd təsərrüfatının ümumi inkişafına, Azərbaycan dövləti müntəzəm olaraq bu sahəyə çox böyük vəsait ayırır, investisiyalar qoyulur. Bu gün reallaşan və növbəti illərdə həyata keçiriləcək infrastruktur layihələri də, o cümlədən kənd təsərrüfatının inkişafına xidmət göstərir. Biz yol çəkilişi ilə çox ciddi məşğuluq. Bu il şərti olaraq adlandırılan “40 yol layihəsi”, - əslində bu, 200-dən çox kəndi əhatə edir, - o cümlədən kənd təsərrüfatının inkişafına xidmət göstərir. Bu, nəinki insanlara rahatlıq gətirir, eyni zamanda, fermerlərin, kəndlilərin öz məhsullarını bazarlara çıxarmaları üçün şərait yaradır. Ona görə, mən göstəriş vermişəm ki, gələn ildən bu sahəyə çox böyük vəsait ayrılınsın, o cümlədən yaşayış məntəqələrinin sayına, orada yaşayan əhaliyə və əkin sahələrinə yaxınlığına görə prioritetlər müəyyən edilsin. Yol çəkilişi kənd təsərrüfatının inkişafında da öz rolunu oynamalıdır.

Digər infrastruktur layihələrimiz də kənd təsərrüfatının inkişafına xidmət göstərir. Əgər elektrik enerjisi, su təminatı olmasa, heç kim heç bir yerdə investisiya qoymaz. Ona görə, kənd təsərrüfatının inkişafı üçün çox böyük işlər görülür. Qeyd etdiyim kimi, fermerlər bütün vergilərdən azaddırlar. Ölkəmizə xüsusilə son illər ərzində ən müasir texnika alınıb gətirilir. Bu il ölkəmizə 10 min texnika gətiriləcək. Onlardan 7 mini artıq gətirilib, cəmi bir il ərzində. Azərbaycan dövləti bu məqsədlər üçün 100 milyonlarla dollar vəsait ayırır, sonra da lizinq yolu ilə güzəştli şərtlərlə fermerlərə verir ki, onlar bu texnikadan istifadə etsinlər. Bu yaxınlarda kənd təsərrüfatı naziri məlumat vermişdir ki, biz özümüzü kənd təsərrüfatı texnikası ilə demək olar təmin etmişik. Əlbəttə, növbəti illərdə yeni texnikalar alınacaq. Ancaq biz əsas çətinliyi aradan qaldıra bilmişik. Subsidiyalar verilir, o cümlədən bu gün müzakirə etdiyimiz sahələrin inkişafı üçün. Onların da çox böyük mənası var. Güzəştli şərtlərlə gübrələr, yanacaq verilir. Sahibkarlara 2 milyard manat səviyyəsində güzəştli şərtlərlə kreditlər verilir, onların da böyük əksəriyyəti fermerlərin işini yüngülləşdirmək üçün kəndlərə gedir. Sahibkarlara metodik tövsiyələr verilir ki, onlar işlərini daha da yaxşı qursunlar. Yəni, Azərbaycanda kənd təsərrüfatının, sahibkarlığın inkişafı üçün görülən işlər, inanmıram ki, hansısa başqa ölkədə görülsün. Bəlkə də var, mən eşitməmişəm. Ən gözəl şərait Azərbaycandadır və biz bunun hesabına regionların sosial-iqtisadi inkişafına nail ola bilmişik.

Əminəm ki, bugünkü müşavirənin nəticələri çox müsbət olacaq. Əminəm, verdiyim bütün tapşırıqlar yerinə yetiriləcək. Həm özəl sektor, fermerlər, kəndlilər də, əlbəttə, bu işdə fəal rol oynayacaqlar. Dövlət qurumları - İqtisadiyyat Nazirliyi, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, “Meliorsiya və Su

Təsərrüfatı” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti bütün bu işlərə rəhbərlik edəcək. Bütün bu işlərə ümumi rəhbərlik isə Prezident Administrasiyası tərəfindən aparılacaq.

Mən sizə yeni uğurlar arzulayıram. Əminəm ki, bu sahələrdə çox yaxşı nəticələr olacaq. Sağ olun.

X X X

Sonra Prezident İlham Əliyev Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonunda tütünçülüyn, fındıqçılığın və baramaçılığın inkişafını əks etdirən sərgiyə baxdı.

İqtisadiyyat naziri Şahin Mustafayev dövlətimizin başçısına sərgi barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, sərgidə bu regionlarda müşahidə olunan uğurlar öz əksini tapıb. Buradan da görünür ki, son illərdə iqtisadi rayona daxil olan bölgələrdə fındıq, tütün və baramaçılığın inkişafı ilə bağlı xeyli işlər görülüb. Ötən il ölkədə fındıq istehsalı 34,3 min ton olub. 55,1 min hektar bağ sahələrində məhsuldarlıq orta hesabla hər hektara 1 ton düşür. İstehsalçılar 25 minə yaxın ev təsərrüfatını və 22 fındıq emalı müəssisəsini əhatə edir. Ötən il Azərbaycanda 70,7 ton yaş barama, 8,3 ton xam ipək istehsal olunub. Bu ilin sentyabrından ipək xalçaları üçün ipliyn istehsalına başlanacaq. Tütünçülükdə də inkişaf meyilləri sürətlənir. Belə ki, 2016-cı ildə 3,6 min ton tütün tədarük olunub.

Xalq qəzeti.- 2017.- 5 avqust.- № 168.- S. 1-4.

Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə Lənkəranda çay, çəltik və sitrus meyvələri istehsalının inkişafı məsələlərinə dair respublika müşavirəsi keçirilib
(3 sentyabr 2017-ci il)

Lənkəran, 3 sentyabr, AZƏRTAC

Sentyabrın 3-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Lənkəranda çay, çəltik və sitrus meyvələri istehsalının inkişafı məsələlərinə dair respublika müşavirəsi keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, dövlətimizin başçısı müşavirəni giriş nitqi ilə açdı.

Prezident İlham Əliyevin giriş nitqi

- Biz bugünkü müşavirədə ölkəmizdə çay, çəltik, sitrus meyvələri istehsalının inkişafı məsələlərini müzakirə edəcəyik. Şadam ki, son vaxtlar ölkəmizdə bu sahələrə dövlətin dəstəyi hesabına diqqət artır. Bu, çox sevindirici haldır. Ümumiyyətlə kənd təsərrüfatının hər bir sahəsi bizim üçün çox önəmlidir və son illər ərzində bu sahəyə göstərilən diqqət öz nəticəsini verir.

Əlbəttə, ilk növbədə, biz ərzaq təhlükəsizliyi məsələlərini həll etməli idik və bu istiqamətdə çox önəmli addımlar atılmışdır. Bununla bərabər, biz kənd təsərrüfatının bütün ənənəvi sahələrini inkişaf etdirməli idik. Əslində 2004-cü ildə qəbul edilmiş regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının da əsas məqsədi bundan ibarət idi ki, regionlar inkişaf etsin, regionlarda infrastruktur layihələri icra edilsin, sahibkarlıq üçün şərait yaradılsın və ölkə iqtisadiyyatı şaxələndirilmiş şəkildə inkişaf etsin. Bu gün tam əminliklə deyə bilərik ki, biz bu məqsədlərə çatmışıq. Çünki infrastruktur olmadan heç bir inkişafdan söhbət gedə bilməz. Ona görə, 2004-cü ildə və ondan sonra 2009-cu və 2014-cü illərdə qəbul edilmiş regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramları çox konkret proqramlar idi. Proqramların icrası nəticəsində bütün bölgələrdə, hər bir rayonda çox sürətli inkişaf getmişdir və bu gün də bu inkişaf davam edir.

Bu illər ərzində biz iqtisadi inkişafımızın əsasını qoyduq. Çünki proqramın icrasına başlayarkən Azərbaycanda vaxtilə yaradılmış infrastruktur demək olar ki, köhnəlmişdi. Biz özümüzü elektrik enerjisi ilə, qazla təmin edə bilmirdik, idxaldan asılı idik. Belə olan halda, sənayenin, kənd təsərrüfatının inkişafından söhbət gedə bilməzdi. Biz, ilk növbədə, inkişaf üçün baza yaratdıq. Son illərdə 20-dən çox elektrik stansiyası tikilib. Biz indi nəinki özümüzü təmin edirik, elektrik enerjisini xarici ölkələrə də ixrac edirik.

Azərbaycanda qazlaşdırma çox aşağı səviyyədə idi. Xatırlayıram, 2000-ci ildə parlament seçkiləri ərəfəsində mən Lənkəran rayonuna gəlmişdim. O vaxt vətəndaşlarla görüş zamanı ən çox qaldırılan məsələ təbii qazın olmaması idi. Mən o günləri xatırlayıram. Ancaq bu gün Lənkəran rayonunun təxminən 90 faizi qazlaşdırılıb. Ölkə üzrə isə qazlaşdırma 93 faizə çatıb. Növbəti illərdə bütün bölgələrdə qazlaşdırma işləri davam etdiriləcəkdir. Biz təbii qazı ixrac etməyə başlamışıq və ölkəmizə çox lazım olan valyuta gəlir.

Biz son illər ərzində 11 min kilometrədən çox yol salmışıq və dünən də bir neçə yol layihəsinin açılışını etdik. Bu yollar bütün bölgələri bir-biri ilə bağlayır. Şəhərlərarası yollar, magistral yollar, qonşu ölkələrlə əlaqə yaradan yollar, kənd yolları ilə bağlı işlər çox geniş vüsət alıb. Bu, həm sosial layihələrdir, eyni zamanda, iqtisadi layihələrdir. Çünki fermerlər, sahibkarlar yaxşı bilirlər ki, yol olmadan inkişafdan söhbət gedə bilməz. Çünki gözəl yol kənd təsərrüfatının da, turizmin də inkişafına çox böyük təkan verir. Bu gün biz bunu əyani şəkildə görürük. Bir sözlə, biz sürətli iqtisadi inkişaf üçün əvvəlki illərdə yenilənmiş, müasir infrastruktur yaratdıq ki, bundan sonra bunun əsasında uğurla inkişaf edə bilək.

Bununla paralel olaraq sosial infrastruktur məsələlərinə də böyük diqqət göstərilmişdir. Əlbəttə, bunun da çox böyük mənası var. Çünki həmişə qeyd etdiyim kimi, bu gün də qeyd etmək istəyirəm ki, bütün işlərimizin, siyasətimizin mərkəzində Azərbaycan vətəndaşı dayanır. Azərbaycan vətəndaşı yaxşı yaşamalıdır və yaxşı yaşamaq üçün imkan olmalıdır. Ona görə sosial məsələlərin həlli, xüsusilə təhsillə, səhiyyə ilə bağlı məsələlər həmişə bizim üçün prioritet olmuşdur. Son illərdə 3 mindən çox məktəb, 600-dən çox tibb mərkəzi yaradıldı və onlar bu gün insanlara xidmət göstərir. Eyni zamanda, bölgələrdə yaradılmış şərait böyük şəhərlərə miqrasiyanın da qarşısını alır. Biz artıq bunu da görürük ki, əvvəlki illərdə Bakıya bütün bölgələrdən müşahidə olunan miqrasiya indi azalıb, eyni zamanda, əks proses də başlayıb. İndi insanlar şəhərlərdən kəndlərə qayıdırlar. Çünki kənd təsərrüfatının inkişafı üçün çox gözəl imkanlar yaradılıb.

Yenə də qeyd etmək istəyirəm, əgər vaxtilə biz infrastruktur layihələrinə böyük vəsait ayırmasaydıq, bu gün inkişaf o qədər də sürətli olmazdı. Biz son illərdə ölkəmizdə işsizliyin kəskin azalmasına nail olduq və Azərbaycan bu göstəriciyə görə dünya miqyasında qabaqcıl yerlərdədir. Azərbaycanda işsizlik təqribən 5 faiz səviyyəsindədir. Xüsusilə bu gün bu qədər ki, inkişaf var, kənd təsərrüfatına bu qədər vəsait qoyulur, son 2 il ərzində minlərlə ictimai iş yeri yaradılıb, işləmək istəyən özü üçün iş tapar. Yaradılan 1 milyon 600 mindən çox iş yeri də bizim siyasətimizin əlamətidir, onun təzahürüdür.

Fermerlərin, sahibkarların işini yüngülləşdirmək üçün bir çox önəmli tədbirlər görülmüşdür. İlk növbədə, onlara maddi resurs verilməli idi. Biz də bunu edirik. Son illər ərzində sahibkarlara dövlət tərəfindən iki milyard manatdan çox güzəştli kreditlər verilmişdir və əlbəttə, sahibkarlar da öz vəsaitlərini qoyublar. Bu təşəbbüs nəticəsində ölkə iqtisadiyyatının real sektoruna ümumilikdə təqribən 4 milyard manat, bəlkə də ondan da çox vəsait qoyulmuşdur. Kreditlər əsasən regionlara, kənd təsərrüfatına, emal sənayesinə ayrılıbdır. Metodik tövsiyələr verilir. Mən sahibkarlarla mütəmadi olaraq görüşürəm, onlara öz dəstəyimi verirəm. Bilirsiniz ki, yoxlamaların da sayı kəskin şəkildə aşağı düşüb. Yəni, biz şərait yaradıırıq ki, sahibkarlar qurub-yaratsınlar, yeni iş yerləri, yeni sənaye sahələri yaratsınlar və Azərbaycanda istehsal, ixrac artsın, idxal azalsın. Biz bunu görürük. Bu ilin 7 ayında ticarət dövriyyəimizin müsbət saldosu əhəmiyyətli dərəcədə artıb. Yəni, biz daha çox ixrac edirik, nəinki idxal. Biz 7 ay ərzində valyuta ehtiyatlarımızı böyük dərəcədə artırma bilmışıq. Baxmayaraq ki, neftin qiyməti bu gün də çox aşağı səviyyədədir, biz 7 ayda valyuta ehtiyatlarımızı 3 milyard 600 milyon dollar səviyyəsində artırmışıq. Mən deyəndə ki, ölkə qarşısında heç bir maliyyə çətinliyi yoxdur, bax, bu rəqəmlər bunun bariz nümunəsidir.

Bir sözlə, 2017-ci ildə də Azərbaycan uğurlu inkişaf dinamikasını saxlayır, onu möhkəmləndirir, ölkə iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi istiqamətində çox önəmli addımlar atır. Beləliklə, biz gələcək inkişaf üçün də gözəl şərait yaradıırıq.

Kənd təsərrüfatının inkişafı isə bizim üçün prioritet sahədir. Hesab edirəm ki, Azərbaycanda kənd təsərrüfatı ilə məşğul olanlara dövlət tərəfindən verilən dəstək heç bir başqa ölkədə yoxdur. İlk növbədə, əgər biz vergi siyasətinə nəzər salsaq görərik ki, ölkəmizdə fermerlər bütün vergilərdən azad olunublar, təkə torpaq vergisindən başqa. Əlbəttə ki, bu, dövlət tərəfindən fermerlərə göstərilən böyük dəstəkdir. Dövlət xətti ilə ən müasir texnika alınır. Dünən təsərrüfatlarla tanış olarkən mən yeni texnikanı da gördüm. Bu texnikasız kənd təsərrüfatını inkişaf etdirmək, ümumiyyətlə, mümkün deyil. Bu il Azərbaycana 10 min ən müasir texnika gətirilib. Fermerlərə subsidiyalar verilir. Qeyd etdiyim kimi, güzəştli şərtlərlə kreditlər verilir. Yanacaqın, gübrənin böyük hissəsi dövlət tərəfindən təmin edilir, metodik tövsiyələr verilir. Dövlət tərəfindən verilən tövsiyələr əsasında 40-a yaxın müasir aqropark yaradıılır. Yəni, sahibkarlara, fermerlərə dövlət tərəfindən bu qədər dəstək verilir və biz bunun nəticəsini də görürük. Sahibkarlar da, fermerlər də bu işlərə məsuliyyətlə yanaşırlar, götürülmüş kreditlər vaxtında qaytarılır. Növbəti illərdə bütün sahələr üzrə konkret işlər görülməli.

Azərbaycan ictimaiyyəti bilir ki, son vaxtlar kənd təsərrüfatının müxtəlif sahələri üzrə dövlət proqramları qəbul edilmişdir. Bu proqramlar çox konkret proqramlardır. Orada bütün tapşırıqlar verilib, maliyyə təminatı təşkil edilib. Biz bu proqramların icrası nəticəsində kənd təsərrüfatının da şaxələndirilməsinə nail olacağıq.

Ərzaq təhlükəsizliyi əlbəttə ki, bizim üçün əsas məsələlərdən biridir. Son illər ərzində bu istiqamətdə çox önəmli addımlar atılmışdır. Bizim üçün ənənəvi olmayan sahələri inkişaf etdirmişik. Biz əvvəlki illərdə - sovet dövründə əti, südü, toyuq ətini Azərbaycana başqa respublikalardan gətirirdik. Bu gün bu sahələr üzrə çox böyük inkişaf var. Ət istehsalı təxminən 100 faiz səviyyəsində daxili imkanlar hesabına təmin edilir. Toyuq əti 100 faiz, hətta ixrac edirik. Süd isə 80 faiz daxildə istehsal olunur. Görülməli tədbirlər nəticəsində biz 100 faiz səviyyəsinə çatacağıq.

Bizim üçün ənənəvi olan sahələr də bu gün uğurla inkişaf etdirilir. Pambıqçılıq. Biz pambıqçılığın şöhrətini bərpa etdik. İki il ərzində çox böyük işlər görüldü. Pambıq sahələri 17 min hektardan 136 min hektara çatdırıldı. İki müşavirə keçirildi – Sabirabadda və Saatlıda. Tütünçülük, fındıqçılıq, baramaçılıq sürətlə inkişaf edir. Qax rayonunda müşavirə keçirildi və tütün sahələri 3200 hektara çatdı. Fındıq bağlarının sahəsi 55 min hektara çatdı, 80 min hektara çatacaq. Barama istehsalı isə indi ölkəmizin bütün bölgələrində geniş vüsət alıb. Dünən Lənkəranda tut tingləri sahəsinə də baxış keçirdim. Görürəm ki, Lənkəranda da bu sahəyə böyük maraq var. Baxmayaraq ki, sovet vaxtında baramaçılıq Lənkəranda və bu zonada inkişaf etdirilmirdi. Bu sahələrin inkişafı məşğulluğu artırır, idxaldan asılılığı azaldır, ixrac potensialımızı gücləndirir. Bizim məqsədimiz bundan ibarətdir.

Bugünkü müşavirədə isə bizim üçün ənənəvi olan çayçılıq və çəltikçilik sahələrinin inkişafı ilə bağlı məsələləri müzakirə edəcəyik. Azərbaycanda bu sahələrin böyük ənənələri var. Eyni zamanda, cənub zonasının ənənəvi kənd təsərrüfatı məhsulu sitrus meyvələridir. Son vaxtlar bu istiqamətdə də önəmli addımlar atılır. Əminəm ki, bugünkü müşavirədən sonra bu üç önəmli sahənin inkişafına yeni təkan veriləcək. Çünki dövlət artıq bu sahələrə öz dəstəyini çox ciddi şəkildə ortaya qoyur.

Onu da qeyd etməliyəm və bizim təcrübəmiz göstərir ki, dövlət dəstəyi olmadan kənd təsərrüfatı uğurla inkişaf edə bilməz. Çünki dövlət bütün lazımı tədbirləri görür, vəsait qoyur, infrastruktur yaradır, texnika ilə, gübrələrlə təmin edir, laboratoriyalar təşkil edilir. Bütün ölkə üzrə toxumçuluq, baytarlıq, aqrokimya laboratoriyaları təşkil olunub. Metodik tövsiyələr verilir. Eyni zamanda, bu yaxınlarda yaradılmış tədarük-təchizat qurumu da fermerlərə kömək göstərir, məhsulu onlardan alır. Ona görə bu üç ənənəvi sahəyə çox böyük diqqət göstərilir və göstəriləcək. Əminəm ki, müşavirənin nəticəsində biz bu sahələrdə daha da sürətli inkişafı görəəcəyik.

Lənkəran Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Taleh QARAŞOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

İcazə verin, Sizi Lənkəran ictimaiyyəti adından salamlayım və “Xoş gəlmisiniz” deyim.

Cənab Prezident, son illərdə Sizin diqqət və qayğınız nəticəsində qeyri-neft sektorunun, xüsusən də aqrar sahənin inkişafında böyük nailiyyətlər əldə olunub. Bir il ərzində pambıq, tütün, fındıq, barama, bu gün isə çay, çəltik və sitrus meyvələri istehsalına dair respublika müşavirələrinin keçirilməsi, həmin sahələrin inkişafı ilə bağlı Dövlət proqramlarının qəbulu Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, aqrar sahədə böyük dəyişikliklərə səbəb olub. Bu dövr Azərbaycanın müasir tarixində inqilabi dönüş illəri kimi qalacaq. Aqrar sahədə aparılan islahatlar və bu sahəyə dövlət qayğısı bir sıra strateji məhsullara tələbatın yerli istehsal hesabına ödənilməsinə, xarici bazarlardan asılılığın azalmasına, ixracönlü məhsulların istehsalının artırılmasına səbəb olub.

Sizin aqrar sahənin inkişafı ilə bağlı tapşırığınıza uyğun olaraq digər bölgələrdə olduğu kimi, rayonumuzda da lazımi işlər görülür. Yerlərdə maarifləndirici tədbirlər keçirilir, mülkiyyət formasından asılı olmayaraq torpaq sahələrindən istifadə vəziyyəti öyrənilir.

Cənab Prezident, 1969-cu ildən başlayaraq ulu öndər Heydər Əliyevin diqqəti və qayğısı sayəsində Lənkəran sürətlə inkişaf edərək aqrar-sənaye rayonuna çevrilib. Həmin dövrdən başlayaraq rayonumuzun simvolu sayılan çayçılıq aparıcı sahə olub. Ulu Öndərin xeyir-duası ilə tutumu 52 milyon kubmetr olan Yuxarı Xanbulançay dəryaçasının istifadəyə verilməsi rayonda əkin sahələrinin, o cümlədən çay plantasiyalarının genişlənməsinə, məhsul istehsalının artımına və 30 mindən çox sakinin daimi işlə təmin edilməsinə səbəb olub. Plantasiyalardan yığılan 16 min tondan çox yaşıl çay yarpağından 4,2 min ton quru çay istehsal olunub ki, bu da respublikada o dövrdə çaya olan tələbatın 50 faizini təşkil edib. Əldə olunan gəlirlər minlərlə ailənin yaşayış səviyyəsinin yaxşılaşmasına, qəsəbə və kəndlərin abadlaşmasına sərf edilib.

Təəssüflər olsun ki, 1990-cı illərin əvvəllərində bütün sahələr kimi çayçılıq da tənəzzülə uğramış, baxımsızlıqdan sıradan çıxmışdı. Sizin aqrar sektora olan diqqətiniz, digər sahələrdə olduğu kimi, çayçılığın da inkişafına böyük təkan verib. Hazırda rayonda 568 hektar çay sahəsi mövcuddur ki, onun da 456 hektarı yeni salınmış plantasiyalardır. Məhsul verən 214 hektar sahədən 102 hektarı son illərdə salınan ərazilərdir. Keçən il rayonda 313 ton yaşıl çay yarpağı istehsal olunub, 3 milyon manat gəlir əldə edilib.

Cənab Prezident, Nazirlər Kabinetinin cari ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına həsr olunmuş iclasında Azərbaycanın çay ixrac edən ölkə olmaqla yanaşı, həm də çay istehsalı üçün xammal idxal edən ölkə olduğunu diqqətə çatdırdınız və bunun üçün yeni çay plantasiyalarının salınmasını, müasir texnologiyaların tətbiqini tövsiyə etdiniz. Təvsiyəinizi əldə rəhbər tutan sahibkarlar və fermerlər mövcud çay plantasiyalarını yaxın gələcəkdə 1000 hektara çatdırmağı və 4 min daimi iş yeri açmağı qarşıya məqsəd qoyublar. Əgər müasir tinglik təsərrüfatı yaradılsa, xüsusi təyinatlı texnikalar və müasir suvarma avadanlıqları gətirilərək lizinq yolu ilə fermerlərə verilərsə, əlavə çay plantasiyası salmaq və daha çox iş yeri yaratmaq mümkündür.

Cənab Prezident, Lənkəranda sitrus bağlarının kütləvi şəkildə salınmasına ötən əsrin 70-ci illərindən başlanılmışdır. Həmin illərdə dövlət və şəxsi təsərrüfatlarda feyxoa, limon, naringi, portağal bağları salınıb və min tonlarla məhsul yığılıb. Tənəzzül illərində digər sahələr kimi, bu sahəyə də diqqət azalıb, plantasiyaların çoxu baxımsızlıqdan sıradan çıxıb. Sizin kənd təsərrüfatının inkişafına verdiyiniz dəstək digər sahələr kimi, subtropik və sitrus meyvəçiliyinin inkişafına marağı qat-qat artırıb. 2015-ci ildən başlayaraq “Gilan Orchards” MMC tərəfindən Koreya Respublikasından gətirilmiş “Hallabonq” sitrus meyvə ağacları 100 hektar sahədə əkilib. Hazırda sitrus bağlarının ümumi ərazisi 1228 hektar, burada çalışan işçilərin sayı 2700 nəfərdir. Ötən il yığılmış 12,8 min ton məhsul ölkəmizin və Rusiyanın bazarlarına çıxarılıb.

Cənab Prezident, çəltikçilik cənub zonası üçün ənənəvi təsərrüfat sahəsi olub. Ötən əsrin 60-cı illərində Lənkəranda becərilmiş “Haşimi”, “Həsəni”, “Ənbərbu”, “Qırmızı Əmbərbu”, “Çampo”, “Sədri” və digər düyü növləri özünəməxsus dadı, keyfiyyəti ilə seçilmiş və keçmiş ittifaqın müxtəlif şəhərlərinə, hətta xarici ölkələrə göndərilmişdir. Lakin sonradan bu sahə tamamilə unudulmuşdur. Aqrar sektora olan dövlət dəstəyindən ruhlanan sakinlərimiz yenidən bu gəlirli sahə ilə məşğul olmağa başlamışlar. Bu il qabaqcıl texnologiyanın tətbiqi nəticəsində çəltik əkini 526,5 hektara çatdırılmış və burada çalışan işçilərin sayı 1068 nəfər olmuşdur. Növbəti illərdə çəltik sahələrinin 1000 hektara çatdırılması və toxumçuluq təsərrüfatının yaradılması nəzərdə tutulur.

Çəltiyin istehsalı üçün rayonda illik emal gücü 7 min ton, düyü qurutma gücü 10 min ton olan yeni zavod tikilib. Lənkəranda istehsal edilən düyü daha keyfiyyətli olduğu üçün onun alıcısı çoxdur və satışı üçün kifayət qədər bazar var. Gələcəkdə daxili tələbatı ödədikdən sonra artıq qalan məhsulu xarici bazarlara çıxarmaq nəzərdə tutulur.

Cənab Prezident, yaranmış imkandan istifadə edərək diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm ki, kənd təsərrüfatının, xüsusən də baramaçılığın inkişafına dövlət dəstəyindən ruhlanan sakinlərimizdə də rayonumuz üçün əvvəllər o qədər də ənənəvi olmayan bu sahəyə maraq yaranıb. Əhalinin məşğulluğunu təmin etmək üçün ötən il rayonumuzda ümumilikdə 54 min 700 tutu ingi əkilib ki, onların da 40 mini Çindən gətiriləndir. Yeni salınan tut bağlarında olan yem bazası bizə imkan verir ki, növbəti ildə ilkin olaraq 3 ton barama istehsal edək.

Zati-aliləri, Vətənimizin xoşbəxt gələcəyi naminə qarşıya qoyduğunuz vəzifələr şərəfli olduğu qədər də məsuliyyətlidir. Üzərimizə düşən məsuliyyəti dərinə dərk edərək Sizi əmin edirik ki, bu şərəfli vəzifələrin layiqincə yerinə yetirilməsi üçün xalqımızla birlikdə lənkeranlılar da bütün qüvvə və bacarıqlarını səfərbər edəcəklər. Diqqətinizə görə sağ olun.

X X X

“Astaracaq” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin direktoru Tələt MƏMMƏDOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Sizi bölgəmizin sahibkarları adından salamlayır, bu mötəbər tədbirdə çıxış üçün mənə imkan yaradıldığına görə Sizə dərin minnətdarlığımı bildirirəm.

Mən ulu öndərimiz Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə ötən əsrin 80-ci illərində keçmiş Sovetlər İttifaqının nüfuzlu ali məktəblərində təhsil almaq üçün göndərilmiş minlərlə azərbaycanlı gəncdən biriyəm. Təhsilimi başa vurduqdan sonra əmək fəaliyyətimə Rusiyanın Perm şəhərində başlamışam.

2000-ci illərin əvvəllərində, cənab Prezident, Sizin müdrik rəhbərliyiniz altında həyata keçirilməyə başlayan Azərbaycan Respublikasında regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramları çərçivəsində görülən misilsiz tarixi işlər bir azərbaycanlı kimi mənə də Vətənə, doğma bölgəmizə qayıtmağa sövq etdi.

2010-cu ildə “Astaracaq” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətini yaratdım və o vaxtdan həmin müəssisəyə rəhbərlik edirəm. Bölgəmiz üçün ənənəvi çayçılıqdan başladım. Ötən müddət ərzində 460 hektar sahədə çay plantasiyası salmış, 2015-ci ildə gündəlik 12 ton yaşıl çay yarpağı emal edən müasir çay fabriki tikib istifadəyə vermişik.

Cənab Prezident, 2015-ci il aprelin 11-də fabrikimizə gəlişiniz və o zaman verdiyiniz tövsiyələr bizim üçün fəaliyyət proqramı olmuşdur. Ali diqqətinizə məruzə edirəm ki, tövsiyələrinizə uyğun olaraq, şirkətimiz artıq İSO 9001, 14001, 18001, beynəlxalq keyfiyyət, ətraf mühitin mühafizəsi və əməyin təhlükəsizliyi standartları çərçivəsində fəaliyyət göstərir və LOCON Avropa ekoloji təmiz qida sertifikatı ilə istehsal etdiyimiz qara çay, orqanik “Aztea” brendi ilə həm yerli və həmçinin xarici bazarlarda satılır.

-Möhtərəm cənab Prezident, Siz, eyni zamanda, Nazirlər Kabinetinin bu ilin birinci yarısının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş iclasında çayçılığın inkişafı, məhsuldarlığın yüksəldilməsi məqsədilə çay istehlakçıları qarşısında dünya təcrübəsinin öyrənilməsi, mütərəqqi texnologiyalardan istifadə edilməsi kimi vəzifələr qoymusunuz. Məruzə etmək istəyirəm ki, müəssisəmizdə artıq bu istiqamətdə bir sıra işlər görülüb. Tingçilik təsərrüfatının yaradılması üçün xaricdən mütəxəssislər dəvət olunub, işçilərimiz üçün treninqlər təşkil edilib və təcrübə-sınaq işləri üçün müvafiq sahə ayrılıb. Müəssisəmiz çayçılıqdan əlavə çəltikçilik və sitrus meyvəçiliklə də məşğul olur.

Cari ildə Astarə və Lənkəran rayonlarında 340, Biləsuvar rayonunda isə 300 hektar sahədə çəltik əkini aparılıb. Gələn il əkin sahəsini 1000 hektara çatdırmağı planlaşdırırıq. Toxumçuluq təsərrüfatı yaratmış və yerli fermerləri 60 tondan artıq çəltik toxumu ilə təmin etmişik. Eyni zamanda, 105 hektar sahədə sitrus meyvələri əkilib, feyxoa, limon, portağal, naringi istehsalına başlanılıb. Astarə rayonunda 340 nəfər, Lənkəran rayonunda 418 nəfər, Biləsuvar rayonunda isə 70 nəfər üçün daimi iş yeri yaratmışıq. Bütün bunlara məhz Sizin davamlı sosial-iqtisadi inkişaf siyasətiniz sayəsində nail olmuşuq.

Azərbaycanda zəngin tarixi ənənələri olan çayçılıq və çəltikçiliyin, habelə sitrus meyvəçiliyinin hərtərəfli dəstəklənməsi məqsədilə dövlət tərəfindən müxtəlif yardım və təşviq mexanizmlərinin, o cümlədən güzəştli kreditlərin, son məhsula görə subsidiyaların təmin edilməsi, eləcə də aqrolizinq xidmətlərinin göstərilməsi bu sahələrin inkişafını daha da sürətləndirib.

Ölkəmizdə həyata keçirdiyiniz uğurlu iqtisadi siyasətin nəticəsi olaraq sahibkarlar üçün yaradılmış əlverişli şəraitdən maksimum yararlanmağa çalışırıq. Belə ki, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin xətti ilə çayçılıq və çəltikçilikdə istifadə olunan 1 milyon 366 min manat dəyərində 26 adda xüsusi texnika bizim müəssisə üçün lizinqə verilmiş və dövlət tərəfindən həmin vəsaitin 40 faizi və ya 546 min 478 manatı bizə güzəşt olunmuşdur. Bu il əlavə olaraq ümumi dəyəri 570 min manat olan bir ədəd “Laverda” markalı çəltikbiçən kombayn bizim üçün ayrılmışdır.

Möhtərəm cənab Prezident, Siz bizi hərtərəfli dəstəkləyirsiniz, inkişafımız üçün hər cür şərait yaratmısınız. Bu, məsuliyyətimizi artırır, qarşımızda böyük vəzifələr qoyur. “Made in Azerbaijan” brendinin təbliği, məhsulların ixrac edilməsinin təşviqi istiqamətində imzaladığınız fərman və sərəncamlar, verdiyiniz göstərişlər sahibkarlarda böyük ruh yüksəkliyi yaradıb. Hər ötən gün qazanılan təcrübə bizi əmin edir ki, bölgəmizdə çayçılığın, çəltikçiliyin və sitrus meyvəçiliyinin böyük gələcəyi var.

Eyni zamanda, digər sahələrdən fərqli yanaşma tələb edən çayçılığın inkişafı ilə bağlı bir sıra məsələləri qeyd etmək istəyirəm. Çay çoxillik bitkidir, hər torpaqda bitmir. Əkiləndən 7 il sonra məhsuldarlığa çatır və ilk illərdə daha çox qulluq tələb edir. Torpağında çay əkən kəndli yeddi il sonra gəlir əldə edə bilər. Odur ki, əhaliyə pay torpağı kimi verilmiş yararlı torpaqların könüllü birləşdirilməsi və bu birliklərin stimullaşdırılması üçün onlara müvafiq subsidiyaların ayrılması, torpaq sahiblərinin öhdəliklərinin hüquqi əsaslarının tənzimlənməsi məqsədəuyğun olardı. Əminliklə deyə bilərəm ki, belə əhəmiyyətli addımların atılması qarşıda duran məsələlərin həllini tapmasında, bu sektorun iqtisadiyyatın gəlirli sahələrdən birinə çevrilməsində imkanlarımızı artıracaq.

Möhtərəm cənab Prezident, regionların davamlı inkişafı, infrastruktur layihələrinin icrası, yeni müəssisələrin yaradılması, iş yerlərinin açılması ölkəmizin gücünü, qüdrətini daha da artırır. Bizə yaradılmış şəraitə, sahibkarların himayədarı və dayağı olduğunuza görə Zati-alinizə sonsuz minnətdarlığımızı bildiririk. Biz

sahibkarlar üzərimizə düşən məsuliyyəti dərindən dərk edirik. Sizi əmin edirik ki, verdiyiniz tapşırıqların vaxtında və yüksək keyfiyyətlə icrası naminə var qüvvəmizlə çalışacaq, bütün söylərimizi səfərbər edəcəyik.
Diqqətinizə görə minnətdaram.

X X X

Masallı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Rafil HÜSEYNOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Müəllifi və təşəbbüskarı olduğunuz regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramlarının icrası, Sizin qeyri-neft sektorunun davamlı yüksəlişi ilə bağlı qəbul etdiyiniz qərarlar və verdiyiniz tapşırıqlar xüsusən də ölkə iqtisadiyyatının mühüm sahəsi olan aqrar sektorda böyük canlanma yaradıb, onun tarixi şöhrətini özünə qaytarmağa başlayıb.

Rayonumuzun iqtisadiyyatının əsasını aqrar sahə təşkil edir. Əhalisinin sayı 222 min nəfər olan Masallı respublikanın ən sıx əhali yaşayan və az torpaqlı rayonları sırasındadır. Təhlillər göstərir ki, rayonda 37 min ailənin istifadəsində olan əkinəyararlı 24 min hektara yaxın sahənin 82 faizi dəniz səviyyəsindən aşağıda yerləşməklə şoran və təkrar şoranlaşmış torpaqlardır. On min hektara yaxın sahə isə bilavasitə Xəzər dənizi sahilindədir və onun bir hissəsi daim subasmalara məruz qalır.

Son illərdə rayonda əkin sahələrinin 60 faizə qədərində taxıl yetişdirilir, 25 faizə qədər istifadəsiz qalırdı. Rayonun torpaq-iqlim şəraiti üçün əlverişsiz sayılan taxıl əkinlərinin hər hektarından 10-20 sentner məhsul götürülür, bu qədər sahədə cəmi 150-180 iş yeri yaranırdı. Bu sahə bizim rayonda iqtisadi cəhətdən qeyri-rentabellidir.

Cənab Prezident, ötən ilin sentyabr ayında Masallıda olarkən yaranmış vəziyyətin aradan qaldırılması ilə bağlı verdiyiniz tapşırıq və tövsiyələrin icrası ilə bağlı əhali və mütəxəssislərlə müntəzəm məsləhətləşmələr aparılır, təbii iqlim şəraitinə uyğun əkin strukturuna yenidən baxmaqla torpaq mülkiyyətçiləri əmək tutumlu, daha gəlirli, bazarda çox tələbat duyulan məhsulların istehsalına istiqamətləndirilir. Nəticədə fermerlər tərəfindən səmərəsiz taxıl əkinləri ilkin olaraq 35 faizə qədər azalıb, həmin sahələr hesabına tərəvəz, çəltik, giləmeyvə, fərəş kartof, tərəvəz, noxud, sarımsaq, tütən, qarğıdalı kimi bitkilərin əkinləri xeyli genişləndirilib.

Əkin strukturunda baş verən bu dəyişiklik nəticəsində rayonda bitkiçilik məhsullarının istehsal həcmi əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 31,2 faiz artıb, əkinlərin rentabelliği taxıla nisbətən bir neçə dəfə yüksək olub, 6400 hektarda 13 min 178 iş yeri yaranıb. Aprel ayından başlayaraq yüzlərlə əlavə işçi qüvvəsinə tələbat yaranıb və bu gün də tələbat var.

İstehsal edilən məhsullar əsasən ixracı önümlü olub, bu ilin 7 ayında yaxın və uzaq xarici ölkələrə Azərbaycan brendi ilə ümumilikdə 29 milyon manata yaxın tərəvəz, fərəş kartof, sarımsaq və çiyələk ixrac olunub.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin tapşırığınıza əsasən əvvəllər bu bölgənin ən gəlirli sahəsi olan çayçılığın inkişaf etdirilməsi məqsədilə dağlıq ərazidə yeni texnologiyaya əsaslanan 42 hektar çay plantasiyası salınıb, 60 hektarda isə əkin işləri yaxın aylarda başa çatdırılacaq. Bu əraziyə rayonun daxili imkanları və digər maliyyə mənbələri hesabına 11 kilometr asfalt, 6 kilometr çınqıl döşənərək yol çəkilib, "Azərsun" şirkəti tərəfindən suvarma sistemi qurulub. Hazırda burada 50-yə yaxın iş yeri yaradılıb. "Azərsun" şirkəti tərəfindən daha 200 hektara qədər sahədə çay plantasiyasının salınması üçün torpaq mülkiyyətçiləri ilə danışıqlar aparılır.

Yaxın illərdə çay plantasiyasının rayonda ən azı 1400 hektara çatdırılmasına imkanlar var. Tapşırığınıza əsasən 1000 hektarı əhatə edən yeni çay plantasiyası salınması üçün hazırlıq işləri görülüb, torpaq mülkiyyətçiləri ilə maarifləndirmə işləri, müvafiq nazirliklərin, "Astarəçay" şirkətinin rəhbərliyi ilə müzakirələr aparılıb və ilkin razılaşmalar əldə olunub. Həmin sahələrdə bu ilin payızından başlayaraq çay əkinlərini aparmaq mümkündür.

Cari ildə rayonun müxtəlif əraziləri üzrə səmərəli istifadəsi mümkün olmayan 400 hektara yaxın örüş və kolluq sahələrinin əkin dövrünə cəlb edilməsi hesabına Masallıda tarixi ənənələri və böyük iqtisadi səmərəsi olan yerli çəltik növlərinin əkilməsinə başlanılıb. Keçən il 7 hektarda, bu il isə 195 hektarda üç növ çəltik əkilib, kənardan asılılığı azaltmaq üçün 10 hektarda çəltik toxumçuluğu yaradılıb, müasir texnologiyaya əsasən yeni çəltik emalı zavodunun tikintisinə başlanılıb.

Gələcək il çəltik əkinlərinin iki dəfə artırılaraq 400 hektara çatdırılması nəzərdə tutulur. Bunun üçün vaxtilə rayonda mövcud olmuş və sonradan baxımsızlıq nəticəsində və istifadə edilmədiyindən sıradan çıxmış 77 sututunun daxili imkanlar və "Meliorasiya və Su Təsərrüfatı" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin bilavasitə yaxından köməyi ilə bərpa olunmasına başlanılıb. Bu sututular istifadəyə verildikdən sonra əlavə yaranacaq 8-10 milyon kubmetr suvarma suyu ilə ən azı 600-700 hektar tütən və çəltik sahələrini suvarmaq mümkün olacaq. Bu, bizim mövcud su ehtiyatlarımızın 20 faizindən çoxdur.

İxracı önümlü məhsul istehsalının artırılması üçün verdiyiniz tapşırıqların icrası ilə bağlı rayonda əlavə tütən, giləmeyvə, fərəş kələm əkinləri də genişlənilir, yeni sitrus bağları salınır.

Çox hörmətli cənab Prezident, Sizi əmin etmək istəyirik ki, tapşırığınıza müvafiq olaraq, kənd təsərrüfatının bir çox sahələrinin dinamik inkişafının təmin edilməsi üçün bundan sonra da bütün imkanlar səfərbər olunacaq, qarşımıza qoyulan vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlməyə çalışacağıq.

Diqqətinizə görə çox sağ olun.

“Cənub-Aqro” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin aqronomu Fərman ABDULLAYEV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları.

Bu gün biz fəxrlə deyə bilərik ki, Sizin yüksək diqqət və qayğınız ilə ölkə iqtisadiyyatında əldə olunan nailiyyətlərin parlaq nümunələrini doğma Lənkəranımızda da əyani şəkildə görürük. Bu inkişaf meyilləri hər bir lənkəranlı kimi biz fermerləri də hədsiz sevindirir və daha yaxşı işləməyə, qurub-yaratmağa həvəsləndirir.

Sahibkarlığa dövlət dəstəyinin gücləndirilməsini, o cümlədən fermerlərə güzəştli kreditlərin, subsidiyaların və investisiya təşviqi sənədlərinin verilməsini, aqrolizinq xidmətlərinin göstərilməsini və dövlətin bu cür dəstək mexanizmlərinin həyata keçirilməsini biz istehsalçılara göstərilən əvəzsiz qayğı kimi qəbul edirik və buna görə də bütün fermerlərin adından Sizə dərin təşəkkürümüzü bildiririk.

Məhz bu qayğıdan ruhlanaraq ötən ildən başlayaraq biz regionumuzda əkinçiliyin qədim ənənəvi növü olan çəltikçiliyin yenidən bərpası işinə başlamışıq. 2016-cı ildə 20 hektar sahədə çəltik əkini həyata keçirmişik və hər hektardan 50 sentner məhsul əldə etmişik.

Bu il isə əlavə olaraq 80 hektarda çəltik əkməklə əkin sahəsini 100 hektara çatdırmışıq. Gələn təsərrüfat ilində bunu daha 100 hektar genişləndirməyi nəzərdə tutmuşuq.

Çəltikçilik rayonumuz üçün vaxtilə ənənəvi əkin növlərindən biri olub. Hətta keçmiş sovetlər dövründə ötən əsrin 60-cı illərinə kimi bölgədə çəltikçiliyin elmi əsaslarla inkişaf etdirilməsi məqsədilə Ümumittifaq Çəltikçilik İnstitutunun zona təcrübə stansiyası fəaliyyət göstərmişdir. Lakin sonradan əkin sahələri tədricən azalmağa başladı.

Çəltik bitkisinin yetişdirilməsi çox zəhmət tələb edən işdir. Əsas məqsədimiz müasir texnologiyaların köməyi ilə “Ağ ənbər”, “Qırmızı ənbər”, “Həsəni”, “Akul”, “Çampo”, “Sədri”, “Yetimi”, “Xəzər” kimi keçmişdə geniş şöhrət qazanmış dədə-baba çəltik sortlarından qiymətli ərzaq olan düyü istehsal etməklə yanaşı, ölkənin ərzaq təhlükəsizliyi proqramına öz töhfəmizi verməkdir.

Adlarını qeyd etdiyim düyü sortları özünəməxsus dada və fərdi xüsusiyyətlərə malikdir. Yaxşı bilirəm ki, indiki vaxtda istər daxili və istərsə də xarici bazarlarda bu cür ekoloji cəhətdən təmiz düyülərə böyük ehtiyac var. Elit texnologiyalardan, qabaqcıl təcrübədən istifadə etmədən əkinçiliyin bütün sahələrində olduğu kimi, çəltikçilikdə də uğur qazanmaq mümkün deyil. Fəaliyyətimizdə çalışmışıq ki, düyü istehsalı sahəsində ixtisaslaşmış ölkələrin qabaqcıl texnologiya və təcrübələrindən istifadə edək.

Biz təsərrüfatımızda bölgəmizin torpaq-iqlim şəraitinə uyğun olaraq çəltiyi ənənəvi Asiya üsulu ilə, yəni, şitil yetişdirib sahələrə köçürməklə əkirik. Bu üsulun müsbət cəhətləri çoxdur. Belə ki, burada, ilk növbədə, toxuma qənaət olunur. Səpmə üsulu ilə əkin keçirildikdə hektara 150-200 kiloqram, bəzən daha çox toxum sərf olunduğu halda, şitillə əkin zamanı 3-4 dəfə az - hektara 50-60 kiloqram toxum tələb olunur. Şitillə əkin aparıldıqda sonrakı becərmə mərhələlərində lazımi aqrotekniki işlərin görülməsi rahat başa gəlir. Xüsusilə, belə şəraitdə alaq otları texnika vasitəsilə təmizləndiyindən zərərli pestisidlərdən istifadə etməyə ehtiyac qalmır. Bu da ekoloji cəhətdən çox əhəmiyyətlidir. Həm də bölgəmiz subtropik iqlimə malik olduğundan yaz-payız aylarında intensiv yağışlar yağır və məhsul yığılı zamanı itki çox olur. Buna görə də tətbiq etdiyimiz əkin üsulu biçin vaxtını bir ay tezləşdirir və məhsul itkisiz yığılır.

Təsərrüfat fəaliyyətimizi genişləndirmək məqsədilə Koreya Respublikasından çəltik əkən iki maşın, iki biçin kombaynı, iki traktor və digər avadanlıqlar gətirilib və onlardan səmərəli istifadə edirik. Hazırda yaşıl çəltik zəmilərimiz göz oxşayır, məhsulumuzun bol olacağını saçaqların sıxlığından da görmək olur.

Cənab Prezident, icazənilə çəltik əkini ilə məşğul olan fermerlərin bəzi istək və arzularını da diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm. Regionda çəltikçiliyin inkişafının sürətləndirilməsi, əkin sahələrinin genişləndirilməsi və emal müəssisələrinin istehsal gücünün artırılması, eyni zamanda, çəltikçiliyin inkişaf modelinin hazırlanması üçün müasir standartlara cavab verən toxumçuluq təsərrüfatının və toxumun keyfiyyət göstəricilərini təyin etmək üçün laboratoriyanın yaradılmasına ehtiyac var.

Qeyd edirəm ki, çəltikçiliyin inkişafı ərazidə kənd təsərrüfatının digər sahələrinin də inkişafına müsbət təsir göstərəcək. Belə ki, biçilmiş çəltik zəmiləri, eyni zamanda, heyvandarlıq, quşçuluq, balıqçılıq və digər sahələr üçün həm də yem bazasıdır. Bu da Lənkəran kimi aztorpaqlı rayonda ərzaq istehsalı prosesində mühüm əhəmiyyətli məsələdir. Qarşımızda duran başlıca hədəf istehsal edilən məhsulun keyfiyyətinin davamlı olaraq yaxşılaşdırılması, rəqabət qabiliyyətliliyinin yüksəldilməsi, məhsuldarlığın artırılması və daxili bazarı təmin etməklə yanaşı, ixracın genişləndirilməsinə nail olmaqdır.

Cənab Prezident, Sizin regionlarda sahibkarlığın inkişafını daim diqqətdə saxlamağınız biz iş adamlarını öz fəaliyyətimizdə daha da məsuliyyətli olmağa sövq edir. Biz də öz növbəmizdə Sizi əmin edirik ki, ölkəmizin inkişafı və xalqımızın rifahı naminə qarşıya qoyulmuş vəzifələrin icrasında yorulmadan çalışacağıq. Diqqətinizə görə minnətdarıq.

X X X

Ağdaş Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Tofiq İBRAHİMOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Son illər Sizin rəhbərliyinizlə həyata keçirilən islahatlar ölkəmizin qeyri-neft sektorunun inkişafında keyfiyyətə yeni mərhələnin əsasını qoyub. Çox böyük uzaqgörənliklə müəyyən etdiyiniz və həyata keçirdiyiniz yeni iqtisadi kurs, o cümlədən aqrar sahənin inkişafı ilə bağlı inqilabi dəyişikliklər Ağdaş rayonunda da öz müsbət nəticələrini verməkdədir.

Rayonda ilkin olaraq fermerləri və keçmiş təsərrüfat işçilərini də cəlb edərək bütün mülkiyyət növləri üzrə torpaq sahələrindən səmərəli istifadənin vəziyyəti araşdırılıb, əkin məqsədləri üçün istifadə olunmayan, eləcə də səmərəsiz istifadə olunan torpaq sahələrində müxtəlif növ kənd təsərrüfatı bitkilərinin əkilməsi təmin edilib.

Möhtərəm cənab Prezident, əkinçiliyin ən qədim sahələrindən olan çəltikçilik əsasən cənub bölgəsinə xas olsa da, Ağdaş rayonunda da əhalinin daim maraq göstərdiyi kənd təsərrüfatı sahələrindən biridir. Lakin 1990-cı illərin əvvəllərində məlum səbəblər üzündən aqrar sektora göstərilən biganəlik bu sahənin də geriləməsinə səbəb olub.

Ölkəmizdə kənd təsərrüfatının strateji sahələrinin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı Sizin qəbul etdiyiniz müdrik qərarlar, verdiyiniz tapşırıq və tövsiyələr əsasında çəltikçiliyin də sürətli inkişafı üçün qısa müddətdə əlverişli şərait yaradıldı. Çəltik istehsalçılarına il ərzində hər hektara görə 90 manat subsidiyanın verilməsi insanların bu sahəyə marağını artırır və bunun nəticəsində rayonumuzda da əkinçiliyin ənənəvi növü olan çəltikçilik xeyli inkişaf edib.

Cənab Prezident, 2017-ci ildə Ağdaş rayonunun 59 yaşayış məntəqəsində 2454 hektarda çəltik əkilib. Bu, 2014-cü illə müqayisədə təqribən 5 dəfə çox olmaqla respublikada əldə edilən ən yüksək göstəricidir. Yerlərdə aparılan monitorinqlər onu deməyə əsas verir ki, hər hektardan çəltiyin məhsuldarlığı 30-35 sentner olacaqdır və təqribən 8 min tonadək çəltik, yəni 6 min tonadək düyü istehsal ediləcəkdir. Bu da təqribən 12 milyon manat vəsait və yaxud 7 milyon manat xalis gəlir deməkdir.

Rayonun Orta Ləki kəndindən olan fermer Ramiz Abdullayev 23 hektar sahədən orta məhsuldarlıq 45 sentner olmaqla 103 ton çəltik istehsal edərək 65 min manat gəlir əldə edib. Eyni zamanda, yüksək məhsuldarlığa nail olan Malay kənd sakini Əli Musayev 45 min manat, Qəribli kənd sakini Nicat İsmayılov 35 min manat, Yenicə kənd sakini Zəhmət Məmmədov 33 min manat gəlir əldə ediblər. Belə misalları çox çəkmək olar.

Ağdaş rayonunda çəltik əkini və becərilməsi ilə əlaqədar 2100 nəfər kənd sakini mövsümi işlə təmin olunub. Cari ildə hər bir fermer ailəsinin büdcəsinə təqribən 8200 manatdan çox vəsait daxil olacağı gözlənilir ki, bu da rayon üzrə 850 fermerin ümumilikdə 7 milyon manat xalis gəlir əldə edəcəyi deməkdir.

Fermerlər “Yerli bezos”, “Ağ mirvari”, “Qırmızı mirvari”, “Çappa”, “Ağ gilə” sortlarının əkilməsinə daha çox üstünlük verirlər. Ölkəmizdə istehsal olunan digər kənd təsərrüfatı məhsulları kimi yerli düyü ekoloji cəhətdən təmiz, qidalılıq fərqinə görə idxal edilən düyülərdən daha keyfiyyətlidir. Təsədüfi deyildir ki, yetişdirilən yerli düyü bu gün daxili bazarda “Ağdaş düyüsü” adı ilə tanınır.

Cənab Prezident, icazənizlə, ağdaşlı fermerlərin xahişlərini burada səsləndirmək istəyirəm. Qarşıdakı illərdə çəltik istehsalı sahəsində hədəflərimizin daha yüksək olduğunu nəzərə alaraq, elmi əsaslara söykənmiş toxumçuluq təsərrüfatlarının və yüksək məhsuldar toxum sortlarının yaradılması, çəltik əkini və yığıcı üçün xüsusi təyinatlı texnikaların gətirilməsi və lizinq yolu ilə istehsalçılara verilməsi, eyni zamanda, düyü istehsalı üçün müasir çəltik emalı müəssisəsinin yaradılmasına dəstək verilməsini xahiş edirik.

Qeyd olunanlarla yanaşı, bildirmək istəyirəm ki, 2017-ci ildə rayonumuzda kənd təsərrüfatının digər sahələrində də uğurlu nəticələr əldə edilib. Cari ildə ötən ilə nisbətən 3 dəfə çox, yəni 3000 hektar sahədə pambıq əkilib və becərmə işlərinə 3000 nəfərə yaxın işçi qüvvəsi cəlb olunub. Baramaçılıqda ötən illə müqayisədə 3 dəfə çox, 6,4 ton məhsul tədarük edilib və 101 kümçü ailəsi ümumilikdə 57 min 700 manat gəlir götürüb. Eyni zamanda, cari ildə 834 hektar sahədə tərəvəz, 253 hektar sahədə bostan bitkiləri əkilib və hazırda da məhsul yığıcı davam edir. Meyvə bağlarında yetişdirilən nar, heyvə, xurma, alça, gilə və digər məhsullar MDB ölkələrinə ixrac edilir.

Ağdaş rayonu üçün aqrar sektorun yeni sahəsi olan dərman bitkisi - biyanın istehsalı və emalına diqqət artırılıb. Sizin tövsiyəyinizlə bu məqsədlə 1000 hektar sahədə biyan məhsulunun yetişdirilməsi və biyan kökü emalı müəssisəsinin yaradılmasına başlanılıb və tikinti işlərinin ilin sonunadək başa çatdırılması nəzərdə tutulur.

Cənab Prezident, bütün bunları sadalamaqda bir məqsədim var. Apardığımız siyasət nəticəsində insanlar torpağa bağlanıb, aqrar sahədə çalışanların həyat şəraiti dəyişib, maddi rifah halları xeyli yaxşılaşıb və ölkədə məhsul bolluğu yaranıb. Artıq kənd yerlərində işsiz insan yoxdur və onlar halal zəhmətləri ilə öz dolanışıqlarını təmin edirlər.

Möhtərəm cənab Prezident, çıxışımın sonunda Sizi əmin etmək istəyirəm ki, respublikamızda aqrar sahənin inkişafı ilə bağlı qarşıya qoyduğunuz mühüm vəzifələrin rayonumuzda uğurla icra olunması üçün bütün imkanları səfərbər edəcək, qarşıdakı illərdə daha yüksək nəticələrə nail olmaq üçün bu işlərə öz layiqli töhfələrimizi verəcəyik. Diqqətinizə görə minnətdaram.

X X X

“Gilan Orchards” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin direktoru Vaqif SÜLEYMANOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları.

Bəyan etdiyiniz kimi, ölkənin inkişafının hazırkı mərhələsində qarşıya qoyulmuş əsas hədəflər çoxşaxəli və innovasiyayönümlü iqtisadiyyatın formalaşdırılması, qeyri-neft sektorunun inkişafı və əhalinin rifahının davamlı olaraq yaxşılaşdırılmasıdır. Bu istiqamətdə göstərdiyiniz fədakar fəaliyyətə görə bütün sahibkarlar adından Sizə dərin təşəkkürümüzü bildiririk.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin rəhbərliyiniz ilə ölkədə həyata keçirilən uğurlu iqtisadi siyasətin nəticəsi olaraq biz də digər sahibkarlar kimi yaradılmış əlverişli şəraitdən maksimum yararlanmağa çalışırıq. Bizim əsas fəaliyyət istiqamətimiz sitrus meyvələri istehsalı və satışdır. Müəssisəmiz 2015-ci ildə yaradılıb. Yeni yaradılmış sitrus meyvə təsərrüfatının ümumi sahəsi 100 hektar təşkil edir. Rayonda sitrus meyvələrinin istehsalı üçün əlverişli şərait bu sahənin gələcəkdə daha da inkişaf etdirilməsini şərtləndirən əsas amillərdən biridir.

Təpşirəyinizə uyğun olaraq aidiyyəti dövlət qurumları tərəfindən sahibkarlığın inkişafına daim dəstək göstərilir. Belə dəstək tədbirlərinə misal olaraq İqtisadiyyat Nazirliyinin Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu tərəfindən güzəştli kreditlərin verilməsi, ixrac bazarlarının tapılması və ixrac missiyalarında iştirakla bağlı AZPROMO ilə əməkdaşlıq, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin xətti ilə aqrolizinq xidmətlərinin göstərilməsi, subsidiyaların verilməsi və sair bu kimi tədbirləri göstərə bilərik. Bütün bunlar isə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalının artırılmasını stimullaşdırır.

Fəaliyyətə başladığımız dövrdən respublikada ilk dəfə olaraq tərəfimizdən Koreya Respublikasından gətirilmiş 20 min “Hallabonq” sitrus ağacı 15 hektar sahədə əkilib.

Böyük fərəh hissi ilə bildirirəm ki, Sizin 2015-ci ildə rayona səfəriniz zamanı baxış keçirdiyiniz həmin sahələrdən ötən il 1,5 ton yüksək keyfiyyətli nübar məhsul yığılıb. Eyni zamanda, bu məhsulun nümunələri Novruz bayramı ərəfəsində Bakı şəhərində Dənizkənarı Bulvarda təşkil edilmiş sərgidə nümayiş etdirilib.

Hazırda sitrus meyvə bağlarının genişləndirilməsi istiqamətində işləri davam etdiririk. Bu məqsədlə əlavə olaraq xaricdən 25 min sitrus ağacı gətirilərək cari ilin yaz aylarında 85 hektar sahədə əkilib. Sitrus təsərrüfatında 200 nəfər yerli sakin daimi işlə təmin edilib. Rayonun dağətəyi ərazilərində terras əkin üsulu ilə sitrus sahələrinin salınması davam etdirilir.

Görülən işlər nəticəsində rayonda istifadəsiz qalmış torpaqlar yenidən əkin dövriyyəsinə cəlb ediləcək ki, bu da minlərlə yerli sakin üçün daimi iş yeri olacaq. Yeni salınmış sitrus bağlarında suvarma ilkin olaraq damcı üsulu ilə həyata keçirilir. Sonrakı mərhələlərdə çiləmə və daha mütərəqqi suvarma üsullarından da istifadə edilməsi nəzərdə tutulub.

Xüsusilə vurğulamaq istəyirəm ki, yeni əkilmiş “Hallabonq” sitrus meyvə növü əvvəllər rayonda kütləvi şəkildə əkilmiş naringi növlərindən 2-3 dəfə tez məhsul verməklə bərabər, məhsuldarlıq da 2-3 dəfə çox olur. Bu yüksək nəticəni biz yeni salınmış sitrus bağımızda praktik olaraq gördük. Qazanılmış nəticə bizi daha da həvəsləndirir. Bu sahənin daha sürətlə inkişaf etdirilməsi planlaşdırılır.

Bu məhsulun ixracqabiliyyətli olduğunu nəzərə alaraq yaxın illərdə daxili bazarla yanaşı, xarici bazarlara ixrac edilməsi məqsədilə rayonda fəaliyyət göstərən “Gilan-Lənkəran” konserv zavodunda məhsulun müasir standartlar səviyyəsində çeşidlənməsi və qablaşdırılması üçün yeni müasir texnoloji avadanlıq quraşdırılacaq.

Möhtərəm cənab Prezident, təsərrüfatımızın fəaliyyəti təkcə bununla məhdudlaşmır. Gələcəkdə rayonun əlverişli iqlim və torpaq şəraitinə uyğun olaraq sitrus meyvəçiliyi ilə yanaşı, çayçılıqla da məşğul olmağı qərara almışıq. Artıq bununla bağlı çay əkini üçün yararlı yeni torpaq sahələri müəyyənləşdirilir.

Cənab Prezident, gördüyümüz işlər bizi daha böyük nailiyyətlər əldə etməyə ruhlandırır. Sizin kənd adamlarına göstərdiyiniz qayğı və diqqət bizi bir daha əmin edir ki, qarşıya qoyulan vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gələcəyik və bol məhsul istehsal edəcəyik. Dövlətimizin qüdrətlənməsinə və ölkəmizin tərəqqisinə öz töhfəmizi verəcəyik. Diqqətinizə görə sağ olun.

X X X

Astara Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Qəzənfər AĞAYEV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Son illərdə ölkəmizdə kənd təsərrüfatının inkişafına göstərilən dövlət dəstəyi digər bölgələrimizdə olduğu kimi, Astara rayonunda da aqrar sektorun inkişafına böyük təkan verib.

Sahibkarlığa dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi, o cümlədən fermerlərə güzəştli kreditlərin, subsidiyaların və investisiya təşviqi sənədlərinin verilməsi, aqrolizinq xidmətlərinin göstərilməsi bu il rayonumuzda ümumi əkin sahəsinin 10 min hektara çatdırılmasına səbəb olub. Bu da rayonumuzun əkinəyararlı torpaq sahəsinin 75 faizini təşkil edir. Çalışırıq ki, rayonumuzda əkinəyararlı torpaq sahələri istifadəsiz qalmasın. Bu məqsədlə ilk olaraq mülayim-subtropik iqlim qurşağında yerləşən rayonumuz üçün ənənəvi olan çayçılıq, sitrusçuluq və çəltikçilik sahələrinin inkişaf etdirilməsini prioritet məsələ kimi qarşıya qoymuşuq.

Cənab Prezident, rayonumuz üçün əsas ənənəvi istehsal sahəsi sitrusçuluqdur. Hazırda rayonumuzda əvvəlki illərlə müqayisədə 8 dəfə çox - 2350 hektar sitrus bağı var ki, onun da 425 hektarı ötən il salımb. Keçən il bu bağlardan 44 min ton sitrus meyvələri tədarük olunub. Cari ildə isə məhsulun daha çox olması gözlənilir. Məlumat üçün bildirim ki, bu sahədə çalışanların sayı 11 min nəfərdən çoxdur.

Aqrar sahəni, xüsusən də sitrusçuluğu innovasiyalar tətbiq etmədən, xarici ölkələrin qabaqcıl təcrübəsini öyrənmədən inkişaf etdirmək qeyri-mümkündür. Bu məqsədlə cari ilin aprel və iyun aylarında rayonumuzda sitrus məhsulları istehsalçıları üçün təşkil edilən seminara Türkiyənin Subtropik Meyvəçilik Mərkəzinin alimləri dəvət olunmuşdular. Qabaqcıl təcrübələri barədə məlumat verən qonaqlar rayonun sitrus bağlarında olmuş, sitrusçuluğun səmərəliliyini artırmaq üçün yeni növ tinglərin əkilməsinə tövsiyə etmişlər. Bu məqsədlə rayona 10 mindən artıq yüksək məhsuldarlığı və şaxtaya davamlılığı ilə seçilən "Satsuma" yapon sortu naringi və limon tingləri gətirilərək əkilib. Mövcud sitrus bağlarının tədricən yeni növ tinglərlə əvəzlənməsi qarşıya vəzifə kimi qoyulub. Bu da, öz növbəsində, gələcəkdə məhsuldarlığın artmasına böyük təkan verəcəkdir.

Yeni məhsuldar sortların gətirilməsi və müasir tingçilik təsərrüfatlarının yaradılması, ixtisaslı mütəxəssislərin hazırlanması bu sahədə çalışan fermerlərə, torpaq mülkiyyətçilərinə imkan verərdi ki, öz təsərrüfatlarını daha da genişləndirsinlər.

Cənab Prezident, rayonumuz üçün ən perspektivli sahələrdən biri də çayçılıqdır. Ötən əsrin 70-80-ci illərində çayçılıq Astara rayonunda ən yüksək inkişaf mərhələsinə çatmış, 3 min hektar çay plantasiyasından 7 min tona qədər məhsul istehsal edilmişdi. Həmin dövrdə çay plantasiyalarında işləyənlərin sayı 12 min nəfərdən çox olmuşdu. 1990-cı illərin əvvəllərində diqqətdən kənar qalan çay sahələri tədricən sıradan çıxmışdır. Torpaq islahatı aparılan zaman çayçılıq üçün əlverişli olan torpaqlar sakinlərə pay torpağı, çay kolları isə əmlak kimi verilmişdir. Pay torpağından tədarük etdiyi yaşıl kütləni təhvil verməyə yer tapmayan mülkiyyətçi çox əziyyətlər bahasına başa gəlmiş və məhsuldarlığının ən yüksək mərhələsində olan kolları qıraraq oduncaq kimi istifadə etmişdir. Hazırda rayonumuzda mövcud olan 345 hektar çay plantasiyasından 188 hektarı bərpa olunan, 157 hektarı isə yeni salınan çay sahələridir. Ötən il 1500-dək sakinimizin çalışdığı plantasiyalardan 646 ton yaşıl çay yarpağı tədarük edilib. Cari ildə isə bu göstəricinin 1000 tona çatdırılması nəzərdə tutulur.

2015-ci ilin aprel ayında "Astarəçay" çay emalı fabrikinin açılışı zamanı qeyd etdiniz ki, "Əminəm ki, vaxt gələcək Azərbaycan öz çayını daha da böyük həcmdə dünya bazarlarına çıxaracaqdır". Sizin bu çağırışınızdan ruhlanan çayçılarımız rayonumuzun əvvəlki şöhrətini qaytarmaq əzmindədirlər.

Cənab Prezident, son illər diqqətdən kənar qalan, kənd təsərrüfatının ən gəlirli sahələrindən biri də çəltikçilikdir. Aqrar sahəyə olan dövlət dəstəyi və aparılan maarifləndirmə işlərinin nəticəsidir ki, son iki ildə çəltik əkini 7 dəfədən çox artırılaraq 450 hektara çatdırılıb. Aqrotexniki qulluğun yaxşılaşdırılması, daha məhsuldar toxumun əkilməsi ilə bu il 2 min tona yaxın çəltik istehsalı gözlənilir. Artıq çəltik yığımına başlanıb, bu günə olan məlumata görə, sahələrdən 1750 ton məhsul yığılıb və biçin davam edir. Bu il rayonumuzda çəltik əkini ilə məşğul olanların sayı 1345 nəfər olub. Azərbaycan bazarlarında yerini tutmuş, ekoloji cəhətdən təmiz və keyfiyyətli olan, ətirli Astara düyüsünün ixrac potensialı da böyükdür. Aparılan təhlillər göstərir ki, rayonun suvarma şəbəkələrini genişləndirməklə çəltik sahələrini bir neçə dəfə artırmaq mümkündür.

Hazırda rayonumuzda 8 kiçik çəltik emalı sahəsi fəaliyyət göstərir. Növbəti ildə müasir tələblərə cavab verən və saatda istehsal gücü 5 ton olan yeni çəltik emalı və qablaşdırılması zavodu inşa ediləcəkdir.

Bu il Astara rayonunda ümumi dəyəri 50 milyon manata yaxın çay, çəltik və sitrus meyvələri tədarük ediləcəkdir. Bu da ölkəmizin ərzaq təhlükəsizliyinə töhfə olmaqla yanaşı, sakinlərimizin maddi rifah halının yaxşılaşmasına səbəb olacaqdır.

Möhtərəm cənab Prezident, ölkədə aqrar sektorun davamlı inkişaf etdirilməsi üçün verdiyiniz tapşırıqların icrası ilə əlaqədar bütün imkanları səfərbər edərək qarşıya qoyulan vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gəlməyə çalışacağıq. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Dövlətimizin başçısı müşavirədə yekun nitqi söylədi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

-Çıxışlarda səslənən fikirlər, təkliflər təhlil ediləcəkdir. Bu təkliflərin icra edilməsi gələcək fəaliyyətimiz üçün də əhəmiyyət daşıyır.

Bugünkü müşavirə bir daha onu göstərir ki, Azərbaycanda kənd təsərrüfatı prioritet sahə olaraq qalır və qalacaqdır. Eyni zamanda, qeyd etdiyim kimi, kənd təsərrüfatının şaxələndirilmiş şəkildə inkişaf etdirilməsi də qarşıda duran əsas vəzifələrdən biridir. Kənd təsərrüfatının bütün sahələri bizim üçün əhəmiyyətlidir. Biz ölkəmiz üçün ənənəvi olan sahələri dirçəldirik, bərpa edirik, yeni sahələr yaradılır. Bir sözlə, Azərbaycanda ərzaq təhlükəsizliyi və idxaldan asılılığın azaldılması məsələləri diqqət mərkəzindədir. Son illərdə bu istiqamətdə çox böyük nəticələr əldə edilmişdir. Bunu həm statistik göstəricilər, həm də real həyat göstərir. Son vaxtlar bütün bölgələrdə kənd təsərrüfatına göstərilən diqqət və dövlət tərəfindən aparılan siyasət artıq gözəl nəticələrini verir.

Qarşıya vəzifə qoyulur ki, ənənəvi olan sahələrin bərpası, dirçəldilməsi prosesi növbəti illərdə daha da sürətlə getsin və biz tezliklə bu ənənəvi sahələri bərpa edə bilək. Bu gün müzakirə mövzusu olan ənənəvi sahələrin bərpası artıq böyük bir canlanmaya gətirib çıxarıb. Bu siyasət fermerlər tərəfindən bəyənilir. Artıq yüzlərlə, minlərlə yeni iş yeri yaradılır. Vaxtilə baxımsız olan, istifadəsiz qalan torpaqlarda indi çəltikçilik, çayçılıq inkişaf etdirilir, insanlar işə cəlb olunublar. Beləliklə, biz kənd təsərrüfatının bütün sahələrini inkişaf etdirərək bir neçə məqsədə çatmış oluruq. Ölkəmizin iqtisadi potensialı artır, idxaldan asılılıq azalır, yeni iş yerləri, yeni sənaye müəssisələri yaradılır və Azərbaycan dünya bazarlarına öz keyfiyyətli məhsulunu təqdim edir.

Onu da qeyd etməliyəm ki, Azərbaycanda istehsal olunan kənd təsərrüfatı məhsulları çox keyfiyyətlidir, təbiidir, orqanikdir. Əlbəttə, xarici bazarlarda da bizim məhsullarımıza böyük maraq var. Biz öz məhsullarımızı xarici bazarlara daha da böyük həcmdə təqdim etmək üçün indi müxtəlif tədbirlər görürük. Azərbaycanın ticarət evləri yaradılır. Artıq birinci belə ticarət evi yaradılıb, növbəti evlərin yaradılması prosesi gedir. Müxtəlif ölkələrə ticarət missiyaları göndərilir. Mən də xarici səfərlərimdə və həmkarlarımı Azərbaycanda qəbul edərkən bu məsələləri daim qaldırıram ki, Azərbaycan məhsulları müvafiq ölkələrə ixrac edilsin.

O ki qaldı, bu gün müzakirə etdiyimiz sahələrdən biri olan çayçılığa, hamımız yaxşı bilir ki, Azərbaycanda çayçılığın çox böyük ənənələri var. Lənkəranda birinci çay fabriki 1930-cu illərdə yaradılmışdır. Çayçılığın sürətli inkişafı ulu öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. 1970-ci ildə 8 min hektarda çay əkilirdisə, 1982-ci ildə təxminən 12 min hektarda çay əkilmişdir və çayın istehsalı 26 min tona çatmışdır. Burada da qeyd olundu, müəyyən səbəblər üzündən fermerlər, kəndlilər tərəfindən çayçılığa maraq azaldı, dövlət də öz dəstəyini göstərə bilmədi. Ona görə biz demək olar ki, çayçılığı itirmək ərəfəsində idik. Son illər ərzində bu sahəyə göstərilən xüsusi diqqət hesabına biz çayçılığı bərpa edirik və edəcəyik.

Hələ ki, min hektarda çay plantasiyaları əkilib. Bu, əlbəttə ki, əvvəlki dövrlə müqayisədə çox aşağıdır. Ancaq biz çay plantasiyalarını tədricən bərpa edəcəyik. Əsas vəzifələrdən biri də məhz bundan ibarətdir ki, yeni çay plantasiyaları salınmalıdır. Dövlət öz dəstəyini göstərməlidir, yerli icra orqanları fermerlərə dəstək verməlidirlər. Bu sahələr müəyyən edilməlidir. Çünki cənub zonasında boş qalan o qədər də böyük torpaq sahələrimiz yoxdur. Ona görə biz istifadəsiz qalan torpaq sahələrində, çayçılıq üçün münbit olan torpaqlarda plantasiyalar salmalıyıq. Eyni zamanda, çayçılığın inkişaf etdiyi dünyanın aparıcı ölkələrinin təcrübəsi də öyrənilməlidir. O ölkələrdə həm məhsuldarlıq çox yüksəkdir, eyni zamanda, onlar torpağın hər qarışından istifadə edirlər. Dağətəyi ərazilərdə, yamaclarda terras şəkildə çay plantasiyaları salınır. Bu, eyni zamanda, sitrus meyvələrinin istehsalına da aiddir. Biz sitrusçuluğu da dağətəyi ərazilərdə, o cümlədən bu ərazilərdə inkişaf etdirməliyik. Müvafiq dövlət qurumları burada yeni çay plantasiyalarının salınması ilə bağlı təkliflərini tezliklə verməlidirlər. Əlbəttə, bu plantasiyaların su təminatı da təşkil edilməlidir. Davamlı su təminatı olmalıdır. Dünyanın ən qabaqcıl texnologiyaları tətbiq edilməlidir. Dünən çayçılıq təsərrüfatında olarkən mənə məruzə edildi ki, biz ən qabaqcıl texnologiyaları tətbiq etsək məhsuldarlığı bir neçə dəfə artırmaqla bilərik. Bu, onu deməyə əsas verir ki, biz hətta məhdud olan torpaq sahələrində keyfiyyətli və böyük həcmdə çay istehsalına nail ola bilərik.

Çayçılıq intensiv şəkildə inkişaf etdirilməlidir. Ötən əsrin 80-ci illərindən fərqli olaraq, bu gün bu sahə üzrə kənd təsərrüfatı elmi inkişaf edib. Qeyd etməliyəm ki, dünyanın ən qabaqcıl texnologiyaları Azərbaycanda tətbiq olunmalıdır. Astarə rayonuna keçən səfərimdə "Astarəçay" müəssisəsində olmuşam. Bu dəfə də həmin müəssisənin plantasiyalarında olarkən məruzə edildi ki, onlar məhz bu yanaşmanı tətbiq edirlər, ən müasir texnologiyalar tətbiq olunur.

İri çayçılıq və tingçilik təsərrüfatı yaradılmalıdır. Əlbəttə ki, xüsusi texnika gətirilməlidir. İndi bu texnika var, gətirilir. Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi növbəti illərdə xüsusilə çayçılıq, çəltikçilik, sitrusçuluq üçün xüsusi texnikanın alınmasını təmin etsin. Mən giriş sözümdə qeyd etdim ki, 10 min texnika gətirilib. Bu texnika daha çox pambıqçılığın inkişafına xidmət göstərəcək. Biz bunun hesabına pambığın əkin sahələrini təxminən 10 dəfə artırmışıq. Bu sahələr üçün də xüsusi texnika gətirilməlidir. Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun xətti ilə sahibkarlara güzəştli şərtlərlə kreditlər verilməlidir ki, bu işlər daha da sürətlə aparılsın.

2016-cı ildə ölkəmizə 12 min 600 ton çay idxal edilib. Bu məqsədlər üçün ölkəmizdən 45 milyon dollar vəsait gedib. Eyni zamanda, keçən il 1100 ton çay ixrac edilib və ölkəmizə 6 milyon 100 min dollar məbləğində valyuta gəlib. Yəni, biz görürük ki, burada tarazlıq bizim xeyrimizə deyil. Biz çayı ixrac edirik. Ancaq daha çox idxal edilən xammal əsasında paketlənmiş, ya da qarışdırılmış çay ixrac edirik. Biz isə Azərbaycanda yetişdirilən çayı emal edib ixrac etməliyik. Belə olan halda, ölkəmizdən bu qədər valyuta getməyəcək.

Başqa sahələrdə olduğu kimi, nəzərə alsaq ki, indi Azərbaycanda çayçılıq geniş vüsət alır, bir neçə çayçılıq təsərrüfatı yaradılır, hesab edirəm, Çay İstehsalçıları və İxracatçıları Assosiasiyasının yaradılması məsələsinə də baxmaq olar. Digər sahələrdə belə assosiasiyalar bizim tövsiyəmizlə yaradılıb. Onlar, əlbəttə ki, o sahələrin inkişafına xidmət göstərir.

Çəltikçiliyin inkişafına gəldikdə, qeyd etməliyəm ki, Azərbaycanın 12 rayonunda çəltikçilik inkişaf edir. Dünən mən Lənkəranda çəltikçilik təsərrüfatının işi ilə tanış olmuşam. Eyni zamanda, emal müəssisəsi də yaradılıb. Çıxışlarda səsələnən təkliflərdən biri də ondan ibarətdir ki, dövlət dəstəyi hesabına yeni emal müəssisələri yaradılsın. Mən bunu dəstəkləyirəm. Bu emal müəssisələrində əlbəttə ki, həm çeşidləmə, həm keyfiyyət və həm də paketləmə üzrə ən yüksək texnologiya tətbiq edilməlidir. Paketləmə elə səviyyədə olmalıdır ki, düynü dünyanın istənilən ölkəsinə ixrac edə bilək. Bu sahəyə də diqqət göstərməlidir.

Qeyd etməliyəm ki, çayçılıqdan fərqli olaraq, çəltikçilik son illər ərzində sürətlə inkişaf edib. Dövlət dəstəyi kifayət qədər yüksək olub. Bu sahəyə fermerlər tərəfindən də böyük maraq var. Çünki bu, çox gəlirli bir sahədir. Sadəcə olaraq, dövlət əlavə dəstəyin verilməsi ilə bu sahəni fermerlər üçün daha da cəlbedici edə bilər. Ümumiyyətlə, biz bütün təbii imkanlarımızdan istifadə etməliyik. Mən dünən Cəlilabad rayonunda bir paketləmə müəssisəsinin açılışında da olmuşam. Orada mərci, noxud paketlənir və satışa çıxarılır. Bu da çox gözəl və gəlirli bir sahədir. Əfsuslar olsun ki, biz bu gün də özümüzü bu məhsullarla təmin edə bilmirik və idxaldan asılıyıq. Ona görə, bu sahələrə də çox ciddi dəstək verilməlidir. Hər bir rayonun öz spesifik kənd təsərrüfatı inkişafı proqramı olmalıdır.

Masallı Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı keçən dəfə Masallıda olarkən məsələ qaldırdı ki, taxılçılığın o qədər də böyük səmərəsi yoxdur. Amma indi görün, bu çıxışında məruzə edir ki, digər sahələrin vətəndaşlar, fermerlər və dövlət üçün, ixrac üçün nə qədər böyük səmərəsi var. Ona görə, biz təbii iqlim şəraitindən düzgün istifadə etməliyik. Çünki Azərbaycanda demək olar ki, bütün kənd təsərrüfatı məhsulları yetişir. Bizim 9 iqlim zonamız var. Biz indi tropik meyvələrdən başqa istənilən kənd təsərrüfatı məhsulunu yetişdirə bilirik - meyvə, tərəvəz, tütün, üzüm, pambıq, gərzəkli meyvələr, çay, sitrus meyvələri. Ona görə, biz bu imkanlardan maksimum səmərə ilə istifadə etməliyik.

Çəltikçiliyə gəldikdə, 1991-ci ildə - müstəqilliyin ilk ilində 1000 hektarda çəltik əkilmişdisə, 2016-cı ildə bu, 2500 hektara çatmışdır və 5600 ton çəltik yığılmışdır. Bu il isə 5 min hektarda çəltik əkilib. Yəni, keçən illə müqayisədə əkin sahələri iki dəfə genişləndirilib. Bu, çox müsbət haldır. Yəni də qeyd etməliyəm ki, fermerlər tərəfindən bu sahəyə çox böyük maraq var. Əgər əvvəlki dövrlərdə çəltikçilik çox əziyyətli bir sahə idisə, insanları çox incidirdisə, əziyyət verirdisə, bu gün artıq bu sahə tam avtomatlaşdırılıb. Dünən mənə çəltikçilik təsərrüfatında nümayiş etdirilən yeni texnoloji proses onu göstərir ki, çəltikçiliyin inkişafı əziyyətsiz də mümkündür - həm səpin, həm də yığım vaxtı. Ona görə, indi texnika gətirilib. Biz çəltikçiliyin artım dinamikasına uyğun xüsusi texnikanın alınması məsələsinə də mütləq baxmalıyıq.

Əkin sahələrinin su təminatı əlbəttə ki, çox vacibdir. Əfsuslar olsun ki, bu gün bizdə istifadəsiz olan, su altında qalan sahələr, bataqlıq sahələri var. Onlardan da çəltikçiliyin inkişafı üçün istifadə edilməlidir.

Toxumçuluğa da fikir verilməlidir. Burada bu məsələyə də toxunuldu. Bu da vacib məsələdir.

Çəltikçiliyin inkişafı üçün də güzəştli şərtlərlə kreditlər verilməlidir və yeni, müasir düyü emalı müəssisələri yaradılmalıdır. Keçən il ölkəmizə 48 min ton düyü idxal edilmişdir və xaricə 37 milyon dollar getmişdir.

Sitrus meyvələrinin istehsalına gəldikdə, bu sahəyə də çox böyük diqqət göstərilir. Deyə bilərəm ki, bu sahədə də artım var. Məsələn, 2000-ci ildə 1700 hektarda sitrus meyvələri əkilmişdisə, hazırda 2500 hektarda əkilir. Artım var, ancaq artım daha da sürətli ola bilər. Qeyd etməliyəm ki, dağətəyi ərazilərdə, yamaclarda terras üsulu ilə sitrus bağlarının salınması məsələlərinə baxmaq lazımdır. Əlbəttə ki, su təminatı olmalıdır. Məndə bəzi rəqəmlər var, hesab edirəm ki, fermerlər üçün maraqlı olar. Keçən il 470 hektarda limon, 255 hektarda portağal, 1700 hektarda naringi əkilmişdir. Yeni soyuducu kameralar yaradılmalıdır və sitrusçuluq üçün kiçik qabaritli xüsusi texnikanın gətirilməsi də mütləq lazımdır. Bu sahədə olan problemlərdən biri də mütəxəssis çatışmazlığıdır. Bizim Aqrar Elm Mərkəzində bu məsələyə baxılmalıdır, lazım olarsa ilkin mərhələdə xaricdən də mütəxəssislər cəlb edilməlidir ki, bu sahə sürətlə inkişaf etdirilsin.

Məlumat üçün qeyd etməliyəm ki, 2016-cı ildə ölkəmizə 17 milyon dollar dəyərində 27 min ton sitrus meyvələri idxal edilmişdir. Ondən 9 min tonu limon, 4600 tonu naringi, 12 min tonu portağal, 2 min tonu kivi olub. Mən bu rəqəmləri ona görə səsəlndirirəm ki, sahibkarlar bunu eşitsinlər. Məhz ilkin mərhələdə Azərbaycanda bu qədər sitrus meyvələri yetişdirilməlidir ki, biz idxaldan asılılığı aradan götürək. İdxaldan

asılılığı aradan götürmək üçün Azərbaycanda əlavə 27 min ton sitrus meyvələri istehsal olunmalıdır. Məndə olan məlumata görə, bizdə 2010-cu ildə 19 min ton, 2016-cı ildə isə 46 min ton sitrus meyvələri tədarük edilmişdir. Artım çox böyükdür - 6 il ərzində iki dəfədən çox. Bu, yaxşı dinamika, ancaq hələ ki, bizi tam qane edə bilməz.

Beləliklə, əgər bu üç sahənin ümumi idxal həcmi götürsək görürük ki, hər il ölkəmizə 45 milyon dollarlıq çay, 37 milyon dollarlıq düyü, 17 milyon dollarlıq sitrus meyvələri idxal olunur. Bu da təqribən 100 milyon dollar deməkdir. Biz bu ənənəvi sahələri daxili istehsal hesabına inkişaf etdirsək, özümüzü təmin etsək bu məbləğə qənaət etmiş olarıq. Bu, birinci vəzifədir, birinci mərhələdir. Əsas məsələ ondan ibarətdir ki, biz böyük ixrac potensialı da yaradaq. Verilən tapşırıqlar yerinə yetirilməlidir. Belə olan halda biz bu məqsədə çatacağıq. Bununla paralel olaraq, biz bu məhsullar üçün ixrac bazarlarını da axtarmalıyıq.

Çayçılığa gəldikdə, artıq bu bazarlar var. Sadəcə Azərbaycanda idxal olunan xammal əsasında daha çox çay istehsal edilir. O ki qaldı, sitrus meyvələrinin, düyünün istehsalına, əlbəttə ki, biz paralel olaraq ixrac bazarlarına çıxmalıyıq.

Bütün bu işləri görmək üçün müvafiq dövlət orqanları birgə işləməlidir - Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi, "Meliorasiya və Su Təsərrüfatı" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti, yerli icra orqanları. İşlərin ümumi rəhbərliyini Prezident Administrasiyası icra edəcək.

Bu müşavirə bir daha onu göstərir ki, bizim üçün kənd təsərrüfatının bütün sahələri böyük əhəmiyyət daşıyır. Son vaxtlar görülən işlər və keçirilən müşavirələr, mənim bölgələrə səfərlərim bir daha onu göstərir ki, biz düzgün yoldayıq. Biz qısa müddət ərzində özümüzü təmin etmə əmsalını daha da artıracağıq. Azərbaycan öz keyfiyyətli məhsulu ilə dünya bazarlarına daha da böyük həcmdə çıxacaq. Beləliklə, ölkə iqtisadiyyatı çoxşaxəli istiqamətdə inkişaf edəcək. İdxaldan asılılıq minimum səviyyəyə düşəcək və yeni iş yerləri, istehsalat sahələri yaradılacaq ki, bunun Azərbaycan vətəndaşları üçün, dövlətimiz üçün böyük faydası var.

Mən əminəm ki, bu gün verilən bütün tapşırıqlar qısa müddət ərzində icra ediləcək. Qeyd etməliyəm ki, müşavirədə səslənən təkliflər bir daha təhlil olunmalıdır. Mənə konkret təkliflər verilməlidir ki, tezliklə bütün tapşırıqlar yerinə yetirilsin və bu sahələr sürətlə inkişaf etsin. Sağ olun.

X X X

Sonra Prezident İlham Əliyev müşavirə çərçivəsində təşkil edilmiş sərgi ilə tanış oldu.

İqtisadiyyat naziri Şahin Mustafayev sərgi barədə dövlətimizin başçısına məlumat verdi.

Bildirildi ki, burada yerli çay və çəltik əkini və emalı, sitrus meyvələrinin, meyvə-tərəvəzin yetişdirilməsi və arıçılıq ilə məşğul olan sahibkarlıq subyektləri məhsullarını nümayiş etdirirlər. Ümumilikdə, sərgidə çayçılıq, çəltikçilik, sitrus meyvəçilik və arıçılıq üzrə 13 yerli müəssisənin 100-dən çox çeşiddə məhsulu nümayiş olunur.

Prezident İlham Əliyevə Azərbaycanda çayçılığın mövcud vəziyyəti və inkişaf perspektivləri barədə də məlumat verildi. Hazırda respublikada çayın ümumi əkin sahəsi 1016 hektardır ki, bundan da 664 hektarı bar verir. Əkin sahələrinin 94 faizi, istehsalın isə 94,7 faizi Lənkəran iqtisadi rayonunun payına düşür. Ötən il min ton çay istehsal edilib, 12 hektar yeni çay plantasiyaları salınıb, hər hektardan orta məhsuldarlıq 14 sentner təşkil edib. 2017-2021-ci illərdə 985 hektar yeni çay plantasiyalarının salınması nəzərdə tutulur. Hazırda respublikada illik emal gücü 24,3 min ton olan 10 çay emalı fabriki fəaliyyət göstərir. Ötən il 6,2 milyon dollar dəyərində 1,1 min ton çay ixrac edilib. Çayçılıqla məşğul olan 14 sahibkara 10,7 milyon manat güzəştli kredit verilib. Bu kreditlər hesabına 450 yeni iş yeri yaradılıb. Ötən il respublikada 2,5 min hektarda çəltik əkilib, 5,6 min ton məhsul istehsal olunub. Çəltik əsasən Ağdaş, Ucar, Lənkəran və Astara rayonlarında becərilir. Respublikada becərilən əsas sitrus bitkiləri isə limon, portağal, naringi, feyxoa və kivi. Sitrus meyvələrinin əkin sahəsi 3,7 min hektar təşkil edir. Ötən il 56,6 min ton sitrus meyvələri istehsal edilib. Sitrus bağçılıqla məşğul olan 40 sahibkara 1,7 milyon manat güzəştli kredit verilib və bu kreditlər hesabına 200-dən çox yeni iş yeri yaradılıb.

AZƏRTAC
2017, 3 sentyabr

**Bərdədə Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə pambıqçılığın inkişafına dair
respublika müşavirəsi keçirilib**
(26 mart 2018-ci il)

Martın 26-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə Bərdədəki Mədəniyyət Mərkəzində pambıqçılığın inkişafı məsələlərinə dair respublika müşavirəsi keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Mədəniyyət Mərkəzinin foyesində ölkəmizdə pambıqçılığın inkişafı ilə əlaqədar ulu öndər Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu ənənələrin yenidən dirçəldilməsinə həsr olunmuş fotostend nümayiş etdirilib.

Dövlətimizin başçısı respublika müşavirəsində giriş nitqi söylədi.

**Prezident İlham Əliyevin
giriş nitqi**

- Biz bugünkü müşavirədə Azərbaycanda pambıqçılığın gələcək inkişafı ilə bağlı danışacağıq. Bildiyiniz kimi, 2016-cı ildən başlayaraq Azərbaycanda pambıqçılığa çox ciddi dövlət dəstəyi göstərilir və nəticələr də göz qabağındadır. Qısa müddət ərzində pambıqçılığın sürətli inkişafına nail ola bilmişik. Demək olar ki, biz pambıqçılığı Azərbaycanda bərpa edirik.

2016-cı ildə Sabirabad şəhərində, keçən il isə martın sonunda Saatlı şəhərində müşavirələr keçirilmişdir. Bu müşavirələrdə verilən tapşırıqlar yerinə yetirilir. Biz bu tapşırıqların yerinə yetirilməsi nəticəsində gözəl nailiyyətlərə də çata bilmişik. Bu gün isə pambıqçılığa dair üçüncü müşavirə Bərdə şəhərində keçirilir. Bərdənin pambıqçılıqda çox böyük ənənələri vardır. 1970-1980-ci illərdə Bərdə Azərbaycanın ən çox pambıq tədarük edən rayonlarından biri idi. Bərdəlilər yaxşı bilirlər ki, ulu öndər Heydər Əliyev bu sahəyə çox ciddi diqqət göstərirdi və dəfələrlə Bərdədə olmuşdur. Bərdədə pambıqçılıqla bağlı dəfələrlə zona müşavirələri keçirilmişdir. O illərdə Bərdədə pambığın tədarüku 120 min tona çatmışdır.

Bərdə uğurla inkişaf edir. Mən Prezident kimi dəfələrlə Bərdə rayonunda olmuşam. Bu, mənim Prezident kimi Bərdəyə altıncı səfərimdir. Bütün səfərlərdə verilən tapşırıqlar və onların icrası nəticəsində biz Bərdə rayonunda çox ciddi sosial-iqtisadi inkişafa nail ola bilmişik. Rayon uğurla inkişaf edir, abadlıq-quruculuq işləri geniş vüsət almışdır. Bərdə şəhəri gözəlləşir. Kəndlərdə də infrastruktur, yol infrastrukturunu yaradırlar. Bir neçə yol layihəsi icra edilmişdir. Dünən biz bir kənd yolu layihəsinin açılışını qeyd etdik. Yeni yol layihəsinin icrası ilə bağlı əlavə tədbirlər görülməkdir. Digər infrastruktur layihələri uğurla icra edilir. Bərdədə qazlaşdırma 100 faizə yaxınlaşır və demək olar ki, kəndlərin hamısı artıq qaz şəbəkəsi ilə təmin ediləlibdir. Bir neçə kənd qalıb ki, oraya da qazın verilməsi nəticəsində Bərdədə vətəndaşlar təbii qazla 100 faiz təmin olunacaqlar.

Elektrik enerjisi ilə bağlı heç bir problem yoxdur. Digər məsələlər öz həllini tapır, sosial infrastruktur yaradılır, bir çox məktəblər tikilmişdir. Qarabağ bölgəsində birinci "ASAN xidmət" mərkəzi də məhz Bərdədə yaradılmışdır. Digər sosialyönümlü layihələr icra edilmişdir, Olimpiya Mərkəzi, Müalicə Diaqnostika Mərkəzi, uşaq xəstəxanası tikilmişdir. Yəni, bərdəlilər bütün bu işləri yaxşı bilirlər, bu işlərin fəal iştirakçılarıdır. Dövlət tərəfindən bundan sonra da Bərdə rayonunun inkişafına böyük diqqət göstəriləcək. O cümlədən Bərdədə kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı əlavə tədbirlərin görülməsi nəzərdə tutulur.

Əlbəttə ki, kənd təsərrüfatının inkişafında pambıqçılıq xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Təsədüfi deyil ki, 1970-1980-ci illərdə Azərbaycanda məhz pambıqçılığa çox böyük diqqət göstərilirdi və o vaxt əkin sahələrinin 22 faizi pambıqçılığa ayrılmışdı. Əlbəttə ki, ondan sonrakı dövrdə biz daha çox ərzaq təhlükəsizliyi məsələləri ilə məşğul olmağa başladığımız və pambıqçılığın əkin sahələri azaldı. Biz bu gün bu barədə danışacağıq. Ancaq son iki il ərzində pambıqçılığın bərpası istiqamətində görülən işlər bir daha onu göstərir ki, bu sahənin çox böyük gələcəyi var. Zəhmətkeşlər, fermerlər üçün bunun çox böyük gəliri var. Ölkə iqtisadiyyatı üçün də böyük faydası var.

Qeyd etdiyim kimi, 1970-ci illərdə Azərbaycanda pambıqçılığın sürətli inkişafı ulu öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. O, 1969-cu ildə hakimiyyətə gələndə Azərbaycanda 300 min ton pambıq tədarük edilirdi. Onun dövründə bu rəqəm 3 dəfə artmışdır və 1981-ci ildə Azərbaycanda bir milyon ton pambıq yığılmışdır. Heydər Əliyev Azərbaycandan gedəndən sonra hər bir sahədə olduğu kimi, pambıqçılıqda da tənəzzül yaşandı və 1990-cı ildə Azərbaycanda pambığın tədarüku bir milyondan 500 min tona düşmüşdür. Müstəqillik dövründə isə pambıqçılıq demək olar ki, məhv olub gedirdi. Bunun bir neçə səbəbi var. Əlbəttə, onu etiraf etməliyik ki, müstəqilliyimizin ilk illərində bizim ciddi maddi imkanlarımız yox idi. Azərbaycan çox ağır vəziyyətdə idi. Xüsusilə, antimilli hakimiyyət – AXC-Müsavat cütlüyünün yarıtması və xəyanətkar fəaliyyəti nəticəsində ölkəmiz demək olar ki, dağılırdı. Həm iqtisadi, həm siyasi, həm hərbi böhran ölkəmizi çətin vəziyyətə salmışdı. Hakimiyyətə gəlmiş təcrübəsiz adamlar, ümumiyyətlə, iqtisadiyyat haqqında heç bir biliyə malik deyildilər, o cümlədən kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı heç bir iş görülmürdü. Ümumiyyətlə, Azərbaycanda yaşanan xaos, anarxiya, hərc-mərclik imkan vermirdi ki, ölkəmiz inkişaf etsin. Yalnız 1993-cü ildən sonra - xalq Ulu Öndəri üz

tutaraq onu hakimiyyətə dəvət edəndən sonra bütün sahələrdə olduğu kimi, kənd təsərrüfatında da inkişaf dövrü başlamış, islahatlar aparılmışdır. Hesab edirəm ki, o vaxt kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı ən önəmli qərar kənd təsərrüfatında işləyənlərin vergilərdən azad edilməsi idi.

Eyni zamanda, müstəqilliyimizin ilk illərində ölkə qarşısında o qədər ciddi problemlər durmuşdu ki, əlbəttə, pambıqçılığa həm maddi cəhətdən, həm vaxt baxımından diqqət ayırmaq prioritet məsələ deyildi. Ölkə çox ciddi çağırışlarla üzləşmişdi, böyük təhlükələr mövcud idi. 1990-cı illərdə sabitliyin bərpası, Azərbaycana böyük həcmdə investisiyanın cəlb edilməsi, Azərbaycanı hərtərəfli inkişaf etdirmək üçün əsas vasitə kimi neft strategiyamızın uğurla icrası – bütün bunlar idi prioritet məsələlər.

Digər tərəfdən, biz ciddi şəkildə bazar iqtisadiyyatına keçidə başlamışdıq və hesab edilirdi ki, bazar iqtisadiyyatı hər şeyi özü tənzimləyəcək. O cümlədən, kənd təsərrüfatı ilə bağlı olan məsələləri bazar iqtisadiyyatı prinsipləri tənzimləyəcək və həll edəcək. Əlbəttə ki, bu yanaşmada böyük həqiqət var, amma, eyni zamanda, - pambıqçılığın tənəzzülə uğramasının timsalında biz bunu görürük, - əgər ciddi dövlət dəstəyi olmasa kənd təsərrüfatı inkişaf edə bilməz. Nəinki Azərbaycanda, bütün başqa ölkələrdə. Biz bilirik ki, hətta kənd təsərrüfatının inkişafında böyük uğurlar qazanmış aparıcı dövlətlər də kənd təsərrüfatına ciddi subsidiyalar, dotasiyalar verirlər, dövlət dəstəyi göstərilir, bir çox hallarda proteksionist tədbirlər görülür. Hər bir ölkə çalışır ki, öz bazarını qorusun. Əlbəttə, biz də Azərbaycanda kənd təsərrüfatının inkişafına çox ciddi dövlət dəstəyi göstəririk.

Son illər ərzində biz kənd təsərrüfatının inkişafı, xüsusilə ərzaq təhlükəsizliyi məsələləri ilə bağlı çox böyük nailiyyətlərə imza atmışıq. Bizim son illər ərzində əsas vəzifəmiz ərzaq təhlükəsizliyi məsələləri idi. Çünki sovet vaxtında Azərbaycanda pambıq, üzüm, meyvə-tərəvəz istehsal olunurdu, ancaq əsas ərzaq məhsulları başqa respublikalardan gəlirdi. Ona görə, biz, ilk növbədə, daxili tələbatı yerli məhsullarla təmin etmək üçün işləyirdik, çalışırıq, investisiyalar qoyulurdu. Hesab edirəm ki, ərzaq təhlükəsizliyi məsələlərinin həllində çox ciddi uğurlara nail olmuşuq.

Bu gün biz ərzaq təhlükəsizliyini şərtləndirən əsas sahələr üzrə ya özümüzü tam təmin edirik, ya da ki, bu hədəfə çox yaxınıq. Ət istehsalı təxminən 100 faizə yaxındır, Azərbaycan özünü təmin edir. Süd istehsalı təqribən 80-85 faizdir. Toyuq əti istehsalı yaxın bir-iki ilə 100 faizə çatacaq və böyük ixrac potensialı yaradılacaq. Yumurta istehsalı - biz indi nəinki özümüzü təmin edirik, həm də ixrac edirik. Yəni, bu sahələr prioritet idi.

Texniki bitkilər diqqətdən kənar qalmışdı. Yenə də demək istəyirəm, bunun bir neçə səbəbi var. O cümlədən səbəblərdən biri də o idi ki, hesab olunurdu fermerlər özləri bilər nə əkər, nə biçər. Bu sahəyə böyük dövlət dəstəyi də göstərmirdi. O ki qaldı, pambıqçılıqla məşğul olan özəl şirkətlərə, onlar da lazımi səylər göstərməmişlər, pambıqçılığa lazımi səviyyədə fikir verməmişlər, lazımi həcmdə sərmayə qoymamışlar və tədricən Azərbaycanda pambıqçılıq məhv olub gedirdi. Statistik göstəricilərə baxmaq kifayətdir görək ki, 2015-ci il pambıqçılıq tarixində ən acınacaqlı il olmuşdur. Cəmi 18 min hektarda pambıq əkilmişdir və cəmi 35 min ton pambıq tədarük edilmişdir.

2015-ci ilin sonlarından etibarən biz bu məsələ ilə ciddi məşğul olmağa başladığımızı qeyd etdiyim kimi, 2016-2017-ci illərdə müşavirələr keçirildi. 2017-ci ildə pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı Dövlət Proqramı qəbul edildi, biz bu işlərlə planlı şəkildə məşğul olmağa başladığımızı və bu gün gözəl nəticələr haqqında danışa bilərik. İki il ərzində Azərbaycanda pambığın tədarüku 35 min tondan 207 min tona çatmışdır. Yəni, biz iki il ərzində pambığın yığımını altı dəfə artırma bilmişik. Bu da son hədd deyil. Bu gün biz gələcəkdə pambığın tədarükünü artırmaq üçün görüləcək işlər haqqında danışacağıq.

Biz dövlət xətti ilə böyük həcmdə müasir texnika almışıq, - 500-ə yaxın pambıqçıqan kombayn, - onların böyük hissəsi artıq alınmışdır. Digər texnika - Azərbaycanda istehsal olunan traktorlar, eyni zamanda, xarici texnika, qoşqular. Dünən mən Bərdədə də texnikanın bir hissəsi ilə tanış olmuşam. Bu məqsədlər üçün böyük vəsait ayrılır. Gübrə ilə təminat yaxşılaşır. Azərbaycan dövləti bu sahəni də demək olar ki, öz üzərinə götürüb, 70 faiz güzəştli gübrələr verilir. Bu sahədə əldə edilmiş uğurlara baxmayaraq, biz daha da ciddi işləməliyik. Gübrələrin keyfiyyəti daha yaxşı olmalıdır, bu sahəyə də böyük diqqət göstərilir.

Son illərdə meliorasiya sahəsində böyük layihələr icra edilmişdir. On minlərlə hektar torpaqda meliorativ tədbirlər görülmüşdür. O cümlədən, Bərdə rayonunda və digər rayonlarda bu sahəyə də çox böyük vəsait ayrılmışdır və digər kompleks tədbirlər görülmüşdür. Pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı mərkəzləşdirilmiş idarəetmə sistemi yaradılmışdır. Prezident Administrasiyası, yerli icra orqanları, şirkətlər, fermerlər, zəhmətkeşlər artıq bir nöqtəyə vuraraq yaxşı nəticələrə imza atmışlar. İki il ərzində əldə edilmiş nəticələr bunun ən yaxşı göstəricisidir.

Pambıqçılıq əmək tutumlu sahədir. Biz pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı, eyni zamanda, on minlərlə yeni iş yeri yaratdıq. Bütövlükdə son illərdə pambıqçılıqla məşğul olan insanların sayı 200 minə yaxınlaşır. Bu insanların böyük əksəriyyəti işləmirdi, ancaq bu gün işlə təmin olunurlar. Əlbəttə ki, bu, xüsusən bölgələrdə işsizliyin aradan qaldırılması istiqamətində çox ciddi sosial sahədir. Mən əvvəlki çıxışlarımda da bunu qeyd etmişəm, bu gün də qeyd etmək istəyirəm, bizim üçün pambıqçılığın inkişafında əldə edilmiş nəticələr arasında məhz sosial amil ön plandadır. İş yerlərinin yaradılması əsas vəzifəmizdir, biz buna da nail ola bilmişik.

Eyni zamanda, pambıqçılıq çox gəlirli sahədir və yaxşı gəlir gətirir. Pambıqçılıq ixracyönümlü sahədir. İxrac üçün bazarları axtarmağa ehtiyac qalmır, birjalarda satılır. Pambıqçılıq emal sənayesinə böyük təkan verir. İndi pambıqtəmizləmə zavodları işləyir. Onların əlbəttə ki, daha da böyük səmərə ilə işləməsi haqqında danışacağıq. Ancaq bu sahəyə də təkan verildi. Eyni zamanda, bunun yerli istehsala böyük dəstəyi oldu. Çünki biz indi özümüz həm pestisid istehsal edirik, Azərbaycanda heç vaxt pestisid istehsal olunmurdu. Keçən ildən başlayaraq pestisid istehsal etməyə başlamışıq. Bu il Sumqayıtda böyük gübrə zavodu fəaliyyətə başlayacaq. Özümüzü gübrələrlə təmin edəcəyik. Artıq Azərbaycanda suvarma texnikasının istehsalı təşkil olunub. Bu texnikanın istifadəsi nəticəsində biz məhsuldarlığı artırma bilərik. Mingəçevir şəhərində Yüngül Sənaye Parkı yaradılmışdır. Mən bu barədə əvvəlki müşavirələrdə öz sözlərimi demişəm, fikirlərimi bildirmişəm. Bütün lazımı tapşırıqlar verilmişdir. Bu ilin fevral ayında Mingəçevirdə Yüngül Sənaye Parkının iki yeni müəssisəsi fəaliyyətə başlamışdır. O müəssisələrdə 700-dən çox insan işləyir və 20 min ton iplik istehsal olunacaq. Bu da əvvəlki dövrdə istehsal olunan ipliyin demək olar ki, yarısıdır. Əgər Azərbaycanda pambıqçılıq sürətlə inkişaf etməsəydi, bu müəssisələrə də ehtiyac qalmazdı. Çünki bu fabriklər ancaq daxili xammal əsasında uğurla fəaliyyət göstərə bilər.

Yəni, görün pambıqçılığın ölkə iqtisadiyyatı üçün nə qədər böyük faydası var - ilk növbədə, məşğulluq, ölkəmizə valyuta gətirir, qeyri-neft sektorunu, qeyri-neft sənayesini inkişaf etdirir, yerli istehsala təkan verir, nəinki pambıqçılıq rayonlarında, digər rayonlarda da iş yerləri yaradır. Azərbaycan bu gün pambıqçılıqla bağlı inkişaf templərinə görə dünyada lider ölkədir. İnanmıram dünyada ikinci ölkə tapılsın ki, iki il ərzində pambıq tədarükünü altı dəfədən çox artırma bilsin.

Biz bütün bunlara məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində nail olmuşuq. Bir daha demək istəyirəm, əgər pambıqçılığa dövlət dəstəyi göstərilməsəydi, biz buna nail ola bilməzdik, 2015-ci ildə 35 min ton, bu il bəlkə də 20 min ton pambıq yığılardı-yığılmazdı, bu da bəlli deyil. Beləliklə, pambıqçılıq tamamilə məhv olub gedəcəkdi. Biz isə buna imkan vermədik. Pambıqçılığı qoruduq, bərpa etdik və bərpa edəcəyik.

Bugünkü müşavirədə həm görülmüş işlərlə bağlı məlumatlar səslənəcək, həm də görülməyən işlərdən danışacağıq. Qeyd etməliyəm ki, növbəti illərdə bizim əsas vəzifəmiz məhsuldarlığı artırmaq olacaq. Çünki keçən ilin təcrübəsi göstərir ki, bu, böyük irəliləyişdir. 2016-cı ildə təqribən 90 min tona yaxın pambıq yığılmışdır, keçən il 207 min ton. Baxmayaraq ki, böyük həcmdə məhsul götürmüşük, ancaq hektardan məhsuldarlıq lazımı səviyyədə deyil. Bərdə rayonunda çox yaxşı səviyyədədir, 26 sentnerdən çoxdur. Lakin bəzi rayonlarda çox aşağıdır. Bunun səbəbləri təhlil edilir və edilməlidir ki, buraxılan nöqsanlara gələcəkdə yol verilməsin, məhsuldarlıq daha da yüksək olsun.

X X X

Bərdə Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Vidadi İSAYEV çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident.

Pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı bugünkü müşavirənin Bərdədə keçirilməsinə görə bütün rayon əhalisi adından Sizə dərin minnətdarlığımızı bildiririk. Bizim üçün çox əlamətdardır ki, bu il respublika üzrə pambıq çiyidi səpinə Sizin iştirakınızla ilk olaraq Bərdədən başlandı. Bu, bizə daha yaxşı işləmək üçün əlavə stimül verəcək.

Qədirbilən Bərdə əməkçiləri minnətdarlıqla xatırlayırlar ki, ulu öndər Heydər Əliyev keçən əsrin 70-80-ci illərində bu zalda pambıqçılıqla bağlı 8 müşavirə keçirib və o dövrdə pambıqçılığın inkişafına səbəb olmuş bir çox mühüm məsələlər burada müzakirə edilib.

Sevindirici haldır ki, Siz də bu ənənəni davam etdirir, Azərbaycanda pambıqçılığın inkişafına böyük önəm verirsiniz.

Sizin Sərəncamınızla təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında pambıqçılığın inkişafına dair 2017-2022-ci illər üçün Dövlət Proqramı” pambıqçılığa dövlət dəstəyinin gücləndirilməsinə əlavə təkan verir.

Bərdəlilər Sizin pambıqçılığa verdiyiniz önəmə, göstərilən dövlət qayğısına cavab olaraq ilk gündən bu işə səfərbər olublar. Bu gün pambıqçılığa qayıdış kəndlərimizə yeni nəfəs gətirib, insanlarda yüksək əhval-ruhiyyə yaradıb.

Ötən il rayonda 8518 hektar - əvvəlki ildəkindən üç dəfə çox pambıq əkilib. 2017-ci ildə isə 22 min 400 ton, yəni, əvvəlki illə müqayisədə 3 dəfə çox pambıq tədarük edilib. Ötən təsərrüfat ilində ümumi məhsuldarlıq 26,3 sentner olub.

Keçən il rayonda pambıqçılığın inkişafı hesabına 8 mindən çox sakinimiz işlə təmin edilib, fermerlərə istehsal olunmuş pambığa görə 11,2 milyon manat vəsait ödənilib. Əlavə olaraq istehsalçılara son məhsula görə 2,3 milyon manat subsidiya veriləcəkdir. Ötən təsərrüfat ilində hər hektardan 40-45 sentner yüksək məhsuldarlıq əldə edərək təkcə pambıq istehsalından 70-80, hətta 120 min manatdan yuxarı real qazanc əldə edən fermerlərimiz olub.

Möhtərəm cənab Prezident, “Azərbaycan Respublikası regionlarının 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı”nın icrasının 4-cü ilinin yekunlarına həsr olunan konfransda Sizin pambıqçılığın intensiv yollarla inkişaf etdirməklə bağlı söylədiyiniz fikirlər bizim üçün əsas istiqamət olub. Pambıqçılıqda intensiv inkişafa nail olunmasında keyfiyyətli toxum, gübrə və pestisidlərlə təminat, texnikaya olan tələbatın ödənilməsi, suvarma məsələləri həlledici rol oynayır. Bununla bağlı hər bir fermerə lazımı şərait yaradılmalıdır. Açıqını deməliyik ki, fermerlər hələ də bir sıra problemlərlə rastlaşırlar. Ötən il pambıq çiyidinin və ziyanvericilərə qarşı mübarizə üçün tətbiq edilən pestisidlərin keyfiyyətinin bəzi hallarda aşağı olması fermerlərimizə daha yüksək nəticələr əldə etməyə imkan verməyib. Toxumun keyfiyyətsiz olması səbəbindən 360 hektar sahədə təkrar səpin aparılıb. Pestisidlərin, mineral gübrələrin də keyfiyyətinin aşağı olması, bununla belə onların dəyərinə tətbiq edilən güzəştlərin yuxarı həddinin az olması pambıq istehsalçılarına xeyli ziyan vurub. Fermerlər tərəfindən 582 hektar sahədə ziyanvericilərə qarşı mübarizə aparmaq üçün 2-3 dəfə dərman vurulmasına baxmayaraq, onların təsiri çox az olub.

Sizin “Bitkiçilikdə intensiv inkişafın təmin edilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında” Sərəncamınızla istehsalçılara satılan mineral gübrələrin əkin sahələrinin hər hektarına görə satış qiymətinə tətbiq edilən güzəştin 50 faiz, pestisidlərin satış qiymətinə tətbiq edilən güzəştin məbləğinin isə 5 dəfə artırılması fermerlərin ürayınca olub.

Sovetlər dövründə pambıq əkini dövlətin tapşırığı, planı idisə, indi dövlət tərəfindən yaradılan şərait, pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı qəbul edilmiş qərarlar insanların bu sahəyə maraqlarını artırmaqla intensiv inkişafı labüd edib, onlara daha çox gəlir əldə etmək imkanları yaradıb. Siz, həmçinin pambıqçılığın intensiv inkişafını şərtləndirən əsas amillərdən biri olan kompleks yanaşmanı təmin edirsiniz. Ötən ay Mingəçevir Sənaye Parkının ərazisində açılışını etdiyiniz iki iplik istehsalı fabriki yerli xammaldan istifadə etməklə sənaye və kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı kimi önəmli sahələrin birgə inkişafına kompleks yanaşmanın bariz nümunəsidir.

Sevindirici haldır ki, hərtərəfli dövlət qayğısını, əməyinin nəticəsini görəndə rayon pambıqçıları bu il keçən ildəkindən 1130 hektar artıq - 9630 hektar sahədə pambıq əkilməsi üçün müqavilə bağlayıb, həmin sahələrdə şum və arat işləri aparılıb və dünən Sizin iştirakınızla ilk səpinə başlanılıb.

Cənab Prezident, fürsətdən istifadə edib “Əmək” ordeni ilə təltif olunmağıma görə Sizə dərin minnətdarlığımızı bildiririk və bu mükafatı rayonumuzun bütün zəhmətkeşlərinin əməyinə verilən böyük qiymət hesab edirik.

Sizin qarşıya qoyduğunuz vəzifələr vacib olduğu qədər də məsuliyyətlidir. Bərdəlilər adından Sizi əmin edirəm ki, bu vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün bundan sonra da var qüvvə ilə çalışacağıq.

Diqqətinizə görə sağ olun.

X X X

“MKT İstehsalat Kommersiya” MMC-nin baş direktorunun müavini Rövşən HƏSƏNOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Son illər qeyri-neft sektorunun və xüsusilə kənd təsərrüfatının inkişafında yeni mərhələ başlayıb. Bu, cənab Prezident, Sizin rəhbərliyinizlə aparılan ölkə iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi hesabına qeyri-neft sektorunun və regionların inkişaf etdirilməsi siyasətinin məntiqli nəticəsidir. İnsanların torpağa qayıdışı, aqrar sahədəki canlanma Sizin yüksək diqqət və qayğınızın, həyata keçirdiyiniz düzgün sosial-iqtisadi islahatların təzahürüdür.

Aqrar sektorun strateji və ölkəyə valyuta gətirən mühüm sahələrindən biri olan pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı aparılan məqsədyönlü siyasətin nəticəsi olaraq imzalanmış fərman və sərəncamlar, pambıqçılığın inkişafı məsələlərinə dair keçirilmiş respublika müşavirələri, qəbul olunmuş Dövlət Proqramı, bu sahə üzrə müxtəlif dəstək və təşviq mexanizmlərinin tətbiqi pambıqçılığın inkişafı üçün əlverişli şərait yaradıb.

Respublikada 2017-ci ildə 135 min hektardan artıq, o cümlədən “MKT İstehsalat Kommersiya” MMC üzrə 70 min 563 hektar sahədə pambıq əkinini üzrə çıxış alınıb, ölkə üzrə kondisiya şəklində çəkiddə 207 min tondan artıq, o cümlədən cəmiyyətimiz üzrə 130 min 679 ton xam pambıq tədarük edilib.

Tədarük edilmiş xam pambığın 114 min tonu artıq emal olunub, 45 min ton mahlıç, 55 min ton çiyid, 1540 ton köməkçi məhsullar alınıb. Bundan əlavə, cəmiyyətimizin istehsal müəssisələrində 3300 ton pambıq ipliği, 3 min ton rafinə olunmuş pambıq yağı və 22 min ton jmix istehsal olunub.

2017-ci ildə istehsal olunan məhsullardan yerli istehsal tələbatı daxil olmaqla 26 milyon ABŞ dolları dəyərində mal satılıb ki, bunun da 17,7 milyon dolları ixracın payına düşür. Hazırda məhsulların istehsal və satış prosesi davam edir.

Möhtərəm cənab Prezident, pambıqçılığa göstərdiyiniz xüsusi diqqət və qayğı kənd təsərrüfatının əməkətutumlu və ölkəmiz üçün ənənəvi olan bu sahəsinin sürətli inkişafına təkan verib, çox qısa bir müddətdə respublika üzrə pambıq əkinini sahələri 18 min 800 hektardan 140 min hektara çıxarılıb. Pambıq əkininə verilən subsidiyalar, gübrə və pestisidlərin istifadəsinə tətbiq olunan güzəştlər, “Aqrolizing” ASC tərəfindən texnikaların güzəştli şərtlərlə satılması, İqtisadiyyat Nazirliyinin Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu tərəfindən güzəştli şərtlərlə ayrılan kreditlər bu sahənin inkişafına müsbət təsirini göstərib. Cari mövsümdə pambığın alışı qiymətinin hər kiloqram üçün 0,10 AZN artırılaraq 0,60 AZN-ə çatdırılması, gübrələrə verilən güzəştlərin hər hektara 50 faiz, pestisidlərə verilən güzəştlərin isə 5 dəfə artırılması pambıqçıları sevindirib, bu sahəni daha gəlirli və fermerlər üçün cəlbedici edib.

Bu il cəmiyyətimiz tərəfindən 1816 hektarda buğda, 762 hektarda arpa əkilib, 50 min hektaradək sahədə pambıq əkinini nəzərdə tutulub və bu istiqamətdə işlərə başlanılıb. Belə ki, cəmiyyətimizə məxsus 5056 hektar sahədə pambıq əkinini nəzərdə tutulub ki, bundan 4235 hektarı müasir və səmərəli suvarma sistemlərindən olan pivot suvarma sistemi ilə təchiz edilib.

Pambıqçılıqla məşğul olan 8700 fermerlə 40 min 500 hektar sahədə əkin üçün müqavilə bağlanıb və proses davam edir.

42 min hektarda şum aparılıb, 16 min hektar sahə arata qoyulub, fermerlərə 2 milyon manatdan artıq avans verilib.

Bütün rayonlar üzrə ayrı-ayrılıqda texnoloji xəritələr hazırlanıb.

500 ton lifli, 1035 ton lifsiz yüksək reproduksiya pambıq toxumu tədarük edilib və tələbat tam ödənilib.

Beş min ton ammonium nitrat, 952 ton karbamid gübrəsi tədarük edilib, əlavə olaraq 3500 ton ammonium nitrat, 4 min ton ammosfos gübrəsi və 138 ton bitki mühafizə vasitələri sifariş edilib.

“MKT İstehsalat Kommersiya” MMC hazırda 6146 texnika və avadanlıq, o cümlədən 188 kombayn, 802 traktor, 5156 müxtəlif təyinatlı qoşqu və avadanlıqlar vasitəsilə fermerlərə xidmət göstərməkdədir. Qeyd etmək istəyirəm ki, fermerlərə vaxtılı-vaxtında, yüksək keyfiyyətli xidmət göstərə bilmək üçün aqrotexniki bazamız tam formalaşılıb.

Xam pambığın 24 qəbul məntəqəsində tədarükü, 13 pambıqtəmizləmə zavodunda emal edilməsi planlaşdırılır. Məntəqə və zavodlarımızda ötən il əsaslı təmirə başlanılıb, proses yekunlaşmaq üzrədir.

Cari mövsümdə cəmiyyətimiz tərəfindən sahələrdən hər hektara orta hesabla 24 sentner olmaqla 120 min ton xam pambığın toplanması gözlənilir. Tədarük ediləcək xam pambığın emalından 48 min ton mahlıç, 60 min ton çiyid, 2 min ton köməkçi məhsullar, çiyidin emalından isə 7 min ton rafinə edilmiş pambıq yağı və 42 min ton jmix alınması proqnozlaşdırılır.

Hörmətli cənab Prezident, çoxsaylı və zəhmətkeş kollektivimiz adından bizlərə göstərdiyiniz xüsusi diqqət və qayğıya görə Sizə təşəkkür edirik. Bu şərəfli işdə qarşıya qoyduğunuz hədəflərə çatmaq üçün əlimizdən gələni əsirgəməyəcəyimizə söz veririk.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Tərtər Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Müstəqim MƏMMƏDOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Hörmətli müşavirə iştirakçıları.

İqtisadiyyatın mühüm sahəsi olan aqrar sektor bu gün Tərtərdə yüksəliş dövrünü yaşayır, çünki əhalimizin çoxu əsasən kənd təsərrüfatı sahəsində çalışır.

Cənab Prezident, onlar Sizin bu sahəyə xüsusi qayğınızı görür və dövlətin dəstəyinə arxalanırlar.

Ötən dövr ərzində biz tərtərlilər pambıqçılığın sürətli inkişafına dair Sizin tapşırıq və tövsiyələrinizə əsasən nəinki müəyyən olunmuş hədəflərə çata bildik, hətta bundan da xeyli yüksək göstəricilər əldə edərək pambığın hektardan məhsuldarlığına görə ölkə üzrə birinci olduq. Qazanılmış nailiyyətlər rayonun həm iqtisadiyyatını möhkəmləndirir, həm də əhalinin maddi rifah halını yaxşılaşdırır.

Cənab Prezident, 2017-ci ilin sonunda rayonumuza etdiyiniz səfər zamanı Siz əməyimizə yüksək qiymət verdiniz və Tərtər pambıqçılarının təcrübəsinin yayılmasını tövsiyə etdiniz. Bundan ruhlanan tərtərlilər göstərdiyiniz yüksək etimadı doğrultmağa, Azərbaycanda bu qiymətli bitkinin istehsalı üzrə “qabaqcıl təcrübənin ünvanı” adını qoruyub saxlamağa və tarlalardan daha çox məhsul toplamağa çalışırlar.

Rayonumuzun torpağı münbit, iqlimi pambıqçılıq üçün əlverişlidir. Cəbhə bölgəsində düşmənlə üzbəüz dayanan tərtərlilər yaratdığınız təhlükəsiz və əlverişli şəraitdən bəhrələnərək yüksək əmək nailiyyətləri əldə ediblər. Ötən il 3123 hektarda pambıq əkilib, əvvəlki ilə nisbətən “ağ qızıl” əkinlərinin sahəsi 3 dəfə artıb. İl ərzində 8419 ton pambıq tədarük edilib ki, bu da 2016-cı ildəkindən 3,6 dəfə çoxdur. Pambıq sahəsinin hər hektarından orta məhsuldarlıq da 2016-cı ilə müqayisədə 5 sentner artaraq 27 sentnerə çatıb. Pambıq əkini, becərməsi və yığılı işlərinə 5 minədək insan cəlb edilib, onlar yüksək gəlir götürüblər. Fermerlərdən Həbil İbrahimov 118 ton məhsul istehsal edərək 67 min manat, Qasım Sadıqov 104 ton məhsul toplayaraq 50 min manat, Müslüm Babışov 91 ton məhsul tədarük edərək 45 min manat, Fazil Vəliyev 57 ton məhsul yığaraq 28 min manat gəlir əldə ediblər. Fermerlərimiz 800 min manatdan çox subsidiya alacaqlar.

Məhsuldarlığın yüksəldilməsi üçün pambıq əkiləcək sahələrin şumu fərəş və keyfiyyətli aparılıb, qış aratına üstünlük verilib, torpaq əkinə aqrotexniki qaydalara uyğun hazırlanıb, növbəli əkin sistemi tətbiq edilib. Bundan əlavə, kiçik və orta fermer təsərrüfatlarının fəaliyyəti üçün münbit şəraitin yaradılması da rayonumuzda pambıqçılığın yüksək məhsuldarlığını şərtləndirən əsas amillərdən biri olub.

Cənab Prezident, dövlət tərəfindən pambıqçılığın inkişafına göstərilən dəstək gündən-günə bu sahəyə marağı artırır. Cari ildə pambıq əkilməsi üçün sahələr müəyyənləşdirilib, istehsalçılarla müqavilələr bağlanıb. Pambıq əkiləcək 3300 hektar sahədə şum və arat işləri başa çatdırılıb. İndi isə səpinə ciddi hazırlıq işləri gedir.

Yaz-tarla işlərinin yüksək aqrotexniki qaydada aparılması üçün bütün kənd təsərrüfatı texnikası, o cümlədən səpin üçün 31 traktor, 26d səpin aqreqatı hazır vəziyyətə gətirilib. Yaxın günlərdə səpin işlərinə başlanacaqdır.

Bu il Sizin Sərəncamınızla rayonumuzda 13 subartezian quyusu qazılacaq. Bu da pambıqçılarımızın becərmə dövründə su ilə bağlı çətinliklərinin aradan qaldırılmasına kömək göstərəcək.

Hazırda pambıqçılarımızın istifadəsində 12 kombayn var. Lakin hesab edirəm ki, məhsul yığılı vaxtında və itkisiz başa çatdırmaq üçün fermerlərimizin əlavə kombaynlarla təchiz olunmasına ehtiyac vardır.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizi tərtərlilər adından əmin edirəm ki, ötən il olduğu kimi, bu il də pambıq yığılı müəyyənləşdirdiyimiz hədəfi keçəcəyik.

Diqqətinizə görə sağ olun.

X X X

Biləsuvar rayonunun Aşağı Cürəli kəndinin sakini, fermer Fazil MUSAYEV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

Kənd təsərrüfatının ənənəvi sahələrindən olan pambıqçılığın daha da inkişaf etdirilməsi, onun əvvəlki şöhrətinin qaytarılması ilə bağlı Sizin müəyyən etdiyiniz istiqamət respublikamızın bütün bölgələrində olduğu kimi, Biləsuvar rayonunda da böyük ruh yüksəkliyi yaradıb. İndi hər yerdə yüksək canlanma duyulur. Torpaq mülkiyyətçiləri böyük həvəslə tarlalara qayıdırlar.

Bir pambıqçı ailəsinin üzvü kimi hələ gənc yaşlarımda mən ulu öndərimiz Heydər Əliyevin zəhmət adamlarına, xüsusilə pambıqçılara böyük diqqət və qayğısının, insanların isə ona hədsiz məhəbbətinin və rəğbətinin canlı şahidi olmuşam. Bu gün də Siz pambıqçılığın inkişaf etdirməklə sadə əmək adamlarını öz ənənəvi peşələrinə qaytarır, minlərlə insanın məşğulluğunu təmin edir və onların halal zəhmətləri ilə ailələrinə ruzi-bərəkət aparmalarına şərait yaradırsınız. Bir sözlə, Siz pambıqçılığın inkişafı sahəsində elə bir inqilabi dönüş, bizə elə bir şərait yaratmışınız ki, artıq həyatımız yaxşı mənada tamamilə dəyişib, işimiz rahatlaşıb, gəlirlərimiz çoxalıb.

Möhtərəm cənab Prezident, mən uzun illərdir ki, kənd təsərrüfatı sahəsində çalışıram, torpaq adamıyam və fəaliyyətimin əsas sahəsi həmişə pambıqçılıq olub. Ancaq açığımı deyim ki, əvvəlki illərdə nəticələrimiz o qədər də yaxşı deyildi. Texnikadan, dərmanlardan, sudan çətinlik çəkirdik. Ancaq Siz son bir neçə ildə pambıqçılığın inkişaf etdirməklə bizə geniş imkanlar yaratdınız. Burada elə ən çox qazanan da məhz torpağa bağlı zəhmətkeşlər olublar. Yaratdığınız şəraitdən hamı kimi, mən də maksimum yararlanmışam və öz təsərrüfatımda yüksək nəticələr əldə etmişəm.

Ötən mövsümdə ailə üzvlərimlə birlikdə 16 hektar sahədə pambıq əkmışdim. Texnika və suvarma suyu ilə bağlı heç bir problemimiz olmadı. Sahələri bütün aqrotexniki qaydalara uyğun becərdik və nəticədə 16 hektardan 80 ton, yəni, hər hektardan 50 sentner yüksək keyfiyyətli məhsul əldə etdik.

Ancaq heç ağıma belə gəlməzdi ki, Siz mənim əməyimə bu qədər yüksək qiymət verəcəksiniz, məni bu qədər ucaldacaqsınız. Ötən il pambıqçılıqda əldə etdiyim nəticələrə görə Sizin tərəfinizdən birinci dərəcəli "Əmək" ordeninə layiq görüldüm. Bu mükafat mənimlə birlikdə bütün Biləsuvar pambıqçılarının əməyinə verdiyiniz yüksək qiymətdir. Bütün bunlara görə Sizə minnətdarıq, cənab Prezident!

2017-ci ildə əldə etdiyimiz nəticələr, həmçinin əməyimizə verdiyiniz yüksək qiymət məni daha da ruhlandırıb. Bu il pambıq sahələrini 3 dəfə genişləndirmişəm. Hazırda öz təsərrüfatım da daxil olmaqla 47 hektar sahəni səpinə tam hazır vəziyyətə gətirmişəm. Bu il keçən ildəkindən də daha yüksək məhsuldarlığa nail olmağa çalışacağam.

Möhtərəm cənab Prezident, qazanılan nailiyyətlər sevindirici olsa da, biz fermerlərdə əsla arxayınçılıq yaratmır. Yaxşı bilirik ki, respublikamız üçün ənənəvi olan pambıqçılıq sahəsinin inkişafına hər birimiz töhfəmizi verməli, ölkəmizin iqtisadi güdrətinin güclənməsi üçün əsl fədakarlıqla çalışmalıyıq.

Sizi əmin etmək istəyirəm ki, biz Biləsuvar pambıqçıları bundan sonra daha yaxşı işləyəcəyik və strateji məhsul olan pambığın istehsalında həmişə ön sıralarda olacağıq.

Diqqətinizə görə çox sağ olun.

X X X

Ağcabədi Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Şahin MƏMMƏDOV çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm Cənab Prezident.

Aqrar sahənin inkişaf etdirilməsi üçün yaradılan münbit şərait, Sizin çox böyük uzaqgörənliklə müəyyən etdiyiniz və həyata keçirdiyiniz yeni iqtisadi kurs və mühüm dövlət tədbirləri Ağcabədi rayonunda da öz müsbət nəticələrini verməkdədir. Məlumat üçün bildirim ki, rayon üzrə 2003-cü ildə əkinəyararlı torpaqlar 51 min 615 hektar olduğu halda, son 15 ildə 21 min 965 hektar artaraq 73 min 580 hektar təşkil edib.

2017-ci ildə 9550 hektar sahədə pambıq əkilib, 20 min 497 ton pambıq istehsal edilib, orta məhsuldarlıq 21,5 sentner olub. 2016-cı illə müqayisədə pambıq əkini sahələri 2,6 dəfə, pambıq istehsalı isə 2,3 dəfə artıb.

Xüsusilə qeyd etmək istərdim ki, rayonumuzda pambıqçılığın inkişafı ilə yanaşı, kənd təsərrüfatının digər sahələrinin inkişafı da diqqət mərkəzində saxlanılıb, rayonda ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 11 min hektardan çox sahədə taxıl əkilib, iribuynuzlu mal-qaranın sayında da artım müşahidə edilib.

Pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı ümumrespublika müşavirələrində verdiyiniz tapşırıq və tövsiyələr rayonumuzun iqtisadi inkişafının, həmçinin əhalinin məşğulluğunun təmin edilməsinə böyük təkan verib. Pambıq istehsalçılara göstərdiyiniz diqqət və qayğı sayəsində əhalinin maddi rifah halı yaxşılaşıb, bu sahəyə maraq daha da artıb. Sizin "Pambıqçılığın inkişafı iqtisadi məsələlərin həlli ilə yanaşı, eyni zamanda, sosial məsələdir" fikriniz artıq real həyatda öz təsdiqini tapıb. Ötən il rayonumuzun 14 min 325 sakini işlə təmin olunub. Pambıq istehsalı ilə məşğul olan fermerlərimizin çox hissəsi 50-100 min manat civarında gəlir əldə edib. İstehsal olunan məhsula görə pambıqçılara 2 milyon manatdan çox subsidiya veriləcək.

Cənab Prezident, ötən ilin noyabr ayında Ağcabədiyə səfəriniz zamanı rayonun Yeni Qaradolaq kəndindən olan fermer Tofiq İsmayılov Sizə öz əmək nailiyyətləri barədə məlumat vermişdi. Siz də onun əməyini yüksək qiymətləndirərək 1-ci dərəcəli "Əmək" ordeni ilə təltif etdiniz. Bu mükafat bütün əmək adamlarının zəhmətinə verilən ən yüksək qiymət kimi dəyərləndirilir və eyni zamanda, onlarda böyük ruh yüksəkliyi yaradır. İnsanlar başa düşürlər ki, zəhmət çəkən hər bir kəsin əməyi dövlətimiz tərəfindən layiqincə qiymətləndirilir.

2018-ci ildə 10 min hektar sahədə pambıq əkilməsi planlaşdırılıb, 1851 nəfər istehsalçı ilə müqavilələr bağlanıb. İndi səpinə hazırlıq işləri aparılır. Bizim əsas vəzifəmiz insanları bu işlərə cəlb etmək, eyni zamanda, pambıqçılığın intensiv inkişafına nail olmaq üçün Sizin tapşırığınızla pambıqçılara arxa, dayaq durmaq və daha çox məhsul istehsal edərək yüksək qazanc götürmələrinə şərait yaratmaqdır. Bunun üçün şumun vaxtında aparılması, sahələrin arata qoyulması, səpin işlərinin və digər aqrotexniki tədbirlərin vaxtında həyata keçirilməsi, sonda məhsul yığımı zamanı texnikaların qədərincə olması çox böyük əhəmiyyət daşıyır.

Bugünkü müşavirədə ötən təsərrüfat ilində rastlaşdığımız problemləri Sizin yüksək diqqətinizə çatdırmağı özümə borc bilirəm. Məndən əvvəl çıxış edən həmkarım pambığın intensiv üsullarla yetişdirilməsində fermerlərin rastlaşdıqları bir sıra problemlərdən danışdı. Ötən il biz pambığın yığılmasında və daşınmasında texnika sarıdan çox çətinliklər çəkdik, kombayn və traktor qoşqularının kifayət qədər olmaması səbəbindən pambığı vaxtında və itkisiz yığa bilmədik. Ötən il pambıq istehsalçıları əkin sahələrində yaxşı məhsul yetişdirmişdilər. Hər hektardan 25-26 sentner məhsuldarlıq əldə edilməsini nəzərdə tutmuşduq. Lakin qeyd etdiyim kimi, əkin sahələrinin ən azı üçdəbir hissəsində, yəni, 3500 hektarında biz pambığı vaxtında və itkisiz yığa bilmədik. Belə problemlərlə rastlaşmasaydıq, daha yüksək məhsuldarlıq əldə edə bilərdik.

İnanırıq ki, Sizin aqrar sahənin texniki təminatının gücləndirilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında Sərəncamınıza əsasən ölkəmizə gətiriləcək xeyli miqdarda kənd təsərrüfatı texnikası bu sahədə olan ehtiyacları tam ödəyəcəkdir.

Möhtərəm cənab Prezident, Ağcabədi Rayon İcra Hakimiyyəti Sizin kənd təsərrüfatı məhsullarının, xüsusən pambıqçılığın inkişafı ilə bağlı müvafiq tapşırıqlarınızı daim diqqətdə saxlayır və gələcəkdə bu sahələrin daha da inkişaf etdirilməsi üçün aidiyyəti qurumlarla birgə bütün zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin edəcəkdir.

Diqqətinizə görə sağ olun.

X X X

“Azərpambıq” MMC-nin baş direktor əvəzi Zakir ƏZİMOV çıxış edərək dedi:

-Möhtərəm cənab Prezident.

İcazə verin, bu gün kənd təsərrüfatının mühüm sahələrindən sayılan pambıqçılığın inkişafına xüsusi diqqət göstərilib dəyərli vaxtınızı ayırdığınıza görə Sizə sonsuz təşəkkürümüzü bildirək.

Ölkədə pambıqçılığın inkişafını təmin etmək məqsədilə 2017-ci il mövsümündə “Azərpambıq” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti respublikanın 14 rayonunda 2523 fermerlə bağlanmış müqavilələr üzrə 28,6 min hektarda pambıq əkmişdi.

2017-ci ildə kondisiya şəklində çəkiddə 51,2 min ton xam pambıq tədarük edilib ki, bu da əvvəlki ilə nisbətən 1,8 dəfə çoxdur.

Tədarük edilmiş xam pambığın emalından 19 min ton mahlıç, 23 min ton çiyid, 240 ton lint, 150 ton ulyuk və 512 ton tiftik məhsullarının alınması gözlənilir.

Bundan əlavə, emala veriləcək 5800 ton texniki çiyiddən 580 ton pambıq yağı, 4700 ton çiyid cecəsi və 330 ton soapstok da alınacaqdır.

Emaldan alınan məhsullar əsasən Türkiyə, İran, Tacikistan və Gürcüstana satılacaqdır.

Bu ilin pambıq əkini ilə əlaqədar 4136 fermerlə müqavilə bağlanıb və cəmiyyətimizə məxsus torpaqlarla birlikdə 30 min hektardan artıq sahə pambıq əkini üçün hazırdır və bu iş davam edir.

Hər hektardan pambığın məhsuldarlığının ötənili 17,8 sentnerdən bu il 20 sentnerə çatdırmaq nəzərdə tutulur. Hazırda əsas diqqət pambıqçılığın intensiv yollarla inkişaf etdirilməsinə yönəldilib.

Səpin kampaniyasını uğurla həyata keçirmək üçün fermerlərin toxumluq çiyidə olan tələbatının ödənilməsi, eyni zamanda, mineral gübrələrlə və zərərvericilərə qarşı mübarizə vasitələri ilə təmin edilməsi üçün müvafiq tədbirlər həyata keçirilir.

Cənab Prezident, Sizin 2016-cı il 22 sentyabr tarixli “Pambıqçılığın inkişafına dövlət dəstəyi haqqında” və 2018-ci il 2 mart tarixli “Bitkiçilikdə intensiv inkişafın təmin edilməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında” sərəncamlarınıza əsasən hər bir ton xam pambığa görə istehsalçılara 100 manat subsidiya verilməsi, mineral gübrələrin satışında güzəştin ümumi məbləğinin yuxarı həddinin 50 faiz, pestisidlərin satış qiymətinə tətbiq edilən güzəştin məbləğinin yuxarı həddinin isə 5 dəfə artırılmasının pambıqçılığın inkişafında müstəsna əhəmiyyəti olub.

Eyni zamanda, bu ildən pambığın satılma qiymətinin də hər tona 100 manat artırılaraq 600 manat həcmində müəyyənləşməsi fermerlərdə bu sahəyə daha böyük maraq oyadıb.

Hazırda cəmiyyətin mülkiyyətində 1701 ədəd müxtəlif kənd təsərrüfatı texnikası vardır. “Aqrolizinq” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin xətti ilə 2016-cı ildə 311 ədəd, 2017-ci ildə 519 ədəd müxtəlif adda kənd təsərrüfatı texnikası alınıb, 2018-ci ildə isə 488 texnika sifariş verilib.

Bu il artıq həmin texnikalardan 126-sı alınıb və qalanlarının da pambığın becərilmə və yığılması vaxtına uyğun olaraq alınması təmin ediləcəkdir.

Bir vacib məsələni də diqqətinizə çatdırmaq istərdim. 2018-2022-ci illəri əhatə edən strateji dövrdə yaradılmış potensial imkanlar sayəsində əsas diqqət pambıqçılıqda dəyər zəncirinin dərinləşdirilməsinə yönəldiləcəkdir. Cəmiyyət bu işi “Azərbaycan Sənaye Korporasiyası” Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin tərkibində olan toxuculuq müəssisələri ilə tərəfdaşlıq əsasında həyata keçirəcəkdir. Artıq bu sahədə Sumqayıtdakı “ASK Tekstil” və “Şəki İpək” müəssisələri ilə real iş başlanılıb. Emaldan alınan mahlıçın 2600 tonu “ASK Tekstil” və 1209 tonu isə “Şəki İpək” Açıq Səhmdar cəmiyyətlərinə veriləcəkdir ki, bu da həmin müəssisələrə verilən mahlıçdan iplik istehsal edilərək, daha uyğun qiymətə Türkiyə Respublikasına və Rusiya Federasiyasına satılacaqdır. Bu da öz növbəsində, həmin müəssisələrdə yeni iş yerlərinin açılması deməkdir.

Beləliklə, qarşıdakı illərdə biz həm yerli və həm də xarici bazarlarda tək mahlıç və pambıq yağı deyil, iplik, parça və toxuculuq məhsulları ilə brendləşəcək, beynəlxalq əmtəə və maliyyə bazarlarına çıxacağıq.

Bir məsələni də diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm. Pambığın istehsalında və tədarükündə istifadə olunan avadanlıqlar xarici ölkələrdən alınır. Lakin biz artıq yerli şirkətlərlə əməkdaşlıq etməklə onların istehsal etdiyi bəzi avadanlıqları alıb istifadəyə etməyə başlamışıq. Bu da öz növbəsində, yerli istehsalın inkişaf etdirilməsinə imkan verəcəkdir.

Cənab Prezident, respublikada aqrar sahənin, bilavasitə pambıqçılığın inkişafına göstərdiyiniz diqqət və qayğıya görə Sizə dərin minnətdarlığımızı bildirir, əmin edirik ki, qarşıya qoyulan hədəflərə çatmaq üçün səy və bacarığımızı əsirgəməyəcəyik.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirik.

X X X

Saatlı rayonunun Mircəlal kəndinin sakini, fermer Nizami MƏMMƏDOV çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident.

Saatlı pambıqçılıq sahəsində öz təcrübəsi və ənənəsi olan, təsərrüfat qabaqcılları ilə tanınan rayonlardan biri olub. Bu gün də iftixar hissi ilə deyə bilərik ki, Sizin tapşırığınıza əsasən həyata keçirilən tədbirlər sayəsində rayonumuzda pambıqçılıq keçmiş şöhrətini bərpa edir.

Kənd təsərrüfatının inkişafı ilə bağlı qərarlarınız kəndlərimizə yeni nəfəs verib. Əvvəllər iş dalınca şəhərlərə üz tutan sakinlərimiz bu gün öz kəndlərinə qayıdır, torpağı əkib-becərüb ailələrini dolandırır. Bunun nəticəsidir ki, məşğulluq səviyyəsi artıb, yeni iş yerləri açılıb, həyat şəraitimiz əsaslı surətdə dəyişib. İndi bizim halal zəhmətimizlə qazanmaq, dolanmaq imkanlarımız daha yüksəkdir. İnsanların maddi vəziyyətinin yaxşılaşması onların torpağa bağlılığını artırır. Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, kənd təsərrüfatının inkişafı həqiqətən də məşğulluğun inkişafına böyük imkanlar yaradır, insanları ələbaxımlılıqdan uzaqlaşdırır.

Pambığın bir kiloqramının alış qiymətinin 2015-ci ildə 41 qəpik, 2016-2017-ci illərdə 50 qəpik olduğu halda, Sizin tapşırığınızla 2018-ci ildə qiymətin 60 qəpik müəyyən edilməsi, dövlət dəstəyi olaraq 10 qəpik subsidiya ödənilməsi pambıqçılara əlavə stimül verib. Eyni zamanda, əkin sahələrinin suvarılmasının yaxşılaşdırılması, mineral gübrələrin 70 faiz güzəştə verilməsi, fermerlərə ayrılan kreditlər, texnika və avadanlıqlarla təminat istehsalçıların pambıq əkininə marağını xeyli artırıb. Həmçinin rayonumuzda 4 pambıq zavodunun fəaliyyət göstərməsi fermerlərə əlverişli şərtlərlə müqavilə bağlamağa geniş imkanlar yaradıb.

Möhtərəm cənab Prezident, mən əmək fəaliyyətinə 1981-ci ildə pambıqçılıqda suçu kimi başlamışam, daha sonra təhsil alaraq aqronom kimi fəaliyyətimi davam etdirmişəm. Ailə-fermer təsərrüfatı olaraq, 2017-ci ildə 40 hektar sahədən 168,5 ton məhsul götürmüşük ki, bu da hər hektardan 42 sentnerdən artıq məhsuldarlıq deməkdir. Çalışırıq ki, əkib-becərdiyimiz torpaqlardan səmərəli istifadə edək, məhsuldarlığı daha da artıraraq. Fermer təsərrüfatımızın gəliri ilə 14 ailə öz dolanışığını təmin edir. Əl yığımından gündəlik qazancları orta hesabla 60 manatdan yuxarı olur. Bizim ailə-fermer təsərrüfatında pambığın 30 hektarı əllə, qalan 10 hektarı isə maşınla yığılıb. Məhsul satışından ümumi gəlirimiz 84 min 250 manat, xalis gəlirimiz 51 min manat olub ki, onun da 16 min 850 manatını dövlət dəstəyi olan subsidiya təşkil edib. Yaradılan şəraitdən bəhrələnərək əldə etdiyimiz gəlirlər pambıq əkininə marağımızı daha da artırır. Cari ildə 70 hektarda pambıq əkini üçün emal müəssisəsi ilə müqavilə bağlamışıq. Artıq sahəmiz tam şumlanıb, arat olunub, mala çəkilib və səpinə hazır vəziyyətdədir. Aqrotexniki qaydalara tam əməl etməklə hər hektardan ən azı 50 sentner məhsul götürməyi qarşımıza məqsəd qoymuşuq. Növbəti illərdə isə əkin sahələrini daha da artırmağı nəzərdə tuturuq.

Yaradılmış imkandan və burada pambıqçıların iştirakından istifadə edərək bir məsələni xüsusilə vurğulamaq istəyirəm. Bu gün pambıqçılıqda əsasən xarici ölkələrdən gətirilən toxumlardan istifadə edilir. Lakin arzu edərdik ki, yerli təbii iqlim şəraitinə uyğun quraqlığa, xəstəliklərə, zərərvericilərə davamlı, rayonlaşdırılmış tezyetişən yerli toxum sortlarının yaradılması da gələcəkdə nəzərə alınsın.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin əmək adamlarına yaratdığınız şərait zəhmətkeşlərin əhval-ruhiyyəsini yüksəldib, onların kənd təsərrüfatının müxtəlif sahələrinə bağlılığına səbəb olub. Biz bu gün əminliklə deyə bilirik ki, kəndlərimizdə işsiz insan yoxdur. İnsanlar öz zəhməti ilə dolanışığını təmin edir. Siz bizə ləyaqətlə yaşayıb, zəhmətlə pul qazanmaq imkanı yaratdınız. Sadəcə kənd adamlarına yaratdığınız bu imkanlara görə Sizə minnətdarlığımızı bildirir və əmin edirik ki, bundan sonra da imkanlarımızı səfərbər edəcək, pambıqçılığın inkişafına öz töhfəmizi verəcəyik.

Diqqətinizə görə çox sağ olun.

X X X

Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin sədri Əhməd ƏHMƏDZADƏ çıxış edərək dedi:

- Möhtərəm cənab Prezident.

Meliorasiya və su təsərrüfatı sahəsinə böyük diqqətinizin nəticəsi olaraq, bilavasitə Sizin rəhbərliyiniz, yaxından iştirakınız və nəzarətiniz ilə son 14 ildə 4,0 min kilometr uzunluğunda suvarma kanallarının, 2400 kilometr uzunluğunda kollektor-drenaj şəbəkələrinin tikintisi, yenidən qurulması və bərpa, 360 min hektar sahədə torpaqların su təminatının və 256 min hektarda meliorativ vəziyyətinin yaxşılaşdırılması işləri yerinə yetirilib, 127 min hektar yeni suvarılan torpaq sahələri əkin dövriyyəsinə daxil edilib, 2 minə yaxın subartezian quyusu qazılaraq istifadəyə verilib. Ümumi sututumu 456 milyon kubmetr olan 4 su anbarı (Taxtakörpü, Şəmkirçay, Tovuzçay, Göytəpə) tikilib istifadəyə verilib.

Möhtərəm cənab Prezident, ötən il respublikanın 25 rayonunda 69 min hektar pay torpaqlarında və 67 min hektar dövlət fondu, qış otlaq sahələrində, bələdiyyə və meşə torpaqlarında əkilmiş 136 min hektar pambıq sahəsinə suvarma suyu ilə təmin etmək üçün 6800 kilometr suvarma kanalları və 1500 kilometr kollektor-drenaj şəbəkələri lildən təmizlənilib, 463 hidrotexniki qurğu, 22 nasos stansiyası təmir edilib. Su təminatı çətin olan fond torpaqlarında və qış otlaq sahələrində əkilmiş pambıq tarlalarının suvarılması üçün 1436 kilometr yeni suvarma kanalları, 180 hidrotexniki qurğu tikilib. Suvarmanın mütəşəkkil keçirilməsi üçün Cəmiyyət tərəfindən lazımı texnika, nasos, avadanlıq ayrılıb. Ümumilikdə, pambıq sahələri keçən il 3,1 dəfə suvarma suyu ilə təmin edilib.

Yerli icra hakimiyyəti strukturları ilə dəqiqləşdirilmiş məlumatlara əsasən, cari ildə respublikanın 25 rayonu üzrə təxminən 140 min hektar sahədə pambıq əkini nəzərdə tutulur. Bu sahələrin 38 min hektarı dövlət fondu, 32 min hektarı bələdiyyə və 70 min hektarı pay torpaqlarıdır. Bu günədək pambıq sahələrinə xidmət edən suvarma kanallarının 2200 kilometr, kollektor-drenaj şəbəkələrinin 820 kilometr hissəsi təmir edilib. Suvarmanın mütəşəkkil keçirilməsi üçün Cəmiyyət tərəfindən yerlərə kifayət qədər nasos və avadanlıq ayrılıb.

Hazırda Cəmiyyətin bütün kollektivi və texnikaları suvarma və kollektor-drenaj şəbəkələrinin, nasos stansiyalarının, subartezian quyularının və hidrotexniki qurğuların təmiri işlərinə səfərbər edilib. Həyata keçirilən tədbirlər cari ildə də pambıq sahələrinin suvarma suyu ilə tam təmin edilməsinə şərait yaradacaq.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin tapşırığımıza əsasında ötən il 103 min hektar sahəyə suyun çatdırılması və su təminatının yaxşılaşdırılması işləri həyata keçirilib. Verdiyiniz göstərişə əsasən, həmin layihələrin icrası cari ildə də uğurla davam etdirilir.

Şəmkir-Samux-Goranboy magistral kanalının İpək yolu ilə kəsişmə qurğusunda və ondan sonra kanalın 5 kilometrə qədər hissəsində tamamlama işlərini başa çatdırmaqla Goranboy rayonunda 8 min hektar, ötən ildə torpaq məcrada inşa olunmuş 54 kilometr uzunluğunda Yeni Mil-Muğan kanalının cari ildə beton üzlüyə alınması ilə Saatlı, Biləsuvar və İmişli rayonlarında daha 13 min hektardan çox yeni torpaq sahələrinin suvarma mövsümündə su ilə təmin edilməsi mümkün olacaq.

Neftçala və Yuxarı Mil kanallarının tikintisi davam etdirilərək Neftçala rayonunun 12400 hektar əkin sahəsinin su təminatı yaxşılaşdırılacaq, Ağcabədi rayonunda isə 1900 hektar yeni torpaq sahələri suvarma suyu ilə təmin olunacaq. Kür çayında yeni tikilən nasos stansiyasında və "H" kanalında tikinti işləri davam etdirilərək Sabirabad rayonunun kəndlərinin layihə üzrə qalan 7500 hektar əkin sahələrinin su təminatı yaxşılaşdırılacaq, eləcə də rayonun Kür çayı üzərindəki yeni nasos stansiyasında və magistral kanalda tikinti işlərini tamamlamaqla rayonun əlavə 9300 hektar qış otlaq sahələrinə suvarma suyu çatdırılacaq. Eyni zamanda, bu layihələr çərçivəsində Biləsuvar rayonunun 1600 hektar yeni torpaq sahələri suvarma suyu ilə təmin ediləcək. Hacıqabul rayonunda isə meliorativ tədbirlər davam etdirilməklə 2700 hektar yeni suvarılacaq torpaqlara suvarma suyu çatdırılacaq.

Sizin müvafiq Sərəncamınızla ayrılan vəsait hesabına respublikanın 38 şəhər və rayonunun 248 yaşayış məntəqəsində 8740 hektar əkin sahəsinin və əkin üçün istifadə olunan həyətəyən torpaq sahələrinin suvarma suyu ilə təminatı, habelə əhalinin içməli suya olan tələbatının ödənilməsi üçün 300 subartezian quyusu cari ildə qazılaraq istifadəyə veriləcək. Bu quyuların 126-sının 5 min hektara yaxın əkin sahələrini suvarma suyu ilə təmin etmək üçün ölkənin 13 pambıqçılıq rayonunda qazılması nəzərdə tutulub. Həmin quyular əsasən vegetasiya suvarma dövründə istifadəyə veriləcək.

Cari ildə kənd təsərrüfatının inkişafına bilavasitə təsir edən bu iri infrastruktur layihələrində nəzərdə tutulan meliorativ tədbirlərin həyata keçirilməsi nəticəsində pambıqçılıq rayonlarında 62 min hektar sahəyə, o cümlədən 30 min hektar yeni suvarılacaq torpaqlara suvarma suyu çatdırılacaq və 32 min hektar əkin sahələrinin su təminatı yaxşılaşdırılacaq ki, bu da ölkədə pambıqçılığın və digər ixrac yönümlü kənd təsərrüfatı məhsullarının inkişafına geniş imkanlar yaradacaq.

Hörmətli cənab Prezident, ənənəvi olaraq əvvəllər Ulu Öndərin yaratdığı təcrübəyə əsasən pambıq kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalında üstünlük verilən nizam-intizam bitkisi hesab olunurdu. İstər torpaqların əkin altına seçilməsi, səpinə hazırlanması, səpinin aparılması, bütün aqrotexniki tədbirlərin həyata keçirilməsi, ən əsası isə suvarmaların vegetasiya müddətinə uyğun vaxtında aparılması sahələrdən yüksək məhsuldarlığın əldə

olunmasını təmin edərdi. İstehsal olunan məhsulun vaxtında toplanması (sentyabr ayında ən azı 70-80 faizi, oktyabr ayında tam yığımın başa çatdırılması) torpaqlarda növbəli əkinin də aparılmasına tam şərait yaradardı.

Möhtərəm cənab Prezident, Sizin kənd təsərrüfatının, o cümlədən pambıqçılığın inkişafına göstərdiyiniz diqqət və qayğı, subsidiyaların verilməsi, maddi-texniki bazanın möhkəmləndirilməsi, genişmiqyaslı meliorasiya tədbirlərinin həyata keçirilməsi bizə imkan verir və məsuliyyət hissimizi artırır ki, bu sahədə də Heydər Əliyev siyasəti, ənənələri uğurla davam etdirilsin, yeni tələblər baxımından daha böyük nəticələr əldə olunsun.

Bütün bunlara, meliorasiya və su təsərrüfatı sahəsinə göstərdiyiniz böyük diqqət və qayğıya görə Sizə dərin minnətdarlığımızı bildirir və əmin edirik ki, Cəmiyyətin kollektivi bu vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün bütün imkanlarını səfərbər edəcək.

Diqqətinizə görə minnətdaram.

X X X

Prezident İlham Əliyev müşavirədə yekun nitqi söylədi.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yekun nitqi

- Giriş sözümdə qeyd etdiyim kimi, biz qısa müddət ərzində Azərbaycanda kompleks tədbirlər nəticəsində pambıqçılığın sürətli inkişafına nail ola bilmişik. İndi əsas vəzifə ondan ibarətdir ki, bu müsbət dinamikanı saxlayaq, bunu artıraraq və pambıqçılığın gələcək inkişafı ilə bağlı əlavə addımlar ataq. Bu il 22 rayonda pambıq əkiləcək və ümid edirəm ki, bütün bu rayonlarda məhsuldarlıq daha da yüksək olacaq.

Bugünkü çıxışlarda yüksək məhsuldarlıq olan rayonların icra başçıları, fermerlər görülməli işlər haqqında məlumat verdilər. Onların sözləri və gördükləri işlər onu göstərir ki, yüksək məhsuldarlığı əldə etmək mümkündür. Əgər hansısa təsərrüfatda hektardan 55, 50, 40, 35 sentner məhsul götürülürsə, demək, bu, mümkündür. Çalışmalıyıq ki, bütün rayonlarda məhsuldarlıq daha da artsın.

Məhsuldarlıqla bağlı bəzi problemlər var və bu problemlər aradan qaldırılmalıdır. Bu problemlər haqqında bugünkü çıxışlarda da məlumat verildi. Elə etməliyik ki, bütün bu qüsurlar, çatışmazlıqlar ciddi təhlil olunsun və biz bunu edirik. Gələcəkdə bu səhvlərə yol verilməməlidir və bundan sonra Azərbaycanda pambıqçılığın inkişafı yalnız məhsuldarlığın artırılması hesabına təmin edilməlidir. Müsbət təcrübə öyrənilməli və geniş tətbiq edilməlidir. Mənfi təcrübə də ciddi təhlil edilməli və gələcəkdə səhvlərə yol verməmək üçün ciddi tədbirlər görülməlidir. Keçən il orta məhsuldarlıq 15,2 sentnerdir. Əlbəttə ki, bu, bizi qane edə bilməz. Bu, çox aşağı göstəricidir. Baxmayaraq ki, qeyd etdiyim kimi, qısa müddətdə - 2 il ərzində biz pambıq tədarükünü 6 dəfə artırmağa bilmişik və bu gün 200 min tondan çox pambıq təhvil vermişik, məhsuldarlıq əlbəttə ki, bizi heç cür qane edə bilməz. Əgər biz orta məhsuldarlığı 20 sentner səviyyəsində təmin edə bilsəydik, biz keçən il 270 min ton pambıq götürə bilərdik.

Məndə olan cədvəldə həm yüksək, həm aşağı məhsuldarlıqla seçilən rayonların adları var. Bəzi məlumatları təqdim etmək istərdim. Məhsuldarlığa görə birinci yerdə Tərtər rayonu – 27 sentner, çox yaxşı göstəricidir. İkinci yerdə Bərdə rayonu – 26,3 sentner. Üçüncü yerdə Biləsuvar – 21,8 sentner, dördüncü yerdə Ağcabədi – 21,5 sentner, beşinci yerdə Ağdam rayonu – 20,6 sentner və ondan sonrakı yerdə Cəlilabad rayonu – 20 sentner. Bütün başqa rayonlarda məhsuldarlıq 20 sentnerdən aşağı olub – təqribən 18, 15, 13 sentner. Amma elə rayonlar var ki, məhsuldarlıq 10 sentnerdən də aşağı olmuşdur. Mən onların da adlarını çəkmək istəyirəm ki, onlar həm nəticə çıxarsınlar, həm də gələcəkdə öz işlərini daha düzgün qursunlar. Beləliklə, aşağıdan birinci yerdə Neftçala rayonu – 8,2 sentner. Aşağıdan ikinci Hacıqabul – 8,3, Samux - 8,8, Ucar - 9,3, İmişli - 9,7 sentner. Mən məhsuldarlıq on sentnerdən aşağı olan rayonların adlarını çəkdim. Digər rayonlarda 10 sentnerdən çoxdur. Ancaq bu da əlbəttə ki, bizi heç cür qane edə bilməz. Ona görə bir daha demək istəyirəm, növbəti dövrdə ancaq məhsuldarlığa ciddi diqqət göstərilməlidir və biz çatışmayan bütün məsələləri aradan götürməliyik. Hesab edirəm ki, bu, mümkündür, sadəcə olaraq, işlər düzgün qurulmalıdır. Onu da qeyd etməliyəm ki, biz cəmi üçüncü ildir pambıqçılıqla ciddi məşğuluq. Əlbəttə, indi torpaqların seçilməsi, aqrotexniki tədbirlərin görülməsi, suvarma ilə, gübrələrlə, pestisidlərlə, onların keyfiyyəti ilə bağlı olan problemlər də var. Ona görə çox düzgün təhlil aparılmalıdır ki, gələcəkdə bu səhvlərə yol verilməsin.

Biz növbəli əkin sistemi tətbiq etməliyik. Bu, eyni zamanda, taxılçılığın inkişafına da ciddi təkan verəcəkdir. Emal müəssisələrinin gücünü artırmalıyıq. Hazırda yeni pambıqtəmizləmə zavodları tikilir. Bu, çox müsbət haldır. Öminəm ki, gələcəkdə pambığın tədarüki daha da artacaq, bizə yeni emal müəssisələri lazım olacaq. Bununla bərabər, bu gün fəaliyyətdə olan pambıqtəmizləmə zavodlarının mütləq əksəriyyəti sovet vaxtından qalan müəssisələrdir. Onlar artıq köhnəlib. Düzdür, fəaliyyət göstərirlər, ancaq lazımı səmərə ilə işləmirlər. Ona görə biz gərək emal sənayesini də təcridən yeniləşdirək. Yeni pambıqtəmizləmə zavodlarının tikintisi, eyni zamanda, keyfiyyətə də, məhsuldarlığa da müsbət təsir göstərəcək.

Burada qeyd olundu, bir daha demək istəyirəm ki, fermerlərə keyfiyyətli gübrələr verilməlidir. Keçən mövsümdə gübrələrin keyfiyyəti ilə bağlı bəzi problemlər olmuşdu. Dövlət bu böyük sahəni demək olar ki, öz üzərinə götürübür. Gübrələrin 70 faizinin pulunu dövlət öz üzərinə götürür. Ancaq elə gübrələr gətirilməlidir ki, onların keyfiyyəti yüksək səviyyədə olsun və müvafiq qurumlar bu il bu məsələyə ciddi nəzarət etməlidirlər.

Bəzi çıxışlarda texnika ilə bağlı fikirlər səsləndi. Əlbəttə ki, biz özümüzü texnika ilə tam təmin edə bilməmişik. Bunun da təbii səbəbləri var. Biz cəmi iki ildir ki, texnika alırıq. Özü də hamımız yaxşı bilir ki, son iki il ərzində dövlət büdcəmizin xərcləri ilə bağlı çox ciddi işlər aparılır. Yəni, biz lazım olmayan xərcləri ixtisar etmişik. Büdcə gəlirlərimizi sabit vəziyyətdə saxlamaq üçün əlbəttə ki, biz hər bir xərcə xüsusi diqqətlə baxırıq. Baxmayaraq ki, neftin qiyməti son iki il ərzində çox aşağı səviyyədə idi, bu il də hələ tam bərpa olunmayıb, kənd təsərrüfatı texnikasına çox böyük vəsait ayrılıbdır. Əgər büdcə xərclərinə nəzər salsaq görərik ki, bu texnikanın alınması üçün doğrudan da böyük vəsait ayrılıbdır. Son iki il ərzində kənd təsərrüfatı texnikasına 300 milyon manatdan çox vəsait ayrılıbdır. Onun da böyük hissəsi pambıqçılıq texnikasıdır. Fermerlər yaxşı bilirlər ki, biz ən qabaqcıl texnikanı alırıq. Biz pambıqçılıqda dünyanın bir nömrəli texnikasını alırıq. Əvvəlki dövrdə təkcə 370 pambıqçıqan kombayn alınmışdır və bu il əlavə 100 pambıqçıqan kombayn alınacaq. Lazım olarsa, biz gələcəkdə

də texnikanın alınması ilə məşğul olacağıq. Ancaq məlumat üçün bildirmək istəyirəm ki, keçən il, ümumiyyətlə, 10 minə yaxın texnika alınmışdısa, bunun 5700-ü pambıqçılıq üçün alınmışdır. Bu il pambıqçılıq üçün yenə də 3 mindən çox texnika alınacaq. Ümumiyyətlə texnikanın alınması üçün bu il dövlət büdcəmizdə 160 milyon manat vəsait nəzərdə tutulub, bunun 118 milyon manatı pambıqçılıq texnikasına xərclənəcək. Yəni, bu rəqəmlər özlüyündə göstərir ki, biz pambıqçılığa nə qədər böyük diqqət göstəririk. Digər kənd təsərrüfatı sahələrinə də diqqət göstərilir, o sahələrin səmərəliliyini artırmaq üçün texnika alınır və alınacaq. Ona görə biz, necə deyərlər, hələ təzə başlamışıq və elə etməliyik ki, texnika ilə bağlı növbəti illərdə bir dənə də problem olmasın.

Toxumlar haqqında burada təkliflər səsləndi. Bu, çox ciddi məsələdir, fermerlər bunu yaxşı bilirlər. Toxumlardan, onların keyfiyyətindən çox şey asılıdır. Fermerlərə daha keyfiyyətli toxumlar verilməlidir və bu sahəni stimullaşdırmaq lazımdır. Eyni zamanda, razıyam ki, yerli toxum növləri də yetişdirilməlidir və biz bu məsələ ilə məşğul olacağıq.

Keçən il pestisidlərin keyfiyyəti bəzi hallarda lazımi səviyyədə deyildi və məhsuldarlığa da bunun çox mənfi təsiri olmuşdur. Ona görə bu il bu sahəyə çox ciddi nəzarət olunmalıdır və ancaq yüksəkkeyfiyyətli pestisidlər gətirilməlidir. Nəzərə alsaq ki, artıq Azərbaycan özü bu sahədə yerli istehsalat start verib, əminəm ki, bu sahədə bundan sonra problem olmayacaq.

Əlbəttə ki, pambıqçılığın inkişafı və məhsuldarlığın artırılması üçün suvarmanın xüsusi rolu vardır. Bu gün səslənən çıxışda qeyd olundu ki, bu sahədə nə qədər böyük işlər görülür. Ümumiyyətlə bu gün infrastruktur layihələri arasında suvarma demək olar ki, ön plandadır. İlk növbədə ona görə ki, digər infrastruktur layihələri - elektrik enerjisi, təbii qaz, yol infrastrukturunu, içməli su layihələri demək olar başa çatır, eyni zamanda, ona görə ki, bu sahə bilavasitə kənd təsərrüfatının inkişafına təsir göstərir. Keçən il 100 min hektar torpağın yeni su təminatını təşkil etmişik. Bu il ən azı 100 min hektar suvarılmayan torpaqlara su verilməlidir və bunun böyük hissəsi pambıqçılığa aiddir. Bu sahədə həm artezian, subartezian quyularının qazılması, kanalların çəkilişi, meliorativ tədbirlərin yaxşılaşdırılması istiqamətində işlər görülür. Bu il kanalların tikintisi ilə bağlı mənim tərəfimdən bir neçə sərəncam imzalanmışdır. Əlbəttə ki, biz gələcəkdə bu işləri davam etdirəcəyik və pambıq yalnız yararlı, yaxşı suvarılan torpaqlarda əkilməlidir.

Əlbəttə, biz müasir irriqasiya sistemlərini tətbiq etməliyik. Dünyada bu sahədə qabaqcıl təcrübə öyrənilməlidir. Əlbəttə, ənənəvi üsullar var, ancaq bu gün bu sahədə inkişaf o qədərdir ki, biz ən qabaqcıl texnologiyaları Azərbaycana gətirməliyik. Kənd təsərrüfatı sahəsində böyük uğurlar qazanmış ölkələrin təcrübəsi tətbiq olunmalıdır ki, biz sudan səmərəli şəkildə istifadə edək. Keçən il Neftçala Sənaye Məhəlləsində pivot suvarma sistemləri zavodunun açılışı olmuşdur. Mən giriş sözümdə qeyd etdim, pambıqçılığın sənaye sahəsinin inkişafına da çox böyük təsiri var. Biz bunu görürük. Əgər biz kənd təsərrüfatı ilə ciddi məşğul olmasaydıq, bu pivot sistemləri zavodu da Azərbaycanda qurulmazdı. Pivot hazırda suvarma sahəsində ən qabaqcıl texnologiyadan biridir, amma təkcə bu deyil. Ona görə bu sistemin Azərbaycanda istehsalı, əlbəttə, çox müsbət haldır və həm özəl şirkətlər, həm dövlət pivot sistemləri alıb quraşdırmalıdır. Ancaq biz suvarma ilə bağlı digər üsullardan da istifadə etməliyik, o cümlədən damcılı suvarma sistemləri də geniş tətbiq edilməlidir.

Biz, eyni zamanda, pestisidlər zavodunun açılışını qeyd etdik. Bu, Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında açılmış bir zavoddur. Əminəm ki, bu zavodun istehsal gücü daxili tələbatı tam ödəyəcək, hətta ixrac potensialı yaranacaq. Əlbəttə ki, keyfiyyətə də ciddi nəzarət olunacaq. Elə etməliyik ki, dövlət öz dəstəyini göstərərək pestisidləri alıb fermerlərə təqdim etsin.

Pivot sistemlərini tətbiq edərkən biz məhsuldarlığı qısa müddət ərzində ciddi şəkildə artırma bilərik. Yəni, indi təhlil və qabaqcıl beynəlxalq təcrübə göstərir ki, pivot altında olan pambıq sahələrində hektardan 35-40 sentner pambıq götürmək olar, rahat götürmək olar, daha da çox. Yəni, mən aşağı həddi deyirəm. Ona görə, əgər biz Azərbaycanda pivot sistemlərini geniş tətbiq etsək, - biz bunu edəcəyik, - əlbəttə ki, bu, özlüyündə məhsuldarlığa çox ciddi müsbət təsir göstərəcək.

Bir daha qeyd etməliyəm ki, pambıqçılıq ancaq intensiv üsullarla inkişaf etməlidir. Biz torpaq fondumuza çox ciddi yanaşmalıyıq. Biz indi böyük aqroparklar yaradıyıq, 40-dan çox aqropark yaradıldı. Onların böyük hissəsi heyvandarlıq üzrədir, eyni zamanda, bitkiçilik sahəsinə əhatə edir. Bu aqroparklara yüz min hektardan çox torpaq ayrılmışdır. Ona görə, biz torpaq fondumuza çox böyük səmərə ilə ehtiyatla və diqqətlə yanaşmalıyıq. Biz nəinki pambıqçılığı, kənd təsərrüfatının bütün digər sahələrini də ancaq intensiv üsullarla inkişaf etdirməliyik.

Qeyd etdiyim kimi, pambıqçılığın işsizliyin aradan qaldırılmasına böyük dəstəyi var. Biz bunu keçən il görmüşük. Qeyd etdiyim kimi, 200 minə yaxın insan işlərə cəlb edilib. Bu il ən azı bu qədər insan işlərə cəlb edilməlidir və əlbəttə ki, zəhmətkeşlərin iş şəraiti lazımi səviyyədə təşkil olunmalıdır. Tarla düşərgələri, içməli su ilə, nəqliyyatla təminat lazımi səviyyədə olmalıdır. Həm tədarükçü şirkətlər, həm yerli icra orqanları bu sahəyə xüsusi diqqət göstərsinlər.

Burada da qeyd edildi, dövlət tərəfindən ayrılan subsidiyaların çox böyük təsiri olmuşdur. Yəni, 10 qəpik subsidiya böyük dəstəkdir. Eyni zamanda, biz pambığın satılma qiymətini tədricən artırmışıq, 41 qəpikdən 60 qəpiyə qaldırmışıq. Biz bunu ona görə edirik ki, vətəndaşlar daha çox pul qazansınlar. Yəni, bizim əsas

məqsədimiz bundan ibarətdir. Əlbəttə, pambıq ixracı önümlü məhsuldur və ölkəyə valyuta gətirir. Ancaq əgər biz ümumi valyuta gəlirlərimizi nəzərə alsaq, pambıqdan əldə olunan gəlir onun cüzi faizini təşkil edir. Yəni, bu, maliyyə baxımından o qədər də böyük əhəmiyyət daşıyan sahə deyil. Ona görə pambıqçılığın inkişafı bizim üçün, ilk növbədə, sosial amildir, sosial sahənin gücləndirilməsidir və yəni, işsizliyin aradan qaldırılması istiqamətində bunun çox böyük faydası var. Bu subsidiyaların verilməsi, alış qiymətinin artırılması yenə də bizim sosial siyasətimizi göstərir. Biz istəyirik ki, vətəndaşlar daha da çox pul qazansınlar. Tarlalarda işləyən o vətəndaşlar, əlbəttə, fermerlər daha çox pul qazansınlar və onların rifah halı yaxşılaşsın.

Məhsul yığımı vaxtında aparılmalıdır. Biz keçən il hələ ilin sonuna qədər pambığı yığırdıq. Sonra soyuqlar düşdü, yağışlar yağdı, məhsulun bir hissəsi tarlalarda qaldı. Ona görə yığım vaxtında aparılmalı və işlər elə təşkil edilməlidir ki, burada ləngimələr olmasın.

Qəbul məntəqələri, pambıqtəmizləmə zavodları fasiləsiz elektrik enerjisi ilə təmin olunmalıdır. Keçən il biz buna demək olar ki, nail olmuşuq. Bu il də bu sahəyə çox ciddi diqqət göstərilməlidir.

Ölkəmizdə geniş vüsət alan kənd yollarının salınması öz növbəsində, kənd təsərrüfatının inkişafına da müsbət təsir göstərir. Əlbəttə, bu, ilk növbədə, kəndlərdə yaşayan vətəndaşların rahatlığı üçün icra edilən layihələrdir. Keçən il 500-dən çox kənddə layihələr icra edildi, bu il isə ən azı 600 kəndin yolu yenidən salınacaq, ən azı, yəni, ondan daha da çox olacaq. Bu da özlüyündə kənd təsərrüfatının inkişafına ciddi təkan verəcək. İtkiləri minimuma endirmək lazımdır.

Əlbəttə, kadr hazırlığına ciddi fikir verilməlidir. Qeyd etdiyim kimi, son illər ərzində - 2016-cı ilə qədər pambıqçılıq tənəzzülə uğradığı üçün bu peşəyə yiyələnmək istəyənlərin də sayı çox az idi. Bu sahə demək olar ki, ciddi kadr təminatı ilə dəstəklənmirdi. Ona görə indiki şəraitdə Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetində pambıqçılıq ixtisasının yaradılması məqsədmüvafiq sayıla bilər. Bu, nəzərə alınсын və eyni zamanda, texniki peşə məktəblərində də bu sahəyə xüsusi diqqət göstərilsin. Azərbaycanda pambıqçılığın böyük gələcəyi var. Bizə hazırlıqlı mütəxəssislər, kadrlar, müasir texnologiyaları bilən kadrlar lazımdır.

Mən keçən il Saatlı rayonunda keçirilmiş müşavirədə qeyd etmişdim ki, Mingəçevir Yüngül Sənaye Parkının açılışı gözlənilir. Bu ilin fevralında bu parkda birinci zavodlar, fabriklər işə düşdü. Bu, böyük sənaye kompleksi olacaq, Mingəçevir şəhərində işsizliyin aradan qaldırılmasına kömək göstərəcək. İndi iki fabrikdə 700-dən çox insan işləyir. Növbəti dövrdə yeni fabriklərin yaradılması nəzərdə tutulur. İndi hazırlıq işləri gedir. Ancaq qısa müddət ərzində iki böyük iplik fabriki işə düşdü. Mən bunu qeyd etdim, bir daha demək istəyirəm, bu fabriklər 20 min ton iplik istehsal edir. Fabriklər açılana qədər Azərbaycanda iplik istehsalı 24 min ton idi. Altı fabrik fəaliyyət göstərirdi. Bu iki fabrik demək olar ki, onun yarısını təmin edir. Bu da ixracı önümlü məhsuldur. Biz indi pambığı mahlıca, mahlıcı isə ipliyyə çeviririk və ixrac edirik, eyni zamanda, daxili istehsalda bundan istifadə edirik. Yeni iplik fabriklərinin tikintisinə ehtiyac olacaq, çünki bizdə pambıq istehsalı artacaq. Biz elə etməliyik ki, tədarük edilən bütün pambıq, ondan hazırlanan mahlıca Azərbaycanda emal olunsun, ipliyyə və ondan sonra hazır məhsula çevrilsin. Biz bu işlərə əlavə dəyər qataraq həm minlərlə yeni iş yeri yaradacağıq, həm də daha böyük qiymətə rəqabətqabiliyyətli məhsul ixrac edəcəyik. Yəni, biz artıq bu işin ortasındayıq. İplik fabriklərinin emal gücü 44 min tondur. Bu, çox yaxşı göstəricidir, daha da artmalıdır. Ondan sonra bununla paralel olaraq hazır məhsulun istehsalı da nəzərdə tutulmalıdır.

Bax, görün, pambığın istehsalı ölkəmizə nə qədər böyük xeyir gətirir. Qeyd etdiyim kimi, bu, ölkəmizə valyuta, yeni texnologiyalar gətirir, nəinki pambıq yetişdirən rayonlarda, indi Mingəçevir şəhərində iş yerləri yaradılır. Çünki bu fabriklər dünyanın ən qabaqcıl texnologiyaları əsasında fəaliyyət göstərirlər.

Keçən il olduğu kimi, bu il də bütün aidiyyəti qurumlar, mərkəzi, yerli icra orqanları, tədarükçü şirkətlər, fermerlər, zəhmətkeşlər bir komanda kimi fəaliyyət göstərməlidirlər. Mövsüm ərzində mövcud olan, yəni, qarşıya çıxacaq problemlər dərhal öz həllini tapmalıdır və elə etməliyik ki, biz bu mövsümü maksimum səmərə ilə başa vuraq.

Mən əmək resursları ilə bağlı rəqəmləri səsləndirdim. İki yüz minə yaxın insan bu işlərə cəlb edilmişdir. Rayonlarda əmək resurslarını müəyyənləşdirmək onları bu işlərə dəvət etmək üçün yerli icra orqanları işləməlidirlər, məlumat verilməlidir. Yəni, hər gün pul qazanmaq üçün pambıqçılıq çox əlverişli bir sahədir və rayonlarda da əmək resurslarımızın təhlili ciddi aparılmalıdır. Çünki son illər ərzində Azərbaycanda artan iqtisadi fəallıq nəticəsində on minlərlə yeni iş yeri yaradılıb, o cümlədən özəl sektorda. Çünki indi dövlət özəl sektora çox böyük dəstək verir.

Keçən il iqtisadi sahədə sabitləşmə ili olmuşdur, bu il isə inkişaf ilidir. Bu ilin iqtisadi göstəriciləri ürəkaçandır. İki ay ərzində qeyri-neft sənayesi 8 faizdən çox, qeyri-neft sektoru 2,3 faiz, kənd təsərrüfatı 3,4 faiz artmışdır. O cümlədən bitkiçilik 40 faizdən çox artmışdır. Ona görə bu iqtisadi fəallıq əlbəttə ki, özəl sektorda iş yerlərinin yaradılmasına xidmət göstərir. Eyni zamanda, pambıqçılıqda və kənd təsərrüfatının digər sahələrində çox fəal işlər aparılır. Orada da yeni iş yerləri yaradılır. Artıq bir neçə ildir ki, mənim təşəbbüsləmlə dövlət tərəfindən yaradılmış ictimai işlərə vətəndaşlar cəlb olunurlar. Mənə dünən verilən məlumata görə, təkcə Bərdə şəhərində yüzlərlə insan ictimai işlərə cəlb olunub, digər şəhərlərdə də mənzərə təxminən eynidir. Ona görə biz

əmək resurslarımızı bilməliyik. Həm mərkəzi, həm də yerli icra orqanları bunun təhlilini aparmalıdır. Biz gələcək iqtisadi inkişafımızı, o cümlədən əkin sahələri ilə bağlı planlarımızı, ümumiyyətlə iqtisadi sahə ilə sənaye sahəsi ilə bağlı planlarımızı əmək resurslarımızın düzgün təhlilinin aparılması üzərində qurmalıyıq.

Bizdə demoqrafik dinamika çox müsbətdir, əhali artır. Yaxın gələcəkdə on milyon səviyyəsinə çatacaq. Bu, bizim böyük üstünlüyümüzdür və biz əmək resurslarımızdan səmərəli şəkildə istifadə etməliyik. O cümlədən, builki mövsümdə bu sahəyə ciddi fikir verilməlidir.

Bir sözlə, mən əminəm ki, keçən il əldə edilmiş nəticələrin müsbət və mənfi tərəfləri bu il ciddi təhlil olunacaq. Bu il biz daha da yaxşı nəticələrə çatacağıq, məhsuldarlıq, pambığın tədarükü artacaq və pambıqçılığın inkişafı bundan sonra da sürətlə gedəcək. Bu işlərdə sizə uğurlar arzulayıram.

Bildiyiniz kimi, bir müddət bundan əvvəl mənim təşəbbüslə Azərbaycanada yeni orden təsis edilmişdir – “Əmək” ordeni. Bu təşəbbüsü mən hələ pambıqçılığa həsr olunmuş birinci müşavirədə irəli sürdüm. Bu orden təsis edilib və bu ordenlər artıq verilir. Bu ordenin üç dərəcəsi var. Bu gün bu mərasimdə keçən il pambıqçılığın inkişafında fərqlənən fermerlərə birinci dərəcəli “Əmək” ordenini mən şəxsən özüm təqdim etmək istədim.

X X X

Sonra kənd təsərrüfatının inkişafında xidmətlərinə görə fermerlər Fatma Hüseynovanın, Tofiq İsmayılovun və Fazil Musayevin 1-ci dərəcəli “Əmək” ordeni ilə təltif olunması barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 21 dekabr tarixli Sərəncamı oxundu.

Prezident İlham Əliyev fermerlər Fatma Hüseynovaya, Tofiq İsmayılova və Fazil Musayevə 1-ci dərəcəli “Əmək” ordenlərini təqdim etdi.

Fatma HÜSEYNOVA dövlətimizin başçısına minnətdarlıq edərək dedi:

- Mənim əməyimə verilən bu qiymət bütün sabirabadlıların əməyinə verilən qiymətdir. Mən keçən il hektardan 55 sentner məhsul götürmüşəm. Çalışacağam ki, bu il daha yüksək məhsul əldə edim. Təşəkkür edirəm, cənab Prezident, çox sağ olun.

Prezident İlham ƏLİYEV: Sağ olun. Bu, 1-ci dərəcəli “Əmək” ordeni “Sosialist Əməyi Qəhrəmanı”na bərabərdir. Sizin əməyinizi sovet dövründə də dövlət qiymətləndirib, müstəqil Azərbaycan dövləti də. Təbrik edirəm.

Fatma HÜSEYNOVA: Çox sağ olun. Allah mənə nəsib etdi ki, “Sosialist Əməyi Qəhrəmanı”nın döş nişanını ulu öndər Heydər Əliyev yaxama taxmışdı. Allah bunu da nəsib etdi ki, bu ordeni mənə Ulu Öndərimizin davamçısı – Siz təqdim etdiniz. Sağ olun.

Tofiq İSMAYILOV: Möhtərəm cənab Prezident, ötən il 40 hektar sahədə pambıq əkmışdim, hektardan 52 sentner pambıq tədarük etmişəm. Bu il artıq 50 hektarda əkmışəm, çalışacağam daha çox məhsul götürüm.

Prezident İlham ƏLİYEV: Çox yaxşı. Sağ olun. Təbrik edirəm.

Fazil MUSAYEV: Çox sağ olun, cənab Prezident.

Prezident İlham ƏLİYEV: Təbrik edirəm.

AZƏRTAC
2018, 26 mart